

ግብርና ሚኒስቴር
MINISTRY OF AGRICULTURE

የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመት መሪ ዕቅድ

ይዘት

1.1 መግቢያ	1
1.2 ዘርፉ ያለበት ሁኔታ	1
1.3 የእቅዱ መነሻዎች	7
1.4 ስትራቴጂክ እቅጣጫዎች	7
1.5 የመሪ ዕቅዱ ዝግጅት አካሄድ	8
ክፍል ሁለት፡ የዕቅዱ ዓላማዎች	9
2.1 ስትራቴጂክ ዓላማ እንድንገባ ያተኮረ የሰብልምርትና ምርታማነት ማሳደግ	9
2.1.1. የአንስተኛ ደረጃ ያደገ የተሻሻሉ የሰብል ቴክኖሎጂዎችና አሰራሮች አጠቃቀም	10
2.1.1.1 በተጠቃሚዎች ተቀባይነት ያለው የሰብል ቴክኖሎጂ ማቅረብ	10
2.1.1.2 በሰብል ቴክኖሎጂዎችና የተሻሻሉ አሰራሮች ላይ ዕውቀቱ፣ አመለካከቱና ክህሎቱ ያደገ አርሶ/ከፊል አርብቶ አደር	12
2.1.1.3 የሰብል ጥበቃ	14
2.1.1.4 የተሻሻለ የሰብል ግብዓት አቅርቦት	15
2.1.1.5 የሰብል ግብዓት ጥራትና ቁጥጥር	21
2.1.2 የተስፋፋ የመካከለኛና ሰፊ የባለሀብት ሰብል ልማት	28
2.1.2.1 ያደገ የመካከለኛ እና ሰፊ ሰብል ልማት ኢንቨስትመንት	28
2.1.2.2 ውጤታማ የመካከለኛ እና ሰፊ ሰብል ልማት ኢንቨስትመንት	28
2.1.3 ሰብል ምርት ግብይት	31
2.1.4 የሰብል ምርቶች ጥራትና ደህንነት	33
2.2 ስትራቴጂክ ዓላማ ሁለት፡ ገበያ ተኮር የእንስሳትና ዓሳ ምርትና ምርታማነት	34
2.2.1 ያደገ የተሻሻሉ የአንስተኛ አርሶና አርብቶ አደር እንስሳትና ዓሳ ቴክኖሎጂዎችና አሰራሮች አጠቃቀም	36
2.2.1.1 በእንስሳትና ዓሳ ቴክኖሎጂዎችና አሰራሮች ላይ ዕውቀቱ፣ አመለካከቱና ክህሎቱ ያደገ አርሶ/ከፊል አርብቶ አደር	36
2.2.1.2 እንስሳትና ዓሳ ሀብት ዝርያ ማሻሻል	39
2.2.1.3 የእንስሳትና ዓሳ መኖሪያ ልማት	40
2.2.1.4 የእንስሳትና ዓሳ ጤና አገልግሎት	42
2.2.1.5 የእንስሳትና ዓሳ ሀብት ልማት ቴክኖሎጂ አቅርቦት	46
2.2.1.6 የእንስሳትና ዓሳ ሀብት ልማት ግብዓት አቅርቦት ስርዓት	47
2.2.1.7 የእንስሳትና ዓሳ ግብዓት ጥራትና ደህንነትን ማረጋገጥ	49
2.2.2 የተስፋፋ የባለሀብት እንስሳትና ዓሳ ሀብት ልማት	50

2.2.2.1 ያደገ የግል ባለሀብት የእንስሳትና ዓሳ ሃብት ሊንቨትመንት	50
2.2.2.2 ውጤታማ የባለሀብት እንስሳትና ዓሳ ሃብት ልማት	52
2.2.3 የእንስሳትና ዓሳ ምርት ግብይት	52
2.2.4 የእንስሳትና ዓሳ ምርት ጥራትና ደህንነት	56
2.3 ስትራቴጂክ ዓላማ ሰነት፣ ዘላቂ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አጠቃቀም	59
2.3.1 የተሻሻሉ የተፈጥሮ ሀብት ቴክኖሎጂዎችና አሠራሮች አጠቃቀም	59
2.3.1.1 ዘላቂ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓት	60
2.3.1.2 በተጠቃሚዎች ተቀባይነት ያለው የተፈጥሮ ሀብት የቴክኖሎጂ አቅርቦት	63
2.3.1.3 በተፈጥሮ ሀብት ቴክኖሎጂዎችና የተሻሻሉ አሠራሮች ላይ ዕውቀቱ፣ አመለካከቱና ክህሎቱ ያደገ አርሶ/አርብቶ አደር	64
2.3.1.4 የተሻሻለ የተፈጥሮ ሀብት ግብዓት አቅርቦት	69
2.3.2 ያደገ የመስኖ ሽፋንና አጠቃቀም	69
2.3.2.1 የተስፋፋ የመስኖ መሰረተ ልማት	69
2.3.2.2 የተሻሻለ የመስኖ አውታር አስተዳደርና ውሀ አጠቃቀም	70
ክፍል ሰነት፣ ቁልፍ የስኬት መስኮች	72
3.1 የግብርና ኤክስቴንሽን	72
3.2 የግብርና ቴክኒክና ሙያ ስልጠና	75
3.3 የግብርና ምርምር	78
3.4 የግብርና ሜካናይዘሽ አገልግሎት	79
ክፍል አራት፣ ዘርፈ ብዙ ጉዳዮች	84
4.1 ምግብ ዋትስና	84
4.2 ስርዓተ ምግብ ዋትስና	86
4.3 ስርዓተ ሥታ	87
4.4 አካባቢና አየር ንብረት ለውጥ	87
4.5 ስራ ዕድል ፈጠራ	87
ክፍል አምስት፣ የማስፈጸሚያ ስልቶች	90
5.1 ተቋማዊ ትራንስፎርሜሽን	90
5.2 የግብርና ልማትን ዲጅታላይዝ ማድረግ	90
5.3 የፖሊሲ ሪፎርም አጀንዳዎች	90
5.4 የገጠር ከተማ ትስስር	90
5.5 የክትትልና ግምገማ ስርዓት	91
ክፍል ስድስት፣ የሰው ኃይልና የፋይናንስ ፍላጎት	91
6.1 የሰው ኃይል ፍላጎት	91
6.2 የፋይናንስ ፍላጎት	91
ክፍል ሰባት፣ አባሪ	92
7.1 የውጤት ማዕቀፍ	92
7.2 የሰው ኃይል ፍላጎት	92

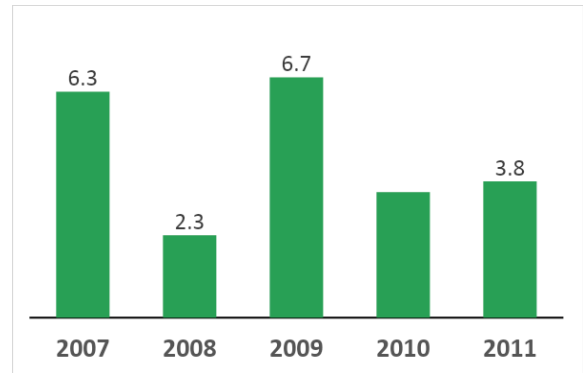
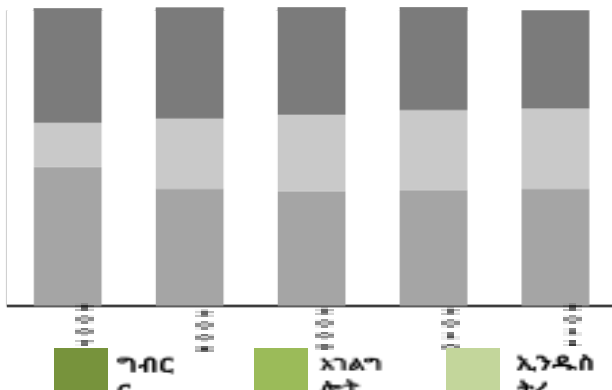
7.3 የፋይናንስ ፍላጎት	92
7.4 ከ 30 ሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር በላይ በጀት ያላቸው የግብርና ፕሮጀክቶችና ፕሮግራሞች	92
7.5 ከሌሎች ዘርፎች/ተቋማት እንዲቀርቡ የሚጠበቁ ግብዓቶች	92
7.1 የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመት መሪ ዕቅድ የውጤት ማዕቀፍ	93

ሆኖምግንየዘርፋየሰውሃይልምርታማነትእድገትእንዲሁምየምርቶችምርታማነትወደከፍተኛምርታማነትወዳላቸውምርቶችየመሸጋገርሂደቱደካማበመሆኑአሁንምየዘርፋንመዋቅራዊለውጥ (ግብርናትራንስፎርሜሽን) ለማሳካትከፍተኛጥረትይጠይቃል።

ምስል 1 የግብርና ዘርፍ አጠቃላይ ምርት ድርሻና የእድገት ምጣኔ

የግብርና ዘርፍ አጠቃላይ ምርት ድርሻ (ጠቅላይ)

የግብርና ዘርፍ እድገት በመቶኛ

የግብርና ዘርፍ እስተዋፅኦአይታየበትመስክየውጪምንዛሬግኝትነው። ባለፉት 5 ዓመታትከአጠቃላይየወጪምንዛሬግኝት 80 በመቶየሚሆነውየተገኘውበግብርናምርቶችየወጪንግድነው። ይህየሚያሳየውየወጪንግድአሁንምድረስበግብርናምርቶችላይየተመሰረተነው። ምላትም በ2012 የግብርናኤክስፖርትከጠቅላላኤክስፖርት 57 በመቶእንዲደርስየታቀደቢሆንምእፈፃፀሙበሌሎችዘርፎችየወጪንግድእድገትአለመኖርየተነሳበግብርናውላይየተንጠለጠ ለመሆኑያሳያል። የግብርናምርቶችየወጪንግድገቢየግብርናምርቶችየወጪንግድእንዲሻሻልምርታማነትንየሚጨምሩ፣ ጥራትንየሚያሻሽሉ፣ የግብይትሰንሰለትንየሚያቀላጥፉስራዎችሲሰሩቆይተዋል። በተጨማሪምሁበረት ስራ ማህበራትየእሴትጭመራናየወጪገበያተሳትፎአቸውንለማሳደግየፋይናንስ፣ የቴክኒክ፣ የመሬትአቅርቦትናሌሎችአገልግሎቶችድጋፍሲደረግላቸውቆይቷል።

ለገጠሩሁበረተሰብየሚፈጠርየስራእድል በ2007 በጀትዓመትከነበረበት 1 ሚሊዮንበአቅዱዘመንመጨረሻ 4.32ሚሊዮንለማድረስታቅዶ6.2 ሚሊዮንማድረስተችሏል። በከተማአካባቢዎችምወጣቱንወደግብርና ዘርፍ በመሰብሰብየስራእድልከመፍጠርበተጨማሪለከተሞችበቁየግብርናምርትለማቅረብከፍተኛእንቅስቃሴደረግቆይቷል። ወጣቱንወደግብርና ዘርፍ

ለመሰብሰብናተሳትፎእየጨመረእንዲሄድለማድረግየግብርናማዘመንስራዎችከፍተኛድርሻይናራቸዋል። ይህንንምበመረዳትበዘመናዊቴክኖሎጂአጠቃቀም፣ በእሴትጭመራእንዲሁምበግብይትሰንሰለትልማትላይሰፋፈስራዎችሲሰሩቆይተዋል።

ለአየርንብረትለውጥየማይበገርአረንጓዴየግብርናልማትንከማምጣትአንጻርየተለዩከአየርንብረትለውጥጋርየተጣጣሙቴክኖ ጂዎችንበመደበኛየልማትእቅድውስጥበማካተትእንዲተገበሩተደርጓል። በአጠቃላይበዕ.ት.እ 2 መጨረሻከተቋሙ 78.1 ሚሊዮንሚትሪክቶንየሙቀትአማቂጋዝለመቀነስተቅዶ 36.8 ሚሊዮንሚትሪክቶንየሙቀትአማቂጋዝለማገለልለመቀነስየተቻለሲሆንአጠቃላይእፈፃፀሙ 47.1 በመቶነው። እፈፃፀሙዝቅተኛየሆነበትምከንያትአመራሩለአረንጓዴኢኮኖሚግንባታስራዎችበቁትኩረትያለመስጠትናበየደረጃውያሉ ሙያተኞችእውቀትውስንነትነው።

የዘርፎች ለፈፃሚዎች ዘርፍ የትኩረት እቅጣጫዎች የሰብልና የእንስሳት ምርትና ምርታማነት ማሳደግ፣ የተፈጥሮ ሃብት ልማትና አጠቃቀም መጨመር፣ የገጠር ስራ እድል ፈጠራ ማሰፋፋት፣ የግብይት ስርዓት ማሻሻል፣ የግሉን ዘርፍ ተሳትፎ መጨመርና የመስኖ ልማት ማስፋት ዋና ዋና ትግቦች ናቸው።

የሰብል ምርትና ምርታማነት ማሻሻል

በዕቅድ መጨረሻ በ2011/12 የመኸር ምርት ዘመን የአጠቃላይ ይዘታ እርሻ 335 ሚ/ን ኩ/ል የአህል ሰብሎች ምርት ተገቷል። ይህም ከአቅዳችን እንግር 80 በመቶ እንደደረሰን ያሳያል። ይህም በዕቅድ መነሻ ዓመት የ2007 ምርት ዘመን ከነበረው 270 ሚሊዮን ኩንታል ምርት በየአመቱ በአማካይ በ5 በመቶ የምርት ዕድገት አሳይቷል። ዋና ዋና የአህል ሰብሎች አገዳና ብርዕ፣ ጥራጥራና ቅባት አህሎች ናቸው። በአገዳና ብርዕ ሰብል አጠቃላይ ምርቱን በመነሻ ዓመት (2006/7) ከነበረበት 236 ሚሊዮን ኩ/ል በ2011/12 ወደ 297 ሚሊዮን ኩ/ል፣ በጥራጥራ ሰብል 26.7 ሚሊዮን ኩ/ል ወደ 30 ሚሊዮን ኩ/ል፣ ቅባት ሰብል 7.6 ሚሊዮን ኩ/ል ወደ 8.4 ሚሊዮን ኩ/ል እንደደረሰ ያሳያል። ይህም ምርት እድገት የተመዘገበው በአጠቃላይ በአገዳና ብርዕ ሰብሎች ምርታማነት ጭማሪ ሲሆን ለመሳያነትም የስንዴ ምርታማነት 30 ኩንታል የደረሰ ሲሆን ከባለፉት 5 ዓመታት የ17 በመቶ ፣ የበቆሎ ምርታማነት 42.4 ኩንታል የደረሰ ሲሆን የ24 በመቶ እንዲሁም የጤፍ ምርታማነት 18.5 ኩንታል የደረሰ ሲሆን የ17.5 በመቶ እድገት ታይቷል።

የእንስሳት ምርትና ምርታማነት

በዕቅድ መጨረሻ በ2012 አመታዊ የወተት ምርት 6.6 ቢሊዮን ሊትር የደረሰ ሲሆን ይህም ከመነሻ ዓመት (2007) ከነበረው 5.3 ቢሊዮን ሊትር ወተት ምርት የ25 በመቶ ዕድገት አሳይቷል። የሥጋ ምርት 1.7 ሚሊዮን ቶን የደረሰ ሲሆን በ2007 ከተመረተው 1.2 ሚሊዮን ቶን ጋር ሲነፃፀር 42 በመቶ እድገት አሳይቷል። የእንቁላል ምርት 1.85 ቢሊዮን የደረሰ ሲሆን በ2007 ከተመረተው 0.16 ቢሊዮን ጋር ሲነፃፀር በጣም ከፍተኛ እድገት አሳይቷል። የዶሮ ሥጋ ምርት አቅርቦት 63 ሺህቶን የደረሰ ሲሆን በ2007 ከተመረተው 49 ሺህቶን ጋር ሲነፃፀር 29 በመቶ እድገት አሳይቷል። የቆዳ ሊጦ ምርት 23 የደረሰ ሲሆን በ2007 ከተመረተው 22.4 ሚሊዮን ጋር ሲነፃፀር መጠነኛ እድገት አሳይቷል። የማር ምርት 110 ሺህቶን የደረሰ ሲሆን በ2007 ከተመረተው 60.7 ሺህቶን ጋር ሲነፃፀር የ80 በመቶ እድገት አሳይቷል። የዓሳ ምርት 55 ሺህቶን የደረሰ ሲሆን በ2007 ከተመረተው 50.1 ሺህቶን ጋር ሲነፃፀር የ10 በመቶ እድገት አሳይቷል።

የወተት	ምርታማነት	በተመለከተ
ከእንድህገር በቀል እንስሳት ዝርያ የአካባቢ ዝርያ የወተት ላም የሚገኝ አማካይ የቀን የወተት ምርት	2.6 ሊትር	የደረሰ ሲሆን
ከ2007 ዓ.ም ከነበረው	1.51 ምርታማነት ጋር ሲነፃፀር	72 በመቶ እድገት አሳይቷል።
ከእንድህገር ቀለ የወተት ላም የሚገኝ አማካይ የቀን የወተት ምርት	12 ሊትር	የደረሰ ሲሆን ከ2007 ዓ.ም ከነበረው
8 ሊትር በቀን ምርታማነት ጋር ሲነፃፀር	50 በመቶ እድገት አሳይቷል።	ከእንድግመል የሚገኝ አማካይ የቀን የወተት ምርት
5.4 ሊትር የደረሰ ሲሆን	ከ2007 ዓ.ም ከነበረው	3.75 ምርታማነት ጋር ሲነፃፀር
12 በመቶ እድገት	አሳይቷል።	ከእንድ የወተት ፍል የሚገኝ አማካይ የቀን የወተት ምርት
0.4 ሊትር የደረሰ ሲሆን	ከ2007 ዓ.ም ከነበረው	0.3 ሊትር ጋር ሲነፃፀር
33 በመቶ እድገት	አሳይቷል።	የስጋ ምርታማነትን ከእንድ-ዳል ጋር ከተያያዘ የሚገኝ አማካይ የሥጋ ክብደት (carcas weight)
110 ኪሎግራም የደረሰ ሲሆን	ከ2007 ዓ.ም ከነበረው	107 ኪሎግራም ጋር ሲነፃፀር
3 በመቶ እድገት	አሳይቷል።	ከእንድ በግ የሚገኝ አማካይ የሥጋ ክብደት
11 ኪሎግራም የደረሰ ሲሆን	ከ2007 ዓ.ም ከነበረው	9 ኪሎግራም ጋር ሲነፃፀር
2 በመቶ እድገት	አሳይቷል።	ከእንድ ፍል የሚገኝ አማካይ የሥጋ ክብደት
8 ኪሎግራም ጋር	ተመሳሳይ እንደሆነ ያሳያል።	

የእንስሳት እና ዓሳ ሀብት ልማት ለፈፃሚዎች ግምገማ የግብርና ሚኒስቴር አስተዳደራዊ መረጃ መሰረት ያደረገ ሲሆን በተመረጡ የምርት አይነቶች የ10 አመቱ መሪ እቅድ መነሻ የተወሰደው ከማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ባለስልጣን የ2012 አመታዊ መረጃ ምንጭ መሰረት በማድረግ ነው። በመሆኑም ወተት ፣ ቀይ ስጋ፣ እንቁላል፣ የዶሮ ስጋ እና ማር ምርት መነሻ የተወሰደው የ2012 የተደረሰበት አስተዳደራዊ መረጃ እንዳልሆነ መረዳቱ እንዲኖር ያስፈልጋል።

የተፈጥሮ ሃብት ልማት

የተፋሰስ ልማት ሥራዎች በዕቅድ መጨረሻ 97,240 የማህበረሰብ ተፋሰሶች ልማት የተካሄደ ሲሆን ይህም ከመነሻ ዓመት (2007) መጨረሻ ላይ ከተደረሰበት 60,460 ለፈፃሚዎች ሲነፃፀር የ61 በመቶ እድገት አሳይቷል። ተከልሎ እንዲያገግም የተደረገ መሬት ሽፋን በ2007 መነሻ ዓመት ከተደረሰበት 12 ሚሊዮን ሄ/ር ወደ 7 ሚሊዮን ሄ/ር የተጎዳ መሬት ተከልሎ እንዲያገግም በማድረግ በድምፋ 19 ሚሊዮን ሄ/ር ማድረስ የተቻለ ሲሆን ይህም የ58 በመቶ ዕድገት አሳይቷል። ይህም 1 ሚሊዮን በላይ ወጣቶችና ሴቶችን ተጠቃሚ ማድረግ ተችሏል።

ማኝየማምረትሂደትመፍጠር፣ የገበያትስር ካላቸው ፋይዳ እንግዳ አልተስፋፋም። በተለይም የኮንትራትእርሻ፣ የግብርና ምርት ማከማቻ ደረሰኝ፣ የፎርዋርድ /forward/ ግብይት እና የሰብል እና እንስሳት መድሀን የአሰራር/ሥርዓትናየሀገርማዕቀፍበተሟላሁኔታባለመዘርጋቱ በበቂ ሁኔታ አልተስፋፋም። በዚህየተነሳበአርሶና አርብቶ እደሩ እና የግልባለሀብቱንናየግብርና ሥራዎች ላይ ከፍተኛተግዳሮትሆኖይታል።

ያልዘመነ የምርት ገበያ፣ የግብርናምርትናምርታማነትከጊዜወደጊዜእየጨመረየመጣ ቢሆንምዘመናዊ ግብይት ስርዓትባለመዘርጋቱ እምራቹላመረተውምርትተመጣጣኝየገበያዋጋእያገኘአይደለም። የገበያ ስርዓቱ እንዳይዘምን ያደረገው አርሶናአርብቶአደራችንየሚያመርቷቸውምርቶች በአመዛኙ ገበያን ታሳቢ ያላደረገ ፣ እሴትጨምሮ (በተለይም በመጀመሪያ ደረጃ ሊተገበሩ የሚችሉትን በጥራት መውቃት፣ ማበጠርና ደረጃ ማዘጋጀት፣ ማሸግ፣ ማከማቻት) መሸጥን ያላገናዘበ እና የገበያ ትስስር ያልተፈጠረላቸው መሆኑ ናቸው። በግብይትስርዓቱውስጥሚሳተፋተዋናዮችመካከልጠንካራትስስርለመፍጠርፍላሳት፣ቅንነትናተለማኒነትአለመኖሩ፣በግብ ይትሰንሰለትውስጥእሴትየማይጨምሩናበአቋራጭተጠቃሚለመሆንየሚፈልጉበዙአካላትበመኖራቸውምከንያትየግብይ ትሰንሰለቱየተንዛዘበመሆኑአምራቹእናሸማቹበጥታታእንዳይገናኙበማድረግሁለቱምንተጠቃሚማድረግአልተቻለም። አ ምራቹንበተሻለተጠቃሚነትየሚያረጋግጥየወጪንግዳእናየኢንዱስትሪምርትአቀነባባሪዎችንጋርበቀጥታእንዲገበያየሚ ያገዝስርዓትምበቀይአልተዘረጋም። በተጨማሪም በገጠር ከግብርና ውጪ ያሉ የልማት እንቅስቃሴች የገጠር ከተማ ልማት አለመሳልቡ እስተዋፅኦ አድርጓል።

በቂ	ያልሆነ	መሰረተ	ልማትና	ኢንቨስትመንት፦
መንግስትበመሰረትልማትናሎጂስቲክረገድለውጥሊያመጡየሚችሉከፍተኛየሆኑተግባራትየተከናወኑ				ቢሆንምዘርፋ
ከደረሰበትዕድገትእንዳርአሁንምበዙያልተሟሉመሰረተልማቶችእንዳሉይታወቃል።				በመንግስት ከ1996 እስከ 2003
በጀት አመታት ለግብርናና ገጠር ልማት ከፍተኛ መዋለ-ንዋይ ያፈሰሰና ይህም የአፍሪካ ሀገራቶች ከጠቅላላ የመንግስት አመታዊ በጀት ውስጥ ለግብርና ዘርፍ መመደብ አለበት ተብሎ ከተቀመጠው የ10 በመቶ ዝቅተኛ መስፈት በከፍተኛ ደረጃ አሟልተዋ ተብለው ከተለዩት 10 ሀገራት ተርታ ውስጥ እንዳደረገ መረጃዎች ያሳያሉ። ሆኖም ግን ይህ የበጀት ምደባ ከ2004 ጀምሮ በጣም እያሸቆለቆለ አመታዊ አማካይ 5.2 ደሷል። ከዚህ ውስጥ ለግብርና መሰረተ ልማት የተመደበው በጣም አነስተኛ ነው። ለምሳሌ በመስኖሊለማየሚችልመሬትከፍተኛ (11 ሚሊዮን ሄክታር) ቢሆንም እስካሁንማልማትየተቻለውከአንድሚሊዮንሄክታርማለትም	ከ10	በመቶበታችነው።		
ይህምየሚያሳየውእስካሁንለንዑስዘርፋየተደረገውኢንቨስትመንትዝቅተኛመሆኑናለወደፊቱምልዩትኩረትካልተሰጠውዘር ፋንማሳደግናከሱምየሚገኘውንጥቅምአሟጦመጠቀምየማይቻልመሆኑንነው። ከመንግስት በተጨማሪ ለመሰረተ ልማትና ኢንቨስትመንት ምንጭ የሆነው የግል ባለሀብትም ድርሻ ዝቅተኛ ነው።				

ተቋማዊ የማስፈፀም አቅም፦ የግብርና ዘርፍ በበቂ ጥናት የተደገፈ፣ ተናባቢና ተደጋጋፊ የሆነ አደረጃጀት ያለመኖር፣ የሀገር አሰራር ስርዓት ክፍተት፣ ተቋማዊና ሙያዊ አቅም ውስንነት እንዲሁም የቴክኖሎጂ አቅርቦትና አጠቃቀም አለመዳበር ተልዕኮውን በሚገባ እንዳይወጣ ካደረጉት ምክንያቶች አንዱ ነው። ዘርፉ የሚመራበት ፖሊሲና ስትራቴጂዎች የተዘጋጁ ቢሆንም የሀገር ማዕቀፍ እና አሰራር ክፍተት በመኖራቸው ምክንያት የዘርፉ የማስፈፀም አቅም እንዲሁም ለግብርናውዕድገትእንዳይፋጠንየራሱአሉታዊ ሚናነበረው። በተጨማሪም በፌዴራልግብርናማኒስቴር ከክልልግብርናቢሮዎችያልተናበበና ተጠያቂነት ያልተዘረጋለት የሰራግንኙነት መሆኑ ሀገራዊ ግቦችን ለማሳካት ተግዳሮት ሆኖ ቆይቷል።

የዘርፉም የሰው ሃይል አደረጃጀት ዘርፉ በሚያስፈልገው ብቃት ባለመደራጀቱ የዕውቀት፣ ክህሎትና ተነሳሽነት/ቁርጠኝነት ክፍተት ተጋርጦበታል። ይህም የሰው ሃይል ትምህርትና ስልጠና ፣ ቅጥር ፣ ደመወዝና ማበረታቻ እና ግምገማና ምዘና ስርዓት ለዘርፍ የተለየ ባህሪ ያልተቃኘ በመሆኑ ፍተሻ ይፈልጋል። ለምሳሌ ግብርና ምርምር፣ በከፍተኛትምህርትተቋማትእና ኤክስቴንሽን ግንኙነት ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተሻሻለ የመጣ ቢሆንም ግንኙነቱ በባለቤትነትና ተጠያቂነት ባለው መልኩ ባለመዘርጋቱ ዘርፉ የሚያስፈልገው ምሩቅን ማቅረብ ፣ የአርሶና አርብቶ እደራችንን ችግር የሚፈቱ የተሻሻለ ቴክኖሎጂ ማፈለቅና ጥቅም ላይ ማዋል ጉድለት ይታይበታል። በተመሳሳይ የመካከለኛ ደረጃ የግብርና ባለሙያዎችን የሚያፈልቁት ቴክኒክና ሙያ ስልጠና ተቋማትም ጥራት ያለው ሠልጣኞች ለማቀረብ የአሰራርና ብቃት ክፍተቶች ይስተዋልባቸዋል። በስራ ላይ የተሰማራውም ባለሙያና አመራር አግባብ ያለው ተጠያቂነትና የዘርፉን የስራ ባህሪ መሰረት ያደረገ ማትጊያ ስርዓት ባለመኖሩ ዘርፉን በእውቅት ለመምራትና የሚጠበቅበት አካታቸና ዘላቂ እስተዋዎ ለማበርከት ተግዳሮት ሆኖበታል። በተጨማሪም የስራ ግብዓትና ሃብት አቅርቦትና አጠቃቀም ለጥራቶች በመኖራቸው ከዘርፉ አፈፃፀምላይ አሉታዊ ተፅዕኖ ፈጥሯል።

1.3 የእቅድ መነሻዎች

የግብርና ሚኒስቴር ተግባር ናኃላፊነት

ለ 10 ዓመት መሪ ዕቅድ እንደ እንደ መነሻ የተወሰደ ሲሆን በሚከተሉት ዋና ጉዳዮች ላይ ያተኮራል። የሱብል፣ እንስሳትና ግብርና ምርታማነትን ማሻሻል፣

የተፈጥሮ ሀብት በዘላቂነት እንዲለማና እንዲጠበቅ እና ጥምር ግብርና ማስፋፋት፣

የግብርና ቴክኖሎጂ እቅርቦትና ስርጭት ስርዓትን ማሻሻል፣ የግብርና ምርት ጥራት ጭጥር፣

የገበያ ትስስር፣ የምግብ ወለትና የገጠር ስራ ዕድል ፈጠራ ያካትታል።

የማክሮ ኢኮኖሚ ማዕቀፍ

ግብርና	HCC	በሚቀጥሉት	10
ዓመታት የሚኖሩትን ስትራቴጅ ክምሰሶዎችንና የትኩረት መስኮችን በዝርዝር ያስቀመጠ ሲሆን በሚቀጥሉት			10
ዓመታት የዘርፉን አማካይ እድገት-6 በመቶ በማድረስ ለጠቅላላ ምርት ያለውን ድርሻ 22 በመቶ እንደሚቀንስ ተቀምጧል።			
የሌሎች ዘርፎች የምርት ፍላጎት ግምት ውስጥ ገብቷል። አሁን ደረሰው የማዕቀፍ ችግር በአጀንዳ			2063
የበለጸገች አፍሪካ የማየት ራዕይ፣ በአጠቃላይ የአፍሪካ ግብርና ልማት ፕሮግራም ማዕቀፍ የተደረሱ ስምምነቶች ማለት ምግብርና			በ2025
ዋናው የእድገት አማካኝ መሆኑ፣ እ.ኤ.አ			10
አካታች የግብርና ልማት በማካሄድ ይህንን ግብርና ማዕቀፍ ለዚህም በየዓመቱ ለግብርና	HCC	h	10
በመቶ በላይ በጀት መደብ እንዲሁም	h	6	
በመቶ በላይ እድገት ማስመዘገብ ወዘተ እንደ መነሻ ተወስኗል።			
በተጨማሪም የአጀንዳ 2030 ዘላቂ የልማት ግቦች (SDG) ተወስኗል።			

የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ሁለት እሴት ገፃም

ያለፉት 5 ዓመታት የእድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ሁለት የእሴት ገፃም ግምገማ የተለዩ መሰረታዊ ማኅበራዊ ችግሮችን መልካም ተሞክሮ

ዓመቱ መሪ ዕቅድ እንደ መነሻ ተወስኗል። ማኅበራዊ ችግሮችን ለፈቱ የሚችሉ የፖሊሲ ስርዓቶችን እና ፕሮግራሞችን በዕቅዱ ውስጥ እንዲካተቱ ተደርጓል።

የኮሮናቫይረስ ወረርሽኝ ክስተት

የኮሮናቫይረስ ወረርሽኝ (COVID-19)

በሀገር ኢኮኖሚ በአጠቃላይ በግብርና ውሳኔ ክትርበት ለይቶ ሚኒስቴር ወንጌል ለመቀነስ በተቋም ደረጃ የተዘጋጀው የኮሮናቫይረስ ስም ላሽ እቅድ (COVID-19 response plan) የበጀት ዓመቱ እቅድ አካል ተደርጎ ተግባራዊ የሚደገግ ይሆናል። በዚህ መሰረት ባለፈው ምርት ዘመን ወደ ልማት የገባውን መሬት ከግምት ውስጥ በማስገባት ከተያዘው ዕቅድ በተጨማሪ በእነስተኛ አርሶ አደሩና በግልባለሀብቱ ተጨማሪ መሬቶችን ወደ ምርት የማስገባት እንዲሁም ይህንን ለማሳካት የሚያችሉ የኤክስፔንዲን ስም ክርለ ገልገሎት ተግባራት በተጠናከረ ሁኔታ የሚከናወኑ ይሆናል።

1.4 ስትራቴጅ ክልል ጥጫዎች

የመስኖ እቅድን በማሳልፍ የግብርናን HCC

ከዝና በጥገኝነት ማላቀቅ፣ የሀገራችን ምርት በዝና በላይ የተመሰረተ መሆኑንም ከንደት ለምርታማነት ገብቶ ተኛነት የተጋለጠነ

ው። ከዚህም በተጨማሪ ከዓመት ዓመት የምርት መጠን ከዝና በመጠን መለያየት ጋር ታያይዞ ከፍተኛ ልዩነቶች ይታያል። ይህ አካሄድ የሚጠበቀውን የግብርና ትራንስፎርሜሽን ለማምጣት በቁስ ለልሆነ መንግስት ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት የመስኖ ልማት ላይ እንሸከት መንግስት ማድረግ አለበት። ይህም ያሉንን የምርት ወቅቶች ከ3 እና 4

ጊዜ በማድረስ የምግብ ወለትና ከማረጋገጥ በላይ ለእንደ ስትራቴጂ ማድረግ የሚችሉ የምርት ክፍሎችን ለማቅረብ እንዲያስችሉ የሚችሉ ዕቅድ ያመጣል። የምንከተለው የመስኖ ልማት አካሄድ በሁለት ይከፈላል፤

ይህም የእነስተኛ መስኖ ልማትና መካከለኛና ትላልቅ መስኖ ልማት ሲሆን የምንከተለው ግብርና ምርት ለመጠን ለማደግ ለማድረግ ለማድረግ ይሆናል። የመስኖ ልማት ስራ ችግር ለመቀነስ የሚያስችሉ የሚፈጸሙትን ሁኔታዎች ለማመቻቸት ለምሳሌ በመንግስት፣ በልማት አጋሮች፣ በግሉ

HCC እንደ ዚህም በማህበረሰብ ተሳትፎ የሚሰራ መሆኑን እና ረጋግጣለን። የመስኖ እንሸከት መንግስት ቅደም ተከትል በሚሰጡት ጥቅምና በመረጃ ላይ የተመሰረተ እንዲሆን ይደረጋል። በመስኖ ስራ

የዘመናዊነርሰረልማትስትራቴጂያዊበሆኑቦታዎችላይማጠናከር፤
የግብይትማዕከላትንለአርሶአደሩቅርበትባለባቸውአከባቢዎችማደራጀት፤ የኮልድቼይንመሰረተልማትከግሉ ዘርፍ ጋርበመሆንማመቻቸትትኩረትሊሰጣቸውይገባል።
የገበያትስስርንበተመለከተበትላልቅየሆርቲካልቸርምርትሰብሳቢዎችናበአርሶአደሮችመካከልቅርበትፈጥሮየሀገርውስጥየዎ ጋግሽበትንለመከላከልየሚያመቼሁኔታዎችንመፍጠር፤
በሌላበኩልየኤክስፖርትገበያዎችወስጥያለንንድርሻማጠናከርበሰፊውይሰራባቸዋል።
በግብርናልማትየባለሀብቱንተሳትፎማሳደግ፤
ባለሀብቱበዘርፉላይያለውንተሳትፎለማሳደግከፍተኛትኩረትተሰጥቶትየሚሰራይሆናል። ይህምበምርምር፤
በኤክስቴንሽን፤ በፋይናንስናኢንሹራንስአቅርቦት፤ በግብዓትአቅርቦት፤ በግብርናምርት፤
በግብይትመሰረተልማትላይየተሻሉድጋፍናማበረታቻዎችንበመስጠትዘርፉውስጥመሰረታዊለውጥምጣትይቻላል።
ይህንንተግባራዊለማድረግመንግስትከሀገርበቀልናአለማቀፍባለሀብቶችጋርበጥምረትየሚሰራይሆናል።
በተጨማሪምባለሀብቱንየእሴትጭመራስራዎችላይለማሳተፍበተለይምእግርኢንዱስትሪዎችንመሰረትያደረገየእሴትሰንሰ ለትማጠናከር ስራ የሚሰራይሆናል።

ተቋማዊየማስፈጸምአቅምንመገንባት፤ የ10
ዓምቱንእቅድለማሳካትዋናውመሰረትየዘርፉንየማስፈጸምአቅምናክህሎትማሳደግገድይላል።
በዚህምረገድበፊደልግብርናሚኒስቴርደረጃስር- ነቀልየሰውሃብትሪፎርምእየተሰራይገኛል። ይህ ስራ
የአገልግሎትጥራትናጊዜንየሚያፋጥንሲሆንየወሳኔአሰጣጥንየሚያቀላጥፍነው። በክልል፤
በዘንናበወረዳየኤችአይቪኤስባለሙያእንዲመድቡማድረግ በ2030
ሀገራችንየያዘችውንአዲስበእኔችአይቪኤስደግዘሮየማድረግእቅድለማሳካትይረዳል።
ይህጅማርበክልልበዘንናበወረዳውረድእንዳለበትሲታመን፤ የተቋማዊመሰተጋብርሳንለሳንመቀናጀትአለበት።
እነዚህምየቅንጅትስራዎችአብርቦማቀድ፤ አብሮችግሮችንበመፍታት፤ ተደጋጋሚግንኙዮችንማድረግ፤
ሀገራዊሆነየሰራድግግሞሽን ፤ የሃብትአጠቃቀምንድለትንየሚቀንስሲሆንእንደዚሁምያለውን የቴክኒክ
አቅምበሀገርደረጃእንድንጠቀምበትያደርጋል።

የሥራዕድልመፍጠር፣በገጠርየሚኖሩ ስራ ፈላጊዜህችፍትሃዊ፤
ዘላቂናውጤታማየስራእድልተፈጥሮላቸውየልማቱተሳታፊእናተጠቃሚበመሆን በ2022
ለሀገርእድገትእናትራንስፎርሜሽንየበኩላቸውንእስተዋጽኦእንዲያበረከቱትኩረትተሰጥቶይሰራል። በተለይም የተማረ
አርሶና አርብቶ አደር ለመፍጠር እንዲያግዝ በትኩረት የሚሰራ ሲሆን በሚካናይዜሽን አገልግሎትና በመጀመሪያ ደረጃ
እሴት ጭመራ ስራዎች ላይ ወጣት የተማረ የግብርና አገልግሎት ሰጪዎችን በመፍጠር የተሻገረ ግብርና እውን
ለማድረግ እስተዋዎ ይኖረዋል።

ለአየርንብረትለውጥየማይበገርዘላቂግብርናልማትማካሄድ፣የግብርናምርትበአማካይበዓመት 5.6
በመቶእያደገየኤክስፖርትምርቶችንበበቁበማቅረብየግብርናምርትየወጪናገቢምርትሚዛንያሻሽላል፤ኢንዱስትሪውየሚ
ፈልገውንግብዓትያሟላል፤ሀገራዊየምግብናጅታንክፍተትንያሟላል።
የምርትስበስጥርደረጃበማሻሻልአርሶ/አርብቶአደሮችእነስተኛመጠንየተሰጠረየምግብምድቦችንመመገብእንዲችሉያደር
ጋል። የግብርናልማትንዘላቂነትበማረጋገጥግብርናልማትየሚወጣውንየሙቀትአማቂጋዝመጠንመቀነስይሆናል።

1.5 የመሪዕቅዱዝግጅትአካሄድ

የዕቅድዝግጅቱየሚመራበትማዕቀፍማዘጋጀት
የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመትመሪዕቅድስትራቴጅክየዕቅድማዕቀፍየሚከተሉትንላላዎችአካቶእንዲዘጋጅተደርጓል።
የግብርናናዕይ፤ የዘርፉንመሰረታዊማካቆዎችሊፈቱየሚችሉስትራቴጅክዓላማዎች፤
ለስትራቴጅክዓላማዎችቁልፍየስኪትመሰረትየሆኑውጤቶችንመለየት፤በየደረጃውየተቀመጡትንውጤቶችመለካትየሚያ
ስችሉቁልፍለሀዘዊናገላጭአመልካቾችተቀምጠዋል፤
ውጤቶችንለማሳካትወሳኝየሆኑትራንስፎርሜሽንናልየትግበራመስኮችተለይተዋል።የእቅድዝግጅትማዕቀፍላይየተቀመጡ
ቁልፍየውጤትመስኮችናውጤቶችንለማሳካትየሚረዱየትግበራመስኮችመሰረትበማድረግበትንተናየተደገፈየተሟላየዕቅ
ድሰነድእንዲዘጋጅተደርጓል።

የ10 ዓመቱዕቅድዝግጅትየግብርናባለሙያውቸንከማሳተፍባሻገርበተቋቋመውየዕቅድአማካሪቡድንአማካይነትየሚከተሉትስድ

ከአጠቃላይገንዘብተኛይዘታየአዝርዕትምርትውሰጥበመክር ከ333 ወደ 586 ሚሊየንኩንታል፣በበልግ ከ21 ወደ 37ሚሊየንኩንታል፣ በመስኖ ከ8ወደ38ሚሊየንኩንታልየምርትድርሻየሚይዙሲሆንታልቁድርሻ89 በመቶከመክርየሚገኝይሆናል። ከመስኖየሚገኘውየአዝርዕትምርትምከፍተኛዕድገትአንዳለውያሳያል።

ከአጠቃላይገንዘብተኛይዘታሆርቲካልቸርበመክር ከ68ወደ 112 ሚሊየንኩንታል፣በበልግ ከ47 ወደ54 ሚሊየንኩንታል ፣ በመስኖ ከ65ወደ95 ሚሊየንኩንታልየምርትድርሻየሚይዙሲሆን በ10 ዓመቱመጨረሻከመክር፣ መስኖእና በልግምርትበቅደምተከተል43 ፣ 36 እና21 በመቶድርሻይኖራቸዋል።

የቅድመናድህረምርት-በክነትመቀነስ

የተቀናጀተባይመከላከልዘዴንአሁንካለበትዝቅተኛደረጃበማሳደግ በ10
የተመረጡሱበሎችናተባዮችላይመከላከልእንዲካሄድበማድረግሊባክንየሚችለውየምርትመጠን
በ1በመቶዝቅእንዲልይደረጋል፤
የድህረምርት-በክነትዲላማበዝርዝርሱበሎችየተቀመጠሲሆንላማሳያነትየስንዴምርት-በክነት ከ 14 በመቶወደ 5በመቶ፤
ሽንኩርት ከ22 በመቶወደ 13 በመቶዝቅለማድረግታቅዷል።

ጥራቱጤንነቱናደህንነቱየተጠበቀለገበያየቀረበምርትመጠን

ለገበያየሚቀርብየሰብልምርትመጠንበዝርዝርሱበሎችየተቀመጠሲሆንላማሳያነትስንዴአሁንካለበት 9.2 ወደ 63.6 ሚሊየንኩንታል፤በቆሎከ10 ወደ 122 ሚሊየንኩንታል፤ቲማቲምከ 0.3 ወደ 1.2ሚሊየንኩንታል፤እቫካዶከ300 ሺኩንታልወደ 4.8 ሚሊየንኩንታልለማቅረብበዕቅድተይዟል።

2.1.1. የአነስተኛይዘታደገየተሻሻሉየሰብልቴክኖሎጂዎችናአሰራሮችአጠቃቀም

የአርሶአደሩንምርትናምርታማነትለማሳደግየተሻሻሉየግብርናቴክኖሎጂዎችንናአሰራሮችንመጠቀም ያስፈልጋል።
የግብርናቴክኖሎጂዎችንለመጠቀምደግሞበተጠቃሚዎችዘንድተቀባነትያላቸውቴክኖሎጂዎችበምርምርእንዲፈልቁወይ
ምእንዲላሙዱማድረግ፤
አርሶአደሩበቆሎደረቀቀሎጂዎችናየተሻሻሉአሰራሮችላይዕውቀቱ፣አመለካከቱናከሀሎቴክኖሎጂንገለበትማድረግ፤
የቴክኖሎጂግብዓትበሚፈለገውመጠን፣ወቅት፣በታላናተመጣጣኝዋጋማቅረብወሳኝነትይኖረዋል።
የሰብልቴክኖሎጂዎች መጠቀምስንልከተሻሻሉየሰብልዝርደዎች፣ማዳበሪያ፣
እግር-ኬሚካልናሜካናይዜሽንበተጨማሪየእርሻመሬትበእግባቡለመጠቀምየአፈርናውሃእቀባተግባራት፤
የአሲዳማአፈርማከም ወይምየእርሻመሬትየሚኖረውንየአፈርለምነትእንዳይለቅ መንከባከብ፤
አርሶአደሩከገበያተጠቃሚየሚሆንበትየግብይትየምክርእገልግሎትናስርዓትመዘርጋትንያካትታል።

2.1.1.1 በተጠቃሚዎችተቀባይነትያለውየሰብልቴክኖሎጂማቅረብ

የተለያዩቴክኖሎጂዎችንሁሉንምየእሴትስንሰለትተከትሎማፍለቅተግባርበምርምርተቋማትየሚካሄድሲሆንበእጭርጊዜከ
ፍተኛምርትየሚሰጡናተባይንመቋቋምየሚችሉዝርደዎችንወይምምርታማነትንየሚያሻሽሉቴክኖሎጂንበመከረጅእናየእ
ግር-አኮሎጂተስማሚነታቸውንበማጥናትየኢኮኖሚኔጅንተግባራትንበማጠናከርየማስፋት ስራ
የሚሰራበትሲሆንከመካከለኛናረጅምጊዜለየእግር-አኮሎጂውየሚሆኑዝርደዎችንማፍለቅናለተጠቃሚማቅረብከምርም
ርናከፍተኛ ትምህርት ተቋማትይጠበቃሉ።

ገበያተኮርየሰብልምርትናምርታማነትንለማሳደግስትራቴጂያዊየሰብልምርትዓይነቶችንለምሳሌ
የበቆሎምርታማነትንአሁንከሚገኝበት42 ኩል በሄክታርየሆነሀገራዊአማካይ ከ10 ዓመትበኋላወደ 5 ኩል በሄክታር፣
የስንዴን ከ30ወደ49 ፣ የጤፍን ከ18 ወደ27 እና የጉብስን ከ25ወደ32 ለማድረስእንደግብተቀምጧል።
ይህምምርታማነትደረጃየተወሰደውየተሻሻለየሰብልቴክኖሎጂንተጠቃሚሞዴልአርሶአደሮች በ2ኛው
የዕድገትናትራንፎርሚሽንዕቅድዘመንመገባደጃላይደረሰበትን ከ10
ዓመትበኋላየሁሉምአርሶአደሮችሀገርአቀፍአማካይእንዲሆንየሚያስችልከፍተኛጥረትበሁሉምየባለድርሻአካላትእንደሚደ
ረግበታሳቢነትተወስዶነው።

ለዚህምእንዲረዳየምርምርሥርዓቱበተጠቃሚውዘንድተቀባይነትየሚኖራቸውንቴክኖሎጂዎችናመረጃዎች
(በቁዝናበላላቸውአካባቢዎችከፍተኛምርትየሚሰጡዝርደዎችን፣
የዕዕዋትበሽታናተባይችግርበሃላባቸውአካባቢዎችችግሩንየሚቋቋሙዝርደዎችን፣

የዝናብ አጥረት ላለባቸው አካባቢዎች ደግሞ ድርቅን ሊቋቋሙ የሚችሉ ዝርያዎችን በገበያተ ፈላጊ የጥራት ሌሎች ባህሪ ያትያ ላቸው) በማቅረብ ፍላጎት እንዲፈጠር መሥራት ያስፈልጋል።

በሀገራችን የእርሶ እደር አመራረት ደረጃ የተደረሰበት በምርምር ማሳካት ገኘው የሚሰተዋለው ሰፊ የምርታ ማነት ክፍተት (yield gap) የመነጨው በዋናነት በሰብል እያዘልዩት ምክንያት ነው። ስለሆነም የሰብል ምርታ ማነትን በሀገር አቀፍ ደረጃ ለማሳደግ ከተመረጠው የሰብል ዝርያ በተጓዳኝ የተሻሻሉ የአመራረት ዘዴዎች ማለት ምንም እንኳን የሰብል ጥበቃው በውጤታማነት ለሚሰጡት ማሰብ ይገባል።

በሂደቱም የግብርና አመራረቱ እንዲሻሻል እስፈላጊ ግብዓቶች ተሟልተው በአግባቡ ማከናወን የሚያስችል የዕውቀት ሽግግር እንዲኖር የሌላው ምንጫ ስለሆነ ልዩ ልዩ ማህበረሰብ ማካሄድ ይጠይቃል። የወረዳ ግብርና ልማት ባለሙያው በመጀመሪያ ደረጃ በቁሥ ልዩ ልዩ ግኝቶች እውቀቱን ከሁሉም የሰብል ምርታ ማሳደግ ደረጃ ላይ የውንጭ የሚያቀውን የተሻሻለ የግብርና ቴክኖሎጂ እንዲያሸጋግር መጠበቅ ሳይሆን እስከ ቀድሞ እራሱን ለማረጋገጥ የሚያቀውን ለእርሶ እደር ማሳየትና መከታተል እንዲችል ስለሆነ ልዩ ልዩ ማረጋገጫ ይገባል።

የዕውቀት ሽግግር ሥራ ምንም እንኳን ለሰብል ምርታ ማሳደግ አስፈላጊ ባይሆንም ጥቶችን ለመቀነስ ለማድረግ ለሰብል ምርታ ማሳደግ ይረዳል። ይህም ሥራ የግብርና ምርምርና የኤክስቴንሽን ክንፋክ መቼውም ጊዜ በላይ ጠንካራ ትስስር ፈጥረው በጋራ መንቀሳቀስ ይኖርባቸዋል።

ለዚህም በሁለቱም በኩል የሚገኘው የአመራርና ፈጣሪ ለካልብ ቃት ፍሮት ለሥራው ሙሉ ተነሳሽነትና በቁርጠኝነት ለመሥራት ከላይ እስከ ታች ያለው ባለሙያ ሥራውን ያመነበት ለማስፈጸም የተዘጋጀ ሊሆን ይገባል።

በግብርና ልማቱ ላይ የግል ስኬት ስርዓት እንዲሳተፍ ማበረታታት የመደገፍ የተቀመጠውን ሀገራዊ ግብርና ልማት ልቅ እስከተዋ ፅእን ደረጃ ማረጋገጥ ግብርና ለውን እርምጃ መውሰድ ይጠይቃል።

በግብርና ሙያ የተማሩትን እና በአግሪቢዝነት ስልጣን ለመሰጠት የሚፈልጉትን ምንም እንኳን በልዩ ደረጃ እንዲታቀፉ ዕድል መፍጠሩ የቴክኖሎጂ ሽግግር ሂደቱን እንዲያጠናክረው ይቻላል።

ለቡና ሻይና ቅመማ ቅመም ምርምር ልዩ ትኩረት በመስጠት እራሱን ለሎሊን ትኩረት ይደረጋል እንዲራጅ በማድረግ የዘረ-መልጥበ ቃና አዳዲስ ዝርያዎችን የማፍለቅ፤

የተሻሻሉ የአመራረት ዘዴዎችን ሰብል ጥበቃ የምርምር ፕሮግራሞችን በመቅረብ ጽሑፍ ላይ ስግግር ለውን ተጽዕኖ መቋቋም የሚያስችል ምርምር የማካሄድ፤ በእሴት ጭመራ ጥራት ማሻሻያ የምርምር ፕሮግራም በመቅረብ ጽሑፍ ላይ ስግግር ለውን ተጽዕኖ መቋቋም የማቅረብ፤

በአፈርና ወሃ ጥበቃ እና በግብዓትና መስኖ አጠቃቀም ላይ ያተኮረ የምርምር ፕሮግራም በመቅረብ ጽሑፍ ላይ ስግግር ለውን ተጽዕኖ መቋቋም የማቅረብ፤ የምርምር እና ኤክስቴንሽን ትስስር የሚያጠናክሩ ምክረ-ሃሳቦችን የማመንጨት፤ የባዮ-ቴክኖሎጂ ምርምር አቅም የማሳደግ፤

ስነ-ምህጻን ማዕከል ያደረገ ምርምር የማካሄድ እና አጠቃላይ የምርምር ተቋማዊ እቅድ ምንም እንኳን ስለ ምንም ገበያተ ሰብል ምርታ ማሳደግ ትመዝለቅ የሚያስችል የንዑስ ስርዓት ምርታ ማሳደግ ሥራ ይሠራል።

ሀ) የሰብል ቴክኖሎጂ ማመንጨት

የሰብል ቴክኖሎጂ የአሰራር ማሻሻያ መረጃ አቅርቦት

የሰብል የአዝርዕት፣ ሆርቲካል ቸር፣ ቡናና ሻይ ቅ/ቅመም ሰብሎች ዝርያ ምንም እንኳን ማቀል፤ በመረጣና በባዮ-ቴክኖሎጂ ዘዴዎች በመታገዝ ወይም በማላመድ ዘዴ ለከፍተኛ ምርታ ማነት፣ ለተፈላጊ ጥራት ማሻሻል፤ የአፈር ንጥረት ማሻሻያና የውሃ አጠቃቀም ውጤታማ (nutrient and water use efficient) የሆኑ ዝርያዎች ለማውጣት ምርምር ማካሄድ፤ የሰብል ዕድገትን የሚገቱ እንደ የዝናብ ዕጥረት፣ የአፈር ከምጣጣነት፣ የአፈር ጨዋ ማነት እና የመሳሰሉትን ተፅዕኖ ለመቋቋም እንዲችሉ ዝርያዎችን ማሻሻል፤ በአሁኑ ጊዜ ለሰብል ልማት ስጋት እየፈጠሩ ያሉ የእፅዋት በሽታዎችን የተጠቀሙትን እንዲቋቋሙ ዝርያዎችን ማሻሻል፤ ለግብርና ሚካና ይዘቱን እውቀት ለመፍጠር እንዲያስችል በተለይም በጤና ላይ የሚገጥሙ ንጥረት ማሻሻያ (lodging problem) የሚቋቋሙ ዝርያዎችን እንዲሁም በሰለጥላ ይደገፍባቸው የማይበተን ዝርያዎችን (shattering resistant varieties) ለማውጣት ምርምር ማካሄድ፤

በእፅዋት ባዮ-ቴክኖሎጂ በመታገዝ ለተመረጡ የሰብል ዓይነቶች በቴክኖሎጂ ምርምር ላይ ስግግር ለውን ተጽዕኖ መቋቋም የማሻሻያ ሚካና ላይ የሚገጥሙ ንጥረት ማሻሻያ (biofortification) የዝርያ ማሻሻያ ሚካና ላይ የሚገጥሙ ባዮ-ቴክኖሎጂ ዘዴዎች ማውጣት፤

በባዮ-ቴክኖሎጂ ዘዴዎች ግዛት መረጡ ሰብሎችን የምግብ ጥራት ማሻሻያ ማሻሻያ (biofortification) ለናረዘም ላለ ጊዜ ሳይበላሹ የሚቆዩ ዝርያዎችን ለማውጣት ማሻሻል፤ ዘረመላቸው የተለወጠ (genetically modified organisms)

የሱባልመንከርብዜትሥራውንእናየዘርጥራቱንስታንዳርድለማስጠቅየአሰራርሥርዓቱንማጠናከር፤

ሐ) የሱባልቴክኖሎጂማስተዋወቅናቅድመ-ማስፋፋት

አዳዲስየሚወጡየሱባልቴክኖሎጂዎችንማስተዋወቅ፣ ወጣቶችናሴቶችንምከለአዋጭቴክኖሎጂበመለየትማሸጋገር፤

በቅርቡለየተቋቋሙላሉትየአግሮ-ኢንዱስትሪፓርኮችየሆርቲካልቸር፣አዝርዕትእናየቡናየሱባልምርትእቅርቦትንለማሳደግበተመረጡሱባልዎችእመራረትላይየቅድመ-ማስፋፋትሥራማካሄድ፤

መ) በሱባልቴክኖሎጂዎችናየተሻሻሉአሰራሮችሥልጠናመስጠት

የግብርናልማትሳይንሳዊየአሰራርዘይዎችንመከተልእንዲቻልየሚያግዝዕውቀትናክህሎትንለማስተላለፍየሱባልምርትተኮር የሆነተከታታይሥልጠናለኢክስቴንሽንየግብርናባለሙያእናለተጠቃሚውአካልመስጠት፤

የምርምርናየሰውኃይልንለማሳልበትበድህረ-ምረቃደረጃበተለያዩስፔሻላዜሽኖችተመራማሪዎችንበማሰልጠንየዕውቀትናየክህሎትደረጃቸውንማሳደግ፤

ምርምርንበጥልቀትለማካሄድናአስተማማኝውጤትላይለመድረስየሚያስፈልጉምርምርመሠረተ-ልማቶችበተለይምያሉትንላቡራቶሪዎችዘመኑባፈራውሳይንሳዊመሣሪዎችእናየኢኮኖሚአገልግሎትከዳታመሰብሰብአንስቶ

2.1.1.2 በሱባልቴክኖሎጂዎችናየተሻሻሉአሰራሮችላይዕውቀቱ፣ አመለካከቱናክህሎቱያደገአርሶ/ክፊልአርብቶአደር

በአጭርጊዜከሚጠበቀውውጤትአንዱበአዝርዕት፣ ሆርቲካልቸርናቡናሻይና ቅ/ቅመምተገቢየሆነየኢክስቴንሽንእደረጃጀትናአሰራርናስልቶችበመንደፍአርሶ/ክፊልአርብቶአደርበቴክኖሎጂዎችናየተሻሻሻሉአሰራሮችላይዕውቀቱ፣ አመለካከቱናክህሎቱማሳደግነው። የዕውቀትሽግግሩአርሶአደርችተውዳዳሪእናጥራቱንየጠቀሜቴክኖሎጂዎችግብዓትመጠቀምየሚችልበትደረጃእንዲደርስከፍተኛአስተዋፅኦይኖረዋል።

ሀ) የአዝርዕትሱባልልማትምክርናስልጠና

የአዝርዕትሱባልዎችልማትየእህልና የምርጥ ዘርማምረትንያጠቃልላል።የአዝርዕትሱባልምርትናምርታማነትዕድገትየሁለትመሰሪታዊምክንያቶችዕድገትውጤትነው። እነዚህም የለማ ማሳመጠንእናየሱባልምርታማነትእድገትበሂ/ር ናቸው።ዓለምአቀፍልምዶችእንደሚያሳዩትበምርታማነትዕድገትየተሻሻሉየሱባልዘርያዎችድርሻ ከ50-60 በመቶእንዲሁምየተሻሻሉአሰራሮችናሌሎችግብዓቶችበምክረ-ሃሳቡመጠቀም ከ40-50 በመቶድርሻእንደሚኖራቸውይተነብያሉ።

በሌሎችሀገራት በ2017 በአማካይየስንዴምርታማነት ከ101 ኩ/ል በሂ/ር በላይ፣ ሩዝ 93 ኩ/ል በሂ/ር በላይእናበቆሎ ከ257 ኩ/ል በሂ/ር በላይድረስተመርቷል።በአገራችንበተመሳሳይወቅትበአማካይስንዴ 28 ኩ/ል በሂ/ር፣ ሩዝ 29 ኩ/ል በሂ/ር እናበቆሎ 37 ኩ/ል በሂ/ር የተመዘገበሲሆን ከ4 እስከ 7 እጥፍዝቅያለምርታማነትደረጃላይእንዳለንለመረዳትተችሏል።ለዚህምዝቅተኛምርታማነትምክንያትበአስተኛአርሶአደር ችማሳየሚከፍወንናእናዝናብጠባቂልማትበመሆኑውጤታማነቱየአገራችንስትራቴጂክአቅጣጫዎችማለትምየምግብእናሥነምግብወስትናማረጋገጥ፣ የአግሮኢንዱስትሪፍላጎትንማሟላትን፣ የኢክስፖርትግብዓትንናከውጭየሚገባውንየሱባልውጤቶችንማስቀረትያልቻለሆኖይገኛል። ከዚህምየተነሳ በ2017 ከእህልሱባልዎችበስንዴብቻ 10.7 ሚሊዮንኩንታልምርትእንዲሁምየሌሎችሱባልዎችንጨምሮ 17.4 ሚሊዮንኩንታልምርት በ 640 ሚሊዮንየአሜሪካንዶላርወጪለማድረግተገደናል።

ይህንሁኔታለመቀየር ከ10 ዓመትመሪዕቅዱውስጥለማሳደግነትስንዴንብንወስድምርታማነት ከ30ወደ49 ኩንታልበሂ/ር ለማድረስበዕቅድተይዟል። ይህምማለትበአማካይ5 በመቶ ዓመታዊ ዕድገትይኖራዋል። አብዛኛውየምርታማነትዕድገትአማጭየሆኑቴክኖሎጂዎችን(ምርጥዘር፣ ማዳበሪያ፣ አግሮ-ኬሚካል፣ ሚካይዜሽን) በመጠቀም፣ እድገትንየሚያፋጥኑሆርጥኖች፣ ማይክሮንጥራ-ነገሮችን /Mn, Cu, Mg, B, Zn/ በቅጠሉላይመርጬት፣የአርሶአደሩንዕውቀት፣አመለካከትናክህሎትበማሳደግናየተፈጥሮሀብትን (የአፈርለምነትናጤንነት፣ ተፋሰስልማት፣ መስኖ፣የመሬትአጠቃቀም፣ሊሲማሻሻል)

መሰረትያደረገው።የአዝርዕትሱባልዎች/አገዳ፣ብርዕናጥራጥራሰብሎች/ የምርትናምርታማነትንለማሳደግየተነደፉትንግብዓትለማሳደግናየተፈጥሮሀብትን (የአፈርለምነትናጤንነት፣ ተፋሰስልማት፣ መስኖ፣የመሬትአጠቃቀም፣ሊሲማሻሻል)

በመሆኑናቸው ያለውን ክፍተት የሚሞላ የላይኛው ምንጫ ተግባር በአጭር ጊዜ መፈፀም ያስፈልጋል።

በመካከለኛና በረጅም ጊዜ ደግሞ

በ2011

ዓ.ም.

የተቀረፀውን የሆርቲካል ቸርካሪ ስልጠና ለምሳሌ ለአቅም ላላቸው አካባቢዎች በቁጥጥር ማትሰራተኞችን በሆርቲካል ቸርካሪ ሳይንስ በማሰልጠን ወደ ስራ እንዲገቡ ይደረጋል። ከዚህም ባሻገር በሆርቲካል ቸርካሪ ማት ለመሰማራት የሚፈልጉ አካላትን ምሩቅ ወጣቶችና ሴቶችን የሰፊ ሽንብት ለማሰጠትና ለተገቢውን ዕገዳ እንዲያገኙ በማድረግ ለ ዘርፉ ዕድገት የበኩላቸውን ሚና እንዲወጡ በትኩረት ይሰራል።

በቀጣይ አስር ዓመታት የሆርቲካል ቸርካሪ ሰብሎች/አትክልት፣ ፍራፍሬና ስራ ስር ሰብሎች/ ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግና ገበያተኮር እንዲሆን ለማድረግ የተቀመጡ ዓላማዎችን ለማሳካት ይቻል ዘንድ በቀጣይ አስር ዓመታት በሆርቲካል ቸርካሪ ማት ምክርና ስልጠና ለገልግሎት የሚከተሉት ተግባራት የሚከናወኑ ይሆናል።

እነሱት ሆርቲካል ቸርካሪ ማት ፓኬጅ ዝግጅት፡

የሆርቲካል ቸርካሪ ሰብል ምክር ለገልግሎት ለመስጠት የቴክኖሎጂ ፓኬጅ የሚዘጋጅ ሲሆን ፓኬጁ በመሬት ዝግጅት፡

አዘራርና ግብዓት አጠቃቀም፡

የመስኖው ሃላፊ ጠቃቀም፡

ሰብል ያያዝና ጥበቃ፡

ሰብል ስብሰባና ደህረ ምርት ለያያዝ ላይ እንዲሁም በፍራፍሬ ስብሰባ ማዕከላት የሚወጡ ችግኞች ለተካክልና ለንክብካቤ፡

የፍራፍሬ ችግኝ ማባዛትና አተካክል፡

የመልካም እርሻ ለተገባበር ስርዓትን ለማስፈን እንዲያስጠቅም ምር የወጡ/የሚወጡ ቴክኖሎጂና የመረጃ አቅርቦትን መሰረት አድርጎ የሚዘጋጅ ይሆናል።

የአሰልጣኞች እና የአርሶ አደር ስልጠና፡

የተዘጋጀውን ፓኬጅ ወደ አርሶ/አርብቶ አደሩ ለማድረስ በየደረጃው የአሰልጣኞች ስልጠና ይሰጣል በተለይም የልማት ጣቢያ ሰራተኞች በተግባር የተደገፈ ስልጠና እንዲወስዱ በማድረግ በተመሳሳይ ሁኔታ የፓኬጅ ስልጠናውን ለአርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከል ለአርሶ አደሩ እንዲያደርሱ ይደረጋል።

ሰርቶ ማሳያ ማካሄድ፡

በምክርና ስልጠና ለገልግሎት ለሰጠ ጥሌላው ተግባር የተሻለ እፅፋት ለምሳሌ የውሃ ምደባ አርሶ አደሮች ማሳየት ለአርሶ/አርብቶ አደር የመስክ ቀን በማዘጋጀት በአቅራቢያው ያሉ አርሶ አደሮች ስም ሀርትና ልምድ እንዲወስዱ ማድረግ ነው።

ይህ ተግባር በቁጥጥር ወይም ዝግጅት በማድረግ በየደረጃው የሚከናወኑ ሲሆን አገር አቀፍ የመስክ ቀን ዝግጅት ግን

ዓመታዊ

የጊዜ ሰሌዳ ተዘጋጅቶ ለትኩረት ይደረግ ስለሆነ ስለሰጠ ቀና ጀና በተናበበ መንገድ የሚፈፀም ይሆናል።

የመስክ ድጋፍና ክትትል፡

የአሰልጣኞች ስልጠናና የአርሶ/አርብቶ አደር ስልጠናዎች ከተሰጡ በኋላ የፓኬጅ ችግኝን ተግባራት ላይ ለምደረጃ መሰረት በማድረግ ወቅታዊ የድጋፍና ክትትል ስራዎች የሚከናወኑ ይሆናል። የድጋፍና ክትትል አሰጣጥ የድጋፍ አሰጣጥ መሪ ያለበት ማዘጋጀት

ዓመታዊ

የጊዜ ሰሌዳ ተዘጋጅቶ ለትኩረት ይደረግ ስለሆነ ስለሰጠ ቀና ጀና በተናበበ መንገድ የሚፈፀም ይሆናል። በመስክ ድጋፍና ክትትልና ከ ምናካሂ ዳው ሰርቶ ማሳያዎች የሚገኙ

የሆርቲካል ቸርካሪ ማት ምር ጥተ ሞክሮዎችን በመቀመር ወደ አብዛኛው አርሶ አደር ማስፋት ተኩረት የሚሰጠው ተግባር ይሆናል።

ሐ) የቡናና ቅመማ ቅመም ሰብል ማት ምክርና ስልጠና

የቡና ሻይ ቅመማ ቅመም ኢክስቴንሽን ለገልግሎት እና ስርዓት፡ ለቡና ሻይ ቅመማ ቅመም ልማት ተስማሚ ስነ-ምህግና ለና ከ5.6

ሚሊዮን በላይ እምራች አርሶ አደሮች ቢኖሩትም በንዑስ ዘርፉ ላይ ያተኮረ የተጠናከረ የኢክስቴንሽን ስርዓት ባለመዘር ጋቱ፡

የቴክኖሎጂ አቅርቦትና አጠቃቀም ዝቅተኛ ከመሆኑ የተነሳ ምርታማነትን ማሳደግ ሳይቻል ቆይቷል።

የቡና ሻይ ቅመማ ቅመም ምርቶች በሚመረቱባቸው አካባቢዎች ዘመናዊ የኢክስቴንሽን ስርዓት ለማድረግ የሚያስችሉ አደረጃጀቶችንና የግንኙነት አሰራሮችን ነድፎ ተግባራዊ ማድረግ ይገባል። የአርሶ አደር ማስልጠኛ ጣቢያዎችን፡

ሠርቶ ማሳያ በታዎችን፡ ዘመናዊ ቴክኖሎጂና ግብዓት አጠቃቀም ፓኬጅ ችግኝ፡

የቴክኖሎጂ አጠቃቀም ስርጭት ዘመናዊ የኮሙኒኬሽን ሚዲያዎችን እና በሙያው የሰለጠነ የኢክስቴንሽን ሰራተኛ የሚደራጀት የ ማስፋፋትና የሚጠናከር ስራ ይሰራል።

ስለሆነም በቀጣይ ዕድሜ ዘመን የተሻሻሉ የግብርና አሰራር ዘዴዎችን አጠቃቀም በማሳደግ፡

በዘርፉ ዘመናዊ የኢክስቴንሽን ስርዓት በመዘር ጋትና ተደራሽ በማድረግ የእምራቱን እመለካክት ዕውቀትና ክህሎትን በማሻሻል፡

ምር ጥተ ሞክሮ በመቀመርና በማስፋት፡

የረጅም ሚዳና ስርዓት፡

የግብዓት አቅርቦትና አጠቃቀም በማሳደግ፡

ትኩረት ሰጥቶ ማስፋትና ሌሎች የተባደሙ ከላከደዘደዎችን በመጠቀም በተባደሩት የሚደርሰውን የምርት በክነት ለመቀነስ በስፋት ይሰራል።

2.1.1.4 የተሻሻለ የሱባል ግብዓት አቅርቦት

የሱባል ግብዓት የተሻሻለ ዝርያዎች (አዝርዕት፣ አትክልት፣ ፍራፍሬ እና ስራ ስርዕብ ሎች፣ ቡና ሻይና ቅመማ ቅመም)፣ ማዳበሪያ፣ እግሮ-ኬሚካል እና የሚካናይዜ ሽንቴክና ሎጅን ያጠቃልላል። በዓለም አቀፍ ባለሙያዎች ትንተና መሰረት የተሻሻለ የሱባል ዝርያዎች h50-60 በሙቶ እንዲሁም የተሻሻለ አሰራር ሹና ሌሎች ግብዓቶች በምክረ-ሃሳብ መጠቀም h40-50 በሙቶ ድረስ ለምርታ ማትድርሻ እንደሚኖራቸው ይተነብያሉ።

የሱባል ግብዓት በሚፈለገው መጠን፣ ወቅት፣ ጥራትና በተመጣጣኝ ጋሊ ቀርብ የሚገባ ሆኖ ይህን ማሳካት ሲቻል አርሶ አደሩ የተሻሻለ ቴክኖሎጂዎችን የመጠቀም ዕድሉ በማስፋት የሚጠበቀውን ምርትና ምርታ ማሳካት ይቻላል።

የሱባል ዝርያ አጠቃቀምን ለማሳደግ እንስተኛ ይዞታ አርሶ አደሩ ወደ ፈቅ ዶሊ ጠቀማቸው የሚችሉ አካባቢ ተኮር፣ ምርታ ማና ሌሎች ጠቃሚ ባህርያትን የተላበሱ የሱባል ዝርያዎች እንዲቀርቡ ለትየሚያስችል የአገር ውስጥ የውጭ አገር የግል ዘርፍን ተሳትፎ የሚያበረታታ ስርዓት ይዘረጋል።

ይህን ማድረግ ምን እንደሚገባው ስጥ አርሶ አደሩ ከፍተኛ ጋክፍ ሎ የሚጠቀማቸውን ምርታ ማነታቸው የላቀው ጤነት ያሳዩትን ዓይነት ዝርያዎች በብዛትና በመጠን እንዲቀርቡ ለትየሚያስችል የሚደረግ ተፈጻሚ ይሆናል።

በምግብን ጥራት ለገር ተፈላጊነታቸው የተነሳ የተለየ ትኩረት የሚሹ የሱባል ዝርያዎች ልማትን ለማሳደግ ልዩ የሆነ የድጋፍ ሥርዓት ትኩረት ይሰጠዋል።

በቀጣይ እስርዓት ማታየት ቀናጅ የግብዓት አቅርቦት መርሃ ግብር በመከተል የተሻሻለ ዝርያዎች የመስፍን ጠቃቀም ማዕከል ያደረገ የግብዓት አቅርቦት አካሄድ በመከተል ምርታ ማትድርሻ ለማድረግ ጥረት ይደረጋል። የተሻሻለ ግብዓቶች ከማምረት እስከ ተጠቃሚው የሚደረስ ተግባራት ላይ የግል ዘርፍን ተሳትፎ በማጠናከር ባለፉት ጥቂት ዓመታት በግል ዘርፍ በግብዓት አቅርቦት የታዩ ጠንካራ ልምዶችን የማስፋት ሥራ ከተሰራ ተውዳዳሪ የግብዓት ግብይት ሥርዓት በመዘር ጋት ግብዓቶች በአርሶ አደሮች ፍላጎት መሰረት እንዲቀርቡ የሚያስችል ሥርዓት እንዲኖር ማድረግ ያስችላል።

ለአብነት ያህል በበቆ ሎ የፓየኒር ዝርያዎች በአርሶ አደሮች ያላቸውን ተመራጭነት እንዲያደግከ ማድረግን ለጎን ለጎን በሀገር ውስጥ ምርታ ተቋማት የተለቀቁ ምርጥ ዝርያዎች የፓየኒር ዝርያዎች በተዋወቁበት መንገድ እንዲተዋወቁ የማድረግ ሥራ ይሰራል።

በተጨማሪም ፓይናን ሊ ወዳደሩ የሚችሉ ሌሎች ዝርያዎች ማቅረብ የሚችሉ አገራዊ የውጭ አዳዳይ ኩባያዎች እንዲመሰረቱና እንዲስፋፉ ይደረጋል።

የተመሰከረ ላቸው ዝርያዎች እንዲለቀቁ የሚያደርግ የዘር ያሚገልበት እና ለቀቃ እና ዘር ጥራት ቁጥጥር ተውዳዳሪ ሥርዓት በመዘር ጋት ለግሉና ለመንግስት ምርምር ዘርፍ እኩል አገልግሎት መስጠት የሚያስችል የፓሊሲ ስም ህዳር እንዲኖር ይደረጋል። በማዳበሪያ በኩል አፈርን እና የዕጽዋት ፍላጎት መሰረት ያደረገ እና የታዘዘውን ምክረ-ሃሳብ ማሳካት የሚያስችል የአጠቃቀም ሥርዓት ይዘረጋል። አሁን ያለውን ከ50 ኪ/ግ በሄ/ር በታች የሆነውን የማዳበሪያ አጠቃቀም በማሳደግ በቀጣይ 10 ዓመታት ማዳበሪያ በምክረ-ሃሳብ መሰረት ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል።

የጸረተባይና አረም ኬሚካል አጠቃቀም ምጥራቱ ተጠብቆ ጥቅም ላይ እንዲውል ሥራ ይሰራል።

በአጠቃላይ በአህል፣ ሆርቲካል ቸርና የቡና ሻይና ቅመማ ቅመም ግብዓትን በአገር ውስጥ የማምረቱ ሥራ እንዲጠናከር ይደረጋል። በተለይ የምርጥ

ዘርብ ዜት በዓይነትና በሚፈልገው መጠን እንዲቀርብ ታማኝ አርሶ አደሮች መሰረት ያደረገ የመንሻ ዘር እና የተመሰከረ ላት ዘርብ ዜት ሥራ በስፋት ይከናወናል።

የኮንትራት ዘርብ ዜትን ለማጠናከር ጎን ለጎን ክፍተኛ አስተዋጽኦ ለሚያበርክቱ እና የራሳቸውን ዝርያዎች ላቸው ዘራቸውን የሚያባዙበት ማሳካት ይደረጋል።

የውጭ አገር የግል ዘርፍ በዘር ናበሌ ሎች ግብዓቶች የምርምር ድርሻቸው እንዲያደግ ድጋፍ ለግብዓት አቅርቦት መቀላጠፍ በቀናት ትኩረት የሚሰጠው የግብርና ግብዓት መረጃን በቀላሉ ተደራሽ ማድረግ የሚያስችል በበይነ መረብ የማስተሳሰብ ሥራ ይሰራል። የሚቀርበው ግብዓት ጥራቱን የጠበቀ እንዲሆን የክልል እና የፌዴራል ዘር ጥራት ተቆጣጣሪ አካላት እንዲጠናከሩ ይደረጋል።

በሚቀጥሉት እስርዓት የአዝርዕት ግብዓት አጠቃቀም ኤን.ፒ.ኤስ/ዳፕ አሁን ካለበት 11 ወደ 17 ሚሊ የንኩን ታልፎ፣ ዩሪያ አሁን ካለበት 5 ወደ 14 ሚሊ የን፣ ምርጥ ዘር አሁን ካለበት 968 ሺ ኩን ታል ወደ 2.3 ሚሊ የን ኩን ታልፎ፣ ፀረተባይ ኬሚካል አሁን ካለበት 5 ወደ 10 ሚሊ የን ሊትር ለማቅረብ በዕቅድ ተይዟል።

2.1.1.4.1 የሱባል ግብዓት አቅርቦት

የሆርቲካልቸርሰብሎችዝርዝርማሳዘትናከማሰራጨትአኳያበመንግስትምሆነበግልጽባቸውድርጅቶችከፍተኛውስንነትያለበ መሆኑንበቀጣይአስርዓመትበዘርማሳዘትለመሳተፍየሚፈልጉየግልጽባቸውአካላትምቼሁኔታመፍጠርን፣ የግሉ ዘርፍ ለማሳዘትየማይፈልጋቸውንናበአርሶአደሩተፈላጊየሆኑዝርዝርዎችንበመንግስትየማሳዘትናየማሰራጨትተግባራትይከናወናሉ ።

በተጨማሪምመንግስትበግልምይሁንበመንግስትደረጃየሚባዙዘሮችንየመቆጣጠርናዕውቅናየመስጠትተግባርያከናውናል። ጥራትያላቸውየሆርቲካልቸርዝርዝርዎችንበዜትማካሄድ፡-

ስነ-ምህጻርንመሰረትያደረገለዘርብዜትየሚውልመሬትበማዘጋጀትከፍተኛምርትየሚሰጡናበገበያላይተፈላጊየሆኑዝርዝርዎችንየሚያመርቱአቅምያላቸውባለሃብቶችንእናበተማሩወጣቶችናሴቶችንበማደራጀትየማሳዘት፣

የማቅረብእናአጠቃቀምላይየምክርእገልገሎትመስጠትላይተሳተፏቸውንእንዲጨምርይደረጋል።

ከውጪህገርየሚገቡአትክልትዝርዝርዎችየቀረጥነጻእንዲገቡየማበረታቻስርዓትይዘረጋል።እንዲያውጤታማናበመንግስትእ ጅ የሚገኙ የአዝርዕትናየሆርቲካልቸርሰብሎችዝርዝርዎችአቅምላላቸውዘርዘምራቾችበባለቤትነትማስተላለፍ፣

ከዚህአኳያልዩህግማዕቀፍበመዘርጋትበመንግስትሥርየተያዙዝርዝርዎችለኩባንያዎችማስተላለፍየሚያስችልስርዓትይዘረጋ ል፤ እንዲተላለፍምይደረጋል።

2)የአገርውስጥየግል፣ የዩኒየንናየመንግስትዝርዘምራቾችውጤታማነትእናቁጥራቸውንምማሳደግ

የመንግስትዝርዝርዎችበስፋትእንዲተዋወቁእናየግልዘርዘምባለቤትእንዲሆንበማድረግናበዕትዕውቅትየታየውንውጤታማየ ግልዘርዘምንስኬትበማስፋትአርሶአደሩየሚወዳቸውንዝርዝርዎችበስፋትእንዲያመረቱየማድረግተግባርይከናወናል።ከዚህምባ ሻገርበመንግስትባለቤትነትሥርየተያዙውጤታማየአህልዕብልዝርዝርዎችበስፋትእንዲባዙየሚደረግሆንበአትክልት፣

ፍራፍሬ፣

ስራስርከዚህበሬትትኩረትየተነፈረባቸውበመሆኑበቀጣይአስርዘመትበዓይነትምሆነበመጠንየሚፈለገውንየዘር/ችግኝአቅርቦ ትእንዲካሄድእናአጠቃቀሙንከፍማድረግይጠይቃል።

ይህንንምተግባራዊለማድረግበሚቀጥሉትስትራቴጂክዓመታትየሚከተሉትንአቅጣጫዎችመሰረትያደረገሥራይሰራል።

አገራዊየአዝርዕትናሆርቲካልቸርዝርዝርዎችአዳዳይኩባንያዎችበአገርልጅችእንዲስፋፋየሚያደርግየማበረታቻሥርዓትመዘርጋት ፤

የውጭአገርኩባንያዎችንአሉታዊተጽእኖለመቀነስእንዲቻልአገርበቀልኩባንያዎችበስፋትእንዲፈጠሩየሚያስችልእናውጤታ ማአዳዳዮችንየሚያበረታታአሰራርይዘረጋል። ለዚህምመንግስትልዩፋይናንስናየመሬትድጋፍስርዓትይዘረጋል፤

ማህበርምእንዲኖራቸውየማስተባበርሥራይሰራል።

የመንግስትየአዝርዕትናሆርቲካልቸርዝርዘምራቾችኩባንያዎችበአክሲዮንከግልድርጅቶችእናከአርሶአደሮችጋርእንዲሰሩማድረግ ፤

በሌሎችአገሮችእንደሚደረገውመንግስትየንዑስዘርፋላይአሉታዊተዕዕኖእንዳያደርስእናየመንግስትኩባንያዎችየመሬትተደ ራሽነታቸውእንዲጠናከርከግልኩባንያዎችእናአርሶአደሮችጋርበአክሲዮንእንዲሰሩይደረጋል።በክልልተወሰነውየሚሰሩትንየክ ልልኩባንያዎችአገራዊኩባንያዎችእንዲሆኑመስራት።

በክልልተወሰነውየኖሩትንየክልልመንግስትኩባንያዎችበክልልከተወሰነውአስተሳሰባቸውእንዲወጡአገራዊእናተወዳዳሪኩባን ያዎችእንዲሆኑየማደርግሥራይሰራል።

ለዚህምእያንዳንዳቸውበየክልሉቅርጫፍየማባዣእናየግብይትማዕከላትይኖራቸዋል። ለአገርበቀልየግልናየመንግስት የምርጥ ዘርኩባንያዎችበተዘዋዋሪ፤ንድአሰራርውጤታማየፋይናንስአቅርቦትሥርዓትበመፍጠር፡-ይህተግባር የምርጥ ዘርኩባንያዎችበአርሶአደርዘርብዜት፣ፕሮግራምየሚያባዙትንምርጥዘርዘርአርሶአደሮችምርጥዘርንሰብስበውቤትከማስገባታቸ ውመሬትበመድረስየጥሬዘርለመግዛትየሚያስላቸውነው።

እስከአሁንባለውተሞክሮፋይናንስበወቅቱስለማያገኙአርሶአደሮችበውላቸውመሰረትጥሬምርጥዘርለኩባንያዎችእያቀረቡ አይደለም።

ይንበተዘዋዋሪ፤ንድአማካይነትበመፍታድርጅቶችንበዙምርጥዘርእንዲገዙበማድረግለአርሶአደሮችምርጥዘርበተፈለገውመ ጠን፣ዓይነትናጥራትእንዲያቀርቡያስችላል።

በተዘዋዋሪ፤ንድአሰራርመሰረትለሰብሎችየክልልመንግስትዘርኩባንያዎችበከፍተኛመጠንዘርየማበጠርአቅምያላቸውንማበ ጠሪያመሽኖችንመግዛትንእናየዘርማከማቻመጋዝኖችመገንባት።

የክልልዘርዘምራቾችድርጅቶችዘርየማበጠርአቅምእንዲያሳድጉበማድረግምርጥዘርበወቅቱተጥሮእንዲቀርብየማድረግአቅ ምእንዲያድግይደረጋል።

ይህንንምማድረግለርሶ-አደሮችምርጥዘርበወቅቱእንዲደርሳቸውየሚደረገውንጥረትየመደገፍሥራይሰራል።

የአነስተኛ የግልምርጥ ዘርፍ ሥራ ምንጭት ለውጥ ማድረግ ለግለሰብ ግብርና ለግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ይህ ተግባር የሚከናወነው በጋራ ማህበራዊ ድጋፍ ምክርቤት ስህተት ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

የግብርና ስህተት ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ለግብርና ስህተት ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

የኮንትራት ስህተት ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

የአሰሪ ስህተት ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

የደንበኞች ስህተት ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

የደንበኞች ስህተት ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

3) ውጤታማ የሆኑ የውጭ አገር አገር ዕቃ ማስተካከል ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

በውጭ አገር የበለጸጉ ዝርያዎች ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ለአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ከዚህም ባሻገር በአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

በውጭ አገር የበለጸጉ ዝርያዎች ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ለአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ከዚህም ባሻገር በአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

በውጭ አገር የበለጸጉ ዝርያዎች ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ለአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ከዚህም ባሻገር በአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

በውጭ አገር የበለጸጉ ዝርያዎች ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ለአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ከዚህም ባሻገር በአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

በውጭ አገር የበለጸጉ ዝርያዎች ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ለአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ከዚህም ባሻገር በአብነት ይህ ደብዳቤ ተጽዕኖ ምክርቤት ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

በውጭ አገር የበለጸጉ ዝርያዎች ለግለሰብ ግብርና ለውጥ ማድረግ ይቻላል።

ዘንድበስፋት እንዲመረቱ የሚያደረግ የአዳዲስ አካባቢ ጥበቃ ስራዎችን ይዘረጋል።
ይህንንም ተግባራዊ ለመድረግ ሥርዓቱን የሚደግፍ ምቹ የህግ ስራዎችን ይዘረጋል። የየአህጉር እና የሀገር አቀፍ ስምምነቶች መተግበር እና የህንጻው ማዕዘን ማሳሰቢያ መቀጠልም የሚያስችለን እንዲሁም የገንባታ ስራዎችን ይደረጋል።

በምግብን ጥራት ማረጋገጥ የሚችሉ ጥራት ወጪዎችን ለማምረት ልዩ ድጋፍ መስጠት።
በተለይ የጥራት ወጪዎችን ለማሰብ ስራዎችን ማርታ ማህተም ስራዎችን ይዘረጋል። የአገራችን የፀረ-ኮሚውንሽን ጥራት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።
ስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

በምርት መጠናቸው ስራ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

4) የመጠበቂያ ዘርፍ ስራዎችን ማረጋገጥ ስራዎች

የውጭ የሥራ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

እስከ አሁን ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

የተገባዎቹ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

ሁሉንም ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

በተለይም የሥራ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

2.1.1.4.2 የሰብአዊ ጥሬ ስራ ስራዎችን ማረጋገጥ ስራዎች

የምርጥ ዘርፍ ስራዎች	በ2012 ከነበረው	1,086,000	ኩንታል	2022	በማሳደግ	2.3
ሚሊ. የኩንታል ደረጃ	በሁሉም ዘርፍ ስራዎች				በአገር ውስጥ	15.8
በ2011 ዓ.ም	79.2	ሚሊ. የኩንታል	3	ሚሊ. የኩንታል	31.5	ህ/ር

የሰብአዊ ጥሬ ስራ ስራዎችን ማረጋገጥ ስራዎች

የአርሶአደር ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።
የምርጥ ዘርፍ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

ስለሆነም በገበያተፈላጊ የሥራ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል። የስራ ስርዓት ማረጋገጥ ስራዎችን ይዘረጋል።

የተሻለለቅም፤

የተቀናጀየማምረትናምርጭትምርጫ፤

በመዘርጋትናከጥራትጉድለትእናከፍትሃዊአጠቃቀምአንጻርየሚታዩችግሮችበመፍታትእናእገርአቀፍየሆነየዘርአቅርቦትምርጫ፤

የቀጥታዘር (ግብዓት) ግብይትምርጫ (Direct Input Marketing) በስፋትተግባራዊይደረጋል። ምርጫ ምርጫ

ዘርግብይትተውዳዳሪነትየሰፈነበትእናገበያተኮርእንዲሆንይደረጋል።

የቀጥታዘርግብይትምርጫየዘርአምራችድርጅቶችመረቱትግዘር ተጠያቂነት

ባለውመልክብራሳቸውየሽያጭወኪልበቀጥታለተጠቃሚውበመሸጥየዕጽዋትዘርንከአማራጭምንጮችበወቅቱ፤

በሚፈለገውዓይነት፤ በጥራት፤ በቦታእናበመጠንእንዲያገኝበማድረግየሚያድርንየዘርመጠንወሳኝበሚባልመልክቀንሲል።

ስለሆነምበጥናትላይበመመስረትእንዲሁምእስፈላጊውንየተጠናከረቁጥጥርናድጋፍበማድረግምርጫ/ር

መ/ቤቱበጸደቀውየዘርግብይትአስተዳደርመሪያእናሌሎችየህግማእቀፎችመሰረትበአዳዲስአካባቢዎችበማስፋፋትእር

ሶናእርብቶአደሮችየተሻለየግብአትአቅርቦትየሚያገኙበትሁኔታይመቻቻል።

የግብርናግብዓትአቅርቦትናአገልግሎትማእከላትንባለፋትጥቂትዓመታትያስገኙትንውጤታማነትከግምትበማስገባትማዕከላቱንለማስፋትናየግብዓትተደራሽነትለማሳደግበተለይበዘርናኬሚካልአቅርቦትሚናቸውእንዲያድግይደረጋል።

አሁንያለውንየማእከልትቁጥር 2022 ወደ 500

በማሳደግበሂደትምመንግሥትየማእከላትቁጥርበመጨመርናየአሠራራቸውንበማቀላጠፍቀስበቀስሥራውንለግሉ ዘርፍ

ለማስተላለፍያስችለዋል።

በዚህምመሠረትማዕከላቱንለማቋቋምየሚሳተፋባለሃብቶችንየሚያበረታታውደታይሁኔታበመፍጠርምየግብዓትየተጠቃሚውንተደራሽነትበጉልህለማሳደግያስችላል። በአሁኑጊዜበውሱንየግብርናግብዓቶችማለትም ዘርፍ

ኬሚካሎችላይተወስነውየሚንቀሳቀሱሲሆንበሂደትምማዳቢያንለማከፋፈልየሚያስችላቸውአሠራርበመዘርጋትየግብዓት

ቱንተደራሽነትናየምርጫቱንቀልጣፋነትማረጋገጥያስፈልጋል።

ይህንምለማስፈጸምየተዘጋጀውንየብቃትማረጋገጫለጠጥናአስተዳደርመሪያተግባራዊየማድረግሥራይሠራል።

አዲስወደሥራበሚገቡትማእከላትምእስከ 10000 የሚደርስየሰራሊድልይፈጠራል።

የግብዓትአቅርቦትናምርጫትከትትልምርጫ (Input Tracking System)

በተመራጡግብዓቶችናአካባቢዎችተግባራዊይደረጋል፤ በሂደትምእንደአስፈላጊነቱበስፋትሥራላይውላል።

የግልዘርፋበዘርማምረትናምርጫትከፍተኛውንሚኖመጫወትየሚያስችሉእንደየመሬትአቅርቦትእናየፋይናንስተደራሽነት

የመሳሰሉትአስቻይናአበረታችሁኔታችይፈጠራሉ።

በክልልየሚንቀሳቀሱየመንግስትምርጫከብንያዎችንአገራዊክልላዊተሳትፎበማሳደግ የምርጫ ዘርአቅርቦትንማሻሻል፤

እነዚህከብንያዎችበክልልደረጃያላቸውንየማሳለጥረትለመፍታትየክልልመንግስታትከሚያመቻቹላቸውማሳበተጨማሪእር

ሶአደሮችንማሳለንዲጠቀሙለእርሶአደሮቹዕጣእንዲሸጡላቸውበማድረግናየባለቤትነትስሜትበመፍጠርየማሳለቅርቦቱንበ

ማረጋገጥ የምርጫ ዘርአቅርቦትንአስተማማኝማድረግ።

ለውጭዘርአምራችኩባንያዎችምቼሁኔታመፍጠርናአቅርቦትማሳደግ፤ የመሬትአቅርቦት፤

የውልግብርናልማትተግባራትንማጠናከርን፤-የኢንሹራንሽስርግትንማሻሻልን፤የፋይናንስስርግቱንማሻሻልእናየጥታሊንሽ

ስትመንትሥራእንዲሰሩማደረግየሚያስችሉአስራሮችንተግባራዊማድረግንያጠቃልላል።

ተደራሽላልሆኑአካባቢዎችምርጫዘርለሚያቀርቡኩባንያዎችልዩየማትጊያምርጫመዘርጋት፤

እነዚህንማድረግየሚያስችልመሪያበማዘጋጀትመንግስትልዩድጋፍምርጫግብዓትይደረጋል።

አዳዲስዘርያዎችንእናየተመረተዘርንበማስተዋወቅረገድማንናኛውምበምርጫዘርማምረትናግብዓትየተሰማራኩባንያዕቅ

ድአንዲኖራቸውየማድረግሥራይሰራል።በዘርአቅርቦትእሴትሰንሰለትውስጥያሉተዋንያንተናብበውናተቀናጅተውእንዲሠ

ሩየሚያስችላቸውአሠራርይደረጋል፤

እርሶአደሮችናየህ/ሥራማህበራትይራትያለውምርጫበተሻለመጠንእንዲያመርቱናእንዲያሰራጩድጋፍይደረጋል።

የአፈርማዳበሪያአቅርቦትምርጫማሻሻል

በየዓመቱእያደገየመጣውንየእርሶአደሩንየማዳበሪያፍላጎትለማሟላትአሁንበአቅርቦትናስርጭትበፍላጎትዳሰሳ፤

በግዥሂደት፤ በማጓጓዣ፤ በክምችትናእየስርጭትዙሪያችግሮችያሉበትበመሆኑእነዚህንችግሮች፤

መፍታትየሚያስችልአሠራርበመተግበርእርሶአደሩማዳበሪያንበወቅቱ፤ በሚፈለገውጥራት፤

መጠንናበተመጣጣኝዋጋገዝቶበመጠቀምምርጫማንቱንለማሳደግበሚያስችልአሠራርይተገብራል።

እንዲሁም የአፈር ለምሳሌ ጥቅም አገልግሎት ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ማድረግ ይቻላል።
አሰራሩን የበለጠው ጤታ ማሳካት ማድረግ ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

በግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።

በእስያ ግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።
በአሁኑ ጊዜ ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ማድረግ ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

የግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

በተጨማሪም ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ማድረግ ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

በግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

የግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።

በአሁኑ ጊዜ ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ማድረግ ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

የሚደረጉ ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ማድረግ ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

በግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

የግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።

የሚደረጉ ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ማድረግ ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

በግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

በአሁኑ ጊዜ ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ማድረግ ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

ምክር-ሀሳብ በሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።

የአፈር ማዘጋጀት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

እንደ እስያ ለምሳሌ ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።

ፀረ-ጥበቃ ለሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።

ከቅርብ በሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል። ሰጠው ገቢ ለሚገኝበት ጊዜ ማጠናከራት ይቻላል።

ይህ ጥረት በግብይት ስራ ላይ ለሚሰጠው ሰራተኛዎች ለገቢ ማጠናከራት ይቻላል።

የሀገርውስጥባለሀብቶችበአገርኬሚካልምርትእንዲሳተፉየማበረታቻሥርዓትይዘረጋል፤ በየምርትወቅቱየሚፈለገውየአገርኬሚካሎችመጠንፍላጎትንመሰረትባደረገመልኩእንዲገዛናእንዲሰራጭተገቢውክትትል ይደረጋል።

የኖራአቅርቦትስርዓትንማሻሻል

በኢትዮጵያየአፈርአሲዳማነትበየጊዜውእየጨመረየመጣሲሆንበአሁኑወቅት 3.0
ሚሊዮንሄክታርየደረሰሲሆንበሁለተኛውእቅድናትራንስፎርሜሽንዘመንአሲዳማአፈርንበማከምየነበረውንአፈ.ጻጸምበማ
ሻሻል n2022 3 ሚሊዮንሄክታርመሬትለማከም

|ዕቅድተይዟል።የኖራዝግጅትናሥርጭትበማህበርበተደራጁሱድኖች/የታ/ሥራማህበራትአማካኝነትእንዲከናወንአስፈላጊ ውድጋፍይደረጋል።

የግብርናግብዓትአቅርቦትናአገልግሎትማእከላትንበማጠናከርናሥርዓትበመዘርጋትበኖራአቅርቦትናሥርጭትእንዲሳተፉሁ ኔታዎችይመቻቻሉእንዲሁምሥርጭቱንየበለጠቀልጣፋለማድርግግሉ ዘርፍ
ኖራንእንዲያምትናእንዲያሰራጭማበረታቻዎችይደረጋሉ

ሕያውማዳበሪያአቅርቦትስርዓትንማሻሻል

እስከ 2011 ምርትዘመንበነበረውጊዜውስጥጥራጥሬሰብሎችልማትንለማሳደግየሀያውማዳበሪያአጠቃቀምን በ172,000 ሄ/ር ደረጃማሳደግእንደተቻለየአቅራቢዎችናየተጠቃሚክልሎችሪፖርትያመለክታል። በቀጣይዓመታትምይህንበማስፋትምርታማነትንየማሳደግሥራይሰራል።ሀያውማዳበሪያ (Bio Fertilizer) ለጥራጥሬሰብሎችምርታማነትያለውአስተዋጽኦከፍተኛበመሆኑበተጠቃሚአርሰአደሮችዘንድአስፈላጊውንግንዘቤበመፍ ጠርናአቅርቦቱየተስተካከለእንዲሆንበመደገፍበተለይለውጭገበያየሚቀርቡጥራጥሬሰብሎችንምርታማነትናጥራትለማሳ ደግበተሻለሁኔታ ስራ ላይእንዲውልይደረጋል።
ያለፉትዓመታንየሀያውማዳበሪያአጠቃቀምመረጃእንደሚያሳውፍላጎቱበተወሰነደረጃእየጨመረመጥቶበዓመትበአካይ 1ሚሊዮን ባለ 125 ግራምሳቸትደርሷል። ይህንእያደገየመጣፍላጎት፣ አሁንያሉትንአምራቶችናበሂደትምፍላጎትንመሰረትያደረገየማምረቻዎችሎኖሩእንደሚችሉታሳቢበማደረገብ በ2022 የሚቀርበውይያውማዳበሪያመጠን 2.5 ሚሊዮን ባለ125 ግራምይደርሳልተብሎታቅዷል።

የሀያውማዳበሪያአምራቶችናተለቃሚዎችፍትሃዊተጠቃሚነትንባረጋገጠመልኩየገበያትስስርየሚፈጠሩበትሁኔታይመቻ ቻል። ክትትልናድጋፍምማድረግ፤

የግብርናግብዓትአቅርቦትናአገልግሎትበማእከላትየሀያውማዳበሪያንከሌሎችግብአቶችጎንለጎንለለተጠቃሚውየሚያከፋፍ ሉበትሁኔታናአሠራርማመቻቸት፤

ሀያውማዳበሪያአምራቶች/አቅራቢዎችያሉባቸውንውሱንነቶችበመለየትድጋፍበማድረግናምቼሁኔታበመፍጠርአቅርቦቱ በጥራት፣ በወቅቱናበስተማማኝእንዲሆንይሠራል።

የቡናሻይናቅመማቅመምየግብዓትአቅርቦትናስርጭትስርዓትመዘርጋት

እስከሁንባለውአሰራርለቡናሻይናቅመማቅመምልማትየሚያስፈልጉየዘርናየችግኝአቅርቦትናስርጭት፣ የዘመናዊእርሻመሳሪያዎችአቅርቦት፣ የማዳበሪያናየሌሎችግብዓቶችአቅርቦትሥርዓትየምርታማነትዕድገትግብንለማሳካትበሚያስችልደረጃየተቃኘአይደለም። ስለሆነምየአርሰአደሮ፣ የግልባለሀብት፣
ሕብረትሥራማህበራትእንዲሁምመንግስትምርጥዘር፣በማዳበሪያበጸረ-ተባይእናሌሎችግብዓቶችአቅርቦትእናስርጭትላ ይእንዲሳተፉበማድረግባርናአዳዲስየዘርእናየችግኝማባዣቦታዎችንበማስፋትዘመናዊየግብዓትአቅርቦትናስርጭትስርዓ ትንበመዘርጋትምርታማነትንየማሳደግ ስራ ይሰራል።

የግብዓትፋይናንስአቅርቦትማመቻቸት፡-
የገጠርማይክሮ-ፋይናንስተቋማትየሚያቀርቡትየብድርአገልግሎቶችየወለድመጠንተመጣጣኝናየሚያበረታታእንዲሆንማ ድረግበትኩረት የሚሰራ ይሆናል።

2.1.1.5 የሰብልግብዓትጥራትናቁጥጥር

የሬጉላቶሪአገልግሎትሲባልየዕጽዋትዝርያብቃትናዘርጥራትማረጋገጥ፣ የዕዕዋትኳራንቲን (የዕዕዋትጤና)
፣የግብርናምርትጥራትናደህንነት፣ የአገርኬሚካል (ፀረተባይናየማዳበሪያ) ፍቱንነት፣
ደህንነትናጥራትማረጋገጥእናየተፈጥሮእርሻማስፈፋትላይአተኩሮየሚሠራነው። አሁንካሉትበተጨማሪ 10

መንገድ የሚገቡትን ለማስቆም ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጃትና የሕግ ማዕቀፎችን በማሟላት ጠንካራ የቁጥጥር ሥራዎች ይሰራሉ።

የማዳበሪያ ጥራት ቁጥጥር ሥርዓት መዘር ጋት፡- እስከ አሁን በዚህ ረገድ ያለው ማነቅ በዘመናዊ ረገድ የተደገፈ ባይሆንም ይህን ችግር የሚያመለክቱ ጥናቶች በማካሄድ መፍትሄ ይሰጣቸዋል።

ፍቱንነቱ፣ ጥራቱና ደህንነቱ የተረጋገጠ የአፈር ማዳበሪያና ፀረ-ተባይ (አግሮኬሚካል) አቅርቦት

በአገር ውስጥ የተመረቁ ሆነ ከውጭ የሚመጡ አግሮኬሚካሎች ጥቅም ላይ ከመዋላቸው በፊት ለታላላቅ የውጭ ግለሰብ ቁጥጥር ሆኖ ችግር ያለ ማረጋገጥ የፍቱንነትና የደህንነት ሙከራ በምርምር ተካሂዶት ፈላጊ ውመኔ ስርዓት ሲያሟሉ ምዝገባ ይሰጣቸዋል።

አጠቃቀም ችግሮች ለመቀነስ ለምሳሌ ሥራ ፍጥነት ማረጋገጠውና በሕግ በተደነገገው መሰረት ይከናወናል።

ይኸውም አግሮኬሚካሎች የብቃት ማረጋገጫ ባለው ሰው በቻሉን ዲያክሮሚያዊ የሥራ ስጦታ ይደረጋል።

በሰብልዝርዳታ ብቃት እና ዘር ጥራት ማረጋገጥ

የሰብልዝርዳታ ግለሰብ ችግሮችን እና ግብዥ ችግሮችን ለማሳካት በዝርዳታ ብቃት እና ዘር ጥራት ማረጋገጥ የሚከተሉት ስትራቴጂክ ተግባራት በቀጣ ይደረጋሉ።

ሀ/ የዘርዳታ ብቃትና ጥራት ማረጋገጥ የሚመራ አገራዊ ተቋም ማደራጀት፡-

የዚህ ተቋም መኖር የውጭ እና የአገር በቀል ከባድ ችግሮች መብቃቸው ተጠብቆ በአገር ውስጥ እንዲንቀሳቀሱ ይረዳል።

ይህን ማድረግ ለአርሰ አደሩ ተዋዳዳሪና ቀልብ ባሲ የሆኑ የሰብልዝርዳታ ችግሮች ለማቅረብ ይረዳል።

አደረጃጀቱን እውን ለማድረግ የሚያስፈልገውን ብረቆ ይደገፋል።

አደረጃጀቱንም ዘርን፣ ሌሎች ግብርና ግብዥ ችግሮች፣ ኳራንቲንን፣ ምርት ጥራትን እና እንዲሁ ሌሎች ለገንቱ ምግብ ስርዓት ለሥራዎች ሁሉ እንዲያካትት ይደረጋል።

ከንደራሱን የቻለ ሌላ ተቋም እድራ ጅታ ለብዙ ዓመታት የመዋቅር ለውጥ ሳይደረግ በመምራቷ ስርዓት ለቀረጠች ሆነ የምርት ጥራት ተቋም ለመገንባት። ይህንንም በማድረግ እስከ አሁን የጸደቁ አገር አቀፍ ለዎች፣ ደንቦች፣ መመሪያዎችን ተግባራዊነት ማረጋገጥ ይቻላል።

ለ/ የዘርዳታ ቀረጠው ለሰብልዝርዳታ ስርዓት ማደራጀት ምክትታ ለምሳሌ ሆኖ ማድረግ፡-

በቀጣይ አስርዓት በግልጽ በመንግስት ጥበቃ የሚደረግ ላቸው ተወዳዳሪ ዘርዳታ ችግሮች ጥርጣሬ ይታያል።

በተጨማሪም የዘርዳታ ሥርዓት እስከ ማደራጀት ምክትታ መሰረት ያደረገ እንዲሆን ማድረግ ወደ ምርት ሥርዓቱ የሚገቡ ውጤታማ ዘርዳታ ችግሮች ጥርጣሬ ይታያል።

ፈቃደኛ ይሆናል ማለት ለተመረጡ ሰብልዎች ለግብዥ ብቃት ባለው ተቋማት ውልካል የዘርዳታ ብቃት ማረጋገጥ ሙከራ መስራት ሳይስፈልግ የዘርዳታው ባለቤት በሚያቀርበው የአገር ውስጥ የሚላመድ ሙከራ ውጤት መሰረት ጥቅም ላይ የሚውሉ በተለያዩ አስረርዓት መዘር ጋትን ያመለክታል።

ከዚህም በተጨማሪ ዘርዳታው ለውጭ ገቢ ያበቃ የሚፈለግ ከሆነ ሳይመዘገብ በአገር ውስጥ ተባብሮ ቀጥታ ወደ ውጭ በላክንም ያካትታል። ይህን ማድረግ የሚያስችል አሰራር እና ተቋም ይደረጃል።

ሐ/ ምርጫ ወደ ውጭ ለመላክ የሚያስችሉ የብቃት እና የዘር ጥራት ማረጋገጫ አሰጣጥ ሥርዓት ይዘረጋል፡-

ይህን ተግባራዊ በማድረግ አገር ውስጥ አዘርዕት፣ ሆርቲካል ቸር፣ ቡና፣ ሻይ ቅማ መቅመም ማምረት ከሚውለው ምርጫ በተጨማሪም ለውጭ ገቢ ያለ ድርሻ እንዲኖር የሚያደርግ አሰራር በሚቀጥሉት 10 ዓመታት ይሰራል።

ይህንንም ለማድረግ አገራችን ከዘርዳታ ስርዓት ለምሳሌ አቀፍ ድርጅቶች ማለትም ISTA, OECD, COMESA እና እንደ አስፈላጊነቱ ይምበረጅ ምጊዜው ስጥ UPOV አባል እንድትሆን ይደረጋል።

ይህንንም በማድረግ ደገብ የብሔራዊ ዘር ላቦራቶሪው ISTA እውቅና እንዲሰጠው የሚያስችል ሥራ ይሰራል። በእነዚህ ዓለም አቀፍ ድርጅቶችን ቁጥጥሮች ከሚያደርጉ አገሮች የታችኛው ሳህራ አፍሪካ አገሮች ይገኙበታል።

ለመጥቀስ ያህል አገራችን እስከ 2012 በብቁ ለውጥ መዘገው 2.44 ቢሊዮን ዶላር ከስፖርት ውስጥ የታችኛው ሳሕራ አገሮች ድርሻ 210 ሚሊዮን ዶላር ነበር። ከክልሉ ሰባቱ አገሮች የኢኮኖሚክስ 99.4 በመቶ ድርሻ ነበራቸው። እነዚህ አገራት በዓለም አቀፍ ድርጅቶች ያላቸው ተሳትፎ እጅግ ከፍተኛ ነው። ኢትዮጵያ በዚህ ረገድ ተሳትፎ የላትም።

መ/ የዘርዳታ ብቃትና የዘር ጥራት ቁጥጥር ለቅም ማሳደግ፡-

የዘር ጥራትን ማረጋገጥ ለአርሰ አደሩ ምርታማነት ዕድገት አስተዋጽኦ አለው።

የዘር ጥራትን በዘር ሰንሰለቱ ሁሉ ማረጋገጥ የሚያስችል ነፃነት፣ መሰረተኛ ማት፣ ሎጅስቲክ፣ ቁሳቁስ አቅም ይገነባል።

- የአካባቢ ዝርያዎች እውቅና እንዲገኝ ተወብስፋት እንዲባዙ ለማድረግ የባህርይ ልዩ ስራዎችን መደገፍ፡- የዚህ ተግባር ዋና አላማ በአገራችን በተለያዩ አካባቢዎች የሚገኙና ተሻሽለው የቀረቡ ከተባሉ ዝርያዎች የተሻለ ምርት መስጠት የሚችሉ ወይም የተለየ ትምህርት ያላቸውን ለየትሕጋዊ እውቅና እንዲያገኙ በማድረግ በስፋት እንዲባዙ ለሌሎች ምርት ናምርታ ማነት ያላቸውን እስተዋጽኦ በተሻለ ሁኔታ እና በስፋት እንዲያበረክቱ ለማድረግ የሚያስችሉ ልዩ ዘርፍ ስራዎችን ለማቅረብ ቃትን ለማነቃ ቃትነው።

- የዘርጥ ራት ቁጥጥርና የማረጋገጥ ስርዓትን ለማረጋገጥ የምርምር ተግባራት በአራቱ ምክልሎች ማካሄድ፡- የዘርጥ ራት አረጋገጫት ቋሚ ስርዓቶችን በህግ የተሰጣቸው ሥልጣን ከፍተኛ መሆኑ ይወያዛል።

ሆኖ ምን እንደሆነ ቋሚ ስርዓቶችን ለማረጋገጥ ስርዓታቸውን ብቃት የሚፈጠሩ ተሸጎጎች አስረራ እስከ አሁን እልተከረጋም። ብቃታቸውን እስከ መልክቶ የሚሰነዘርባቸውን ችግር ላይ ንግድ ያልሆነ ስመረጃ የተደገፈ የሚያስተካክል ለመደሰድም አስቸጋሪ አድርጎታል።

ይህም ደግሞ በዙሃን የራስ ሰጠባቸው ቋሚ ስርዓቶችን በአግባቡ ሳይገመገሙ ለተደጋጋሚ መፍረስ ዳረጉ ቆይተዋል።

የዘርጥ ራት ቁጥጥር ሥራ በግብታዊነት በሚወሰድ ውሳኔ የተነሳ ባለቤት እንዲያጣሱ ደረግ ቆይቷል።

ስለዚህ የጥራት አረጋጋጭ ቋሚ ስርዓቶች መገምገም የሚያስችል ሥርዓት ለመዘርጋት እንዲቻል ምርምር ማካሄዱ ተገቢ ነው። ይህም ሊሻሸለት መንገድ በቀጣይ እንዲሆን ቋሚ ስርዓቶች ለመገምገም የሚያስችል ሞዴሎች ለተደጋጋሚ የሚደረጉትን ያደርጋል።

- በተመሳሳይ የዘርፍ ስርዓቶችን አቅም በሰው ኃይል፣ በላቦራቶሪ ስርዓት ባቀጠው ሁኔታ፣ በድህረ-ጥራት ቁጥጥር ጣቢያዎች፣ ለኢንቨስትመንት ለማረጋገጥ ስርዓቶች እንዲጠናከሩ ይደረጋል። የክልል ተቆጣጣሪ ባለስልጣን መ/ቤቶች በፋይናንስ ስርዓቸውን እንዲችሉ ለማድረግ ለሚሰጡት አገልግሎት በቁጥጥር እንዲሰጡ የሚያደርጉ አሰራር ተግባራዊ ይሆናል።

የዘርጥ ራት ቁጥጥር ሥራውን ለማዘመን በጁፒር እንደ ስርዓቶች አይደሉም፤ በአይሲቴ አሰጣጥ አካል ደካማ ስርዓት የተደገፈ አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል።

ሠ/ የዘርፍ ብቃት የዘርጥ ራት ማረጋገጥ አገልግሎትን ለ3ኛ ወገን ማካሄድ ለአማራጭ ስርዓት፡- ይህን ተግባር ወደ ማድረግ አገልግሎትን ቀልጣፋ ጊዜ እና የመንግስት ወጪ ቆጣቢ ለማድረግ ረት ይደረጋል። ለዚህም ፈቃድ ኖሮ የሆኑ አካላትን የመጋበዝ፣ እንደ አስፈላጊ ጥያቄዎች ይደረጋቸው / በተለይ ወጣቶች / እና አቅም ግንባታ ድጋፍ የመስጠት ሥራዎች ይሰራል። አቅም ያላቸው የምርጫ ዘርፍ ስርዓቶች የዘርጥ ራት ማረጋገጥ ሥልጣን እንዲኖራቸው የሚያደረግ የፈቃድ አሰጣጥ ሥርዓት ይዘረጋል። ይህን ለማድረግ የመስክ ጥራት ቁጥጥር፣ የላቦራቶሪ ስርዓት ምርመራ ዘርፍ ስርዓቶች ወይንም ሌሎች ስርዓቶች ስርዓት ይደረጋቸው የሚያስፈልግ ስርዓት ይገነባል።

የሰብልል ማትና ጥበቃ ማስፈጸም ይቻላል።

የተሻሻሉ የሰብልል መራረት ዘዴዎች ማስፈጸም

የእርሻ ማሳን እንስት ምርት ያላቸው አርሶ/ከፊል አርሶ-ብዳሪ ስርዓቶችም ሆኑ በመካከለኛና ሰፊ ላርሻ ስርዓቶች በዘመነ መልኩ እንዲጠቀሙ የሚያደርግ ሥርዓት ይዘረጋል።

ይህም ምርትና ምርታ ማነትን ሊያሳድግ የሚችሉ ስርዓቶችን (missing elements) ያደርጋሉ።

ተግባራት ማለት ምን ዓይነት ጠብቆ ማሳን ማዘጋጀትና መጠንን ጠብቆ መዘራትን፣

በእንደደገፈት ማሳን ስርዓት ውስጥ ማኖሪያ ስርዓቶችን / ተክል ቁጥር እንዲኖር ማድረግን፣

ተገቢው እግር ኬሚካል ስርዓት-ሀሳብን በሚያዘው መጠን መጠቀምንና ተገቢ የሚሰጥ ስርዓትን፣

ምርትን በውቅ ማሰብ ስርዓቶችን እና የድህረ-ምርት ስርዓቶችን መቀነስን ማረጋገጥ ተግባራት ላይ ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።

እስካሁን የነበረውን የልማት ስራ ተገኝቶ ትኩረት ያጣጋላል ነትና የስራ አገባብ ለመለወጥ እንደ አርሶ አደር ወይም ከፊል ከፊል አርሶ-ብዳሪ ስርዓት ላይ የተዘረዘረው ሰብልል ተገቢውን ጥያቄ / ተክል ቁጥር የያዘ መሆኑን የተሻሻለ አሰራር እየተከተለ ስለመሆኑ ማሳደረጃ ምክርቦት ላይ ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።

የመረጃ ስርዓትን በማዘመን አለማቀናጀት ግብይት መረጃዎችን በማሰባሰብ የግዥ ፍላጎት ያላቸውን ተጠቃሚዎች ማስተሳሰብ የሚችል ስርዓት ይዘረጋል። በተጨማሪም የመረጃ አጠቃቀም ለተገባበር ንግድ ማሻሻል የሚከተሉት ተግባራት ይከናወናሉ።

ሀ/

በዋና ዋና የሰብልል ማት አካባቢዎች ሥነምህዳርን መሰረት ያደረገ የግብርና ሜትሮ ሎጂ እና ግብር መልስ አሰጣጥ ሥርዓት መዘር ጋት፡-

የግብርና ሜትሮ ሎጂ የመረጃ ጥንታና ግብር መልስ አሰጣጥ ሥርዓት በመዘር ጋት የሰብልል ማት በግብርና ሜትሮ ሎጂ መረጃ የተደገፈ ና የዘመነ እንዲሆን ለምርትና ምርታማነት ዕድገት እስተዋጽኦ ማድረግን ታሳቢ ያደረገው።

በሜትሮ ሎጂ የተደገፈ ሲሆን ወቅቱን የጠበቀ የግብርና አሰራር ችግር/በወቅቱ መዝራት፣ በወቅቱ ተባይና በሽታን መከላከል፣ በወቅቱ ሰብልል መሰብሰብን/

በመተግበር እነዚህ አሰራር ችግሮች ለምርትና ምርታማነት ሊሰጡ የሚችሉት እስተዋጽኦ ማድረግ ይቻላል። ይህንም ለማድረግ ከብሄራዊ ሜትሮ ሎጂ ሌጅን ሲጋር በመተባበር በሃገሪቱ በሚገኙ ወረዳዎች ዘመናዊ የሜትሮ ሎጂ ጣቢያዎች የማስፋፋት ሥራ እንዲጠናከርና የመረጃ ፍላጎት እንዲሰጥ ማድረግ

ለ/

በአይሲቲ የተደገፈ የአዝርዕት ቴክኖሎጂ መረጃ ልውውጥ ሥርዓት መዘር ጋት፡- ይህን ተግባራት ወደ ማድረግ የተለቀቁ ሰብልል ዘርዎች ዝርዝር፣ ተስማሚ ስነምህዳር፣ የተሻሻለ አሰራር እና የግብርን አጠቃቀም መረጃ በቀላሉ ተደራሽ የሚሆንበት ሥርዓት ይዘረጋል። በተጨማሪም በአዝርዕት፣

ልማት የኢንቨስትመንት አማራጮች፣ አምቅ አቅም፣ ዝርዝር መዳረሻ የሚያመለክቱ መረጃዎች በቀላሉ ማግኘት የሚቻል በትእዛዝ ለእሱ ለእንዲሆን ተደርጎ ይደራጃል።

በአይሲቲ የተደገፈ የቅድመ-ማስጠንቀቂያ ሥርዓትን መፍጠር

ሐ) የሳተላይትንም ስልጅና ድሮን በመጠቀም የሰብልል አሰሪና ግምገማ ሥርዓት መገንባት፡-

እስከ አሁን በተግባር ላይ ያለው የሰብልል አሰሪና ግምገማ ሥርዓታችን እድካሚ፣ ከፍተኛ የሆነ የግዢ፣ የሰው ኃይልና የገንዘብ ጥብቅ የሚጠይቅ ይህ ሁሉ ከሆነ በኋላ የሚገኘው መረጃ ታዕማኒነት የሳተላይትና አወዛጋቢነው።

ይህም በመሆኑ የደረሰበትን የልማት ደረጃ ለይተን በማወቅ፣

ለቀጣይ ወጤታማ የሆነ የልማት ዕቅድ እንድንደፍሩ ሲያደርገን ቆይቷል።

ስለዚህ ግብርናን እና ዘምና ለንካል ንድፍ ሳተላይትንም ስልጅና ድሮን መሰረት ያደረገ የሰብልል አሰሪና ግምገማ ሥርዓት መገንባት ይኖርብናል።

ይህን ለማድረግም እነዚህን ቴክኖሎጂዎች በስፋተደራሽ በማድረግ ጥቅም ላይ እንዲውሉ ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብንና አጠቃቀሞቻቸውን በመለከት ምሰራሳት ማስተዋወቅ ይጠይቃል።

መ) ለሆርቲካል ቸርሱ በሎቸል ማት ዕድገት ወሳኝ የሆነ ስነ-ምህዳርን መሰረት ያደረገ የአፈርና ውሀ ተስማሚነት ጥናት ተከናውኖ ማስተር ፕላን የተዘጋጀ ለትና መሰረት ልማት የተሟላ ላለት የልማት ኮረዶር/

ክለስተርን ያካተተ ለተጠቃሚዎች ምቹ የሆነ የመሬት መረጃ ዌብሳይት ይዘጋጃል።

እንደዚሁም በጥናት የተለዩትን የልማት ክለስተር ችሎታ ሊከለክል የሚችል ሆኖ ምርት ወቅት (Crop-calendar)፣ የገበያ ጥንታና የምርት አመራረት ዘዴ ምክር መስጫ ስርዓት መዘር ጋት፣

የመረጃ ስርዓትን በማዘመን አለማቀናጀት ግብይት መረጃዎችን በማሰባሰብ የግዥ ፍላጎት ያላቸውን ተጠቃሚዎች ማስተሳሰብ የሚችል ስርዓት ይዘረጋል። በተጨማሪም የመረጃ አጠቃቀም ለተገባበር ንግድ ማሻሻል የሚከተሉት ተግባራት ይከናወናሉ።

ሠ) የሆርቲካል ቸር ገበያ መረጃ ማዕከል (Market Information Platform-MIP) ማቋቋም፡- ቀደም ሲል ከጃፓን አለማቀናጀት ብብርኤ ጀንሲ (JICA)

አና በቀድሞ ወደ ኢትዮጵያ ሆርቲካል ቸር እና ግብርና ሊኒንግ ስትራቴጂ ለማካሄድ ተጀምሮ የነበረውን MIP የማቋቋም ስራ በአዲስ መልክ ተግባራዊ ይደረጋል። ይህ ማዕከል በሀገር ውስጥ ያለውን የሆርቲካል ቸር አመራረት ሂደት፣

የምርት ዓይነትና መጠን፣ የምርት ጥራት ደረጃ፣ የምርት ዱካ (Tracability) ወዘተ ... መረጃ እንዲሁም አለም አቀፍ ገባርዎች እጠናቅቆ የሚይዝ የመረጃ ቋት የሚኖረው ሲሆን እምራቹን ከገባር ወጋ የሚያገናኝ የመረጃ ስርዓት ነው። በተጨማሪም ገባር ውለካል የተመረተውን ምርት በቀጥታ የሚመለከት በትሰርቶ ማሳያ ማዕከል/Demo site/ ያካተተ የመረጃ ማዕከል በመሆኑ ስትራቴጂ ተሰጥቶ ትይዞራል።

ረ/

በተንቀሳቃሽ ላቦራቶሪ የአፈርን ጥረት-ነገር ምርመራ መሠረት ያደረገ የማዳበሪያ ምክረ-ሃሳብ አገልግሎት ማስፋፋት፡- አፈርና ሰብልልን መሰረት ያደረገ የማዳበሪያ አጠቃቀም እውን ለማድረግ በስፋት ይዘረጋል።

የመሬትተደራሽነትንናየአርሰአደሩንተጠቃሚነትንአንዲሁምየኢንዱስትሪውንሳምበመጠበቅየግብርናልማትውልለዋጅን ወደተግባርአንዲገባመጠነሰፊየማስተዋወቅሥራይሰራል። ሥርዓቱንምተቋማዊአንዲሆንይደረጋል።
በመሆኑምበመካከለኛእናሰፋፊእርሻዎችአካባቢ የሚገኙ አርሰአደሮችበቅንጅትአልሚእናበውልእርሻስርዓትበማስተሳሰርከልማቱተጠቃሚበማድረግየዘርፉንምርትየማሳደግ ስራ ይሰራል።

2.2.2.4 የባለሀብትእርሻምርታማነት፣ አካታችነትናደህነትማሻሻል

የሴቶችናወጣቶችንተሳትፎናተጠቃሚነትማረጋገጥ፡-

በግብርናኢንቨስትመንት ዘርፍ የሴቶችናወጣቶችንተሳትፎማሳደግኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊ፣ አካባቢያዊናፖለቲካዊፋይዳውየሳላንደሆነይታመናል።

በመሆኑምእነዚህየህብረተሰብክፍሎችበቁጥርናአቅምከፍተኛስለሆኑበዘርፉትኩረትበመስጠትእንዲሰማሩሁኔታዎችንም መቻቸቱለዘርፉውጤታማነትናቀጣይነትወሳኝበመሆኑበእቅድዘመኑልዩትኩረትየሚሰጠውይሆናል።

በዚሁመሰረትይህንንስትራቴጂወደ ስራ

ለማስገባትእነዚህየህብረተሰብክፍሎችየቅንጅትአልሚናየውልእርሻስርዓትከባለሀብቱጋርለማስተሳሰርብለምበሚፈጠሩየ ስራዕድሎችተጠቃሚእንዲሆኑበቀጣይእስርየዕቅድዓመታትበተለያዩመስኮችየሰልጠናእገልግሎትይሰጣል።

እንደዚሁምየመሬትእቅርበትእንዲመቻችላቸውና የቴክኒክ

ድጋፍእንዲያገኙሁኔታዎችንምመቻትበቀጥታበዘርፉእንዲሰማሩናራሳቸውንናሀገራቸውንእንዲጠቅሙእስፈላጊውማበ ረታቻሁሉየሚመቻቸውይሆናል።ሴቶችናወጣቶችበመስክሥራላይየሚያገኙትንጉልበትየሚቆጥሩበመሳሰሉዎችን፤

የሰብልምርታማነትንለማሳደግየሚያስችሉየተሻሻሉናዘመናዊግብዓቶችንእንዲያገኙማስቻል፤

ከፍተኛየኢኮኖሚጠቀሜታያላቸውንሰብሎችለገበያእንዲያመርቱማስቻልያስፈልጋል።

የአካባቢናማህበራዊደህንነትያረጋገጠልማትማካሄድ፡-

የግብርናኢንቨስትመንትንበዘላቂነትየአካባቢናህብረተሰብደህንነትንሳያናጋውጤታማለማድረግየአካባቢጥበቃየስነምግባር መመሪያንየማሻሻልናበተሟላመልኩተግባራዊይሆናል።

ከዚህምበተጨማሪየሚታሰበውኢንቨስትመንትከአካባቢጥበቃአንጻርለያስከትልየሚችለውንችግርመርምሮከውዲሁየመፍ ትሄአቅጣጫየሚያሳይናየመፍትሄእርምጃዎችንየሚያመለክትጥናት (pre-feasibility study)

አሰራርተዘርግቶለትተግባራዊየሚደረግይሆናል።

እንደዚሁምልማቱመካሄድከጀመረበትጊዜጀምሮየሚደረገውየልማትእቅስቃሴየአካባቢውንናየህብረተሰቡንደህንነትጠበቀ መልኩመካሄዱንማረጋገጥእንዲቻልየአካባቢተጽእኖዳሰሳ (EIA-Environmet Impact Assessment)

እናየአካባቢአያዳዘዕቅድ (EMP) በአግባቡመዘጋጅቱንናበስራላይመዋሉንየመከታተልናየመደገፍ፤

እንደእስፈላጊነቱምየማስተካከያእርምጃየመውሰድአሰራርተግባራዊይደረጋል።

የአለምአቀፍገበያህግቶችንናመስፈርቶችንበስራላይእንዲውሉማድረግ

የሆርቲካልቸርኢንቨስትመንትምርቶችበኢኮኖሚግብርናላይተፈላጊነትእንዲኖራቸውበእቅርበት፤

በጥራትናበዋጋደረጃያሉትንክፍተቶችከማሻሻልጎንለጎንገበያውስጥለመግባትየአለምአቀፍየአመራረት፤

የአካባቢናህብረተሰብጥበቃመስፈርቶችንማሟላትናዕውቅና (certification) ለማግኘትሁኔታዎችንየማመቻቸት ስራ ትኩረትተሰጥቶትየሚከናወንይሆናል። በመሆኑምሆርቲካልቸርኢንቨስትመንትረገድያሉፕሮጀክቶች፤

ድጋፍሰጪተቋማትናባለሙያዎችስለመልካምእርሻ (GAP-Good Agricultural Practices) አተገባበር፣ የተለያዩየአለምአቀፍየገበያጥራትመስፈርትሰርተፍኬቶች (Global GAP, BRC, BSI, ETI, TESCO

እናየምርትሀገርስሪትየHS code) ገበያውየሚፈልጋቸውደረጃዎችንእንዲያሟሉየግንዛቤማሳደግ ስራ በቀጣይእስርዓመታትበተከታታይየሚከናወንተግባርይሆናል።

2.2.2.5 የዕውቅናአሰጣጥስርዓትመተግበር

በሆርቲካልቸርኢንቨስትመንትላይየተሰማሩባለሀብቶችልማታቸውንከአካባቢጋርበተዋደደአግባብእንዲያካሄዱናበአለምገበ ያተወዳደረእንዲሆኑበአለምአቀፍደረጃየተቀመጡየነሃስ (Bronze)፣ ብር (sliver) እናወርቅ (Gold)

ደረጃለደረሰትእውቅናለየተሰጠየሚሄድበትስርዓትለመዘርጋትበቀጣይእስርዓመታትትኩረትየሚሰጠውተግባርነው።

እንደዚሁምለአየርንብረትለውጥየማይበገርየሆርቲካልቸርኢንቨስትመንትለመገንባትበዘርፉየተሰማሩባለሀብቶችንግንዛቤ ለማሳደግተገቢውየግንዛቤመፍጠሪያመድረኮችይዘጋጃሉ።

በመሆኑም በሆርቲካልቸርኢ ንብረት መንገድ በአካባቢና ማህበራዊ ደህንነት ጥበቃ ዘራ ያየተሻለ ተሞክሮ ካላቸው ባላሁብ ትችበመ ቀመር የሚሰፋፋት ስራ በቀጣይ እስር የዕቅድ እመታት በትኩረት የሚተገበር እቢ ይገባል።

2.2.2.6 የተባጣጠሱ የመሬት ይዘታዎችን ወደ አንድ ማምጣት (land consolidation)

የተባጣጠሱ የመሬት ይዘታዎችን ወደ አንድ ማምጣት (land consolidation) መካከለኛ እና ሰፊ እርሻዎች ማሰፋፋት፣ የእነሱ ተኛ ይዘታዎች ቀስ በቀስ እንዲሰጠብብ ማድረግና የሚተዳደሩበትን የህግ ማዕቀፍ አዘጋጅቶ በማጸደቅ ወደ መካከለኛ እና ሰፊ ባለይዘታት እንዲሸጋገሩ ይደረጋል።

ይህን ሊደግፉ የሚችሉ መሰረተ ልማቶች የሚገነቡ ሲሆን የሴቶች ናቸው ጣቶች ተጠቃሚነትን በሚያረጋግጥ መልኩ ይከናወናል። በሆርቲካልቸር ልማት ላይ ለተሰማሩ ይበልጥ ተጋላጭ ስራ ተኛች የኤች አይቪ መካከለኛ ተግባራትን እና የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠናዎችን ማከናወን።

2.1.3 ስብልም ርትብ ይዘት

የአዝር ዕቅድ ስብልም ይዘት

በ2012

ቅባት አህሎች የውጪ ንግድ እቅርቦት እቅድ አፈጻጸም ማለት 266 ሺህ ቶን የነበረው ንግድ ጸጸም በቀጣይ ዓመታት ሊኖር የሚችለውን የምርት ናምርታ ማነት ጭማሪ ታሳቢ በማድረግ 714 ሺህ ቶን መጠን ያላቸው የቅባት አህሎች ወደ ውጭ ለውጭ ገበያ ለማቅረብ ታቅዷል። በተመሳሳይ በ2012 የጥራጥ ሌሎች የውጪ ንግድ እቅርቦት እቅድ አፈጻጸም ማለት 316 ሺህ ቶን የነበረው ንግድ ጸጸም በቀጣይ ዓመታት ሊኖር የሚችለውን የምርት ናምርታ ማነት ጭማሪ ታሳቢ በማድረግ 560 ሺህ ቶን መጠን ያላቸው የቅባት አህሎች ወደ ውጭ ለውጭ ገበያ ለማቅረብ ታቅዷል።

የሆርቲካልቸር የውጪ ንግድ

ከጽንፈኛና ከጋላጭ በመነሻው ዓመት ከተገኘው 222.82 የአሜሪካን ዶላር ወደ 500 የአሜሪካን ዶላር ማድረስ፤ ከቅንጥ በአባባ ማምርት በመነሻው ዓመት ከተገኘው 28.55 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ወደ 90 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ማድረስ፤ ከአትክልት ምርት በመነሻው ዓመት ከተገኘው 56.03 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ወደ 240 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ማድረስ፤ ከቸርብ ስምርት በመነሻው ዓመት ከተገኘው 7 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ወደ 55 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ማድረስ እና ከፍራፍሬ ምርት በመነሻው ዓመት ከተገኘው 11.73 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ወደ 65 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር በማድረስ እንዲሁም ለምርት ላይ በበጀት ዓመቱ መጨረሻ (2022) ከሆርቲካልቸር ምርት አክሲዮን 950.00 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር እንዲደርስ ከፍተኛ ጥረት ይደረጋል።

የቡና ሻይና ቅመም ምድብ የውጪ ንግድ

የቡና የውጪ ንግድ አፈጻጸም በመጠን በ2012 ከተደረሰበት 270 ሺህ ቶን በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ 688.6 ሺህ ቶን ህልውና ገበያ ለማቅረብ የውጪ ምንጭ ግኝቱ ከተደረሰበት 841.2 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ወደ 3.3 ቢሊዮን የአሜሪካን ዶላር ለማድረስ ይሠራል። እሴት የተጨመረ በቡና የውጪ ንግድ በመጠን በ2012 ከነበረበት 270 ቶን በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ 42,230 ቶን አቀነባብሮ በመላክ የውጪ ምንጭ ግኝቱ ከነበረበት 1.84 ሚሊዮን ወደ 406.5 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ለማሳደግ ታቅዷል። የሻይ ምርት የውጪ ንግድ በመጠን በ2012 ከተደረሰበት 1,577 ቶን በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ ወደ 4,380 ቶን በመላክ የውጪ ምንጭ ግኝቱ ከ2012 ከተደረሰበት 2.35 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ወደ 4.07 ሚሊዮን ዶላር ለማሳደግ ይሰራል። የቅመም ምርቶች የውጪ ንግድ በመጠን በ2012 ከተደረሰበት 11,966 ቶን በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ 29,985 ቶን በመላክ የውጪ ምንጭ ግኝቱ ከ2012 ከተደረሰበት 24.04 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር ወደ 132.5 ሚሊዮን ዶላር ለማሳደግ ይሰራል። የተቀነባብረ ቅመም የውጪ ንግድ አሁን ከሚገኝበት 4,397 ቶን በቀጣይ እስር ዓመታት 23,784 ቶን ለማድረስ ይሰራል። በአጠቃላይ በቡና ሻይና ቅመም ምርቶች የውጪ ንግድ የገቢ ግኝት በ2012 ከነበረበት 868.41 ሚሊዮን በየዓመቱ በአማካይ 16 በመቶ በማሳደግ በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ 3.8 ቢሊዮን የአሜሪካን ዶላር ለማድረስ ይሠራል።

2.1.3.1 የግብይት የምርት አገልግሎት

የእነሱ ተኛ አርሶና

/አርብቶ አደሮች በእውቀት ላይ የተመሠረተ የማምረትና ግብይት ውሳኔዎችን መወሰን የሚያስችላቸው ከህሎት መዳበር ውጤት

በአሁኑጊዜበዝቅኛደረጃየሚገኘውንየግብርናምርቶችየመጀመሪያደረጃእሴትጭመራለማስፋፋትአነስተኛአርሶ/አርብቶአደሮችበሥርዓቱላይያላቸውንእውቀትናክህሎትማዳበርያስፈልጋል።

የመጀመሪያደረጃእሴትጭመራተግባራትንለማበረታታትናየዘርፉንተሳታፊተጠቃሚለማድረግአርሶ/አርብቶአደሮችበምርቶቻቸውላይየተሟላክህሎትእንዲኖራቸውተከታታይነትያለውክህሎትስልጠናበመስጠት፤

እሴትመጨመርበምርቱጥራትናበዋጋላይየሚታየውንችግርመቅረፍበድህረ-ምርትቴክኖሎጂዎችአቅርቦትናአጠቃቀምላይ የሚሰተዋሉትንችግርችለመፍታትይሠራል።

ድህረ-ምርትአያያዝንማለትምየምርትአሰባሰብናአከማቻቸውንመሻሻልያስፈልጋል።

የእሴትጭመራንለማበረታታትእስተማማኝየገበያትስርበመፍጠርአስቻይሁኔታዎችንመፍጠርየግልባለሃብቶችየግብርናምርቶቻችንላይእሴትበመጨመርበእኩልነትገበያውስጥእንዲገቡየማድረግሥራአሁንካለውምበበለጠአጠናክሮተግባራዊይደረጋል።

አነስተኛአርሶ/አርብቶአደሮችለእሴትጭመራየበለጠእንዲነሳሱየሚያበረታታቸውንፋይናንስአቅርቦትስርዓትይመቻቻል።

2.1.3.6 የምርትግብይትፋይናንስአቅርቦት

ለግብርናልማትናግብይትእሴትሰንሰለቱንየተከትለበቁናየተሟላየፋይናንስአቅርቦትአገልግሎትየሌለውበመሆኑበተለይምየብድርእናኢንሹራንስእግልግሎትእሰጣጥ፤

አቅርቦትናተደራሽነትዙሪያያለውየአሰራርስርዓትምቼእንዲሆኑመሥራትያስፈልጋል።

አርሶ/አርብቶአደሮችአዳዲስስራዎች/የሥራዘርፎች/ ላይተሳታፊእንዲሆኑ፤ ለተለያዩግብዓቶችመግባቶ፤ አዳዲስቴክኖሎጂዎችንየላይደረጃውሳሪያዎችንለመጠቀምእናምርትአምርቶችንለማድረግሌትንየሥራማስኬጃወጪዎችለመሸፈንተደራሽየሆነናራሱንየቻለየግብርናባንክእንዲቋቋምይደረጋል።

ስለሆነምበዘርፋየሚታየውንደካማየፋይናንስአቅርቦትናተደራሽነትከፍተኛለመሆኑላትናየሃገራችንንየግብርናግብዓትናምርትግብይትበሚፈለገውልክለማድረስእንዲረዳበጥናትናፋሳትላይየተመሰረተየግብርናፋይናንስአቅርቦትሥራዓትመዘርጋትለእቅዱመሳካትቁልፍሚናየሚጫወትበመሆኑበትኩረትይሠራል።

የባንኮችየወለድመጠንከፍተኛመሆን፤ የረጅምጊዜብድርአገልግሎትውሰንመሆንእናየሰብልመድህንዋስትና (የሰብልኢንሹራንስ)

አግልግሎትዋጋከፍተኛመሆንያስከተላቸውንተግዳሮቶችየሚፈቱበትንአሠራርእንዲሁምበወጪንግድአቅርቦትምርትላይለተሠማሩተዋንያግልጽ፤ ተደራሽናቀልጣፋየፋይናንስአቅርቦትሥርዓትይዘረጋል።

የፋይናንስአቅርቦትናየማበረታቻሥርዓትማጠናከር

በመሆኑምመካከለኛናሰፊፊደርሻዎችልማትውጤታማነትለማሳደግናአዳዲስአልሚዎችንበስፋትለመሰብሰብየንዑስዘርፉንባህሪይያገናዘበየፋይናንስናየማበረታቻሥርዓትመዘርጋትናአፈጻጸሙንበትኩረትመከታተልያስፈልጋል።

በተመሳሳይምእነስተኛይዘታያላቸውአርሶአደሮችየብድርአቅርቦትችግርእንዲሁምበቡናእናቅመማቅመምግብይትየተሰማሩየግብይትተዋንያግልጽ፤ የሰብልኢንሹራርአቅርቦትእጥረትለመፍታትየሚያስችሉልዩአሰራሮችተግባራዊበሚደረጉበትሁኔታላይከፋይናንስተቋማትናከሌሎችባለድርሻአካላትጋርጠንካራቅንጅትተፈጥሮይሠራል።

2.1.4 የሰብልምርቶችጥራትናደህንነት

2.1.4.1 የምርትጥራትደረጃዎችመሟላታቸውንማረጋገጥ

የሰብል፤ የአትክልትናፍራፍሬ፤ የቡናናሌሎችምርቶችጥራትበሚታወቅደረጃተመሥርቶግብይትናልውውጥእንዲካሄድለማድረግበተመረጠውዋናዋናምርቶችላይደረጃዎችእንዲዘጋጁናሥራላይእንዲውሉይደረጋል። ደረጃዎቹመሟላታቸውምበቁጥጥርይረጋገጣል።

የሰብል፤የአትክልትናፍራፍሬ፤ የቡናናሌሎችምርቶች፤ ኢንስፐርክሽንናምርመራውበተሰማሚነትምዘናወይምየብቃትማረጋገጫምስክርወረቀትባላቸውየግልድርጅቶችእንዲሠራይደረጋል። ጥራቱየተረጋገጠምርትደግሞምርቱተቀባይነትእንዲያገኝያደረጋል።

የእርሻምርቶችደረጃዎችእንዲወጡላቸውየሚያስፈለጉሰብሎችመለየትናደረጃማውጣት፤ደረጃላላቸውደግሞደረጃዎቹመሟላታቸውንየማረጋገጥሥራይከናወናል።

ለውጭገበያየሚቀርቡከሆነደግሞየተቀባዩንእገርወይምዓለምአቀፍሰታንዳርድመሟላቱንየማረጋገጥሥራበመሥራትየምርትብክነትንእንዲቀንስእስተዋፅዖያደርጋል።

2.1.4.2 የምርትደህንነትንማረጋገጥ

ደህንነት ከጥራት ጋር ተመሳሳይነት ቢኖረውም እንደ ዓይነት ግንዛቤ ይደሉም።
ልዩነቱም የደህንነት ደረጃዎች የእንስሳት፣ የዕዕዋት ሕይወት እና የሰው ጤናን የአካባቢ ደህንነትን ስለሚመለከቱ እጅግ ጥብቅና እስከ ገዳጅናቸው።

በዚህ ዘመንም በዓለም አቀፍ ደረጃ ዎች በመመርኮዝ ወደውጭ በሚላኩት ምርቶች ላይ የደህንነት ማረጋገጥ ሥራ ይሠራል።
ለአገር ውስጥ ፍጆታ የሚውሉትን ደረጃዎች ለወጣላቸው ደረጃውን ማሟላት ታቸው የማረጋገጥ፣ ደረጃ ላል ወጣላቸው ደግሞ ደረጃ እንዲወጣላቸው የማድረግ ሥራ የሠራል።

ለጤና ጠንቅ በመሆኑም ከንግድ ተቀባይነት የሚያጣምር ትበመቀነሱም ከንግድ ምርት እንዲጨምር እስተዋዕቃ ያደረጋል።

2.1.4.3 የኦርጋኒክ አርሻ ማስፋፋት

ምርትና ምርታ ማነት ለማሳደግ ከሚደረገው ጥረት ጎን ለጎን በፈቃደኝነት የተመሠረተ የተፈጥሮ እርሻ ማስፋፋት ሥራ ይካሄዳል።
ለዚህ የሚያስፈልጉ ጥናቶች የግምገማ ዕቅድ ማድረግ ሥራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል።
በዋናነት በዚህ ዘመንም ሥራ ትፍላጎት ያሳዩ ሲሆኑ ልሰሰ ይታዩ፤ የሕብረት ሥራ ማሕበራት ተሳትፎ እንዲጠናከር ይደረጋል።
ከገበያ እንደ ጥራት ላይ የሆኑ እንደ ኦርጋኒክ አርሻ ስራ አመራርና (Organic farming) አሰራሮችን በመቀመጥ ማስተዋወቅና ማስፋፋት ስራ ይሰራል።

2.1.4.4 በኢኮኖሚ ስራ ላይ ያለው ማረጋገጫ ለሚከሰቱ ችግሮች (የፀጥታ፣ የተፈጥሮና የተባይ ወዘተ) የቅድመ-መከላከል ስራ እንዲሰራ ተገቢውን ጥረት ይደረጋል።
ለዚህም አለም አቀፍ ደረጃ ላይ የሚያሟላ የኃይራን ትኩረት በመዘር ጋት የተጠናከረ ክትትል ማድረግ እና ለሆርቲካል ቸርሰብሎች ማትየኢ ንሹራን ስርዓት ማጠናከር ወሳኝነት አለው።

2.2 ስትራቴጂክ ዓላማ ሁለት፡ ገበያተኮር የእንስሳትና ዓሳምር ታማነት

የግብርናው ዘርፍ ስትራቴጂክ ዓላማ እንዲሆነውን ገበያተኮር የእንስሳትና ዓሳምር ታማነት ለማሳደግ ዘመናዊ ቴክኖሎጂን የሚጠቀም አርሶና አርብቶ አደር በመገንባትና በገበያ የሚመራ የእንስሳትና ዓሳምር ታማነት ለማስፋፋት እቅጣጫ ተጠቀሞ ጧል። በሚቀጥሉት 10 አመታት የእንስሳት እና ዓሳምር ታማነት ሁለት የምርት እድገት አማራጮች ማለትም (1) ዝቅተኛ ምርታ ማነትን በዝርዝር ያሟሻሻል፤ አያያዝ አመጋገብና ጤና አጠባበቅን ማሻሻል እና (2) የምርት ፍላጎት ማለትም ከኢንዱስትሪ መስፋፋት ጋር የሚፈጠሩ የግብርና ፍላጎት፤ ለውጫም ንዛወግኝት እንዲሁም የኢኮኖሚ እድገት ጋር የሚመጡ የእንስሳት ምርት መጠንና እይነት ለውጥ ለሚሟላት ከረት ተደርጎ ይሰራል። በተለምዶም የውተት፣ ሰጋ ፣ እንቁላል፣ ዓሳ፣ ማርና የሐርኩኩ ምርትና ምርታ ማነት ለማሳደግ እቅጣጫ ተቀምጧል።

ይህም የእስተኛ አርሶ አርብቶ አደር እና ሰፊ እንስሳትና ዓሳምር ራረት ስርዓቶች ላይ ያተኮረ ይሆናል።
ይህ የእንስሳት እና ዓሳምር ታማነት ምርት እድገት ለግብርና አጠቃላይ ምርት አሁን ያለውን 28 በመቶ ድርሻ በ2022 መጨረሻ ወደ 38 በመቶ ድርሻ እንዲኖረው የሚያስችል ላላ ማተቀም ጧል።

የውተት ምርትና ምርታ ማነት

የእስተኛ እንስሳት እርባታ ወተት ምርት በዓል ጋኩብት፤ ፍደል እና ግመል ማትላይ ትኩረት ተደርጎ የሚሰራ ሲሆን የተለያዩ የአመራረት ስርዓቶችን ታሳቢ በማድረግ በ2012 ከደረሰበት 4.3 ቢሊዮን ሊትር በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ 11.6 ቢሊዮን ሊትር ለማድረስ የሚያስችል ላላ ማተቀም ጧል። የዓል ጋኩብት (ላም) ወተት ለማትሰስት የአመራረት ስርዓቶችን የሚከተል ሲሆን አብዛኛው (85 በመቶ) የሚሆነውን የውተት ምርት ሽፋን የሚይዝ ነበር ትኩረት የሚሰራ ይሆናል። የተሻሻለ የቤተሰብ ወተት ላም ለማት እንዲኖረው የአመራረት ስርዓት ሲሆን በአርሶና አርብቶ አደሩ ተይዘው የሚገኙትን የሀገር በቀል የውተት ላም ዝርያዎችን በመረጣ፤ በማዳቀልና አያያዝ በማሻሻል ምርታ መነትን ማሳደግ ላይ ትኩረት በማድረግ ከአንድ የሀገር በቀል የውተት ላም የሚገኝ ወተት በቀን በሊትር በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 1.45 ሊትር በ2022 2 ሊትር ማድረስ እና አማካይ የእንድ አለባወቅት የውተት ምርት (lactation milk yield) ከ261 ሊትር ወደ 423 ሊትር ለማሳደግ የሚያስችል ላላ ማተቀም ጧል። ሌላኛው የአመራረት ስርዓት በእስተኛ ስፔሻላይዝድ (small specialized dairy production system) ወተት ከብት እርባታ በአንድ ሰዓት ላይ ከ5 ያላነሱ የዲቃላ የውጫ ዝርያ ላም ሆኖች በመያዝ የሚሰራ ይሆናል። በዚህም የአመራረት ስርዓት የዲቃላ ላም ሆኖቻቸውን አማካይ ወተት ምርት በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 6 ሊትር ወደ 10.74

ሊትር እና አማካይ የእንድ አለባወቅት የውትሎምርት (lactation milk yield) ከ1620 ሊትር ወደ 3222 ሊትር ለማሳደግ የሚያስችል ሊሰጥ ተቃራኒ ነው። የውጪ ዝርያ ላምቸ የቀን አማካይ የውትሎምርት አሁን ከሚገኘው 13 ሊትር በወደ 17 ሊትር ለማሳደግ የሚያስችል ሊሰጥ ተቃራኒ ነው። (lactation milk yield) ከ3920 ሊትር ወደ 5085 ሊትር ለማሳደግ የሚያስችል ሊሰጥ ተቃራኒ ነው።

ይህንንምርት ለተጠቃሚዎች ለአቀናባባሪዎች ሳይባከን የሚቀርቡ በትንሹ አትባላት በማጠናከር የላም ወተት በድህረምርት በክነት ይደርስ የነበረውን የ2.6 በመቶምርት በክነት ወደ 1.3 በመቶ ለመቀነስ ነጥራቱ ደህንነቱን የጠበቀ ለገበያየሚቀርብ ምርት ድርሻ በ2012 ዓ.ም ከነበረበት 46 በመቶ ወደ 67 በመቶ ለማሳደግ ሊሰጥ ተቃራኒ ነው።

ሊሳው የውትሎምርት ጥያቄ የግመል ወተት ልማት ሲሆን ከአጠቃላይ የውትሎምርት የ15 በመቶ የምርት ድርሻ የሚሸፍን ነበር። በቶ አደሩ ተይዘው የሚገኙትን የሀገረሱ በዝርያዎችን በመረጣና በድቀት ለመሻሻል ላይ ትኩረት በማድረግ የሚሰራ ይሆናል። ይህም የውትሎምርት አባታት አሰራር ከአንድ ግመል በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከተደረሰ በትንሹ አትባላት የማካካይ 2.9 ሊትር በ2022 ዓ.ም ወደ 3.4 ሊትር ለማድረስ የሚያስችል ሊሰጥ ተቃራኒ ነው።

ይህንንምርት ለተጠቃሚዎች ለአቀናባባሪዎች ሳይባከን የሚቀርቡ በትንሹ አትባላት በማጠናከር የግመል ወተት በድህረምርት በክነት ይደርስ የነበረውን የ 10 በመቶምርት በክነት ወደ 5 በመቶ ለመቀነስ ነጥራቱ ደህንነቱን የጠበቀ ለገበያየሚቀርብ ምርት ድርሻ በ2012 ዓ.ም ከነበረበት 47 በመቶ ወደ 78 በመቶ ለማሳደግ ሊሰጥ ተቃራኒ ነው።

ሶስተኛው የውትሎምርት ጥያቄ የፍጥነት ወተት ልማት ሲሆን ከአጠቃላይ የውትሎምርት አነስተኛ የምርት ድርሻ የሚሸፍን ሲሆን አርብ ቶ አደሩ ተይዘው የሚገኙትን የሀገረሱ በቀል የፍጥነት ዝርያዎችን በመረጣና ከውጪ ደም ካላቸው ጋር በማዳቀስ ምርታማነትን ማሳደግ ትኩረት በማድረግ የሚሰራ ይሆናል። ይህም የውትሎምርት አሰራር ከአንድ ፍጥነት 2012 ዓ.ም መጨረሻ ከተደረሰ በትንሹ አትባላት የማካካይ 0.46 ሊትር በ2022 ወደ 0.5 ሊትር ለማድረስ የሚያስችል ሊሰጥ ተቃራኒ ነው። ይህንንምርት ለተጠቃሚዎች ለአቀናባባሪዎች ሳይባከን የሚቀርቡ በትንሹ አትባላት በማጠናከር የፍጥነት ወተት በድህረምርት በክነት ይደርስ የነበረውን የ10 በመቶምርት በክነት ወደ 5 በመቶ ለመቀነስ ነጥራቱ ደህንነቱን የጠበቀ ለገበያየሚቀርብ ምርት ድርሻ በ2012 ዓ.ም ከነበረበት 44 በመቶ ወደ 64 በመቶ ለማሳደግ ሊሰጥ ተቃራኒ ነው።

የቀይሥ ጋምርትና ምርታማነት

የቀይስ ጋምርት ከዳል ጋዘብ በት፣

በግ፣

ፍየል ናግመል ለማትላይት ከረት ተደርጎ የሚሰራ ሲሆን የተለያዩ የአመራረት ሰርዓቶችን ታሳቢ በማድረግ በ2012 መጨረሻ ከደረሰበት 297 ሺህ ቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ 1759 ሺህ ቶን ለማድረስ የሚያስችል ለማተቀም ጧል። ይህም ጋምርት በአብዛኛው ከአነስተኛ እርሶና እርብ ተደርጎ የሚገኝ ለማትላይት ይሆናል።

ስነምህዳርን መሰረት በማድረግ የቀይስ ጋምርታማነትን ለማሳደግ የሚያስችሉ የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን ናግሰራሮችን በመጠቀም የዳል ጋዘብ በት፣ በግ፣ ፍየል ናግመል ሥጋ ምርታማነት በ2012 መጨረሻ ከደረሰበት 110፣ 10.5፣ 8.4 እና 250 ኪ.ግ ካርካስ ክብደት (carcass weight) በቅደም ተከተል በ2022 መጨረሻ 121፣ 12፣ 10.1፣ እና 278 ኪ.ግ ለማድረስ ይሰራል።

ሌላኛው የቀይስ ጋምርት ለወተት ሀብት ልማት ተግባር ከሚዳቀሉ እንስሳት የሚወገዱ ወንድ ጥጆችን በፍጥነት እሳድሳለን ጋምርት መዋልና ከወተት እርባታ ጣቢያ የሚወገዱ የወተት እንስሳት በማድለብ ስጋ ለማምረት ዲላማ ተቀምጧል።

ይህንን ምርት ለተጠቃሚዎች ለአቀናባባሪዎች ሳይባክን የሚቀርቡ በትንሹ ለትንሹ ለማጠናከር ከበሬስ ጋምርት በክነት ይደርስ የነበረውን የ0.5 በመቶ ምርት በክነት ወደ 0.25 በመቶ ለመቀነስና ጥራቱና ደህንነቱን የጠበቀ ለገበያ የሚቀርብ ምርት ድርሻ በ2012 ዓ.ም ከነበረበት 51 በመቶ ወደ 64 በመቶ ለማሳደግ ሊላማተቀም ጧል። በሌላ በኩል በግስ ጋምርት በክነት ይደርስ የነበረውን የ3 በመቶ ምርት በክነት ወደ 1.5 በመቶ ለመቀነስና ጥራቱና ደህንነቱን የጠበቀ ምርት በ2012 ዓ.ም ከነበረበት 42 በመቶ ወደ 63 በመቶ ለገበያ ለማቅረብ ሊላማተቀም ጧል። በተመሳሳይ ምክንያቶች ጋምርት በክነት ይደርስ የነበረውን የ3 በመቶ ምርት በክነት ወደ 1.5 በመቶ ለመቀነስና ጥራቱና ደህንነቱን የጠበቀ ምርት በ2012 ዓ.ም ከነበረበት 45 በመቶ ወደ 59 በመቶ ለገበያ ለማቅረብ ሊላማተቀም ጧል። ከግመል ስጋ ምርት በክነት ይደርስ የነበረውን የ8 በመቶ ምርት በክነት ወደ 4 በመቶ ለመቀነስና ጥራቱና ደህንነቱን የጠበቀ ለገበያ የሚቀርብ ምርት ድርሻ በ2012 ዓ.ም ከነበረበት 49 በመቶ ወደ 78 በመቶ ለማሳደግ ሊላማተቀም ጧል።

የቆዳና ሌጦምርት

ከስጋ ምርት ጋር በተያያዘ ቆዳና ሌጦ ጠቀሜታው የፅደቅ ሲሆን በ2012 ከተደረሰበት 1.5 ሚሊ የንዳቆ ምርት፣ 12 ሚሊ የንዳቆ ሌጦምርት በ2022 የቆዳ ምርትን 9.5 ሚሊ የንዳቆ፣ የሌጦምርት 63 ሚሊ የንዳቆ ድርሻ ስዕቅ ተይዟል።

የዶሮ ስጋና እንቁላል ምርትና ምርታማነት

የዶሮ ስጋና እንቁላል ምርትን ለማሳደግ የሀገር ውስጥ የምግብና ስነምግብ ፍላጎትን በማሟላት የውጭ እኩል ከስጋ ጋር ተያይዞ ስጋ ለማስጀመር የሚያስችሉ የአካባቢ ዶሮች እያያዝን የማሻሻል።

የተሻሻሉ የቤተሰብ ዶሮ እርባታና የስፔሻላይዝድ ዶሮ እርባታ ተሳታፊዎችን እንዲሁም በየእርባታው የሚያዘትን የዶሮ ቁጥርን መጨመርና ምርታማነትን ለማድረስ የሚያስችል ለማተቀም ጧል። በዚህም መሰረት የእንቁላል ምርትን በ2012 መጨረሻ ዓ.ም ከነበረው 2.9 ቢሊዮን እንቁላል በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ ወደ 5.5 ቢሊዮን እንቁላል የሚሳደግ ስራ ይሰራል። አብዛኛው የእንቁላል ምርት (89 በመቶ) ከስፔሻላይዝድ የእንቁላል ዶሮ እርባታ የሚገኝ ሲሆን በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 2.6 ቢሊዮን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ ወደ 5.1 ቢሊዮን ለማሳደግ ሊላማተቀም ጧል። ከተሻሻሉ የቤተሰብ ዶሮ እርባታ የእንቁላል ምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 200 ሚሊዮን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 359 ሚሊዮን ለማሳደግ እና ከባህላዊ ዶሮ እርባታ የእንቁላል ምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 107 ቢሊዮን ወደ ከፊል ዘመናዊ እንዲሽጋ ገር በማድረግ በ2022 ዓ.ም ወደ 91.4 ሚሊዮን እንዲቀንስ በማድረግ ይሆናል።

የዶሮ ስጋ ምርትን በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 48 ሺህ ቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ ወደ 106 ሺህ ቶን ለማሳደግ ከስፔሻላይዝድ የስጋ ዶሮ እርባታ የሚኖረው የስጋ ምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 31.3 ሺህ ቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ ወደ 80.9 ሺህ ቶን ለማሳደግ፣ ከተሻሻሉ የቤተሰብ ዶሮ እርባታ የዶሮ ስጋ ምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 3.4 ሺ ቶን በ2012 ወደ 8.7 ሺ ቶን ለማሳደግ እና ከባህላዊ የዶሮ እርባታ የሚገኘው የስጋ ምርት መጠን በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት ከ13.2 ሺህ ቶን ወደ ከፊል ዘመናዊ እንዲሽጋ ገር በማድረግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 16.2 ሺህ ቶን እንዲጨምር በማድረግ ይሆናል።

የተለያዩ የዶሮ እረባብ ስልተ-ምርትን መሰረት በማድረግ የዶሮ ምርታማነትን ለማሳደግ የሚያስችሉ የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን ናግሰራሮችን በመጠቀም ለሁንክ እንደ ዶሮ በአመት የሚገኘውን የእንቁላል ምርታማነት ከስፔሻላይዝድ፣

ከተሻሻሉ የቤተሰብና ከባህላዊ ዶሮ እርባታ በቅደም ተከተል 960፣ 188 እና 65 እንቁላል በዓመት በመረጥ አቅዳ ዘመኑ መጨረሻ 1283፣ 213 እና 69 ማድረስ ይሆናል።

በተመሳሳይሁኔታብቀጣይአስርዓመታትየተለያዩየዶሮአረባብስልተ-ምርትንመሰረትበማድረግየዶሮምርታማነትንለማሳደግ የሚያስችሉየተለያዩቴክኖሎጂዎችንናአሰራሮችንበመጠቀምአሁንከአንድዶሮበአመትየሚገኘውንየዶሮስጋምርታማነት ከስፔሻላይዝድ፣ ከተሻሻሉየቤተሰብናከባህላዊዶሮአርባታብቅደምተክተል 2 ፣ 1.5 እና 1.25 ኪሎግራምሲሆንበዕቅድዘመኑመጨረሻ 2.3፣ 2 እና 2.1 ኪሎግራምማድረስይሆናል።

የዓሣምርትእናምርታማነትንማሳደግ

የዓሣምርትንለማሳደግናየሀገርውስጥምግብናስነምግብፍላጎትንለማሟላትከህይወቶች፣ ግድቦች፣ ወንዞችናሌሎችትንንሽየውሃአካላትእንዲሁምአኳካልቸር በ2012 ዓ.ምመጨረሻከተደረሰበት ከ57ሺህቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻወደ 247 ሺህቶንለማድረስይሰራል። በተመሳሳይመልክተኳካልቸርምርት በ2022 መጨረሻ 13 ሺህቶንእንዲገኝይሰራል።

የማርምርትናምርታማነት

የማርናስምምርትንለማሳደግናለሀገርውስጥፍላጎትእናለኤክስፖርትየማርምርት በ2012 ዓ.ምመጨረሻከደረሰበት 59 ሺህቶን በ2022 ዓ.ምመጨረሻ 152 ሺህቶንለማድረስይሰራል። እንዲሁምየንብፕሮፖሊስአሁንእየተመረተባይሆንምበቀጣይአስርዓመትውስጥ 15 ቶንለማምረትይሰራል። ስነምህዳርንመሰረትበማድረግየማርናየስምምርትንለማሳደግየሚያስችሉቴክኖሎጂዎችንናአሰራሮችንበመጠቀምከአንድ ባህላዊቀፎብአንድቆረጣየሚገኝበአማካይየማርምርትን በ2012 ዓ.ምመጨረሻከደረሰበት 5.2 ኪ.ግ በ2022 ዓ.ምመጨረሻወደ 15.4 ኪ.ግ ለማሳደግይሰራል። ዘርፉንለማዘመንናሽግግርበማምጣትየአርሶአድሩንግንዛቤበማሳደግእናቴክኖሎጂአቅርቦትንበማሻሻል በ2012 ዓ.ም 4 በመቶየነበረውየተሻሻለዘመናዊናሽግግርቀፎድርሻ በ2022 ዓ.ምመጨረሻ 43 በመቶድርሻእንዲኖረውይደረጋል።

የሐርኩኩባምርትናምርታማነት

ይህዘርፍቀደምሲልበስፋትያልተሰራበትናትኩረትያልተሰጠውሲሆንሀገራችንከምትከተለውየኢኮኖሚአድገትአቅጣጫእየተስፋፋለውኢንዱስትሪበጥሬእቃነትናበውጪገበያያለውተፈላጊነት፣የሀገራችንስነምህዳርአመቺነት፣ልማቱበአነስተኛ መሬትጉልበትናመነሻከፒታልየሚሰራበመሆኑ፣በገጠርምሆነበከተማየስራእድልንለመፍጠርማስቻሉናበተለያዩእድሜናጾታ በሚገኙየህብረተሰብክፍሎችሊሰራየሚችልበመሆኑናበአጭርጊዜምርትበመስጠትየህብረተሰቡንገቢበማሻሻልረገድያለው አስተዋጽኦአከፍተኛበመሆኑበቀጣይ 10 አመታትለዘርፉልዩትኩረትተሰጥቶትየሚሰራይሆናል።የደረቅየሐርኩኩባምርትንበ2012 ዓ.ምመጨረሻከተደረሰበት 29.96 ቶንበ2022 ዓ.ምመጨረሻ 77.7 ቶንለማድረስይሰራል።

2.2.1 ያደገየተሻሻሉየአነስተኛአርሶናአርብቶአደርእንስሳትናዓሳቴክኖሎጂዎችናአሰራሮችአጠቃቀም

የአነስተኛአርሶናአርብቶአደርእንስሳትናዓሣልማትበሚቀጥሉት 10 አመታትአብዛኛውንየምርትድርሻእየሸፈነየሚቀጥልሲሆንለአርሶአድሩየገቢምንጭእንዲሁምየምግብናስነምግብወስትናለ ማረጋገጥናእናመካከለኛገቢያለውአርሶናአርብቶአደርለመገንባትትልቅአስተዋፅዖምይኖረዋል።ይህንዓላማከግብለማድረስየእንስሳትዝርያማሻሻል፣የእንስሳትመኖንጥራትናበዘተማቅረብእንዲሁምየውሃአቅርቦትንማሻሻል፣የእንስሳትበሽታዎችን መከላከልናመቆጣጠር፣በተጠቃሚውተቀባይነትያለውቴክኖሎጂአቅርቦትእናቴክኖሎጂዎችናየተሻሻሉአሰራሮችላይዕውቀቱ፣አመለካከቱናክህሎቱያደገአርሶ/አርብቶአደርለማፍራትትኩረትተደርሳየሚሰራይሆናል።ይህምበውተት፣ሰጋ፣እንቁላል፣አሳ፣ማርናየሐርኩኩባምርትናምርታማነትንለማሳደግበትኩረትለመስራትአቅጣጫተቀምጧል።

2.2.1.1 በእንስሳትናዓሳቴክኖሎጂዎችናአሰራሮችላይዕውቀቱ፣ አመለካከቱናክህሎቱያደገአርሶ/ከፊልአርብቶአደር

ሀ) የውተትህብትልማት

የውተትላምልማት

የተሻሻለየቤተሰብየውተትላምልማትበቀጣይ 10 ዓመታትትኩረትተሰጠከሚተገበሩስራዎችእንዲይሆናል። የአገርውስጥዝርያበተሻሻለየአረባብዘደበስትልተ-ምርትማለትምበቁእርጥበትባለበትናጥምርግብርናበሚካሄድበት፣ እርጥበትአጠርበሆነናጥምርግብርናበሚካሄድበትእንዲሁምአርብቶአደርአካባቢከላምየሚገኘውተት በ2012 ከነበረው 3.6 ቢሊዮንሊትር በ2022 ወደመጨረሻ 10 ቢሊዮንሊትርእንዲደርስይሰራል። በቀጣይ 10 ዓመታትውስጥበእያንዳንዱአርሶናአርብቶአደርእጅከሚገኙበርካታቁጥርያላቸውላምች በ2012 ዓ.ም 11.5

ሚሊየንየነበሩትንበሂደትአጠቃላይየታላቢላሞችቁጥርበየዓመቱ በ2 % በመቀነስ በ2022 መጨረሻወደ 9 ሚሊየንዝቅእንዲልይደረጋል። በዚህምከፍተኛየወተትምርትየሚሰጡየተሻሻሉዲቃላናንፁሀየውጫዝርያያላቸውላሞች (316 ሺህ) ድርሻ 2.7 % በማሳደግ በ2022 መጨረሻወደ 17.1 በመቶድርሻእንዲኖራቸውይሰራል። የአገርውስጥዝርያዎችምየተሻለየቀንናየዓመትወተትምርት (daily and lactation milk yield)፣ ረዘምላሉቀናትየመታላብአቅምን (lactation length)፣ ፈጥኖአድጎለርቢእንዲደርሱናበየዓመቱጥጃመውለድእናማሳደግእንዲችሉለማድረግየላያዎቻቸው የእመጋዠብናጤናእንክብካቤለማሻሻልጠንካራስራዎችየሚሰሩይሆናል። አርሶአደሩየወተትላሞችንመረጃመሰረትያደረገየተሻለምርትየሚሰጡትንእየመረጠእንዲይዝየዝርያማሻሻልሥራግንዛቤ መፍጠርሥራይሰራል።

በፌዴራልናበክልሎችአሁንያሉትን 24
የፈሳሽናይትሮጂንማምረቻማሽኖችጥገናቸውንበማጠናከርበሙሉአቅማቸውእንዲያመርቱበማድረግናሌሎችአዳዲሶችን በመጨመርቁጥሩንወደ 30 በማሳደግየፈሳሽናይትሮጂንን ዓመታዊ ምርት በ2012 ካለበት 287,000 ሊትር በ2022 ዓ.ም መጨረሻ 650,000 ሊትር የማድረስ ስራ ይሰራል።
የወተትእንስሳትዝርያንበሰውሰራሽዘዴበማዳቀልየተሻሻሉየወተትላሞችንቁጥርየመጨመርሥራበሚቀጥሉት 10
ዓመታትተገቢዉንተኩረትእግኝቶየሚፈፀምይሆናል። በዚህም መሰረትበቀጣዩ 10
ዓመታትበተሻሻሉዲቃላናንፁሀየወተትዳልጋኩብትቁጥር በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 314.5ሺህበአማካይበየዓመቱ በ2 በመቶበማሳደግ በ2022 ዓም ወደ 1.9 ሚሊየንለማድረስይሰራል።

የመስክማዳቀልአገልግሎትውጤታማነትን /Field AI Efficiency/ ለማሻሻል በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 2.27 በአማካይበዓመት 3.56% በመቀነስየጥቂድግግሞሹን 2.0 ለማድረስይሰራል። የተሻሻሉየወተትዲቃላላሞችየቀንየወተትምርትእሁንከደረሰበት 6 ሊትርበአማካኝ 4% በማሳደግ 2022 መጨረሻ 8 ሊትርማድረስታቅዷል። በዚህየወተትልማትእንቅስቃሴ 1.3 ሚሊየንአርሶአደሮችእንዲሳተፉደረጋል።

የግልባለሀብቱየተሻሻሉጊደሮችየማምረት ስራ ላይእንዲሰማሩየመደገፍ፣
የማበረታታትናየገበያትስስርመፍጠርሥራተጠናክሮይሰራል። በዝርያማሻሻል ስራ
ተሳታፊሊሆኑአርሶአደሮችስለተሻሻሉየዳልጋኩብቶችእያያዝ፣ እመጋዠብናእጠባባቅስልጠናይሰጣል።
በዝርያማሻሻልሚሳተፉአርሶአደሮችበቅድሚያየተሻሻለመኖእንዲያለሙይደረጋል።
በተሻሻሉዝርያዎችየሚከሰተውንየምትቁጥርለመቀነስየሚያስችሉፓኬጅችንበማዘጋጀትይተገበራል ።

የወተትእንስሳትንእመጋዠብስርዓትለማሻሻልዝርያቸውንመሰረትያደረገናየምርታመነታቸውሁኔታሳቢያደረገየእመገብ ስርዓትእንዲኖርለአርሶአደርበቤተሰብደረጃለሚያዘጋጁትመኖአጠቃቀምየሚረዱፓኬጅችንበመቅረፅለናስልጠናበመስጠት እንዲተገበርይደረጋል።

አርቢውሁበረተሰብመኖንበውጤታማነትመጠቀምእንዲችልትርፍመኖበሚኖርበትወቅትያለውንመኖበጥንቃቄበመሰብስብ ብሳይባክንናሳይበላሽእጥረትባለበትወቅትእንዲያቆይየተለያዩየማቆያዘዴዎችንበማሳወቅእንደገፈራማዘጋጀትእናድርቆሽ ንአዘጋጅቶእንዲጠቀምቱክናሎጂዎችንየማስተዋወቅ ስራ ይሰራል።

ከመኖጥራትጉድለትየሚመጡየምርትጥራትመቀነስናየምርታማነትመቀነስእንዳኖርለርቢውሁበረተሰብስልጠናናበመስክ በሚደረግድጋፍናክትትልየሚደገፍይሆናል።

ከመኖአጠቃቀምጉድለትናከመኖብክነትጋርተያይዞየምርትቀጋንረትእንዳይከሰትአርቢውበእርባታደረጃየእርባታውጫየሚ ያሰላበትአውቀትእንዲኖረውየግንዛቤማሳደግ ስራ በተከታታይእንዲኖረውይደረጋል።
የወተትእንስሳትጤናአጠባበቅለማሻሻልየክትባትተደራሽነት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከነበረበት 52% በየዓመቱበአማካይ 3 በመቶበማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ 78 በመቶየማድረስሥራይሰራል። የእንስሳቱንበሽታናምትየመጠቃትእድል 2012 ዓ.ም ካለበት 15 በመቶበአማካይበየዓመቱ 5 በመቶበመቀነስ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ 8 በመቶበማድረስየውስጥናበውጭጥገኛምክንያትየሚመጣውንየበሽታክስተትወደ 40
በመቶበማድረስየህክምናተደረሰሽነትአሁንካለበት 11 በመቶበአማካይ 15 በመቶበማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ 42 በመቶበማድረስየጤናእያያዘቸውየሚሻሻልይሆናል።

የግመል ወተት ልማት

የግመልወተትምርታመነትንለማሻሻልየምንከተለውስልትአርብቶአደሩየተሻለወተትየሚሰጡየግመልዝርያዎችንመርጠየ ሚጠቀሙበትዘዴየመምረጫ ማንዎልአዘጋጅቶለአርብቶአደሩናአርብቶአደሩንለሚደግፉባለሞያዎችግንዛቤበማስጨበጥአ

ርብቶናአርሶአደሩየወተትግመሎችንመረጃመሰረትያደረገየተሻለምርትየሚሰጡትንእየመረጠእንዲይዝየዝርያማሻሻልሥራግንዘቤመፍጠርሥራይሰራል። የግመልአመጋገብ ለማሻሻል ግመሎችበተለምዶከሚያደርጉትየመቀንጠብበርዓትባሻገርተጨማሪደገፊመኖዎችንበማስተወደቅለናተጨማሪየምጥን መኖሪያመጠቀምስልትእንዲለምዱየሰራል።

የወተትምርትየሚጨምርበትንየእያያዝሥርዓቶችንበማዘጋጀትናለአርብቶአደሩሥልጠናበመስጠትእንዲጠቀምየማድረግ ሥራይሰራል። የእገርውስጥግመሎችየተሻለየቀንናየዓመትወተትምርት (daily and lactation milk yield) ፣ ረዘምላሉቀናትየመታለብአቅምን (lactation length) ፣ ፈጥኖአደራገለርቢእንዲደርሱናበየዓመቱጥጃመውለድእናማሳደግእንዲችሉለማድረግየእያያዝ፣ የእመጋገብናጤናእንክብካቤለማሻሻልጠንካራስራዎችየሚሰሩይሆናል።

የወተትግመሎችጤናአጠባበቅለማሻሻልየክትባትተደራሽነት በ2012 ዓ.ምመጨረሻከነበረበት64% በ2022 ዓ.ምመጨረሻ67 በመቶ የማድረስሥራይሰራል። የግመሎችበሽታና ሞት የመጠቃትእድል 2012 ዓ.ምካለበት6 በመቶ በቀነሰ በ2022 ዓ.ምመጨረሻ3 በመቶ በማድረስየውስጥናውጭጥገኛምክንያትየሚመጣውንየበሽታክትተወደ20 በመቶ በማድረስየጤናእያያዝቸውየሚሻሻልይሆናል።

የፍየል ወተት ልማት

የፍየልወተትምርታመነትለማሻሻልበቆላውአካባቢ የሚገኙ አርብቶአደሩየተሻለወተትየሚሰጡፍየሎችንዝርያዎችንመርጠየሚጠቀሙበትዘዴየመምረጫማንዎልአዘጋጅቶአርብቶ አደሩናአርብቶአደሩንለሚደግፉባለሞዎችንግንዘቤበማስጨበጥአርሶአደሩየወተትፍየሎችንመረጃመሰረትያደረገየተሻለምርትየሚሰጡትንእየመረጠእንዲይዝየዝርያማሻሻልሥራግንዘቤመፍጠርሥራይሰራል። እንዲሁምየተዳቀሉፍየሎችንለመያዝየሚያስችልየእየርንብረትበለበትአካባቢከውጭየወተትፍየልዝርያጋርበማዳቀልእንዲያረቡበስልጠናየማብቃትናበወተትመስጠትየታወቁውጭደምያላቸውፍየልዝርያዎችበቁምበኮርማወይምበሰውሰራሽዘደለማዳቀልበአባላዘርመልክእንዲቀርብይደረጋል። የወተትፍየሎችንእመጋገብ ለማሻሻል ፍየሎችበተለምዶከሚያደርጉትየመቀንጠብበርዓትባሻገርተጨማሪደገፊመኖዎችንበማሻሻልማትናእናተጨማሪየምጥንመኖሪያ መጠቀምስልትእንዲጠቀሙግንዘቤየማስጨበጥ ስራ ይሰራል።

ለ) የቀይ ስጋሁብትልማት

የሥጋሁብትልማትዕድገትምንጭሆነውየሚያገለግሉትየሥልተምርትዓይነቶችየተሻሻለ፣ ተለምዷዊናስፔሻላይዝድየእንስሳትማድለብሲሆንየወተትከብትእርባታሥርዓቱየሚያፈራቸውተባዕትጥጅችንበማሳደግለ ሥጋየማቀልሥራበስፔሻላይዝድየሥጋእንስሳትማድለብያካትታል። በተለምዷዊደረባብሥርዓትየአርሶአደሩየእንስሳትእርባታየሚመሰረተውበዋናትየአካባቢዝርያበመጠቀምሲሆንየዚህስርዓት የትኩስረትአቅጣጫምየእንስሳትመኖበማሻሻል፣ አሁንያለውንከፍተኛየግልገሎችናጥጅችምትመጠንንበመቀነስ፤ ሥነተዋልዶሥርዓቱንናየፍስወከፍምርታማነትንበማሻሻል፣ እንዲሁምየንሺመጠንንበማሳደግለይሚመሰረትይሆናል።

በእነስተኛአርቢዘንድየሚተገበረውየቀይስጋእንስሳትዝርያለማሻሻል

እነስተኛየስጋይዞታያላቸውዝርያዎችንከተመረጡየእገርውስጥዝርያዎችጋርበማዳቀልናአስፈላጊሆኖሲገኝበመተካት (ለምሳሌየእፋርዝርያከብትበረና) ማሻሻል፣የተሻለየስጋማምረትብቃትያላቸውዝርያዎቹበሚኖርባቸውአካባቢዎችበመረጣየማሻሻልሥራተግባራዊየሚደረግ ግሲሆንዝርያውከሚኖርበትአካባቢጋርተመሳሳይስንምህዳርባላቸውሌሎችአካባቢዎችምበዝርያለማሻሻልይነትየሚገባበትሁኔታ ይመቻቻል።በበግናፍየልዝርያማሻሻልዘረያየበንጋ፣ዋሽራ፣መንዝናሆሮዝርያዎችላይየተጀመረውበማህበረሰብዝርያየማሻሻልአካሄድተጠናክሮናስፍቶእንዲቀጥልይደረጋል።በስፔሻላይዝድየስጋልማትየምነከተለውየዝርያማሻሻልደግሞከአገራችን ውጭየሚገኙናለአገራችንምህዳርተስማሚየሆኑትንዳልጋከብት፣በግናፍየልዝርያዎችበመምረጥናበማስገባት፣የማላ መድናየማዳቀልስራበዕቅድዘመኑተፈጻሚይሆናል።የዚህተግባርዋናውዓለማለቀጣይየዕቅድዘመንመሰረትመጣልሲሆንየተ ወሰኑትበዕቅድዘመኑአጋማሽይደርሳሉየሚልታሳቢተወስዷል።በወተትሁብትዘረያየሚሰሩየዝርያማሻሻልስራዎችለስጋምር ትአቅርበትማደግምአስተዋፅኦይኖራቸዋል።

የስጋእንስሳትለመገብንበተመለከተደግሞበዋናትተፈጻሚየሚሆነውስልትየመኖአቅርበት፣ ጥራትናአመጋገብንማሻሻልሲሆንየመኖጥራትንከማረጋገጥአኳያበዋናትየሚፈለገውንክብደትጭማሪለማምጣትየሚያስ ችሉየመኖዓይነቶችእንደየአካባቢው/ሥነምህዳርሁኔታተመርጠውየሚለሙናየሚቀርቡሲሆንየዓመጋገብሥርዓቱምሁሉን

ምየንጥረገገርይዘትሊያሚላበሚችልመንገድአቀናጅቶበማዘጋጀትየሚፈጸምይሆናል።
 የማድለብሥራውትኩረትየሚያደርገውየተሻለየመኖናየኢንደስትሪተረፈምረትአቅርቦትባሉባቸውአካባቢዎችይሆናል።የ
 ማድለብሥራከፍተኛየውሃአቅርቦትንይጠይቃል።
 ከዚህጋርተያይዘአያንዳንዱአድላቢየሚያስፈልገውንየውሃመጠንለማሟላትየሚያስችልየውሃመገኛአማራጭከሚመለከተ
 ውለካልጋርበመቀናጃትየሚሰራይሆናል።

የስጋእንስሳትጤናማሻሻል

እንስሳትበሚደልቡበትአካባቢመኖራቸውለተረጋገጡበሽታዎችየመከላከያክትባትመስጠት፤

የውጭናየውስጥጥገኛበሽታዎችማስወገድ፤

የተጠናከረባዮሴኩራቲሰርዓትመገንባትእንዲሁምእንስሳቱበቆይታቸውጊዜምተገቢውንክትትልናድጋፍየሚያገኙበትንሁኔ
 ታማመቻቸትይሆናል። የሚደልቡዳልጋኩቦቶችበበሽታየመጠቃትእድል 2012 ዓ.ምካለበት 12 በመቶ በ2022
 ዓ.ምመጨረሻወደ6 በመቶ፤ የሚደልቡባችበበሽታየመጠቃትእድል 2012 ዓ.ምካለበት22 በመቶ በ2022
 ዓ.ምመጨረሻወደ 11 በመቶ፤ የሚደልቡፍየሎችበበሽታየመጠቃትእድል 2012 ዓ.ምካለበት 17 በመቶ በ2022
 ዓ.ምመጨረሻወደ9 በመቶ፤ የግመሎችበበሽታየመጠቃትእድል 2012 ዓ.ምካለበት6 በመቶ በ2022 ዓ.ምመጨረሻወደ3
 በመቶየማድረስ ስራ ይሰራል።

የአረባብስርዓትማዘመን

በስፔሻላይዝድ-ዳልጋኩቦትማድለብሥራ (specialized cattle feedlots)
 የተቀመጠውአቅጣጫየእነስተኛናመካከለኛየማድለቢያማዕከላትን፤
 በእያንዳንዱማድለቢያየሚገባውንእንስሳትቁጥርናየማድለቢያዙር (fattening cycle) በመጨመር፤
 የግልባለሃብቱበዘመናዊየሥጋእንስሳማራባት (Ranch) ላይእንዲሰማሩበመደገፍየሚተገበርይሆናል።
 እንዲሁምሴቶችንናወጣቶችንበማደራጀትየእንዲጊዜፍገማድቀላን /Terminal Crossing/
 መሰረትያደረገአቅራቢዎችንበመጠቀምምርታማነትንማሻሻልናየሚደልቡእንስሳትንከአርብቶአደርአካባቢዎችበማውጣ
 ትናየተሻለመኖአቅርቦትባለባቸውአካባቢዎችእንዲደልቡለማድረግየማስተሳሰር ስራ የሚተገበርይሆናል።
 የገበያመሰረተልማትመገንባት፤ የተፈጥሮሃብትጥበቃሥራንከመኖልማትጋርበማስተሳሰርመኖንማልማት፤
 የስኳርፋብሪካዎችከሚገነቡባቸውአካባቢዎችጋርበማስተሳሰርየሚገኘውንተረፈምርትባለቀደረጃለመጠቀምጥረትማድረ
 ግትኩረትተሰጥቷቸውየሚፈጸሙተግባራትይሆናሉ።ከማዳቀስራየሚገኙተባዕትጥጆችለተደራጁወጣትናሴትአሳዳጊዎ
 ችበመሸጥናለስጋእንዲውሉበማድረግከዲቃላእንስሳትሊገኝየሚችለውንፈጣንእድገት፣ከፍተኛየሰውነትክብደት፣የተሻለየ
 መኖአጠቃቀምአቅማቸውንመጠቀምእንዲቻልይሰራል።

በሁሉምደረጃ የሚገኙ የአርቢውንእድላቢውንእናሙያተኛውንአቅምበእንስሳትመኖአመራረት፤
 አዘገጃጀትእንዲሁምአመጋገብሥርዓት፤ የሚደልቡእንስሳትአመራረጥናጤናክብካቤ፤
 በዝርያመረጣናማሻሻልእንዲሁምበእንስሳትእያያዘዙሪያየተጠናከረአቅምግንባታየሚካሄድይሆናል።

ሴቶችን፤ ወጣቶችንእናበዝቅተኛየኑርደረጃ የሚገኙ
 ሌሎችየሀብረተሰብክፍሎችከሥጋሃብትልማትአኳያተጠቃሚለማድረግየብድርአቅርቦትናየስራብታንበማመቻቸት፤
 የክህሎትአቅማቸውንበስልጠናበመገንባትእንዲሁምየመኖአቅርቦትንለማሟላትከተፈጥሮሀብትልማትሥራናከአግሮሊን
 ደስትሪዎችበተለይምከስኳርፋብሪካዎችጋርበማስተሳሰርተረፈምርቶችንበላቀደረጃበመጠቀምግብዓትበማምረትናእንስ
 ሳትንበማድለብተጠቃሚየሚሆኑበትአሰራርይዘረጋል።
 የሥጋምርትንለማሳደግተግባራዊየሚደረጉስልቶችማለትምየግልገሎችናጥጆችምትመጠንንበመቀነስ፤
 ሥነተቀልዶሥርዓቱንናየነፍስወክፍምርታማነትንማሻሻልእንዲሁምየንሺመጠንንማሳደግየካርቦንልቀትንበመቀነስለዓየርን
 ብረትለውጥየማይበገርአረንጓዴልማትንለማረጋገጥየሚኖረውፋይዳከፍተኛይሆናል።

ሐ) የዶሮስጋናእንቁላልሀብትልማት

የዶሮስጋናእንቁላልምርትንለማሳደግናየሀገርውስጥየምግብናስነምግብፍላጎትንበማሟላትየውጭኢክስፖርትንለማስጀመ
 ርየሚያስችሉየአካባቢዶሮችእያያዝየማሻሻል፤
 የተሻሻለየቤተሰብዶሮአርባታናየስፔሻላይዝድዶሮአርባታተሳታፊዎችእንዲሁምበየአርባታውየሚያዙትንዶሮቁጥርን
 መጨመርናምርታማነትንማሳደግንመሰረትያደረገ ስራ ይሰራል።

የዶሮስጋናእንቁላልምርትንለማሳደግናየሀገርውስጥየምግብናስነምግብፍላጎትንበማሟላትለወጪ ንግድ አቅርቦት
 ለማስጀመርየሚያስችሉየአካባቢዶሮችእያያዝየማሻሻል፤

የተሻሻለባቸው ተሰብሮ እርባታና የስፔሻላይዥን ድርጅቶች ለሰነድ ምርቶች እንዲሁም በየእርባታው የሚያዘት ንጥረት ምርትን መጨመርና ምርታማነትን ለማድረስ የሚያስችል ኢላማ ተቀምጧል። አብዛኛው የእንቁላል ምርት (89 በመቶ) ከስፔሻላይዥን የእንቁላል ድርጅቶች የሚገኝ ሲሆን በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 2.6 ቢሊዮን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ ወደ 5.1 ቢሊዮን ለማድረስ ኢላማ ተቀምጧል። ከተሻሻለባቸው ተሰብሮ እርባታ የእንቁላል ምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 200 ሚሊዮን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 359 ሚሊዮን በማድረግ እና ከባህላዊ ድርጅቶች የእንቁላል ምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 107 ቢሊዮን ወደ ከፊልዎስ ለመናዊ እንዲሻገር በማድረግ በ2022 ዓ.ም ወደ 91.4 ሚሊዮን እንዲቀንስ በማድረግ ይሆናል።

የድርስ ጋምርትን በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 48 ሺህ ቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ ወደ 106 ሺህ ቶን ለማድረግ ከስፔሻላይዥን ድርጅቶች የሚኖረው የስጋ ምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 31.3 ሺህ ቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ላይ ወደ 80.9 ሺህ ቶን በማድረግ፣ ከተሻሻለባቸው ተሰብሮ እርባታ የድርስ ጋምርት በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት 3.4 ሺ ቶን በ2012 ወደ 8.7 ሺ ቶን በማድረግ እና ከባህላዊ ድርጅቶች የሚገኘው የስጋ ምርት መጠን በ2012 ዓ.ም መጨረሻ ከደረሰበት ከ 13.2 ሺህ ቶን ወደ ከፊልዎስ ለመናዊ እንዲሻገር በማድረግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 16.2 ሺህ ቶን እንዲጨምር በማድረግ ይሆናል።

የተለያዩ የድርጅቶች በስልተ-ምርትን መሰረት በማድረግ የድርጅቶች ምርታማነትን ለማሳደግ የሚያስችሉ የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን ናጠብሮ ለማጠቀም እሁን ከእንደ ድርጅቶች የሚገኘውን የእንቁላል ምርታማነት ከስፔሻላይዥን፣ ከተሻሻለባቸው ተሰብሮ እርባታ በቅደም ተከተል 960፣ 188 እና 65 እንቁላል በዓመት በመሪ አቅዱ ዘመኑ መጨረሻ 1283፣ 213 እና 69 ማድረስ ይሆናል። በተመሳሳይ ሁኔታ በቀጣይ እስር ዓመታት የተለያዩ የድርጅቶች በስልተ-ምርትን መሰረት በማድረግ የድርጅቶች ምርታማነትን ለማሳደግ የሚያስችሉ የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን ናጠብሮ ለማጠቀም እሁን ከእንደ ድርጅቶች የሚገኘውን የድርስ ጋምርታማነት ከስፔሻላይዥን፣ ከተሻሻለባቸው ተሰብሮ እርባታ በቅደም ተከተል 2 ፣ 1.5 እና 1.25 ኪሎግራም ሲሆን በቅደም ተከተል መጨረሻ 2.3፣ 2 እና 2.1 ኪሎግራም ማድረስ ይሆናል።

መ) የዓሳህብት ልማት

የዓሳምርትን ለማሳደግ የሀገር ውስጥ የምግብና ስነምግብ ጥናትን ለማሟላት ከሀይቆች፣ ግድቦች፣ ወንዞችና ሌሎች ትንሽ የውሃ እካላት እንዲሁም አኳካል ቸር በ2012 ዓ.ም ከተደረሰበት ከ 55 ሺህ ቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 247 ሺህ ቶን ለማድረስ ይሰራል። በተመሳሳይ መልኩ የአኳካል ቸር ምርት በ2022 መጨረሻ 13 ሺህ ቶን እንዲገኝ ይሰራል። በቀጣይ 10 ዓመታት የዓሳምርትን ለማሳደግ የሀገር ውስጥ የምግብና ስነምግብ ጥናትን ለማሟላት ከሀይቆች፣ ግድቦች፣ ወንዞችና ሌሎች ትንሽ የውሃ እካላት እንዲሁም አኳካል ቸር በ2012 ዓ.ም ከተደረሰበት ከ 55 ሺህ ቶን በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 247 ሺህ ቶን ለማድረስ ይሰራል። ይኸውም ከዋና ዋና ዓይነቶች 39 ሺህ ቶን፣ ከግድቦችና ከትንሽ የውሃ እካላት 68 ሺህ ቶን ከወንዞች 17 ሺህ ቶን የሚገኝ ይሆናል። ይህም ሲሆን በአኳካል ቸር ላይ በሰራ ፈጠራና በግልሲ ከተሰበሱት በማሳተፍ ምርቱን በ2022 መጨረሻ 13 ሺህ ቶን እንዲገኝ ይሰራል።

ሠ) የማርህብት ልማት

የማርህብትን ለማሳደግ የሀገር ውስጥ ፍላጎት እና ለኢኮኖሚ ስፔሻላይዥን የማርምርት በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 59 ሺህ ቶን በ2022 152 ሺህ ቶን ለማድረስ ይሰራል። በዚህም መሰረት ከባህላዊ ቀፎ በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 54.4 ሺህ ቶን በ2022 ወደ 55.7 ሺህ ቶን፣ ከሽግግር ቀፎ በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 952 ቶን በ2022 ወደ 46.2 ሺህ ቶን እና ከዘመናዊ የፍሬም ቀፎ በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 3.3 ሺ ቶን በ2022 ወደ 50.5 ሺህ ቶን የሚገኝ ይሆናል። የሰም ምርትን ደግሞ ከ 5.5 ሺህ ቶን በ2022 10.8 ሺህ ቶን ለማድረስ ይሰራል። እንዲሁም የንብጥር ፖሊስ እሁን እየተመረቀ ይሆን ምንም ቢሆንም በቀጣይ 10 ዓመታት ውስጥ 15 ቶን በአመት ለማምረት ይሰራል።

ስነምግብ ጥናትን መሰረት በማድረግ የማርህብትን ለማሳደግ የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎችን ናጠብሮ ለማጠቀም ከእንደ ባህላዊ ቀፎ በእንደ ቀፎ ለማሳደግ የሚገኘውን የማርምርትን በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 5.19 ኪ.ግ በ2022 ወደ 8.66 ኪ.ግ፣ ከሽግግር ቀፎ በ2012 ከደረሰበት 7.33 ኪ.ግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 15.57 ኪ.ግ ማድረስና ከእንደ ዘመናዊ (ባለፍሬም) ቀፎ በ2012 ዓ.ም ከደረሰበት 9.26 ኪ.ግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 24.07 ኪ.ግ ለማድረስ ትችሏል።

የንብንምርታማነት ለማሳደግ እሁን ያለውን የባህላዊ ቀፎ ቁጥር በሂደት በየዓመቱ በአማካኝ በ15 በመቶ እንዲቀንስ በማድረግ ወደ ሽግግር ቀፎና ዘመናዊ ቀፎ ለማሻገር ይሰራል። በዚህም እሁን ያለውን 6,794,424

የግልባለሃብቱበሰፋፊናዘመናዊመኖልማትበተለይምበመስኖመኖልማትእንዲሰማራእናመኖንአምርቶለገበያእንዲያቀርብ ድጋፍናክትትልይደረጋል።

በአርብቶአደርአካባቢዎችበመንደርየተሰባሰቡአርብቶአደሮችንበጓሮመኖልማት ስራ የቴክኒክ ድጋፍማድረግ፣ ምርጥተምክሮ መቀመርናማስፋፋት፣ የአርብቶአደርየኤክስቴንሽንስርዓትመዘርጋት፣

የውሃልማትንመሰረትያደረገመኖልማትናየእንስሳትመጠጥውሃተደራሽነትማሻሻል፣

የምርምርማዕከላትንጓቅምበመጠቀምቀጣይየግብዓትአቅርቦት (የመኖዘር) ማሻሻል፣

የመኖባንክበተለያዩቦታዎችማልማት፣

የመስኖመሰረተልማትእናበመስኖየመልማትጓቅምያላቸውአካባቢዎችንበመለየትመኖአልምተውለራሳቸውየሚጠቀሙበትንናለገበያየሚያቀርቡበትንሁኔታበማመቻቸውተጠቃሚማድረግ።

በአርብቶአደርአካባቢያለውንየመኖእጥረትበመቅረፍድርቅንየሚቋቋምየእንስሳትሀብትልማትለማስፋፋትበተለያዩአካባቢዎችበመስኖከሚለሙየመኖባንከችመኖንበድርቆሽመልክበማሰባሰብማከማቸት፣

የሞላሰስማጠራቀሚያየኮንክሪትታንክሮችንመገንባት፣

የእንስሳትመጠጥውሃተደራሽነትለማሻሻልየሚያስችሉስራዎችይሰራል።

የእንስሳትመኖልማትንከተፋሰስልማትጋርማስተሳሰር

ተፋሰስንመሰረትካደረገውየተፈጥሮሀብትልማትእየተስፋፋካለውየመስኖልማትጋርበማስተሳሰርመኖየማልማት ስራ በስፋትይከናወናል። እንዲያግግሙየተከለሉቦታዎችፈጥነውእንዲያግግሙበተሻሻለየመኖአፅዋትእንዲሸፈኑማድረግ፣

አርሶ/አርብቶአደሩከዚህየሚገኘውንመኖአጭዶለእንስሳትእንዲመግብማድረግ፣

የተደራጁሴቶችናወጣቶችበተፋሰሱውስጥላማውንመኖበአረንጓዴነቱወይምበድርቆሽመልክለገበያእንዲያቀርቡናየንብ ማንብ ስራ ላይእንዲሰማሩየሚያስችልየኤክስቴንሽንአገልግሎትናድጋፍይደረጋል።

በተፋሰሱውስጥበተሰሩስትራክቸሮችላይበሚካሄደውየስነህይወታዊየተፈጥሮሀብትጥበቃ ስራ ኦብዛኛውበመኖዕፅዋቶችእንዲሸፈኑየመኖዘር፣ ችግኞችናቁርጥራጮችእንዲቀርቡይደረጋል።

ለዚህምግብዓቶችብዙትናአቅርቦትየስራቦታንበማመቻቸውሴቶችናወጣቶችበስራውእንዲሳተፉአስፈላጊውየብድር፣

የስልጠናእናየተጠናከረየኤክስቴንሽንድጋፍይደረጋል።

በተፋሰሱበሚዘረጉየመስኖልማትአውታሮችየሚጠቀሙአርሶ/አርብቶአደሮችከሚያካሂዱትየሰብልልማትጎንጎንምርታ ማየሆኑየተሻሻሉየመኖአፅዋቶችእንዲያለሙአስፈላጊውየግብዓትአቅርቦትናየኤክስቴንሽንአገልግሎትእንዲያገኙይደረጋል።

የመኖዘርአቅርቦትንማሻሻል

ለተለያዩስነምህዳሮችተስማሚየሆኑየመኖዕፅዋትዘሮችንአቅርቦትለማሳደግመስራችዘሮችበምርምርማእከላትእንዲወጡ በማድረግየፌዴራልናየክልልምርጥዘርድርጅት/ኢንተርፕራይዞች፣

በክለስተርበተመረጡአርሶ/አርብቶአደሮችማሳላይእናበግልባለሀብቶችየዘርማባዛት ስራ እንዲከናወንይደረጋል።

የመኖዘርብዙትናስርጭቱበኮንትራትውልተመርቶእንዲቀርብማድረግአንድአማራጭተደርጎየሚወሰድሲሆንበልማቱለሚ ሳተፋተዋንያንየክህሎትክፍተትማሟያስልጠናናበዘርዘግጅትየሚፈለጉብድር፣ የማቴርያልና የቴክኒክ

ድጋፍእንዲሰጥይደረጋል።

የመኖዘርበወቅቱእንዲቀርብየቀጥታዘርስርጭትስርዓትበሁሉምክልሎችናአካባቢዎችበሂደትእየሰፋእንዲሄድይደረጋል።

የኅብረትሥራማህበራትለአባልአርሶ/አርብቶአደሮችየሚፈለገውንየመኖዘርእናሌሎችግብዓቶችበወቅቱአንገዙውማከማ ቸትእንዲችሉያለባቸውየመጋዘንክፍተትበጥናትተለይቶእንዲሟሉይደረጋል።

የሰብልተረፈምርትአያያዝናአጠቃቀምንማሻሻል

ከሰብልምርትጭማሪጋርተያይዘየሚገኘውንክፍተኛየሰብልተረፈ-ምርትአሰባሰብ፣

ክምችትናአያያዝእንዲሁምየንጥረመኖይዘትናተበይነትንማሻሻልየሚያስችሉቴክኖሎጂዎችናየኤክስቴንሽንአገልግሎትት ኩረትተሰጥቶየሚከናወንይሆናል።

ይህንለማሳካትበተረፈምርትአጠቃቀምዙሪያያለውንተምክርበመቀመርናበማስፋፋትእንዲሁምአስፈላጊውንግብዓትበማ ቅረብናክህሎትበማሳደግየሚሰራይሆናል።

የእንዲሰትረተረፈምርቶችንአያያዝናአጠቃቀምንማሻሻል

የኢ.ን.ዲ.ሲ.ት.ሪ.ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ቶ.ክስክር.ል.ማ.ት.፣ ከቢ.ሩ.ፋ.ብ.ሪ.ካ፣ ከዘይት.መ.ጭ.መ.ቁ.ያ፣
ከዱቁት.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች.ና.ሌ.ሎ.ች.የ.ሚ.ገ.ኛ.ው.ን.ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ት (ሞ.ላ.ሰ.ስ.እ.ና.ባ.ጋ.ስ፣ የቢ.ራ.ብ.ቅ.ል.ና.አ.ተ.ላ፣ የዘይት.ፋ.ጉ.ሎ፣
የዱ.ኬ.ት.ፋ.ር.ሽ.ካ.ና.ፋ.ር.ሽ.ኬ.ሎ) ማ.ሰ.ባ.ሰ.ብ፣ ማ.ከ.ማ.ቸ.ት፣
አ.ያ.ያ.ዝ.ና.አ.ጠ.ቃ.ቀ.ም.ን.ማ.ሻ.ሻ.ል.የ.ሚ.ያ.ስ.ች.ሉ.ቴ.ክ.ና.ሎ.ጂ.ዎ.ች.ን.ና.አ.ሰ.ራ.ሮ.ች.ን.በ.ማ.ቅ.ራ.ብ.ና.ተ.ግ.ባ.ራ.ዊ.በ.ማ.ድ.ረ.ግ.ለ.መ.ና.አ.ቅ.ር.በ.ት.አ.ስ.
ተ.ዋ.ፅ.አ.ን.ዲ.ያ.ደ.ር.ግ.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል።
የኢ.ን.ዲ.ሲ.ት.ሪ.ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ት.በ.ተ.ለ.ይ.ም.የ.ስ.ክ.ር.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች.ባ.ሉ.ባ.ቸ.ው.አ.ካ.ባ.ቢ.ዎ.ች.የ.እ.ን.ስ.ሳ.ት.ል.ማ.ት.ኮ.ሪ.ደ.ሮ.ች (ክ.ላ.ስ.ተ.ር)
በ.መ.ፍ.ጠ.ር.በ.ዙ.ሪ.ያ.ቸ.ው.ያ.ሉ.አ.ር.ሶ/አ.ር.ብ.ቶ.አ.ደ.ሮ.ች.ና.ሌ.ሎ.ች.የ.ሁ.በ.ረ.ተ.ሰ.ቡ.ክ.ፍ.ሎ.ች.ተ.ጠ.ቃ.ሚ.እ.ን.ዲ.ሆ.ኑ.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል።
ለዚህም.እ.ን.ዲ.ረ.ዳ.ክ.አ.ግ.ሮ.ፕ.ሮ.ሰ.ሲ.ን.ግ የሚ.ገ.ኛ
ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ቶ.ች.ጥ.ራ.ታ.ቸ.ው.ን.ጠ.ብ.ቀ.ው.ለ.እ.ን.ስ.ሳ.ት.ሃ.ብ.ት.ል.ማ.ቱ.ተ.ደ.ራ.ሽ.ለ.ማ.ድ.ረ.ግ.እ.ን.ዲ.ቻ.ል.የ.አ.ቅ.ር.በ.ት.ሥ.ር.ግ.ት.ይ.ዘ.ረ.ጋ.ል።የ.ቅ.ባ.
ት.እ.ህ.ሎ.ች.ማ.ለ.ት.ም.ሰ.ሊ.ጥ፣ ኑ.ግ፣ ተ.ል.ባ፣
ኦ.ቾ.ሎ.ኒ.ና.የ.መ.ሰ.ሰ.ሉ.ት.ን.በ.ሀ.ገ.ር.ው.ስ.ጥ.ወ.ደ.ም.ግ.ብ.ዘ.ይ.ት.የ.ሚ.ያ.ቀ.ና.ብ.ሩ.ት.ን.ማ.በ.ረ.ታ.ት.ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ቶ.ቹ.ን.ለ.እ.ን.ስ.ሳ.ት.መ.ና.ግ.ብ.አ.ት.ነ.ት.
ከ.መ.ጠ.ቀ.ም.እ.ን.ግ.ር.ከ.ፍ.ተ.ኛ.አ.ስ.ተ.ዋ.ጽ.ዎ.ስ.ለ.ሚ.ኖ.ረ.ው.እ.ነ.ኝ.ህ.ን.ሰ.ብ.ሎ.ች.ለ.ሚ.ያ.ቀ.ና.ብ.ሩ.ኢ.ን.ዲ.ሲ.ት.ሪ.ፈ.ም.ር.ቶ.ች.ና.የ.ግ.ል.ባ.ለ.ሀ.ብ.ቶ.ች.ል.ዩ.ድ.
ጋ.ፍ.ባ.ማ.ድ.ረ.ግ.ከ.ዘ.ር.ፋ.ተ.ጠ.ቃ.ሚ.ለ.መ.ሆ.ን.ይ.ሰ.ራ.ል።
ሴ.ቶ.ች.ን.ና.ወ.ጣ.ቶ.ች.ን.በ.ማ.ሰ.ል.ጠ.ን.ና.በ.ማ.ደ.ራ.ጀ.ት.ዩ.ሪ.ያ.ሞ.ላ.ሰ.ስ.ና.የ.መ.ግ.ድ.ና.ት.አ.ሞ.ሌ፣
የ.ተ.ቀ.ነ.ባ.በ.ረ.መ.ና.ወ.ዘ.ተ.ዝ.ግ.ጅ.ት.ና.ግ.ብ.ይ.ት.ላ.ይ.እ.ን.ዲ.ሰ.ማ.ሩ.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል።

የተለያዩ.የ.ማ.ቆ.ያ.ዘ.ይ.ዎ.ች.በ.መ.ጠ.ቀ.ም.የ.መ.ና.ብ.ክ.ነ.ት.ን.መ.ቀ.ነ.ስ

አ.ር.ሶ/አ.ር.ብ.ቶ.አ.ደ.ሩ.በ.በ.ቂ.እ.ር.ጥ.በ.ት.ወ.ቀ.ት.የ.ሚ.ኖ.ረ.ው.ን.ት.ር.ፍ.አ.ረ.ን.ጋ.ይ.መ.ና.ን.በ.ድ.ር.ቆ.ሽ፣
በ.ገ.ፈ.ራ.ና.የ.ተ.ለ.ያ.ዩ.መ.ን.ገ.ዶ.ች.ን.በ.መ.ጠ.ቀ.ም.እ.ን.ዲ.ያ.ክ.ማ.ች.ና.የ.መ.ና.አ.ጥ.ረ.ት.በ.ሚ.ኖ.ር.በ.ት.ወ.ቅ.ት.ለ.መ.ጠ.ቀ.ም.የ.ሚ.ያ.ስ.ች.ል.ቴ.ክ.ና.ሎ.ጂ.
ና.የ.ኤ.ክ.ስ.ቴ.ን.ሽ.ን.አ.ገ.ል.ግ.ሎ.ት.እ.ን.ዲ.ያ.ገ.ኝ.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል።
በ.አ.ያ.ያ.ዝ.ም.ክ.ን.ያ.ት.የ.ሚ.ባ.ክ.ን.ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ት.እ.ን.ዲ.ቀ.ን.ስ.በ.ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ቱ.አ.ሰ.ባ.ሰ.ብ.ና.አ.ቀ.ማ.መ.ጥ.የ.ክ.ህ.ሎ.ት.ና.የ.አ.ወ.ቀ.ት.ክ.ፍ.ተ.ቶ.ች.ን.ለ.
መ.ሙ.ላ.ት.የ.ሚ.ያ.ስ.ች.ል.ሥ.ራ.ይ.ሰ.ራ.ል።

የተመጣ.ጠ.ነ.መ.ና.አ.ቅ.ር.በ.ት.ን.ማ.ሳ.ደ.ግ

ለ.ተ.መ.ጣ.ጠ.ነ.መ.ና.የ.ሚ.ያ.ስ.ፈ.ል.ገ.ው.ን.ግ.ብ.ግ.ት.በ.ቆ.ሎ፣ አ.ስ.ራ.አ.ተ.ር፣
ጨ.ወ.አ.ና.ሌ.ሎ.ች.ግ.ብ.ግ.ቶ.ች.አ.ቅ.ር.ባ.ት.እ.ን.ዲ.ጨ.ም.ር.ከ.ባ.ለ.ድ.ር.ሻ.አ.ካ.ላ.ት.በ.ቅ.ን.ጅ.ት.የ.ሚ.ሰ.ራ.ይ.ሆ.ና.ል።
ከዚህ.በ.ተ.ጨ.ማ.ሪ.ግ.ል.ባ.ላ.ሃ.ብ.ቶ.ች.ን.በ.መ.ና.ል.ማ.ት.ም.ር.ት.እ.ን.ዲ.ሰ.ማ.ሩ.ድ.ጋ.ፍ.ና.ክ.ት.ት.ል.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል።
የ.መ.ና.ማ.ቀ.ነ.ባ.በ.ረ.ያ.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች.ን.አ.ቅ.ም.በ.ማ.ሳ.ደ.ግ.ና.አ.ዳ.ዲ.ስ.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች.ን.እ.ን.ዲ.ቋ.ቋ.ሙ.ለ.ባ.ላ.ሃ.ብ.ቶ.ች.ና.ለ.ተ.ማ.ሩ.ሴ.ቶ.ች.ን.ና.ወ.ጣ.
ቶ.ች.ን.በ.ማ.ደ.ራ.ጀ.ት.ወ.ደ ስራ እ.ን.ዲ.ገ.ቡ.አ.ስ.ፈ.ላ.ገ.ወ.ድ.ጋ.ፍ.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል ።
በ.ተ.ጨ.ማ.ሪ.ም.አ.ር.ቢ.ወ.በ.ራ.ሱ.ቤ.ት.ወ.ስ.ጥ.ለ.እ.ን.ሳ.ት.የ.ሚ.ያ.ቀ.ር.በ.ወ.ን.መ.ና.አ.መ.ጣ.ጥ.ና.እ.ን.ዲ.ያ.ቀ.ር.ብ.የ.ቴ.ክ.ና.ሎ.ጂ.ና.የ.አ.ቅ.ም.ግ.ን.ባ.ታ.ድ.
ጋ.ፍ.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል።

የ.መ.ና.ም.ር.ት.ን.ለ.መ.ጨ.መ.ረ.ና.ጥ.ራ.ቴ.ን.ለ.ማ.ሻ.ሻ.ል.እ.ን.ዲ.ቻ.ል.አ.ር.ሶ/አ.ር.ብ.ቶ.አ.ደ.ሩ.እ.ና.በ.ዘ.ር.ፋ.ለ.ተ.ሰ.ማ.ሩ.በ.መ.ና.አ.መ.ራ.ረ.ት፣
አ.ያ.ያ.ዝ፣ ን.ጥ.ረ.ነ.ገ.ር.በ.ማ.ሻ.ሻ.ል.እ.ን.ዲ.ሁ.ም.በ.አ.መ.ጋ.ገ.ብ.ዙ.ሪ.ያ.ሰ.ፊ.የ.አ.ቅ.ም.ግ.ን.ባ.ታ ስራ የ.ሚ.ካ.ሂ.ድ.ይ.ሆ.ና.ል።
ከዚህ.በ.ተ.ጨ.ማ.ሪ.ለ.መ.ና.ቴ.ክ.ና.ሎ.ጂ.ዎ.ች.ና.ግ.ብ.ግ.ት.ስ.ር.ጭ.ት.ና.ስ.ር.ፀ.ት.ለ.ማ.ክ.ነ.ው.ን.የ.ሚ.ያ.ስ.ች.ሉ.ስ.ል.ጠ.ና.ዎ.ች.ን.በ.ተ.ዋ.ረ.ድ.በ.መ.ስ.ጠ.ት.ና.
የ.ስ.ር.ጭ.ት.ስ.ል.ቶ.ች.ን.በ.መ.ከ.ተ.ል.ተ.ግ.ባ.ራ.ዊ.ይ.ደ.ረ.ጋ.ል።
በ.መ.ና.ም.ር.ት.ማ.ሻ.ሻ.ድ.ፓ.ኬ.ጅ.ች.ላ.ይ.በ.ተ.ለ.ያ.ደ.ረ.ጃ.ለ.ሚ.ሳ.ተ.ፋ.የ.ዘ.ር.ፋ.ባ.ለ.ሙ.ያ.ዎ.ች፣ አ.ር.ሶ.አ.ር.ብ.ቶ.አ.ደ.ሮ.ች፣
ሴ.ቶ.ች.ና.ወ.ጣ.ቶ.ች.እ.ን.ዲ.ሁ.ም.በ.ዘ.ር.ፋ.ለ.ተ.ሰ.ማ.ሩ.እ.ና.ለ.ሚ.ሰ.ማ.ሩ.በ.መ.ና.አ.መ.ራ.ረ.ት፣
አ.ዘ.ገ.ጃ.ጀ.ት.እ.ን.ዲ.ሁ.ም.አ.መ.ጋ.ገ.ብ.ዙ.ሪ.ያ.አ.ቅ.ም.ግ.ን.ባ.ታ.ና.የ.ኤ.ክ.ስ.ቴ.ን.ሽ.ን ስራ ይ.ሰ.ራ.ል።

ከ.ስ.ክ.ር.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች/ፕ.ሮ.ጀ.ክ.ቶ.ች.ሊ.ገ.ኝ.የ.ሚ.ች.ለ.ው.ን.ተ.ሪ.ፈ.ም.ር.ት.ደ.ግ.ግ.እ.ን.ሰ.ሳ.ት.በ.ዘ.መ.ና.ዊ.መ.ል.ከ.ብ.ማ.ር.ባ.ት.ና.በ.ማ.ድ.ራ.ብ.ለ.ቁ.ራ.
ዎ.ች.ለ.ማ.ቅ.ራ.ብ.እ.ን.ዲ.ሁ.ም.በ.ተ.ለ.ያ.ዩ.የ.እ.ን.ሰ.ሳ.ት.ተ.ዋ.ፅ.ላ.ይ.ለ.ሚ.ሰ.ማ.ሩ.የ.ም.ር.ት.ማ.ቀ.ነ.ባ.በ.ረ.ያ.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች.ለ.መ.ገ.ን.ባ.ት.ዕ.ድ.ል.ሊ.ሰ.
ጠ.የ.ሚ.ች.ሉ.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች.ና.ቸ.ው ። በ.እ.ነ.ዚህ.ስ.ክ.ር.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች/ፕ.ሮ.ጀ.ክ.ጅ.ቶ.ች.ዙ.ሪ.ያ.የ.እ.ን.ሰ.ሳ.ት.መ.ና.ል.ማ.ት.ና.ማ.ቀ.ነ.ባ.በ.ር፣
ዘ.መ.ና.ዊ.የ.እ.ን.ሰ.ሳ.ት.እ.ር.ባ.ታ፣
የ.ማ.ድ.ራ.ብ.ና.ለ.ሌ.ሎ.ች.የ.ተ.ለ.ያ.ዩ.አ.ግ.ሮ.ፕ.ሮ.ሰ.ሲ.ን.ግ.ኢ.ን.ዲ.ሲ.ት.ሪ.ፈ.ም.ር.ት.ሰ.ሊ.ሴ.ት.ሰ.ሰ.ለ.ት.በ.ማ.ስ.ተ.ሳ.ሰ.ሰ.ራ.ል.ማ.ት.ለ.ማ.ል.ማ.ት.ይ.ቻ.ላ.ል።
ሌ.ላ.ው.የ.ስ.ክ.ር.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች/ ፕ.ሮ.ጀ.ክ.ቶ.ች.ባ.ሉ.ቸ.ው.አ.ካ.ባ.ቢ.ዎ.ች የሚ.ገ.ኛ
አ.ር.ሶ/አ.ር.ብ.ቶ.አ.ደ.ሮ.ች.እ.ና.የ.ግ.ል.ባ.ላ.ሃ.ብ.ቶ.ች.ከ.ላ.ይ.በ.ተ.ጠ.ቀ.ሱ.ት.የ.ል.ማ.ት.አ.ማ.ራ.ጭ.ስ.ራ.ዎ.ች.ላ.ይ.ተ.ሳ.ታ.ፊ.እ.ን.ዲ.ሆ.ኑ.በ.ማ.ድ.ረ.ግ.ተ.ደ.ጋ.
ጋ.ፊ.ና.ተ.መ.ጋ.ጋ.ቢ.ብ.ሎ.ም.ዘ.ላ.ቂ.ል.ማ.ት.በ.ስ.ክ.ር.ፋ.ብ.ሪ.ካ.ዎ.ች.አ.ካ.ባ.ቢ.ና.በ.ሃ.ገ.ር.ደ.ረ.ጃ.ማ.ም.ጣ.ት.በ.ሎ.ም.ሃ.ገ.ራ.ቱ.የ.ተ.ያ.ዩ.ዘ.ች.ው.ን.ፈ.ጣ.ን.ል

ማትማስመዝገብየምርጫሳይሆንየህልውናጉዳይበመሆኑእናስራውንውጤታማለማድረግከኢንዱስትሪሚኒስቴር፣ ከስኳርኮርፖሬሽንጋርቦቅንጅትመስራትሚያስችልስርዓትተግባራዊይደረጋል።

የእንስሳት ውሃ አቅርቦትንማሳደግ

ሁሉምየእንስሳትሁብትሥራዎችከፍተኛየውሃአቅርቦትንይጠይቃሉ። በመሆኑምየውሃአጥረትባለባቸውአካባቢዎችእናበአርብቶአደርአካባቢዎችበመንደርለተሰባሰቡአርብቶአደሮችንየሚያስፈልገውንየውሃመጠንለማሟላትየሚያስችልየውሃመገኛአማራጭማዘጋጃትየሚያስችልስርዓትይዘረጋል። ለዚህምተመራጭየሚሆነውአርሲ/አርብቶአደራአነስተኛየውሃማሰባሰቢያኩሬዎችንበራሰብመስራትእናበተጨማሪምበቂውሀከሚገኝበትአካባቢየተለያዩመሰረተልማቶችንበማሟላትወደተጠቃሚውእንዲደርስይደረጋል። ከዚህሌላየውሃአጠቃቀምንመሰረትያደረገ የቴክኒክ ድጋፍማድረግ፣ ምርጥተምክሮ መቀመርናማስፋፋት፣ የአርብቶአደርየኢክስቴንሽንስርዓትመዘርጋትትኩረትተሰጥቶየሚከናወንይሆኖል።

2.2.1.4 የእንስሳትናዓሳጤአገልግሎት

የእንስሳትበሽታዎችንመከላከልናመቆጣጠርአገልግሎትማሳደግየእንስሳትናእሳሃብትምርትናምርትማነትለማሻሻልከሚከናወኑተግባራትእንዲጠቀሙሆኖሆኖይቀጥላል። በሚቀጥሉት 10 ዓመታትየእንስሳትጤናክሊኒክአገልግሎትሽፍንናተደራሽነትንማሳደግ፣ በመከላከልላይያተኮረየእንስሳትጤናስርዓትንማጠናከር፣ የተለየየትኩረትየሚፈጠሩፈጠራናድንበርዘለልየእንስሳትበሽታመከላከልናመቆጣጠርላይትኩረትተሰጥቶየሚከናወንሲሆን ለዚህምየበሽታዳሰሳናቅንኝትስርዓትናየጤናሳሰራቶሪምርመራናምርምርለማጠናከርአቅጣጫተቀምጧል። በተጨማሪየእንስሳትደህንነትአጠባበቅላይተጠናክሮይሰራል።

ሀ) የእንስሳትጤናክሊኒክአገልግሎትሽፍንናተደራሽነትንማሳደግ

አገራችንየእንስሳትና እሳ ሁብትእንጻርየተደራጀእናብቃትያለውየእንስሳትጤናአገልግሎትእስፈላጊመሆኑቢታመንበትምበአሁኑጊዜያለውየእንስሳት ጤናአገልግሎትበጥራትምሆነበተደራሽነትከበቂበታችነው። ይህምየሆነበትዋና ዋና ዋናዎችንወስኖ በመንግስት የሚሰጠው አገልግሎት ያልተናበበእናያልተቀናጀአደረጃጀት የተከተለ መሆኑና ዘርፋየሚጠይቀውንምዓለምአቀፍመስፈርትበሚገባየላሟላ፣ የግልየእንስሳትጤናአገልግሎትባለመዳበሩና የግሉን ዘርፍ ተሳትፎ ለማጠናከር እስፈላጊሆነውየፖሊሲሲማዕቀፍና የማበረታቻፓኪጅአለመዘጋጀቱ፣አዳዲስየእንስሳትህክምናምሩቃንወደልማትስራውእንዲገቡየሚያስችልየስራፈጠራናባለ ሙያዎችስምረትስትራቴጂባለመኖሩ፣የተለያዩየሀገማዕቀፎችእናስትራቴጂዎችሲኖሩምወቅታዊነትየሚገኝላቸውናበረቂቅ ነትደረጃ የሚገኙ እናተገቢው፣ፕሮግራምተቀርጾወደተግባራዊነትእንቅስቃሴያልተገባባቸውመሆኑ ይጠቀሳሉ። በመሆኑም በሚቀጥሉት 10 ዓመታት የክሊኒኮችደረጃእናስታንዳርድማሳደግ፣ ተዘዋዋሪየእንስሳትጤናፈንድእስራርንማጠናከርናማስፋፋት፣ የእንስሳትጤናራሽናላይዜሽንፍጥተካርታንመተግበር፣ የእንስሳትጤናምክርቤትን (Vet. Statutory Body) ማቋቋምእናመተግበር እና የአርብቶአደር አካባቢ የተለየ የእንስሳትጤናስትራቴጅመተግበር ላይ በትኩረት ለመተግበር አቅጣጫ ተቀምጧል።

የእንስሳትጤናክሊኒኮችደረጃእናስታንዳርድማሳደግ

በክሊኒክላይ የተመሰረተ የእንስሳትጤናአገልግሎትሽፍንንለማሳደግበሚቀጥሉት 10 ዓመታትበመንግስትናበግል ዘርፍ በቅንጅትየሚተገበርይሆኖል። በመሆኑም በክሊኒክ ላይየተመሰረተየእንስሳትጤናአገልግሎትተደራሽነትን በ2012 ከደረሰበት 83 በመቶወደ 90 በመቶለማሳደግአቅጣጫ ተቀምጧል። ከዚህም ውስጥ የግልዘረፋድርሻ 35 በመቶእንዲሸፍን ኢላማ የተቀመጠ ሲሆን የመንግስት 55 በመቶየሚሸፍን ሲሆን ጥራት ማሻሻል ላይ ትኩረት ተደርጎ ይሰራል። በተጨማሪም የእንስሳትጤናክትትልናድጋፍእሰጣጥሥርዓትንበማጠናከርየኢትዮጵያእንስሳትጤናአገልግሎትምዘና በ2003 ከደረሰበት 2.65/5 እና በ2012 ከተገመተው 3.0/5 በማሳደግ በሚቀጥሉት 10 አመታት 3.5/5 ለማድረስ ኢላማ ተቀምጧል።

ጥራቱንየጠበቀናዘመናዊየእንስሳትጤናአገልግሎትሽፍንናተደራሽነትንበበቂደረጃለማሳደግከባለድርሻአካለትናከሌሎችየል ማትአጋሮችጋርየተጀመሩስራዎችተጠናክሮይቀጥላሉ።በተለይምለፖሊሲሲግብዓትየሚሆኑህሳብችንበማመንጨትሰፊውንባ ለድርሻአካለትበማሳተፍ፣ጉዳይከሚመለከታቸውየመንግስትሃላፊዎችጋርበሽግሮቹናበመፍትሄዎቻቸውዘራይግልጽየውይ

ይትመድረኩችን ደረጃ በደረጃ መፍጠር እንዲሁም የተነሱት ጉዳዮች የሚከተሉትን ይደረግ።
ረጋል። በመንግስት የተገነቡ አዲስ የሚገነቡ የእንስሳት ጤና ክሊኒኮች አስፈላጊውን የሰለጠነ የሰው ሀይል፣ የቁሳ ቁስ፣ ሎጅሰት ኪና በቁ በጀት እና ግብዓት በዘላቅነት መመደብ ያስፈልጋል።

በተጨማሪም የአገልግሎት አሰጣጥ ፕሮግራም ለማሻሻል የተዘጋጁ የክሊኒኮች ደረጃ እና ስታንዳርድ እጥረትን ግጥሞች (SOP) ስነ-ምግባር ስራ ልናጠቃለል እንደሚችሉ ለስጋ ግምገማ ማድረግ።

ማሳተምና አስተዳደር ስራ ለማድረግ የሚጠበቀው ወቅት ስልጠና በመስጠት እንዲተገበሩ አስፈላጊ ወን ድጋፍ እና ክትትል ይደረጋል። ይህም አሰሪ ርብረብ መጀመሪያ በተወሰኑ ክሊኒኮች ለሚሰሩ ሰው ሀይሎች እንዲተገበሩ አስፈላጊ ወን ያሰጠ ይሆናል። በጀት፣ ግብዓትና ሎጅሰት ክስብተሚላ መልኩ በመመደብ ስልጠና በመስጠትና ክትትል፣ ግምገማ ማድረግ የተገኘ መልካም ተሞክሮ በመቀመር ወደ ሌሎች ክሊኒኮች ማስተላለፍ ላይ ትኩረት ተደርጎ ይሰራል። በሌላ በኩል ደግሞ የባለሙያዎችን ሙያዊ ክህሎትና ዕውቀት ለማሳደግ የተከታታይ ስልጠና እና ስርዓትን መዘር ጋት በትኩረት ይተገበራል። በዚህም መሰረት ከዚህ በፊት በጥናት የተለዩ ተከታታይ ክህሎትና ዕውቀት መዳበር ያስፈልግ ላላቸው ሰው ሀይሎች ለማስፈረስ የሚያስፈልገውን ሙያዎችን ለማዘጋጀት በአቅራቢ ደረጃ ወይንም ለማስፈረስ የሚያስፈልገውን ሙያዎችን ለማዘጋጀት ስርዓት ያደረገ የተከታታይ ስልጠና ይሰጣል።

ተዘዋዋሪ የእንስሳት ጤና ፈንድ አሰራርን ማጠናከርና ማስፋት

አሁን ያለውን ክፍተት የሆነ የክሊኒኮች የበጀት እና የግብዓት አቅርቦት እጥረትን በዘላቅነት ለመፍታት በሀገር ደረጃ እንደ ክልሎች ተጨማሪ ሁኔታ ሊተገበር የሚችል ከዚህ በፊት በእንዳንድ ክልሎች ተጀምሮ ወጤታማነቱ የተረጋገጠ የክሊኒኮች የተዘዋዋሪ ፈንድ አስተዳደር ስርዓት እና የመድኃኒት እና የሌሎች ግብዓት አቅርቦት አሰራር ስርዓትን ለማጠናከርና ማስፋት በሁሉም ክልሎች ተግባራዊ ይደረጋል። በዚህም መሰረት በሀገር ደረጃ እንደ ወጥ የሆነ የተዘዋዋሪ ፈንድ አስተዳደር ስርዓት ለመተግበር የተዘጋጀውን ማኑዋል በማስጸደቅ ሁሉም ክልሎች እንዲተገበሩ ይደረጋል።

የእንስሳት ጤና ፈንድ ላይ ዜጎችን ፍጥነት ከርታ መተግበር

የእንስሳት ጤና ክሊኒክ አገልግሎት ሽፋን ለማሻሻልና የግል ስኬት ፍንተኝነት ለማሳደግ የእንስሳት ጤና ፈንድ ላይ ዜጎችን ፍጥነት ከርታ መተግበር ለግል ስኬት ፍንተኝነት ለማሳደግ ያስፈልጋል። በዚህም መሰረት በመንግስትና በግል ተብሎ ለእንዲሁም በግሉ ስኬት ርብረብ ስራ የሚችሉ የእንስሳት ጤና አገልግሎት ተግባራት ላይ በትኩረት ይሰራል። የፍጥነት ክርታውን ተፈጻሚነት ለመደገፍ ሲባል የሕግ ማዕቀፍ ማዘጋጀት፣ ማስጸደቅና በመተግበር አሰቻይ ሁኔታዎችን እንዲፈጠሩ ይደረጋል። ለግል የእንስሳት ጤና አገልግሎት ሰጪዎችም የፋይናንስ አቅርቦት ማመቻቸትና ሌሎች የማበረታቻ ኮጅ ሽፍን ማዘጋጀትና መተግበር በትኩረት ይሰራል። ይህም እዳዲስ የእንስሳት ሕክምና ምሩቃን ወደ ግል የእንስሳት ጤና አገልግሎት ስራ እንዲገቡ የሚያስችል በመሆኑ በትኩረት ይተገበራል። ለዚህም የፈጠራና ባለሙያዎች ስምረት ስትራቴጂ ይዘጋጃል። እንዲሁም የተለያዩ የህግ ማዕቀፎችን እና ስትራቴጂዎች አስፈላጊ ሆነው ሲታመንባቸው ይደረጃል። በተለይም በከተሞች እና ዘመናዊ የእንስሳት አረባ ታብብዛት የሚካሄድ ባቸው አካባቢዎች መንግስት የክሊኒክ አገልግሎት ለግል የእንስሳት ጤና ባለሙያዎች እና ስራ ፈጥረዎች እንዲለቅ ይመቻቻል።

የእንስሳት ጤና ምክርቤትን (Vet. Statutory Body) ማቋቋም እና መተግበር

የእንስሳት ጤና ምክርቤት አጠቃላይ የእንስሳት ህብት ዘርፍ አደረጃጀት ከፌዴራል እስከ ወረዳ ደረጃ ለሰጠ ለግብዓት ተፈትሾ፣ ምክርቤት ደርሳ በትብብር ለሚላይ የተመሠረተ ማሻሻያ እንዲደረግ በትብትኩረት ይሰራል። በሌላ በኩል በእንስሳት ጤና አገልግሎት ለግሉ ዘርፍ የተሰጠውን እንስሳት ክትትል እንዲሻሻል፣ እንዲሁም ይህንን ጉዳይ ለማስፈጸም የተዘጋጁ ሰነዶች እንዲጸድቁ እና ወደ ስራ እንዲገቡ በትኩረት ይሰራል። መንግስት የእንስሳት ጤና ሙያ ተኞችን ለማስፈጸም ሆነ የተለያዩ ተቋማትን ለመክፈት እያደረገ ያለው ጥረት ከፍተኛ መሆኑን የሚታወቅ ሲሆንም

የመንግስት ምክርቤት የግል የእንስሳት ጤና ሙያ ተኞች አገልግሎት እና ተቋማት ጭምር በከፍተኛ ቁጥጥር እንዲሰሩ፣ ሙያዊ ብቃት እና ስነ-ምግባር ተላብሰው እንዲያገለግሉ ለማድረግ በሁሉም የግል ምክርቤት የሚሰሩ በትንሹ የህግ ማዕቀፍ እና ተቋም ማለትም የእንስሳት ጤና ምክርቤት (veterinary statutory body) እንዲደረጅ በትኩረት ይሰራል።

የእንስሳት ጤና ሕግ ማዕቀፎችን ማስጸደቅና መተግበር

የእንስሳት ጤና አገልግሎት አሰጣጡ በሥርዓት ላይ የተመሰረተ እንዲሆን ለማድረግ የተቀባይ አገሮችን እመኔታ ከማግኘት እንዳርጠን ካራ የህግ መሰረት እንዲኖረው ማድረግ በትኩረት ይሰራል።

በዚህ መሰረት በዕቅድ ዘመን አንድ የእንስሳት ጤናና ደህንነት አዋጅ እና 7 ደንቦች (የእንስሳት በሽታዎችን መከላከል፣ መቆጣጠርና ማጥፋት፣ የገቢ፣ ወጪና ተላላፊ እንስሳትና ውጤቶች መቆጣጠር፣ የእንስሳት ጤና ሙያና ሙያተኛውን መቆጣጠር፣ የእንስሳትና ውጤቶች ልዩነት ምዝገባና ክትትል፣ የላብራቶር ምርመራ አገልግሎት አሰጣጥ፣ የመጀመሪያ ደረጃ እንስሳት ምርቶች ደህንነት እና የእንስሳት ደህንነትና ባለቤት አልባ እንስሳትን መቆጣጠር) ማዘጋጀት፣ ነባር ቼንፎሎ መከላከልና የማፅደቅ ሥራ ይሠራል፤ የፀደቁትን ምወደ ስራ መተግበር በትኩረት ይሰራል።

የአርብቶ አደር አካባቢ የእንስሳት ጤና ስትራቴጂ መተግበር

ከዚህ በፊት ተዘጋጅቶ የጸደቀ ወለአርብቶ አደር አካባቢ ተስማሚ የሆነ የእንስሳት ጤና አግልግሎት ስትራቴጂ የሚተገበር ይሆናል። በመጀመሪያ ስትራቴጂው ከአርብቶ አደር አካባቢዎች የሰደረገው ችግር የሚከተለው ነው ስራ ይሰራል፤ ቀላም በስትራቴጂው ውስጥ የተቀመጡትን ዋና ዋና ተግባራት ለመፈጸም ዕቅድ በማወጣት እንዲተገበሩ ድጋፍ ይደረጋል። ስትራቴጂው በተመረጡ ሞዴል ክፍሎች በሙከራ ደረጃ ከተተገበረ በኋላ የሙከራ ውጤትና ተሞክሮ በማካተት ወደ ለሌሎች ክፍሎች በስፋት እንዲተገበር ይደረጋል።

ለ) በመከላከል ላይ የተኮረ የእንስሳት ጤና ስርዓትን ማጠናከር

በመከላከል ላይ የተኮረ የእንስሳት ጤና ሥርዓትን ማጠናከር በተለይ ለአካባቢዎች አጠቃላይ የክትትል አገልግሎት ሽፋን አሁን ካለ በት 89.5 በመቶ በማሰደግ በ2022 መጨረሻ ወደ 95 በመቶ ማድረስ ይሆናል። ከዚህ ውስጥ በስፋት ላይ የተመሰረተ የድንበር ዘለል በሽታዎች የክትትል አገልግሎት ሽፋን በ2012 ዓመት መጨረሻ ደረሰበት 85 በመቶ በማሳደግ በ2022 መጨረሻ 100 በመቶ ለማድረስ ይሰራል። በሚቀጥሉት 10 ዓመታት ዓለም አቀፍ ደረጃ ውንጭ ጠበቅና ጥራት ያለው የእንስሳት በሽታ መከላከያ ክትትል ዓመታዊ የምርት መጠንና ዓይነት አሁን ካለበት 365.34 ሚሊዮን ዶላር በ2022 መጨረሻ 730.68 ሚሊዮን ዶላር ለማድረስ ኢላማ ተቀምጧል።

ስኬታማ የሆነ የበሽታ መከላከል ስርዓትን ለማከናወን በሚቀጥሉት 10 ዓመታት የዋና ዋና ድንበር ዘለል በሽታዎች ሥርጭት የሚያሳይ ካርታ ይዘጋጃል። እንደ አመቺነቱ በእያንዳንዱ ክልል (ዞን/ወረዳ) የክትትል ካሌንደር እንዲወጣ ይደረጋል። በቂ

በጀት በማስመደብ የሚያስፈልገውን የክትትል ዓይነትና መጠን ከብሄራዊ እንስሳት ጤና ጥበቃ ኢንስቲትዩትና ሌሎች ክትትል አምራች ኩባንያዎች ጋር ምርት ውለታ በፈጠሮ ይመረቃል። ከዚህ በፊት በብሔራዊ የእድገት መከላከልና ዝግጁነት ኮሚሽን ድጋፍ በተለያዩ ስልጣኖች የሆኑ የህገ-ጽንዖት ጽሑፎች ውስጥ ተገንብቶ ነገር ግን በተለያዩ ምክንያት ርክብ ያልተደረገባቸውና አገልግሎት ለመስጠት ያልበቁትን 16

የክትትል ማከማቻዎች ይገኛሉ። ችግር ለመረከብ አስፈላጊ ወንጌ ደረጃ በማድረግ እና ቁሳ ቁሳ ችግርን ማሟላት ወደ ሥራ እንደ ገቡ ይደረጋል።

በተጨማሪም በየክልሉ ማዕከላዊ በሆኑ ቦታዎች (በዞን አንድ) የክትትል ይገኛሉ። ችግር ለመገንባትና በአገር ውስጥ የሚመረቱ የበቂ መጠን የሚያገኙ ክትትል ችግር አቅርቦት በተመለከተ ሃላፊነት በተሰጠው አካል ሲረገግ በአቅራቢዎች ወይም አቅራቢዎች ሊገቡ ባልቻሉ በትኩረት በብሔራዊ እንስሳት ጤና ጥበቃ ኢንስቲትዩት በኩል እንዲገቡ በማመቻቸት ዋና ዋና ድንበር ዘለል በሽታዎችን በክትትል መከላከልና የጌራ ንቲን ንባዮች ስራ ሥርዓታችንን ማጠናከር ይሰራል። በሌላ

በኩል የመንግስት እና ግል ዘርፍ ንትብር በማጠናከር ወጤታማ የሆነ ንብከት ባት ላይ የተመሰረተ የድንበር ዘለል በሽታዎች መከላከል አገልግሎት የሳኒታሪ ኮንትራት ወል በመስጠት እንዲተገበር ይደረጋል።

ሐ) የተለየ ትኩረት የሚፈልጉ ተላላፊና ድንበር ዘለል የእንስሳት በሽታ መከላከልና መቆጣጠር

በእንስሳት ዘርፍ የወጪ ንግድ ገቢን ለማሳደግ የተቀመጠውን ኢላማ ለማሳካት የተቀባት ሀገራት የሰሳቱ ራፋይቶችን እና የዓለም ንግድ ድርጅት መርህዎችን ለማሟላት የሀገራችንን የእንስሳት ጤና አገልግሎት ጥራትና ተደራሽነትን የዋና ዋና ድንበር ዘለል የእንስሳት በሽታዎችን ዓለም አቀፍ ደረጃ ወንጭ ጠበቅ የቁጥጥር ስትራቴጂ በማዘጋጀት ተግባራዊ ማድረግ አስፈላጊ ነው። በአጠቃላይ በሚቀጥሉት 10 ዓመታት ድንበር ዘለል የእንስሳት በሽታዎች ቁጥጥር በተመረጡ 19 በሽታዎች ላይ የሚያተኩር ሲሆን ከዚህም ውስጥ ቅድም ያየ ሚሲኮፕ ውበሽታዎችን ለየት ለየት ኩረት በመስጠት የቁጥጥር ሥራ ተግባራዊ ይደረጋል። በተጨማሪም በከፍተኛ ተላላፊ የሆኑ በሽታዎች በተለይም የቆላ ዝንብና ገንዲ በሽታ መከላከል ላይ በትኩረት ይሰራል።

የአፍታግር

(FMD)

እናየበጎችናፍየሎችደስታመሰልበሽታ

(PPR)

መከላከልናመቆጣጠርስትራቴጅዎችንበተቀናጀመልክመተግበር

የእንስሳትየውጪገበያንለማሳደግእንደአፈተግረ(FMD)

ያሉለውጭገበያመዳረሻከፍተኛማንቆየሆኑድንበርዘለልየእንስሳትበሽታዎችንከፍተኛስርጭትመኖርበተደራጀመልክመቆጣጠርእስፈላጊቢሆንምበዚህረገድየተለያዩስትራቴጅዎችእናልሎችሰነዶችቢኖሩምተገቢውፕሮግራምተቀርጾወደተግባራዊ እንቅስቃሴሳይገባ ቆይቷል። ስለዚህበርካታእንስሳትላኪሀገራትፖሊሲያቸውንናአሰራራቸውንበመከለስላያይገኛሉ። ይህምበዓለምአቀፍገበያላይከፍተኛየሆነውንታዊተጽዕኖየሚኖረውይሆናል።በዚህምመሰረትበሚቀጥሉት 10

ዓመታትበሀገራችንምየአፍታግር (FMD) እናየበጎችናፍየሎችደስታመሰልበሽታን (PPR)

የመከላከልናመቆጣጠርተግባርየተለየትኩርትተሰጥቶትየሚተገበርይሆናል። ለዚህም ባለፉት 5 ዓመታት በተመረጡ አርብቶአደርአካባቢዎች የተሞከረው

የአፍታግርበሽታናእናየደስታመሰልበጎችናፍየሎችበሽታንለመቆጣጠርናየሚያስከትሉተጽኖዎችንለመቀነስለገራዊየቁጥጥርስትራቴጅመልክምተሞክርበማስፋትበሚቀጥሉት 10 ዓመታትበሁሉምሀገራትክፈሎችየደስታመሰልበሽታ (PPR)ቁጥጥርበስትራቴጅወመሰረትየሚከናወንይሆናል።

የቆላዝንብናገንዲበሽታቁጥጥር

በአገራችን ስራ ላይውለውውጤታማየሆኑናበአካባቢላይየሚያደርሱትጉዳትዝቅተኛመሆናቸውየተረጋገጡቱክፍሎጂዎችንበማቀናጀትና ሁበረተሰቡንበማሳተፍየቆላዝንብቁጥጥር ስራ ይሰራል።

በገንዲበሽታለታመሙእንስሳትህክምናመስጠትየመሳሰሉትንቴክኖሎጂዎችየክልሉንየቆላዝንብናገንዲበሽታስርጭት፣ የመሬትአቀማመጥናእመቺነትመሰረትበማድረግእንዲሁገንታቸውአቀናጅቶበመጠቀምይሰራል። በተጨማሪምከፍተኛቅንሳበተካሄደባቸውአካባቢዎችየቆላዝንብችንበብዛትናበጥራትበማራባትናየመከኑወንድየቆላዝንብችንቁጥጥርበሚካሄደባቸውአካባቢዎችበመልቀቅየዝንብችንየህይወትዑደትየመቁረጥየማጥፋት ስራ ይሰራል።

በዚህምመሰረትበቆላዝንብናገንዲበሽታየተወረሩየአገሪቱአካባቢዎችንበማጽዳትከቆላዝንብወረራየጸዳመሬትስፋት በ2012 ካደረሰበት 96200 ካ.ኪ.ሜ በ2022 መጨረሻዓመት 157655 ካ.ኪ.ሜማድረስእንዲሁምቀድሞየቆላዝንብቁጥጥርየተደረገበትን መሬት ጭምር በ2012 መጨረሻዓመትከደረሰበት 114,600 ካ.ኪ.ሜ በ2022 መጨረሻዓመት 87609 ካ.ኪ.ሜከዳግምወረራለመከላከልይሰራል።

መ) የበሽታዳሰሳናቅኝትስራዓትንማጠናከር

ከዋናዋናየመረጃምንጮችየሚገኘውንየእንስሳትጤናመረጃዎችንበዘመናዊየኢ/ኮ/ቲ በመታገዝበሔራዊየእንስሳትበሽታቅኝትናእስሳትስርጭትን በ2012 መጨረሻዓመትከደረሰበት 76 በመቶበማሳደግ በ2022 መጨረሻወደ 85 በመቶይደርሳል።

ለተመዘገቡበሽታዎችበተንቀሳቃሽሽልክላይየተመሰረተየበሽታሪፖርትማድረግአሰራርተግባራዊ የተደረገባቸውጣቢያዎች በ2012 ከደረሰበት 709 በማሳደግ በ2022 መጨረሻወደ 3600 ማድረስ። በተመሳሳይበተንቀሳቃሽሽልክላይተመስርቶየተመዘገቡበሽታዎች (Notifiable Diseases)

ሪፖርትየሚደረጉበትሥርዓትላይስልጠናየወሰዱባለሙያዎችቁጥር በ2012 ከደረሰበት 709 በማሳደግ በ2022 መጨረሻ 3600 ማድረስ።

በዚህምመሰረትበሞባይልስልክበመታገዝሚላኩየእንስሳትበሽታናዳታሪፖርቶችወስጥየላበራቶሪምላሽያገኙትብዛትከነ በርበት 57 በቁጥርበማሳደግ በ2022 መጨረሻ 1000 ማድረስ።

በሌላበኩልደግሞየላበራቶሪድጋፍያገኙየእንስሳትበሽታናዳታሪፖርቶችምጣኔንአሁንከደረሰበትበቁጥረ 47 በማሳደግ በ2022 መጨረሻወደ 800 ማድረስ፤

ከሚመጣውመረጃበተጨማሪየመረጃምንጮችንበማስፋትየማዘጋጃቤትቆራዎችናኪራንቲንጣቢያዎችንዘመናዊየእርባታ ጣቢያዎችን፣የእንስሳትገበያማዕከላትንበማካተትወደማዕከላዊየመረጃቋትበኢንተርኔትአማካኝነትየማስተላለፍ ስራ ይሰራል።

በፌዴራልናክልልደረጃየኢፒዴሚየሎጂናየበሽታቅኝት (surveillance) ሥራአጠናክርበመቀጠልአሁንከደረሰበት 40 በመቶበማሳደግደረጃውንየጠበቀናወጥነትያለውየእስራርስርዓት (PDS ጭምር)

በመፍጠርየተደራጀሁሉንአቀፍየመረጃምንጭእንዲሆንበማስቻል በ2022 መጨረሻ 100በመቶ ማድረስ።በተመሳሳይምምርትናምርታማነትንለማሳደግእንዲሁምየውጭንግዳንየሚሳዱቅድሚያየሚሰጣቸውበሽታዎች

ቸንብመለየት (Blue Tongue, Nairobi Sheep Disease, UCD, EHV) አሁንከተካተቱት 7 በሽታዎች ወደ 11 በሽታዎች በማሳደግ ጠቅላላ ጥናት ለሚኖሩት አድማሳቸውን ለመለየት ሀገራዊ የቅኝትና አሰሪ ሥራ (Active surveillance)

ማካሄድ። በፌዴራልና ክልል ደረጃ የኤፒዲሚዮሎጂና ስርገብ ልምድ ሥራ ደረጃውን የጠበቀና ወጥነት ያለው የአሰሪ ርዕሰ ጉዳት (PDS ጨምሮ) በመፍጠር የተደራጀ ሁሉን አቀፍ የመረጃ ምንጭ እንዲሆን አሁን ከደረሰበት 40 በመቶ በማሳደግ በ2022 መጨረሻ ወደ 100 በመቶ እንዲያደግ ማስቻል ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።

የወረዳዎች የበሽታ ሪፖርት ማኔጅመንት ማሳደግ ለተመዘገቡ በሽታዎች በተጠቃሚነት ሽብርብ ላይ የተመሰረተ ሪፖርት በሁሉም የሀገሪቱ ክፍሎች መተግበር እና በየወሩ ለሰላሰራቶች ለሚላኩት የአንስሳት ጤና ችግሮች ሪፖርት (DOVARII) በተመለከተ ከወረዳዎች ከሚመጣው መረጃ በተጨማሪ የመረጃ ምንጮችን በማስፋት የማዘጋጀት ቁራዎችና ኃላፊዎችን ጠይቆ ዎችን ዘመናዊ የእርባታ ጣቢያዎችን፣ ከአንስሳት ገቢያ ማዕከላትን በማካተት ወደ ማዕከላዊ የመረጃ ቋት በኢንተርኔት ለማካኛነት የማስተላለፍ ስራ ይሰራል።

የፌዴራል እንስሳት ጤና ተቋማት መረጃዎችን በማደራጀት የሰጠውን ተግባር ለመልስ ለክልሎችና ለሰራተኞች ሪፖርት ይሰጣል። በተጨማሪም የላቦራቶሪ ሪፖርት ለግንኙነት ለአንስሳት በሽታ ፍንዳታ ሪፖርት ችግሮች ይደረጋል።

በሀገር ውስጥ ለማይገኙ ገርግን በሳይንስ ህገራት በመገኘታቸው ከፍተኛ ስጋት ለሆኑት የስምጥሽ ለቆት ከሳት (RVF)፣ የምስራቅ ቅዳር ቻት ከሳት (ECF) እና ጉንፋን መሰል የወፎችተ ላላ ሌቦሽታ (HPAI) ላይ ተከታታይ ቅኝት በማካሄድ (Active surveillance)፤

በተጨማሪም የተከታታይ በሽታዎች ምንጭ ለሚጠሩት ማዕከላዊ የሆኑት የአንስሳት ጤና ላቦራቶሪዎች ሪፖርት ስርገብ ማረጋገጥ ለሚሰጡት ሰራተኞች ይደረጋል። በተጨማሪም የደርብ ሽታዎችን፣ ሳሳትና የላቦራቶሪ ሪፖርት ስራ ላይ ጠናክሮል፤ የባለሙያ ክህሎትና የተቋማት አቅም ምዘላቂነት የሚገነባ ይሆናል።

ሠ) የአንስሳት ጤና ላቦራቶሪ ሪፖርት ስራ ማረጋገጥና ማጠናከር

የብሄራዊ እንስሳት ጤና ሪፖርት ስራ ማረጋገጥና ማጠናከር ማዕከላዊ የሆኑት የክልል እንስሳት ጤና ላቦራቶሪዎች (ሁለቱ በአርብ ተቆይቶ ለደር አካባቢ የሚገኙ) በምርመራና የጥራት አስተዳደር ሥርዓት አቅማቸው ይገነባል። በተመረጠ የአንስሳት በሽታዎች ሪፖርት ስራ ችግራት እና ስርገብ ስራ ለማካሄድ ብቁ ይሆናሉ፤ ዘላቂነት ያለው የላቦራቶሪዎች ኬሚካል፣ ሪኬሚካልና ሌሎች ስርዓቶችን ያሳያሉ። ጥገናና ካሊብሬሽን ሥርዓት ምዘብ ይደረጋል።

ይህንንም ለማስፈጸም የብሄራዊ እንስሳት ጤና ሪፖርት ስራ ማረጋገጥና ማጠናከር ማዕከላዊ የሆኑት ላቦራቶሪዎች ስርዓቶችን ያሳያሉ፤ ተቆይቶ ለሚሰሩት የሰራተኞች ደረጃ ይሰጣል።

በየትኛው በሽታዎች ላይ ማተኮር እንደሚኖርባቸው በመወሰን በቀጣይ 10 ዓመታት መድረስ የሚገባቸውን ደረጃ ያመለክተው ዝርዝር እቅድ በማዘጋጀት የክልል ላቦራቶሪዎች እና በሌሎች ላይ የአንስሳት ጤና ሪፖርት ስራ ማረጋገጥና ማጠናከር ማዕከላዊ የሆኑት ሰራተኞች ስርዓቶች ይደረጋሉ።

በሽታዎች በሚያደርሱት የጉዳት መጠን ለየተመዘኑ ቅደም ተከተል የወጣ ላቸው ቅድሚያ ገንዘብ በሽታዎች ላይ እያደገ የሚሄድ የበሽታ ቁጥጥር ስልት (Progressive Disease Control Strategy) በመንደፍ ተግባራዊ ማድረግ፤ ከዚህ እንዲያስተዳድሩ ተቆይቶ ለደር አካባቢ የሰራተኞች ስርዓቶች የደስታ መሰል በሽታ ክስተትን ለመቆጣጠር ለሌሎች የአገሪቱ አካባቢዎች ቁጥጥር ጥራት ማረጋገጥና ማጠናከር ይሰራል።

ለወጪ ምንጭ የሚዘጋጁ እንስሳት የሚመረቱበት የተሻሻሉ እንስሳት ዝርዝር ያላይ የተመሰረተው የወተት ከብት እርባታ በሚካሄድ ባቸው አካባቢዎች የአፍተግር በሽታን ቁጥጥር በመጀመሪያ ወደ ሌሎች የአገሪቱ አካባቢዎች የሚሰጡት ሥራ ይከናወናል (የክትባት ማምረት አቅማችን ከተገነባ በኋላ የሚተገበር ይሆናል)። ክልሎች በክልላቸው የሚገኙ ፕሮግራም ስርዓቶችን በሽታዎችን በመለየትና ቅደም ተከተል በማወጣት ቅድሚያ ለሚሰጡት ሰራተኞች ቁጥጥር ስርገብ ስራ ለማረጋገጥና ማጠናከር ጽዮሚ ተገብሮ በተሰጡት ሁኔታ ይጠበቃል። የፌዴራል እንስሳት ጤና ተቋማት በቅደም ተከተል አወጣጥና ስርገብ ስራ ለማረጋገጥና ማጠናከር ማዕከላዊ የሆኑት ላቦራቶሪዎች ስርዓቶችን ያሳያሉ። ወደ ውጪ ለሚላኩት እንስሳት ላይ ተቀባይ ሀገራት በሚጠይቁት መሰሪያ ስርዓቶችን የአንስሳት በሽታዎችን ማምረት ለማድረግ የሚገኙት አሰሪ ላገሊቶችን በቁጥጥር ማረጋገጥና ማጠናከር ይሆናል።

ረ) የአንስሳት ደህንነት አጠባበቅ ማጠናከር

የአንስሳት ደህንነትን መጠበቅ ከፍተኛ ዓለም አቀፍ የአንስሳት ንግድ መስፈርትና ትኩረት ሆኖ በመታየት ለደገፍ ስርዓት ስራ ላይ የተሰማሩት የቁም እንስሳትና የስጋ ንግድ ስርዓት ከአንስሳት ደህንነት አጠባበቅ ጋር ምላሽ ማስገኘት ይገባል።

የእንስሳት ደህንነት ማለት እንደ እንስሳት በሚኖርበት ሁኔታ ውስጥ እንደ ቋቁ ምልክቶች ለማለት ነው። እንደ እንስሳት ጥሩ የሆነ የደህንነት ሁኔታ ውስጥ ውለ ማለት እንስሳት ውጤት፣ የተመቻቸው ሁኔታ ውስጥ ሲረባ፣ በደንብ የተመገበ፣ ነፃ የተፈጥሮ ጸባይን በነፃነት ማንጸባረቅ ሲችል እና ከማንኛውም የማይመቻቸው ሁኔታዎች ማለት ምን ያህል ይሁን። ፍርሃትና ጭንቀት ነፃ ሲሆን ማለት ነው።

በሀገራችንም የእንስሳት ደህንነት ችግር ለመቀነስ በሚቀጥሉት 10
ዓመታት ከዚህ ቀደም የተዘጋጀ የእንስሳት ደህንነት አጠባበቅ ስትራቴጂን በማጠናቀቅ ለመተግበር ስፍራ እንቅስቃሴ የሚደረግ ይሆናል። በዚህም መሰረት በእርባታ ወቅት፣ በማንኛውም
በዕርድና በመሳሰሉት ወቅት የሚያጋጥሙ የእንስሳት ደህንነት ችግር ለመቅረፍ በትኩረት ይሰራል።

2.2.1.5 የእንስሳትና ዓሳሃብት ልማት ቴክኖሎጂ አቅርቦት

የእንስሳትና ዓሳሃ ሃብት ልማት
የተቀመጡ ግቦችን እያሳኩ ለመጓዝ እርሶ/እርብቶ አደሩና የግል አምራቹ ምርታማነትን ለመጨምርና በገበያተፈላጊ የጥራት ደረጃን ለማሟላት የሚያስችል የአመራረት ዘዴ እንዲከተሉ ለማድረግ የሚረዱ ተስማሚ የቴክኖሎጂና ስራ ምንጫ የሚሰሩ ርዘዴ አምራቾችን ማቅረብ ይፈልጋል።

ለዚህም የዓለምን ነባራዊ ሁኔታ በማገናዘብ የወደፊት አዝማሚያውን ማስቀድ ምንም እንኳን በየሀገራችን ግብርና ያለ ማቋረጥ እንዲያደግ የሚያስፈልጉ አስተማማኝ ቴክኖሎጂዎችን እና የተሻሻሉ አሰራሮችን በቀጣይነት ለማቅረብ የግብርና ምርምር ምርጫ ምርጫ ለማድረግና ለማግኘት ሚናውን መጫወት ይኖርበታል። ከዚህም እኳ ያየ እንስሳት ምርምር ምንም ወተት ምርታማነትን ለማካይ 5000 ሊትር በአንድ የአለባ ወቅት ከአንድ ዓለም (high-grade crossbred daidy cow) ለማግኘት የሚችል ሥራው እርቢ ማህበረሰቡን በማቀናት ጠቃሚነትንም በሂደቱ በማረጋገጥ የሚከናወን ይሆናል። የበግ ሥጋ ከማሻሻል እኳ ያም የተመረጡ ሀገር በቀል ዝርያዎች ላይ ያተኮረ የማህበረሰብ አቀና የእንስሳት ዝርያን የማሻሻል ስራ ርዘዴ (community based animal breeding program) በመከተል በመረጣ ወይም በማዳቀል ታዘዘ የበግ ግልገልፈ ጣን ዕድገት እንዲኖረው ማስቻልና n6 ወር ዕድሜው አሁን ከሚደርስበት 18 ኪግ ቁጥጥር ከተደገው 30-45 ኪግ የሚያሳድግ ጠቃላይ የበግ እርባታ ዘዴን ለማግኘት የሚያስፈልጉ ስራ ለማተደር ሳይሆን ለማድረግ ይሆናል።

አዳዲስ ለሚወጡ ቴክኖሎጂዎች በተጠቃሚው ዘንድ እንዲታወቁና ላሳትግ ለመፍጠር የሚያግዝ የቅድመ-ኢኮኖሚ ንግድን እና ቅድመ-ማስፋፋት ሥራ የታደሰ ሆነ ግብርና ምርምር ተቀባይነት ላገኙ ቴክኖሎጂዎች ምንም ዓይነት ቴክኖሎጂ በዜት በተለይም የእንስሳት መኖር ዘር አቅርቦትን ለማሳደግ የሚረዱ ዘዴዎችን በመከተል ለማምረት ከፍተኛ ጥረት የሚደረግ ይሆናል። በዚህም መሠረት ለግብርና ምርምር የተግባር መስኮች ማለት ምንም ዓይነት ቴክኖሎጂና የግብርና አሰራር ማሻሻያ መረጃዎች አቅርቦት፣ የአዳዲስ ቴክኖሎጂዎች ማስተዋወቅና ቅድመ-ማስፋፋት ሥራ፣ የግብርና ዕውቀትና ክህሎትን ወደ ተጠቃሚው ለማሸጋገር የአቅም ግንባታ ልጠና እና የመነሻ ቴክኖሎጂ በዜትን እስከ መልክቶ ለመጨመር 10 ዓመታት የሚተገበሩ ኢላማዎች ተቀምጠዋል።

የሀገራችን የእንስሳት ምርታማነት 4 በመቶ ዕድገት በየዓመቱ ጠቅላላ መጠን 10
ዓመታት እንዲቀጥል በማስቻል ወተትን አሁን ካለበት 1.45 ሊትር/ባቀን ከአካባቢ ላም (local cow) እና 6 ሊትር/ባቀን ከተሻሻለ የወተት ከብት ዝርያ ወይ 2 ሊትር/ባቀን እና ወይ 10.74 ሊትር/ባቀን ከፍለ ማድረግን በተቀምጧል። በተመሳሳይ የቀይ ሥጋ ክብደት (carcass weight) በዳልጋክብት 110 ኪግ እና በበግ 10.5 ኪግ የሆነውን ለማካይ ወይ 121 ኪግ ላይ ለዳልጋክብት እና 12 ኪግ ለበግ ለማድረስ ተቀምጧል። የእንስሳት ሀብት ልማት ለሀገራቱ የኢኮኖሚ ዕድገት የሚያበረክተውን አስተዋፅኦ ለማሳደግ በተለይም ከኢኮኖሚ ስርዓት ገበያ እንግር ታኝቶ በትኩረት ሊሰራ በትይዝ ይገባል።

ከዚህ ጋር በተያያዘ የሥጋ እንስሳትን በንግድ ለከት በእርብቶ አደሩና ላርሶ አደሩ ዘንድ የሚካሄደው እርባታ ለማድላብ ሥራ የሚፈለገውን የእንስሳት ቁጥር በየዓመቱ ማቅረብ የሚያስችለው ለእርባታ ዓይነቱ ተስማሚ የሆነ የእንስሳት ቴክኖሎጂዎች የተሻሻሉ አሰራሮችን ማቅረብ ጥቅም ላይ ማዋል ያስፈልጋል። በመሆኑም በመጨረሻ የሚደረሰበት የሥጋ ምርትና ጥራት በገበያ የሚፈለጉ መዘኛዎችን (ፈጣን ዕድገት፣ ተፈላጊ የሰውነት ክብደትን በተፈለገው ዕድሜ ላይ ማድረስ፣ የውጭ ገበያን ማሟላት የበሽታ ዓይነቶችን ነፃ ማድረግ እና የመሳሰሉትን) ማሟላት የሚያስችሉ የተሻሻሉ አሰራሮች ምክረ-ሃሳቦችን ጥቅም ላይ በማዋል ከእርባታው እንስሶች እስከ ምርት አቅርቦቱ ያለውን የዕቅድ ትንበይ ለተለያዩ ዘዴዎች ስለመጠንካራ የግብርና ሥርዓት ደግፎ በየደረጃው ሥራውን መፈፀም ይገባል። ስለሆነም የእርቢ ውጫ ማህበረሰብ እርባታውን ሲያካሂድ ከውዲ ሀገራችን መሠረት እድር ሳይመጣ እንዲችል በተደጋጋሚ ልጠናና

ምክርሊ ቃኝይገባዎል።

በአጠቃላይ የእንስሳት ህብትል ማትበሉ በዛኛው ገበያን መሠረት እድር ጎማካሄድ የሚጠይቅ ሲሆን ይህም እርባታው (እንደ feedlot system የመሳሰሉት)

በሳይንሳዊ እውቀት መታገዝ እንዲችል ተፈላጊ የምርምር ውጤቶች በየወቅቱ ተቀርበው ተግባር ላይ የሚውሉ ይሆናል።

በሂደቱም የግልባለ ህብት የሚሳተፍ በትዕድል ስራ እንደሆነ ስለሚታመን ለእኚህ ስራ መንገድ ስትላመቱ ህይወት ስታወቅ ስትላየት ለጠቅላላ እንዲሄድ ያደርጋል።

ለዚህም ምርምርና ልማት በጥምረት በመሥራት ጠባቂ የቴክኖሎጂ ናይዘውት ሽግግር ለተገቢው ተጠቃሚ አካል በትክክል ናይ ውወቅት ማስተላለፍ የእንስሳት ህብት ልማቱን ወደ ፊት ለማራመድ የሳይንስ ተወካዮች እንደሚያደርግ ታሳቢ ተደርጓል።

ቴክኖሎጂ ማመንጨትና ማለመድ

ተፈላጊ የእንስሳት ዓይነት (የወተት ከብት፣ የሥጋ ከብት፣ ዶሮ) ዝርዝር ሽንገል ማድረግ ማሻሻልና ተመራጭ የውጭ ደም ቅይጥ በመለየት በሂደት ምዕራብ ንጥጥ ለዝርያ (synthetic/composite breed) መመስረት፤

የታወቁ የሀገር በቀል እንስሳት ዝርያዎችን በራሳቸው መታገዝና እርቢ ማህበረሰብን በማሳተፍ (open nucleus breeding scheme) በመረጣ ማሻሻል፤ የመረጣ ሥራ ውንጫታ ማነት ለማሳደግ የሚረዱ የባዮቴክኖሎጂ ዘዴዎችን መጠቀም፤ በበግና ፍጥነት ለገበያ ተመራጭ የሚሆኑ፤

በፈጣን እድገት ተፈላጊ የሰውነት ክብደት ላይ በቶሎ እንዲደርሱ የሚያስችል የማዳቀል አሰራርን (terminal crossing) ለመከተል የሚረዱ ምርምር ማካሄድ፤

ለኮሚርቫል አመራረት የሚውሉ ሃይብሪድ የዶሮ ዝርያዎችን ለከተማ ግብርና የሚውሉ ጭምር ለተጠቃሚው ለማቅረብ በማላ መድወይ ምንጫ ማዳቀል ማሻሻል፤

የዓሳ አመራረት ለማራጩ ሽንገልና በተጓዳኝ ምርታ ማነትን የሚያሳድጉና የዕሴት ሰንሰለቱ ዘረዘረ ስራዎችን ማሻሻል፤ የንብረት ለማራረትን፣ የማርና ሰምጥራት አጠባበቅን ከውጭ ገበያ ፍላጎት ጋር በመቃኘት ማሻሻል፤

የሀገር ምርት ስብጥራትን በስፋት እንዲለመድና አመራረቱን የሀገር ጥራቱንም የሚያሳድግ አሰራር ለማቅረብ የተጠራከረ ምርምር ይካሄዳል።

ለተለያዩ የግብርና ሥነ-ምህጫት ተስማሚ የሆኑ፤

ምርታ ማናከፍ ተኛ የመኖ ጠቀሚ ታያላቸው የመኖ ስብሎችን ለማቅረብ በማላ መድና በመረጣ ማሻሻል፤

አመራረቱንና አጠቃቀሙን የሚያሻሽል አሰራር መሻት፤

የተፈጥሮ ግብር ምርታ ማነትን ለማሳደግ እያዘዘቁ ታዋቂ አጠቃቀሙን ማሻሻል፤

የእንስሳት አመጋገብን በምርታ ማነት ላይ ተመርክዞ ለማውጣት የመኖ ፍላጎትን (animal nutrient requirement) ያሟላ የመኖ ቀመር (ration formulation)

በሰፍት ወርቀት ደግሞ ለእንስሳት ዓይነትና የአመራረት ህይወት ለማቅረብ ጥናት ማካሄድ፤

እንስሳትን በተለይ ምንም የውጭ ገበያን ያለመ የእንስሳት ማድለብ (feedlot fattening) ምክረ-ሃሳብ ለማቅረብ የተጠናከረ የአመጋገብ ማሻሻል ምርምር ይካሄዳል።

የእንስሳት ሥነ-ተዋልዶ ውጤታ ማነትን ለማሳደግ ጥቅም ላይ ለማዋል የእንስሳት ፅንሰ-ሀሳብ ለራቅ ሪቦዎንት (invitro fertilization) ቴክኒኮችን ማለመድ፤ የኮር ማፍላጎት የማቀናጀት አሰራርን ውጤታ ማለማድረግ፤

የተመረጠ ኮር ማለማድረግ ለዘር ጥራትን ለማስጠበቅ የሚረዱ የአሰራር ዘዴዎችን ለማውጣት ምርምር ማከናወን፤

ተፈላጊ የእንስሳት ባህርያትን የሚወስኑ ዘረመሎችን በመለየት የዝርያ ማሻሻል ሥራ ውጤቶችን ማስተላለፍ ስራ።

መነሻ ቴክኖሎጂ ብዙት

በርቢ ባህርይ መመዘኛ (breeding value) መሠረት የወተት ከብት ዝርያ ኮር ማን፣ የሀገር ውስጥ፣

የውጭ ፍላጎት ላይ የሰጠ/ፍጥነት ዝርያዎችን አውራጃ ምርትን ለማህበረሰብ እንዲገልግሎት እንዲሰጡ ማቅረብ፤ የወተት እርባታን ለማሳደግ ሲታላለፍ የወተት ከብት ዝርያን ቁጥር እንዲጨምር ጊደርን በተለያዩ ሳይንሳዊ ማራጩ (use of sexed semen, mass insemination with synchronization, embryo transfer) ማምረት፤ ለዶሮ፣

ለዓሳ እና ለንብረት ተፈላጊ የመነሻ ቴክኖሎጂ (የእንድቀን የዶሮ ጫጭቶች፣ የዓሳ ጫጭቶች፣ የእናትን በእና የሀገር ትል) በማባዛት ለተጠቃሚ እንዲተላለፉ በትኩረት ይሰራል።

የተሻሻሉ የእንስሳት መኖ ስብል ዝርያዎችን መነሻ ዘር በተገቢው መንገድ አባዛቶ በማቅረብ በመኖ ዘር ብዙት ሥራ ውጤት ለይ የግል ሴክተር ፍላጎትን እንዲሳተፍ በማበረታታት መደገፍ በትኩረት ይሰራል።

2.2.1.6 የእንስሳትናዓሳሃ-በትልማትግብዓትአቅርቦትስርዓት

የተሻሻለየእንስሳትናአሳልማትግብዓትናቴክኖሎጂአቅርቦትበአጠቃላይየተሻሻሉየእንስሳትናየመኖዝርያዎች ፤ የእንስሳትዝርያ ማሻሻያ የኮርማ አባል ዘር፤ የንብ ማነቢያ ቁሶቹ ፤ የእንስሳት መድሀኒትና ክትባቶች ፤ የወተትና ለሚደልቡ ክብቶች የሚሆኑ መኖ ፤ ለመኖ ልማትና ለሎች የሚሆኑ የሜካናይዜሽንና የባዮሎጂካልቴክኖሎጂንያጠቃልላል።የተሻሻለየእንስሳትናአሳልማትግብዓትናቴክኖሎጂአጠቃቀምንለማሳደግእንስተኛይዞ ታላቅና አርብቶ አደሩ ወደ ፍሬ ቅድሊ ጠቀማቸው የሚችሉ ስነ ምህጻር ተኮር፤ ምርታማናሌሎችጠቃሚባህርያትንየተላበሱየእንስሳትናአሳልማትግብዓትናቴክኖሎጂዎችንእንዲቀርቡለትየሚያስችልየ አገርውስጥናየውጭአገርየግልዘርፋንተሳተፎየሚያበረታታስርዓትይዘረጋል። ይህንንማድረግምበአገርውስጥአርብቶ አደሩከፍተኛዎጋከፍሎየሚጠቀማቸውንምርታማነታቸውየላቀውጤትያሳዩትንየእንስሳትናአሳልማትግብዓትናቴክኖሎ ጂብብዛትናበመጠንእንዲቀርብለትበማድረግተፈጻሚይሆናል። የተሻሻሉየእንስሳትናአሳልማትግብዓትናቴክኖሎጂግብዓቶችከማምረትና ከማስፋፋተእስከተጠቃሚውየማድረስተግባራትላይየግልዘርፋንተሳተፎበማጠናከርበመጫዎቹ እስር እምታት በንኡስዘርፋይልተነካውን የግሉን ዘርፍ በስፋትበማሳተፍይሆናል።

እንስሳት ክትባትና መድሃኒት አቅርቦት

በብሔራዊየእንስሳትጤናጥበቃኢንስቲትዩትየተገነባዉኢዲሱየእንስሳትመድኃኒትማምረቻፋብሪካበመጀመሪያወያምርት ዓመትከአጠቃላይየማምረትአቅሙ 60 በመቶብቻበመጠቀም 91.54 ሚ/አንክብሎችንያመርታል፤በመቀጠልምበየዓመቱየማምረትዓቅሙንበአማካይ በ10በመቶ በማሰደግ በ2022 መጨረሻዓመት 173.93 ሚ/አንክብሎችንያመርታል።

በብሔራዊየእንስሳትጤናጥበቃእንስቲትዩትበኩልየታቀዱግብችንለማሳካትበሚቀጥሉት 10 ዓመታትየተለያዩበሽታዎችንለመከላከልናለመቆጣጠርየሚያስፈልግክትባትበጥራትናበመጠንለማምረትከዚህበታችየተዘ ረዘሩትዎናዎናተግባራቶችየሚከናወኑይሆናል።

የመብራትመቆራረጥናየሳይልማነስችግርንበዘላቅነትበመፍታትናየክትባትማምረቻመሳርያዎችያለማቋረጥእንደሰራለማ ድረግናኢንስትትዩቱየሚያስፈልገውንየኤሌክትርክኃይልእንደያገኝሚመለከታቸውአካላትጋረብቅበትይሰራል።የእንስሳ ትክትባቶችንበሚፈለገውጥራትናመጠንለማምራትልዩልዩጥሬዕቃዎችከዉጭለማስገባትየሚያስፈልግበሆንይህንንምለ ሚሚላትየዉጭሚኒዛሬፍላጎትበተፈለገዚህለመጠንማግኘትእንደቻልየሚሰራይሆናል።እዳዲሱየማምረቻናየምርምረላ በራቶሪዎችንበመገንባትናቁሳቁሶችንእንደሊዮራላይዘር፤ስቴሪላይዘርናፍራዘርየመሳሰሉለማሟላትይሰራል።

ለተለያዩየድንበርዘለበሽታዎችማለትምለFMD፣ CCPP፣ Thermostable PPR እና Bovine Pasteurellosishትባቶችጥራትናመጠንለመጨመርወደተሻሻለየእመራረትተክኖሎጂለመግባትከመንግስትናከግሉዘረፍእ ንድሁምከልማትአጋሮችጋርበመሆንይሰራል።

በዚህመሰረትምየነባረክትባቶችንየማምረትአቅምከማሳልበትአንጻርናየተሻሻሉተክኖሎጂዎችንእንደባዮራይክተር(bioreactor) እናቴርሞስቴብልየክትባትማምረቻተክኖሎጂዎችንበመጠቀም፤ የእፍተግርናተርሞስቴብልየበጎችናፍየሎችሳንባበሽታክትባቶችንእንደሁምየሬብስክትባትንበማሻሻልበጥራትናበብዛትእን ድመረትይደረጋል።

በተጨማርምእዳዲሰበምርምርየተገኙየክትባትዉጤቶችንወደምርትበማስገባትእንደማሬክስ፣ማይኮፕላዝማጋሊሴፕቲክ ምእናየጋማከብትሊምፋንጃይትስንክትባቶችበጥራትናበመጠንተመረቶለገበያይቀረባሉ።

ሀገርቴከሌሎችክትባትናመድኃኒትእምራችአገራትየላቦራቶሪዎችጥራትቁጥጥሩንለመጨመርናዓለምአቀፍተወዳዳሪለማ ድረግእናበአፍራካዕውቅናበማግኛትኤክስፖርትእስታንዳርዱንለመጨመርየመልካምእመራረትዘዴንምርምርላቦራቶሪየተ ረጋገጠ አራትየላቦራቶሪቴሰቶች በ17025

አክሬዲቴሽንእንዲያገኝየላቦራቶሪውንናየሰውንአቅምበመገንባትይሰራል።በሌላ በኩልእያደገየመጣውንየዶሮዕርባታናየዝርያማሻሻልስራዎችንየሚመጥንክትባቶችንለማምረትናከውጭየሚገዙትንየማምረ ቻእንቁላሎቸውበማሰቀረትየውጭምንዛሬንለመቀነሰየኤፍሰፕፍሞጁልጫጫቴማሳደረገበመግዛትናበማሰገባትከጀርምንጻየ ሆነለክትባትዝርያማራብያየሚሆንእንቁላልአገርዉስጥእንድመረትይደረጋል።

የእንስሳትመኖዝርናመኖግብዓት

የእንስሳትመኖበሚፈለገውመጠንናየጥራትደረጃመቅረብአለመቻልበእንስሳትንዑስዘርፋእርባታናግብዓትዉጤታማነትላ ይመሰረታዊተግዳሮትነው። በመሆኑምእርቢው፤

የግብይት-ተዋንያን-በሎም/ገረቱከንዑ-ስዘርፋ-የሚጠበቀው-ንዘርፈ-በዙጥ ቅም መግገን ትባለ መቻሉ ችግሩን ሊፈቱ በዘላቂነት የሚችሉ አሰራሮች መከተል ያስፈልጋል።

የእንስሳት መኖር ችግሩን መቀነስ ለማድረግ ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

የመኖሪያ ቤቅርብ ማሳሰቢያ ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

የመኖሪያ ቤቅርብ ማሳሰቢያ ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

የእንስሳት ምርጫ ችግር የሚጠበቅበት

በሀገራችን የመንግሥት ሰው ሰራተኛ የእንስሳት የማዳከም ስልጠና ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ይህንን ችግር ለመቅረፍ በቀጣይ አስርት እመታት የሀገራችን በረዳን ግን ሊሰጠው ግብር የግልና የማህበረሰብ የሆኑ ሰው ሰራተኛ የእንስሳት የማዳከም ስልጠና ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

። ከዚህ በተጨማሪም ለሰው ሰራተኛ የማዳከም ስልጠና ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

። ከዚህ በተጨማሪም ለሰው ሰራተኛ የማዳከም ስልጠና ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

። ከዚህ በተጨማሪም ለሰው ሰራተኛ የማዳከም ስልጠና ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ዘመናዊ የንብረት ጥበቃ ችግር ለሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

የአሳ ምርት ግብአት

ኢትዮጵያው ሃሳብ ተግባራዊ ይደረጋል።

ኢትዮጵያው ሃሳብ ተግባራዊ ይደረጋል።

ኢትዮጵያው ሃሳብ ተግባራዊ ይደረጋል።

ኢትዮጵያው ሃሳብ ተግባራዊ ይደረጋል።

ግብአት በማቅረብ የገደብ አሳሳት ለማሳደግ ለሌላኛው በአስር ለመቶ የትኩረት እቅጣጫ ይሆናል። የአገር ውስጥ ፍላጎትን ለመደገፍ ከውጭ የሚገቡትን የእሳ ሀብት ልማት ግብዓቶችን በአገር ውስጥ በማምረት ለመተካት ኩረት የሚሰጠው ይሆናል። በዘርፉ ለሚሰማሩ ባለሀብቶች የአሳጫ ጨትና የመኖሪያ አቅርቦት በበቂ ሁኔታ ለማቅረብ በክልሎች የጫጭት ማስፈጸም ያማዕከላትን ባላቅቶም ይደረጋል። ስለሆነም በእቅድ ዘመን መጨረሻ የክልሎችን ፍላጎት ለመደገፍ የሚያስችሉ ማስፈጸም ያዎች ክልሎች እንዲገነቡ ይደረጋል። ከስራ እድል ሰጠው እንደሆነም ስራ የሌላቸው ሴቶችና ወጣቶች ንግብአት በማምረት ከገደብ አሳሳት ጋር በተያያዘ የሌላ አሳሳትን ለማስተዋወቅ በዘርፉ የተሻለ ልምድ ካላቸው አገር የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን በማስገባት ምርቶችን ለገበያ እንዲያቀርቡ ይደረጋል።

የእንስሳትና ግብዓት እቅርቦትና አገልግሎት ማዕከላትን ማጠናከር

የእንስሳትና ግብዓት ልማት ዘርፍ ባቀረበው የእንስሳት ልማት ግብአት ፍላጎት መጠንና እይነት በመነሳት ለዘርፉ የሚያስፈልጉትን ግብአትን እቅርቦትና ስራ ጭታው ጤታ ማለግ ይደረግ በአገር አቀፍ ደረጃ የእንስሳት ግብአት ምረትን ማስደግፍ፣ ከውጭ የምናስገባቸውን ብቁ ላጠፊ ሁኔታ ለማስገባት በመረጃ ላይ የተመሰረተ ማደረግ ፣ በከተማና በገጠር ወረዳደረ ጃተደራሽ የሆነ የእንስሳት ሀብት ልማት ግብዓት እቅርቦትና ስራ ጭታ የአንድ መስክ ለአገልግሎት ተግባራዊ እንዲሆን ማድረግ ይቻላል። ይህንን ለማስፈጸም በእንስሳት ግብአት ለማድረግ በዘንድ ወረዳደረ ጃተደራሽ የእንስሳት ሀብት ልማት የግብዓት እቅርቦት መረብት ስራ ጭታ በዘርጋት በእስመ ጫዎች፣ በጅም ላይ በቻር ፎካል ጫሽ በሀክል በክልሎች ፣ በዘንድ ወረዳደረ ጃተደራሽ የእንስሳት ሀብት የግብዓት እቅርቦት መረብት ስራ ጭታ በዘርጋት በእስመ ጫዎች።

በገጠርና በከተማ አዳዲስ የእንስሳት ሀብት ልማት ግብዓት ስራ ጭታ ጫዎች እንዲመሰረቱ ማደረግ ለተጠቃሚዎች ለገጠር ባንኮች የገንዘብ ብድር ተቀማት ለግብአት ግዢ የሚውል ብድር ገንዘብ በማዘጋጀትና ጫዎቹን በብድር ገንዘብ አጠቃቀም ለመተግበር የሽቸር ወይም ኩጋን ስር እት መተግበር። የግሉን ዘርፍ በቁረባ ለእንስሳት ግብአት ምርትና ስራ ጭታን እስከ ዘርፍ

እንዲሳተፉ በማደረግ ለአነስተኛና ለስተኛ እምራሾች የእንስሳት ሀብት የግብአት አጥቅም ስራ ጭታ ማድረግ አጠቃቀም ግንዛቤ መፍጠር ተመጋጋቢ እንዲሆኑ ማስፈጸም። የላጋሽ ኤጅ.ሲ.ዲ. ደ.ሲ. አገልግሎት ፕሮግራም የግብዓትና ግብአት ስራ ጭታ ማድረግ ይቻላል። የግብዓት ስራ ጭታ ጫዎች ለእንዲኖሩ ስራ ጭታ ማድረግ በገጠርና በከተማ ስራ ጭታ ማድረግ በተለየ የግብዓት እቅርቦትና ስራ ጭታ የሚያከናውኑ የግል ስራ ጭታ ማድረግ በግብአት ተጠቃሚዎች ግብአት ስራ ጭታ ማድረግ ይቻላል። በዘርፉ ስራ ጭታ ማድረግ የእንስሳት ሀብት ልማት ግብዓት ስራ ጭታ ማድረግ ይቻላል።

2.2.1.7 የእንስሳትና ግብዓት ጥራትና ደህንነትን ማረጋገጥ

በእንስሳት መድኃኒት አካባቢ የጥራት እስተዳደርና ጥቅም ጥርጣሬ ለስልጣን በኩል በሚቀጥሉት 10 ዓመታት በእንስሳት መድኃኒት እምራሾች፣ አስመጪዎችና ክልል ተሻጋሪ ጅምላ አካባቢ ፋይተኛ ማት ወስጥ ጥራት ተቆይን፣ ፈ.ዋ.ሽነታ ተቆይን እና ደህንነታችን ወንግም ዝገባ፣ በሰነድ ግምገማ፣ በቅድመ ገበያ እንስሳት ስራ ጭታ መረ፣ በድህረ ገበያ እንስሳት ስራ ጭታ ማረጋገጥ ሥራ 2012 ከደረሰበት 88 በመቶ በ2022 ዓመት መጨረሻ ወደ 100 በመቶ ይደርሳል። በተመሳሳይ ስራ ጭታ ማድረግ የሚገኙ ጅምላ አካባቢ ፋይተኛ ስራ ጭታ ማድረግ ፈ.ዋ.ሽነትና ደህንነት የሚረጋገጥ ሥራ 2012 100 በመቶ ለማካናወን የተቻለ ሆኖ በ2022 መጨረሻ ዓመት በተመሳሳይ 100 በመቶ ለማካናወን ይሰራል። በሌላ በኩል በንግድ የእንስሳት መኖሪያ ስራ ጭታ፣ አስመጪዎች እና ክልል ተሻጋሪ ጅምላ አካባቢ ፋይተኛ ስራ ጭታ ማድረግ የተጠቃሚዎች የማረጋገጥ ሥራ 2012 መጨረሻ ዓመት ከደረሰበት 75 በመቶ በማሳደግ በ2022 መጨረሻ ዓመት 95 በመቶ ይደርሳል። ሕገ ወጥ የእንስሳት መድኃኒት ምርትና ሥርጭትን መከላከልና መቆጣጠርን በተመለከተ 2012 መነሻ ዓመት ወደ 35 በመቶ መቀነስ የተቻለ ሆኖ በ2022 መጨረሻ ዓመት ላይ ወደ 10 በመቶ እንዲወርድ ይሰራል። በተመሳሳይ ስራ ጭታ ማድረግ የእንስሳት መኖሪያ ጭታን በ2012 መነሻ ዓመት ከነበረበት 40 በመቶ በመቀነስ በ2022 ወደ 10 በመቶ ለማውረድ ይሰራል።

በእንስሳት መድኃኒትና መኖሪያ ጭታ ጥርጣሬ ለስልጣን የተያዙ ግብዓቶችን ለመተግበር በዋናነት የባለሥልጣን እድረ ጃ ጀት በዘላቂነት ለማስተካከል ይሰራል። በክልሎች እና በባለስልጣን የጭታ ጥርጣሬ ለስልጣን ወሰን ጉልህ የኢንዱስትሪ ይደረጋል፤

ችላይ የላቦራቶሪ ሪፖርት ምርመራ ማጠናከርና የመኖሪያ ላይ ተክሎችን መከላከልና መቆጣጠር ላይ ትኩረት በማድረግ ይሰራል።

(Aflatoxin)

2.2.2 የተስፋፋ የባለሀብት እንስሳትና ዓሳህብት ልማት

የባለሀብት እንስሳትና ዓሳህብት ልማት በሚቀጥሉት 10 አመታት ትኩረት ተሰጥቶ ትኩረት የሚሰጥ ሲሆን ለማህበረሰቡ በየምግብና ስነምግብ ዋና ስራ ላይ ለማረጋገጥና እንዲሁም ለኢንዱስትሪ ግብ ዓት እና ለውጪ ምንዛሬ ግኝት ትልቅ እስተዋዕድ ይኖረዋል። ይህንን ልማት ለማረጋገጥ ለማድረስ እዳዲስ ባለሀብቶችን ወደ ልማቱ ማስገባት ታናናባሮቹን መከታተልና ደንብ መስጠት ያደገው ጤታ ማየቱን የግልባለሀብት የእንስሳትና ዓሳህብት ልማት ኢንቨስትመንት መፍጠር ላይ ትኩረት ደርጎ ይሰራል።

2.2.2.1 ያደገ የግልባለሀብት የእንስሳትና ዓሳህብት ኢንቨስትመንት

ያደገ የግልባለሀብት የእንስሳትና ዓሳህብት ልማት ተግባራዊ ለማድረግ መራት መለየትና ማስተላለፍ፣ መሰረት ልማትና አገልግሎት አቅርቦት ማሻሻል ፣ የባለሀብት ልማት ከአርሶና አርብቶ አደርጋ ማስተሳሰር ላይ በተኩረት ይሰራል። በዚህም መሰረት በወተት ፣ ሰጋ፣ እንቁላል፣ አሳ እና ማርምር ትና ምርታ ማነትን ለማሳደግ በትኩረት ለመስራት አቅጣጫ ተቀምጧል።

በወተት ሀብት ልማት

በወተት ከብት እርባታ የባለሀብቱን ቁጥር ለማሳደግ በቀጣይ በመካከለኛ ስፔሻላይዥ ደረጃው ትኩረት እርባታ ትኩረት ተሰጥቶ የሚሰራ ሲሆን ግብራው የእርባታ ጣቢያዎችን ቁጥር በመጨመር፤

በእያንዳንዱ እርባታ ጣቢያ የሚኖሩ የተሻሻሉ ዝርያ ላላዎችን ቁጥር በማሳደግ፤

የስልጠናና ቴክኖሎጂ አቅርቦት ድጋፍን በማሻሻል እና የገበያ ትስስርን በማጠናከር እንዲሁም እዳዲስ ባለሀብቶችን ወደ ዘርፉ እንዲገቡ በመደገፍ የሚከናወን ይሆናል። በዚህም መሰረት የመካከለኛ ስፔሻላይዥ ደረጃው ትኩረት እርባታ ተሳታፊ ባለሀብት በ2012 ካለበት 551 ቁጥር በአማካይ በዓመት 10 በመቶ በማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 1102 ለማድረስ ይሰራል።

ከክልሎች የባለድርሻዎች ጋር በመቀናጃ ትላይዲስ በዘርፉ መሰማራት ለሚፈልጉ ባለሀብቶች በጥናት ላይ የተመሰረተ ለየኢንቨስትመንት ማህበራት ለማህበራት እንዲያገኙ ማድረግ ይሰራል።

ስለሆነም በከተሞች አካባቢ የሚደረግ ኢንቨስትመንት የረጅም ጊዜ የከተማ ማስተር ፕላን ጋር የተገናኘውን እንዲሆን ማድረግ እና በሁሉም የኢንቨስትመንት መስክ መራት ጥበቅን ግምት ውስጥ በማስገባት ባለሀብቱን ቀረጠው ገዢዎች ለጥናት የሚሰጡት አቅርቦት እንዲመቻቸው ለተያዙ ጋራና ከትልቅ ስራዎች የሚሰሩ ይሆናል። የመኖሪያ አቅርቦትን ለማሻሻል በአዲስ ወደ ስራ ለሚገቡ 523 ባለሀብቶች ያንዳንዳቸው 6 ሺ/ር ከአርሶ አደሮች ጋር የኮንትራት ውልቅ ምንነት በመፈራረም ወደ ስራ እንደሚገቡ ታሳቢ ተደርጓል።

ሌላው ትኩረት የሚሰጠው ጉዳይ የራንች ልማት ሲሆን በወተት ሀብት ኢንቨስትመንት /ራንች/ መሳተፍ ለሚፈልጉ ባለሀብቶች ሰፊ ልማት ለማመራት ባለባቸው ክልሎች /ሱማሌ፣ አፋር፣ ቤንሻንጉል፣ ጋምቤላ፣ ኦሮሚያ፣ ደቡብ፣ አማራ፣ ትግራይ/ እንዲያለሙ ይደረጋል። በቀጣይ እስር አመታት በአዲስ ከሚሰሩት ባለሀብቶች ውስጥ 28 ባለሀብቶች በራንች ኢንቨስትመንት እንደሚሰሩ ታሳቢ በማድረግ የሥራ ልማቱን ጨምሮ ለእንደ ባለሀብት ግምታዊ መራት መጠን 500 ሺ/ር እንደሚያስፈልገውን የተወሰደ ሲሆን በአጠቃላይ 14,000 ሺ/ር ለማስተላለፍ ኢላማ ተቀምጧል።

በሥጋ ሀብት ልማት

በተመሳሳይ መልኩ በቀይ ስጋ ምርት የሚሰሩት ባለሀብቶችን ቁጥር ለማሳደግ በቀጣይ በመካከለኛ ስፔሻላይዥ ደረጃው ስራ (የዳልጋ ከብት እና የበግናፍ) ትኩረት ተሰጥቶ የሚሰራ ሲሆን ግብራው የማደለብ ያጣቢ ያዎችን ቁጥር በመጨመርና በእያንዳንዱ ለባጣቢያ የሚኖሩ በስጋ ምርታቸው የሚመረጡ የሀገር በቀል እንስሳት ቁጥር በማሳደግ፤

የስልጠናና ቴክኖሎጂ አቅርቦት ድጋፍን በማሻሻል እና የገበያ ትስስርን በማጠናከር የሚከናወን ይሆናል። በዚህም መሰረት የመካከለኛ ስፔሻላይዥ ደረጃው ትኩረት ለባለሀብት በ2012 ካለበት 404 ቁጥር በአማካይ በዓመት 10 በመቶ በማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 808 ለማድረስ ይሰራል። የበግናፍ ልእርባታ/ድለባ ባለሀብት በ2012 ካለበት 65 ቁጥር በአማካይ በዓመት 15 በመቶ በማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻ ወደ 163 ለማድረስ ይሰራል።

በዚህም መሰረት የቀይ ስጋ ምርትና ምርታ ማነትን ለማሳደግ ከሚያስችሉ ተግባራት በተለይ የመኖሪያ አቅርቦት ዋናው ሲሆን ለዚህም የተቀናበረ መኖሪያ ኢንዱስትሪዎች እንዲስፋፋ ማድረግና በዚህ ሚሳሪ ተሳታፊ ባለሀብቶችን አቅም መገንባት፤

የተፈጥሮግጦሽልማትንማሳደግ፤
ተ/ምርትንማሻሻልትኩረትየሚሰጠውተግባርሲሆንለዚህምየሚስፈልገውንመሬትበክልሎችናከተማአስተዳደር ችበኩልእን
ዲቀርብእስፈላጊውድጋፍይደረጋል።

የሰብልናኢንዱስትሪ

በእንቁላልእናበስጋዶሮሀብትልማት

በቀጣይ 10 ዓመታትበስፔሻላይዝየእንቁላልዶሮእርባታየሚሳተፉባለሀብቶች በ2012 ካለበት 189 ቁጥርበአማካይበዓመት 20 በመቶበማሳደግ በ2023 ዓ.ም መጨረሻወደ 568 ለማድረስይሰራል። በተመሳሳይመልክቶስጋዶሮእርባታተሳታፊባለሀብቶች በ2012 ከነበረበት 30 በ2022 ዓ.ም መጨረሻላይወደ 2415 ለማሳደግይሰራል።

ትግበራውየእርባታማዕከሎችንቁጥርበመጨመርናበእያንዳንዱእርባታማዕከልየሚኖሩበስጋናእንቁላልምርታቻውየሚመረጡ የዶሮቁጥርበማሳደግ፤

የስልጠናናቴክኖሎጂአቅርቦትድጋፍንበማሻሻልእናየገበያትስስርንበማጠናከርእንዲሁምለዶሮመኖነትየሚያገለግሉበተለይ ምበቆሎናአኩረአተርልማትሚሆንመሬትአቅርቦትንበማመቻቸትሚከናወንይሆናል።

በእንኳልቸርልማት

በተለያዩዓሳምርትእሴትሰንሰለትውስጥለሚሳተፉባለሀብቶች በ2012 ካለበት 10 ቁጥርበአማካይበዓመት 5በመቶ በማሳደግ በ2023 ዓ.ም መጨረሻወደ 15 ለማድረስይሰራል። ትግበራውበዚህንዕብ ዘርፍ ለመሰማራትድጋፍለሚፈልጉባለሀብቶችየስልጠናእናየምክርእንዲሁምከሚመለከታቸውየክልልናሌሎችአካላትጋርበመሆን ንኢንቨስትመንቱየሚጠናከርበትንእስራርእንዲፈጠርይደረጋል።

በማርሀብትልማት

በማርማምረትናማቀነባበርየተሰማሩባለሀብቶች በ2012 ከነበረበት 46 በዓመት10በመቶ በማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻላይወደ 92 ለማሳደግይሰራል። ትግበራውበዘርፋየሚሳተፉባለሀብቶችንበማበረታታት፤ የስልጠናናቴክኖሎጂአቅርቦትድጋፍንበማሻሻልእናየገበያትስስርንበማጠናከርየሚከናወንሲሆንለዚህምእስፈላጊውድጋፍ ደረጋል።

በእንስሳትመኖልማት

በመኖልማትላይየሚሰማሩባለሀብቶችቁጥር በ2012 ካለበት 8 ቁጥርበአማካይበዓመት 15 በመቶበማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻወደ 20 ለማድረስይሰራል። በተመሳሳይመልክብመኖማቀነባበርኢንዱስትሪየሚሰማሩባለሀብቶችቁጥር በ2012 ካለበት 30 ቁጥርበአማካይበዓመት 15 በመቶበማሳደግ በ2022 ዓ.ም መጨረሻወደ 75 ለማድረስይሰራል። ትግበራውለመኖዘርማባዛትናመኖልማትየሚሆንመሬትበማግኘትረገድየሚታየውቢሮክራሲእንዲፈታከክልሎችጋርበቅን ጅትይሰራል።

በተጨማሪምየስልጠናናቴክኖሎጂአቅርቦትድጋፍንበማሻሻልእናየገበያትስስርንበማጠናከርዙሪያትኩረትየሚሰጠውይሆናል ።

ለተለያዩስነምህዳሮችተስማሚየሆኑየመኖዕዕዋትመስራችዘርችንአባዛተውየሚያቀርቡየግልባለሀብቶችእንዲኖሩክትትል ይደረጋል። ሰፋፊ መሬትባሉበትአካባቢበመኖልማት/በቆሎናአኩረአተር.../

እንዲሰማሩእስፈላጊውድጋፍየሚደረግሲሆንበዚህም መሰረት ለአንድባለሀብት500 ሄ/ር ታሳቢ በማድረግ 12 አልሚዎች በድምሩ 6000 ሄ/ር መሬት ለማስተላለፍ ኢላማ ተቀምጧል።

ለእንስሳትኢንቨስትመንትምቸየልማትሁኔታመፍጠር

እንስሳትኢንቨስትመንትንለማስፋፋትናበዘርፋመሰማራትየሚፈልጉባለሀብቶችንለመሳብየመንግስትአቅምበፈቀደመጠን መሰረተልማቶችን(የጋይል፤የመንገድ፤ የውሃ፤ የቴሌኮም)

ለማሟላትየተለያዩጥራቶችናእንቅስቃሴዎችሲደረጉመቆየታቸውናአሁንምበመደረግላይመሆናቸውይታወቃል። ይሁንእንጂየኢንቨስትመንቱንየስራባህሪግምትውስጥበማስገባትለኢንቨስትመንትየሚውሉአካባቢዎችንበመለየትናቅድሚ ያበመስጠትረገድባለውየእፈጻጸምችግር፤

በአንድጊዜሁሉምአካባቢለማሟላትካለውየመንግስትአቅምውስንነትአኳያመሰረተልማትባለመሟላቱለኢንቨስትመንቱዋ ናማነቆሆኖይታያል።

በመሆኑምበጥናትላይተመስርቶለኢንቨስትመንትየሚውሉአካባቢዎችንበመለየትናቅድሚያበመስጠትበሚመለከታቸውተ

ቋማትበኩልመሰረተልማትእንዲሟሉየማድረግ ስራ እንዲከናወንየክትትልናድጋፍእንዲሁምቅንጅታዊአሰራርየሚጠናከር ይሆናል።

የግብዓትአቅርቦትንማሻሻል

በተለያዩጊዜበተደረጉየዳሰሳጥናቶችከተለዩትየግብዓትአቅርቦትችግርችመካከልዋናዋናዎቹየተሻሻሉየእንስሳትዝርያዎች (የወተት፤ የስጋእናየዶሮ) አቅርቦት፤ የተሻሻሉየእንስሳትመኖዘርእናየመድኃኒትአቅርቦትችግርሲሆኑበዚህምክንያትበዘርፋብኢንሸሽትመንትየተሰማሩባለሀብቶችምርትናምርታማነትላይተጽዕኖአያሳደረጋቸዋል።

በመሆኑምእዳዲስራንችችንመግስፋፋትየተሻሻሉየእንስሳትዝርያዎችንየማባዛትናአቅርቦቱንየማሻሻልየግልባለሀብቱበዚህ ዘርፍ

እንዲሰማራተገቢውንድጋፍየማድረግከተሻሻሉዝርያዎችበተጨማሪውጤታማየሆኑሀገርበቀልዝርያዎችበመለየትጥቅም ላይእንዲውሉበማድረግድጋፍናክትትልይደረጋል።

በመኖልማትእናማቀነባበርለተሰማሩባለሀብቶችሁሉንአቀፍድጋፍይደረጋል ፤

ጥራታቸውንናደረጃቸውንየጠበቁየእንስሳትክትባቶችናመደኃኒቶችበሚመለከተውአካልበኩልባለሀብቱእንዲቀርቡግብዓት አቅርቦታቸውንእናባለሀብቱንየማስተሳሰር ስራ ትኩረትተሰጥቶይሰራል።

የብድርአቅርቦትንናከቀረጥንጸማበረታቻዎችንማሻሻል

በልማትባንክናበንግድባንክችያለውብድርአቅርቦትውስጠስብችግርያለበትናረጅምጊዜየሚወስድመሆንከመንግስትየተፈቀደውንየቀረጥንጸማበረታቻቶችታዊነትየጎደለውመሆንየሚስተዋሉችግርችናቸው።

በመሆኑምበጥናትላይበመመስረትበእንስሳት ዘርፍ

የተሰማሩባለሀብቶችየብድርእናየቀረጽንጸማበረታቻዎችጠቃሚሊሆኑየሚችሉበትንስርአትመዘርጋትእናበዚህዙሪያያሉማን ቆዎችእንዲፈቱየማድረግለዚህምከባለድርሻአካላትጋርያለውንቅንጅታዊአሰራርእናክትትልናድጋፍስራዎችንየማጠናከር ስራ ይሰራል።

የባለሀብትእንስሳትናዓሳልማትከአርሶናአርብቶአደርጋርማስተሳሰር

እነስተኛአርሶና አርብቶ አደሮችንእንስሳትና አሳ ሀብት ልማት ከሰፋፊ አምራቾች ጋር የምርት ትስስር በመፍጠር የሚገኘውን የሁለትዮሽ ጠቀሜታ በአግባቡ ለመጠቀም በሚቀጥሉት 10 አመታት በትኩረት ለመስራት አቅጣጫ ተቀምጧል። በተለይም በረቂቅ ደረጃ ላይ ያለውን የግብርና ምርት ውል ህግ ተግባራዊ ማድረግ በትኩረት ይሰራል።

2.2.2.2 ውጤታማየባለሀብትእንስሳትናዓሳህብትልማት

የሰፋፊ	እንስሳትና	አሳ	ሃብት	ልማት
ለሀገርኢኮኖሚአድገትከፍተኛውንድርሻእንደሚኖረውየሚታወቅሲሆንእሁንያለበትየውጤታማነት ደረጃሲታይግንአጥጋቢ	እንዳልሆነ	መረጃዎች	ያሳያሉ።	በተለይም
በመሬትአቅርቦትናአጠቃቀምችግርምክንያትእየተገኘያለውምርትዝቅተኛነው።ቀደምሲልበአራትክልሎች/ኦሪሚያ፣አማ ራ፣ትግራይናደቡብ/	የተደረገውየዳሰሳጥናትእንደሚያሳየውኢንሸሽትመንትፈቃድአውጥተውወደ	620	ባለሀብቶች	3963.30
ለገቡናበተለያዩየእንስሳትኢንሸሽትመንትመስክለተሰማሩ				ህ/ር
መሬትየተላለፈላቸውሲሆንይህምበተለያዩማንቆዎችውስጥያለመሆኑንበተለይምየማስፋፊቦታየሌለው፤				
በከተሞቹየረጅምጊዜማስተርፕላንየተደገፋአለመሆንእናየከተማመሬትየሊዝዘመንናኪራይክፍያተመንየእንስሳትኢንሸሽት መንትባህረግምትውስጥያስገባአለመሆንእንዲሁምየመሰረተልማትያልተሟላለትመሆኑንለመረዳትተችሏል።				
በዚህመሰረትነባርባለሀብቱየወሰደውንመሬትበአግባቡናውጤትበሚያመጣመልኩ				ስራ
ላይእንዲያውልልማድረግሙያዊክትትልናድጋፍስራዎችይከናወናሉ፤የድጋፍማዕቀፍበማዘጋጀትከክልሎችእናከሚመለከታቸውባለድርሻዎችጋርተቀናጅቶበመስራትበመሬትአጠቃቀምዙሪያየሚስተዋሉችግርችየሚፈቱበትአሰራርይዘረጋል።				

በመሆኑምበሚቀጥለው 10

አመታትክትትልናሙያዊድጋፍበማድረግየሰፋፊእንስሳትናአሳህብትልማትምርታማነት፣አካታችነትናደህንነትንማሻሻልበ ትኩረትይሰራል። አሁንየሚገኙበትንየውጤታማነትደረጃበማጥናትበሚቀጥለው 10 አመታት በ25

በመቶለማሻሻልሊማተቀምጧል።

2.2.3 የእንስሳትናዓሳምርትግብይት

የእንስሳትናዓሳምርትግብይትስርዓትንዘመናዊበማድረግናያሌመሰረታዊማካቆዎችንበመፍታትንዑስዘርፋለሃገራዊኢኮኖሚያዊእድገትከፍተኛእስተዋጽኦእንዲኖረውለማስቻልበቀጣይእስርዓታትኩረትተሰጥቶዘርፈውበዙተግባራትየሚከናወኑይሆናል።የእንስሳትናዓሳምርትግብይትግብይትምርትእንዲሆን (የሃገርውስጥገበያ፣ኢንዱስትሪውእናየውጪንግዳ) በሚፈልገውመሰረትእንዲመረጥረትየሚደረግሲሆንምርቱበቀጥታለተጠቃሚውእንዲደርስየገበያማስፋፊያእናትስስር

ስራዎችይከናወናሉ።በተጨማሪምግብይቱንበዘመናዊመንገድእንዲመራየሚያስፈልጉመሰረተልማቶች (የገበያማዕከላት፣ማከማቻማዕከላት)

እናሌሎችእንዲሟሉይደረጋል።የፋይናንስአጥረትየሚታይባቸውንዑስዘርፍችናየግብይትተዋንያንበጥናትበመለየትናከፋይናንስተቋማትጋርበቅርበትመስራትየተጠናከረየግብይትፋይናንስስርዓትበመዘርጋትለግብይቱየሚያስፈልገውበድርገልግሎትእንዲሰጥይደረጋል። በመሆኑም በቁም እንስሳት፣ ወተት፣ ዶሮ፣ ማር እና አሳ ምርቶች ላይ በትኩረት ለመስራት አቅጣጫ ተቀምጧል።

የቁምእንስሳትየወጪ ንግድአቅርቦት

በ2012 የተደረሰበትንዮዳልጋክብት58,051 ፣ በግ 249 930፣ ፍዳል 13,208 ፣ ግመል46,205 በሚቀጥሉት በ2022 አቅርቦቱንዮዳልጋክብት136,881 ፣ በግ 589,322 ፣ ፍዳል 31,144 ፣ ግመል 108,949 በሚቀጥሉት በ2022 ለማድረስሲላተቀምጧል።

2.2.3.1 የእንስሳትናዓሳምርትግብይትየምክርእገልግሎት (business advisory services)

የእንስሳትናዓሳምርትግብይትምርቶችንገበያውበሚፈልገውጥራት፣ መጠንናወቅትለማምረትእንዲቻልከዓለምአቀፍንግድእውራርጋርተዛማጅነትያላቸውንየምክር (business advisory services) ወቅታዊናተከታታይነትባለውመንገድመስጠትአፈጻጸሙእንዲያድግይደረጋል።

በዚህምመሰረትእነዚህምርቶችገበያንመሠረትባደረገመልኩእንዲመረቱተዋንያኑበአዋጭነትጥናት፣በንግድ ስራ ዕቅድአዘገጃጀት፣ በንግድ ስራ እንቅስቃሴአመዘጋገቡሁኔታ፣ በንግድተቋምናየሰውኃይልአስተዳደር፣ ክትትልናግምግማ፣ የፋይናንስንግድግጭችንማስፋትናአስተዳደር፣ የምርትጥርፋይልአዘገጃጀት፣የምርትትውውቅስራዎች፣ የንግድ ስራ ስነምግባር (Business ethics)

እናሌሎችበንግዳላይጉልህሚናየሚኖራቸውስልጠናዎችእየተለዩበስፋትእንዲሰጡይደረጋል።

የቁምእንስሳትእርባታውገበያተኮርበሆነመልኩእንዲከናወንለዑስዘርፋትኩረትበመስጠትተቀባይሃገራትበሚፈልጉትጥራትናመጠንለማዘጋጀትእንዲቻልከልማትዘርፋጋርበቅንጅትበመስራትለእርባታተስማሚየሆኑበታዎችንበመለየትናለባለሃብቶችየሚተላለፉበትንእስራርበመዘርጋትስፋፊኮመርሻልራንሾች (Commercial Ranches) እንዲቋቋሙበማድረግናየተጠናከረክትትልናድጋፍስራዎችንበማከናወንበእንስሳትአቅርቦትላይየሚስተዋለውንአጥረትእንዲቀረፍይደረጋል።

የቁምእንስሳትግብይትስርዓትየህግማዕቀፎችንመሰረትበማድረግወቅታዊናተከታታይየግንዛቤማስጨበጫመድረኮችንበማዘጋጀትለክልሎችእናከተማአስተዳደርችየግብይትመዋቅርአመራሮችናፈፃሚዎች፣ ለግብይትተዋንያንናሌሎችየሚመለከታቸውአካላትግንዛቤሰጣል። የቁምእንስሳትግብይትሥርዓትዝርጋታበተመለከተበክልሎችናከተማአስተዳደርችክትትልእናግምግማማካሂድ፣ በክትትልናግምግማውወቅትየታዩመልክምተሞክሮዎችንመቀመርናበሌሎችአካባቢእንዲሰፋማድረግእናለሁሉምክልሎችናከተማአስተዳደርችየአፈጻጸምግብረመልስበመስጠት፣ ግብይቱበተቀመጠውእስራርስርዓትመሰረትእንዲመራበማድረግእርቢውንናህጋዊየግብይትተዋንያኑንተጠቃሚለማድረግ ይሰራል።

በሀገርአቀፍደረጃየተጀመረውንየፀረኮንትሮባንድእንቅስቃሴበተፈጠሩትየፌዴራልናየክልልፀረ-ኮንትሮባንድአደረጃጀቶችንበማጠናከርናበሚፈለገውደረጃበመጠቀምህገወጥቁምእንስሳትንግድንበመከላከልህጋዊየቁም እንስሳትወጪንግድላይየሚያሳድረውንከፍተኛተጽዕኖበመቀነስየቁምእንስሳትወጪንግድአቅርቦትአፈጻጸምእንዲጨምር ይደረጋል። ከንግድናኢንዱስትሪሚኒስቴር፣ ከጉሙሩክከሚሽንእናሌሎችየሚመለከታቸውባለድርሻአካላትጋርበጋራበመሆንለህገወጥቁምእንስሳትንግድበምክንያትነትየሚጠቀሰውንየጠረፍንግድእስራርሥርዓትግንዛቤእንዲፈጠርናበሚፈለገውደረጃተግባራዊእንዲሆንይሰራል። በተጨማሪምከዝቅተኛየመሸጫዎጋበታችላይሚያስመዘገቡየቁምእንስሳትላኪዎችላይከብሔራዊባንክናንግድባንኮችጋርቅን

ጅታዊአሰራርበመፍጠርየክትትልናቁጥጥርስራዎችንበመስራትእናአሰራሩንበሚመለከትየውጤትመመሪያዎችንበአግባቡእንዲፈጸሙበማድረግወጪንግዳየሚገኘውየውጭምንዛሬገቢእንዲጨምርይደረጋል።

የስጋወጪንግዳአፈጻጸምንለማሳዳግለስጋላኪኢንዱስትሪዎችንበግብዓትነትየሚያገለግልየእንስሳትአቅርቦትበዘላቂነትመፍጠርያስፈልጋል። በመሆኑምአርብቶአደሩገበያመርየአረባብዘይእንዲከተልየገበያኢክስቴንሽንስራዎች፣ ግንዛቤማስጨበጫዎች፣ ልዩልዩየክትትልናድጋፎችስራዎች፣

የገበያመረጃወቅታዊናተደራሽየማድረግስራዎችንበስፋትይከናወናሉ። ሰፋፊየእንስሳትአርባታቦታዎችንበመለየትናባለሃብቶችየሚያገኙበትንአሰራርበመዘርጋትእናከመርሻልራንቸ (Commercial Ranches) በማቋቋምየስጋኢንዱስትሪውየሚፈልገውንእንስሳትበመጠንናበጥራትበማዘጋጀትየአቅርቦትአጥረቱእንዲቀረፍይደረጋል።

ጥሬቆዳናሌጦበሚፈለገውየጥራትደረጃለቆዳኢንዱስትሪውበግብዓትነትእንዲቀርብለማድረግበምርትግብይትላይያሉዋናዋናችግሮችእንዲቀረፉበቅንጅትመስራትያስፈልጋል።

በመሆኑምየጥሬቆዳናሌጦግብይትስርዓትበተሟላደረጃተግባራዊበማድረግየምርትብክነትበመቀነስየተሻለየጥራትደረጃያለውየጥሬቆዳናሌጦምርትለቆዳኢንዱስትሪውእንዲቀርብይደረጋል።

የዶሮናዶሮምርትበዘላቂነትናበሚፈለገውየጥራትደረጃለገበያእንዲቀርብለማስቻልበግብይቱዘራያየሚስተዋሉዘርፈብዙችግሮችንመፍታትያስፈልጋል።

በመሆኑምግብይቱንበመሰረታዊነትለመምራትየሚያስችልዘመናዊየዶሮናዶሮምርትግብይትስርዓትበመዘርጋትተግባራዊማድረግያስፈልጋል።

ስለሆነምአሁንግብይቱላይየሚስተዋሉመሰረታዊችግሮችንለመለየትየሚያስችልመነሻጥናትበማካሄድዘመናዊየዶሮናዶሮምርት (ስጋናእንቁላል) ግብይትስርዓትእንዲዘረጋይደረጋል። የግብይትስርዓቱበተሟላሁኔታተግባራዊእንዲደረግበየደረጃውየግንዛቤማስጨበጫስራዎችይከናወናሉ።

የማርምርትግብይትን ለመደገፍ ክፍተኛ አምራችበሆኑ አካባቢዎችንገበያ የሚፈልገውን ጥራትና ተከታታይነት ያለውምርት አቅርቦትና አያያዝ እንዲኖር የሚያስችል ምክርና ግንዛቤማስጨበጫእንዲሁም የክትትልናድጋፍስራዎችን በትኩረት ይሰራሉ። በተለይም የማርት ምርት በገበያ የሚመራ አቅርቦትን ለመፍጠር የግብዓት አጠቃቀም ምክር አገልግሎት እንዲያገኙ ይደረጋል።

በሃገራችንበተለያዩየውሃአካላትእየተመረተለናበህገ ወጥ መንገድወደሳራራትሃገራትእየወጣያለውንየዓሳምርትዘመናዊየግብይትሥርዓትበመዘርጋትእናየገበያትስስርበመፍጠርናየሚያስፈልገውመሰረተልማቶችንበማሟላትንዑስዘርፉለሃገራዊኢኮኖሚያየውጭምንዛሬግኝትዕድገትአስተዋጽኦእንዲያደርግይሰራል።

2.2.3.2 የእንስሳትልየታ፣ ምዝገባናየኋልዮሽክትትልአሰራርንማጠናከር

በሚቀጥሉት 10 ዓመታትማለትም በ2022 መጨረሻዓመትወደወጭሀገርየሚላኩዳልግኩብትብቁምእንስሳትናበስጋ 100 በመቶበእንስሳትልየታናምዝገባስርዓትእንድያልፈይሰራል።በተጨማርምወደውጭሀገርየሚላኩባገለገልናየል (በቁምናበስጋመልክ)

በእንስሳትልየታናምዝገባስርዓትእንዲያልፉየዳታቤዝእናየአጠቃቀምስርዓትበመመስረትየሚሰራይሆናል።በዚህምመሰረት ወደውጭሀገርየሚላኩባገለገልናየል (በቁምናበስጋመልክ) ሙሉ በሙሉ በእንስሳትልየታናምዝገባስርዓትእንዲያልፉይሰራል።

ኢትዮጵያቀደምሲልበገባችባቸውየእንስሳትናውጤቶችየውጭገበያዎችለመቆየትናበእነዚህገበያዎችየደንበኞችንመሰረት ለማስፋት፣እንዲሁምበአጭርጊዜመስፈርቶቻቸውንለማሟላትየምንችላቸውንናየተሻለየሚከፍሉአማራጭገበያዎችንበ መለየትናበመግባትየላቀተጠቃሚለመሆንጥረትይደረጋል። ከዚህጋርተያይዘየእንስሳትኳራንቴን፣

ኢንስፐክሽንናስርቴፊኬሽንሥርዓቱንበተቀባይአገርችመስፈርትናዓለምአቀፍደረጃዎችላይተመስርቶከማጠናከርጎንላጎን ከዚህበፍትየትግብራሂደቶቹየተጠናቀቀየእንስሳትልየታ፣ ምዝገባናክትትል (Livestock Identification and Traceability)

ሥርዓትግብራንበስፍትተግባራዊበማድረግየሚሰራይሆናል።የእንስሳትልየታናምዝገባበሚካሄድባቸውአካባቢዎችምየእን ፎርሜሽንኮሚደኒኬሽንቴክኖሎጂዎችናአሰራሮችተጠናክረውየሚሰራይሆናል።የእንስሳትመለያወይምታግማዕክላትምበእ ነዚህአካባቢዎችእንድመሰረቱበማድረግየታግለቅርቦትቀላልናበቅርቦትየሚገኝእንድሆንይሰራል።

የእንስሳትልየታናምዝገባአሰራርንበተመለከተየተለያዩየግንዛቤማስጨበጫስልጠናዎችበየደረጃውላሉባለድርሻአካላትየሚ

ሰጡይሆናል፤ የህግማዕቀፎችና ጸድቁ እንደተገበሩ ይደረጋል። በሚቀጥሉት ዓመታት የእንስሳት ልዩታና ምዝገባ አሰራር ከዚህ በፊት ለደብዳቤዎች በተጨማሪ በማስፋት በለሎች የሀገር ቱኦክባብዎች የሚተገበር ይሆናል፤ አሰራሩ ለበጎችና የሎችም መጠቀም እንደቻለሁኔታዎች ይመቻቻሉ።

2.2.3.3 ውጤታማ የገቢ ያማስፋፊ ያለና ትስስር ስራዎችን መስራት

እነስተኛ አርሶ/አርብቶ አደሮች ላይ መረቷቸው የእንስሳትና እሳም ርቶ ዘላቂና አስተማማኝ የገቢ ያትስስር ሲፈጠር ላቸው ምርታቸውን ያለስጋት እንዲያመርቱና የተሻሻሉ ቱኦክባብዎችን በመጠቀም ጥራትን መሰረት ያደረገ ምርት እንዲያመርቱ በረታታ ሌ።

እነስተኛ አርሶ/አርብቶ አደሮችን ከሀ/ሥራ ማህበራት፤ ከነጋዴዎች፤

ከአቀናባባሪዎች እንዲሁም ከላኪዎች ጋር በማስተሳሰር የምርቶቻቸው ተቀባዮች የሚፈልጉትን መጠን፤

በሚፈልጉት ጥራትና ወቅት እንዲያገኙ በማስቻል በሙሉ እቅዳቸው እንዲሰሩ ያስችላቸዋል።

በተጨማሪም አርሶ/አርብቶ አደሮችን በሀገራችን መስፋፋት ላይ ካሉት አግሮ-እንዲሁም ለሆስፒታል አቅርቦት አቀናባባሪዎች ጋር የማስተሳሰር ተግባራት ይከናወናሉ። ትስስር የእንስሳትና ግንባር ትንጥራት፤

የእመራረት ቅልጥ ፍናተው ዳዳሪነት እንዲሁም የግብርና አገልግሎት-

ኢንዱስትሪ ተመጋጋቢነት በማሳደግ የኢኮኖሚ መዋቅራዊ ሽግግር እውን ለማድረግ ሳኝ ከመሆኑም በላይ የእንስሳትና ግንባር ራዥች ገቢ ያተኮረ የግብርና ምርቶችን ወደ ማምረት በማሸጋገር የእንስሳትና ግንባር ትኩረት ከሚያዘጋጁ፤ ከሚያቀናብሩ፤

እስትከሚጨምሩ አገሮች ኢንዱስትሪዎች እንዲሁም ከትላልቅ ገዥዎች ጋር ቀጣይነት ያለው ትስስር ንይዶጠራል። በመሆኑም በ2012 በጀት ዓመት ለቁም እንስሳት ወጪ ንግዳዎቻቸው ንዳልጋኩበት 58,051፤ በግና ፍዩል 263,138 እና ግመል 46,205 እንስሳት በ2022 በጀት ዓመት ዳልጋኩበት 225,865፤ በግና ፍዩል 1,824,938፤ ግመል 70,894 ለወጪ ንግድ ለማቅረብ ሊላማ ተቀምጧል።

የቁም እንስሳት ግብይት መሰረተ ልማቶችን፤ የእንስሳት ጤና አገልግሎት ስራዎች፤ ያሉ ንግድ እንስሳት ዝርያዎችን ምርታማነታቸውን እና ሌሎች ጠንካራ ጎኖችን ለገዢ ሀገራት በስፋት በማስተዋወቅ በነባር የቁም እንስሳት ገዢ ሀገራት ያለንን የገቢ ያድርሻ ለማሳደግ በሎም አዳዲስ መዳረሻ ገቢዎችን ሰብሮ ለመግባት የሚያስችሉ የገቢ ያማስፋፊ ያለና ትስስር ስራዎች ይከናወናሉ።

በተለይ የሃገራችን የቁም እንስሳት ጤና አገልግሎት ለወጪ ንግዳዎች መስፋፋት መሰረታዊ ጉዳይ በመሆኑ የጤና አገልግሎት አሰጣጥና ተደራሽነት በማሻሻል በዓለም አቀፍ እንስሳት ጤና ተቋም (OIE)

የተቀመጡ ዝቅተኛ መስፈርቶችንና የገዥዎችን ንግድ ላሳት ሊያሟሉ በሚችሉ መንገድ ተግባራዊ ይደረጋል። ከውጭ ጉዳይ ሚኒስቴርና በነባር እና በተመረጡ አዳዲስ መዳረሻ ገቢዎች ከሚገኙ አምባሲዎች ጋር ቅንጅታዊ እሰራር በመፍጠር በአለም አቀፍ ደረጃ በሚደረጉ ሌግዚቢ ሽኛ ችግሮች በመሳተፍና በሀገራችንም እንዲዘጋጅ በማድረግ እንዲሁም ሌሎች የተቀናጁና ጠንካራ የገቢ ያማስፋፊ ያተግባራት ትኩረት ሰጥቶ ይሰራል። በወጪ ንግዳዎች ላይ የሚሰጠው የቀውስ የቁም እንስሳት አቅርቦት እጥረት ለመፍታት የሚያስችል የአቅርቦትና ፍላጎት ማሰሳት ችግር ማድረግ እንዲቻለው ችላለኪዎች መካከል በጽሁፍ ውል ላይ የተመሰረተ የገቢ ያትስስር እንዲፈጠር ይደረጋል፤ በትስስር ላይ የሚፈጠሩ ችግሮችን በመለየት የክትትልና ድጋፍ ስራዎች ይከናወናሉ።

በቁም እንስሳት ግብይት የሀብት ስራ ማህበራትን ማረጋገጥ የተደራጁ የቁም እንስሳት ግብይት ሀብት ሥራ ማህበራትን በማጠናከርና አዳዲስ ሀ/ስራ ማህበራትን በአርብቶ አደር አካባቢዎች በማቋቋም፤ የብድር አቅርቦትን በማመቻቸት፤

የስራ እቅድ እንዲያዘጋጁ በማድረግ የማህበራቱን የእመራር አካላትን የምራት ብቃት በማሳደግና ግልፅ ነት ያለውን አሠራር በማስፈን፤ ማህበራቱን እንስሳት አድላቢዎች እና ላኪዎች ጋር በኮንትራት ውል ማስተሳሰር፤

ትስስርን በተመለከተ ከክልሎች ጋር የጋራ ድረክ በመፍጠር የተከናወኑ ስራዎችን የተገኙ ጤቶችን በጋራ መገምገም፤ ተከታታይ የእቅድ ግንባታ ስራዎችን በመስራት የቁም እንስሳትን በቀጥታ ከአርቢዎች ወደ ላኪዎች የሚያቀርቡ በትንብሎም አረጎቸው በቁም እንስሳት ላኪነት እንዲሰማሩ በማድረግ ከፍተኛ ሚና እንዲገኙ ላቸው ይሰራል። በአጠቃላይ

የቁም እንስሳት ከሚገኝበት አካባቢ ያሉ አድላቢዎችን፤ ነጋዴዎችንና ሀብት ስራ ማህበራት ያሉ ባቸው ንግድ ንስና ሌሎች ችግሮችን እንዲፈቱ በማድረግ ከስጋ ላኪ ቁራዎች ጋር የገቢ ያትስስር በመፍጠር አቅርቦትን አስተማማኝ ለማድረግ ጥረት ይደረጋል።

ስጋ ላኪ ቁራዎች እና እቅራቢ ነጋዴዎች ለአርድ የሚሆኑ የስጋ እንስሳቶችን ከግብይት ማዕከላት ከገዢ በኋላ ወደ መዳረሻ በታዎች እስከሚጓጓዙ ድርስ የጤና ጥራት እንዲሰጥ ያጋጥማቸው በእቅራቢ ያው የሚቀደበት የተለየ በታዎች እንዲኖሩ ላቸው ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በቅንጅት ተቃዋሚ ያገኙበትን አሰራር ይፈጠራል። ስጋ ላኪ ቁራዎች በግብርና ተግባራት የሚገዟቸውን የቁም እንስሳት ገዥዎችን በሚፈልጉት መጠንና የጥራት ደረጃ መሰረት በማዘጋጀት በአቅርቦት ላይ የሚታየውን መሰረታዊ ችግር ለመፍታት በ

ሎም ለመኖሪያ ወጣት ወይን ከፍተኛ ወጪ እንዲቀንስ በማድረግ ግለሰብ ወይን ወደ ወጪ ለመጨመር የመኖሪያ ልማት ስራዎችን የሚያገኙበትን አሰራር ለማሻሻል ለከታተቸው አካላት ጋር በቅን ጅምር ይሰራል።

ጥሬ ቆይታ ለጠላይ የተሰማሩ የግብይት ተቀንያን ግብይት ስር ዓቅል የበቂ ግንዛቤ እንዲኖራቸው በማድረግ ከቆይታ ንግድ ስትራቴጂ ጋር የገበያ ትስስር በመፍጠር አጭር የግብይት ሠንሰለት ተግባራዊ በማድረግ የአምራቱ እና ሌሎች የግብይት ተቀንያን ተጠቃሚነት እንዲረጋገጥ ይደረጋል።

የወተትና ወተት ተቀጽኦ ጥራት ደህንነቱን በጠበቀ መንገድ የግብይት ተቀንያን ተጠቃሚነት ሊያረጋግጥ ማለት ምን ያህል ወጪ የሚጠይቅ (አዎ ጅ፣ ደንብ፣ መመሪያ እና የአሰራር ማንኛውም) እንዲቀረጽ በማድረግ የግብይት ስር ዓቅል ማራገጥ ደረጃ ተግባራዊ እንዲሆን የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራዎች በስፋት ይከናወናሉ።

የወተት ምርት ግብይት ከባድነት ጋር ሳይቀላቀል ጥራትን በጠበቀ ሁኔታ ለተጠቃሚው እንዲደርስ ለማስቻል የምርት ጥራትን መሰረት ያደረገ የክፍያ የምርት ርክብ በስርዓት ይዘረጋል።

የወተትና ወተት ተቀጽኦ ግብይት ስርዓትን በመጠቀም አቀናባይ ስራዎች ያለባቸውን የምርት አቅርቦት ችግር ሊፈታ በሚችል መልኩ የገበያ ትስስር ስራዎች የሚከናወኑ ሲሆን በዘላቂነት ሊፈታ የሚችል ዘመናዊ የጠላት ክብደት ክስ ዘይቤ የታገዘ የወተት ገበያ መረጃ ስርዓት በመግቢያ ስርዓት ለዘርፍ ትብብር (PPP) በመዘር ጋት እና የማስተዋወቅ ስራ በመስራት የምርት አቅርቦት የሚሰጥ ስራዎች ለተጠቃሚዎች ተደራሽ ይደረጋል።

አርሶ ወይም አርብ ተቀጽኦ ስራዎች ምርት ተቀንሶ ደራጃ ሁኔታ ለገበያ ማቅረብ እንዲችሉ በህብረት ስራ ማህበረሰብ የሚደረግ ስራ ስርዓት አሰራር በመፍጠር አሰራራ ላይ ወንድ ጋር በማድረግ የምርት ጥራት ደህንነቱ የተጠበቀ ወተት ለአቀጣሪዎች በቀጥታ እንዲደርስ በውል ላይ የተመሰረተ የገበያ ትስስር ይፈጠራል።

ዶሮና የዶሮ ምርት ግብይትን ለማሻሻል በተለያዩ የሃገሪቱ ክፍሎች በዶሮ አርባ ታየተሰማሩ እርቢዎችን ጥርፋይ ለማዘጋጀት ከአቀናባይ ድርጅቶች ጋር በውል ላይ የተመሰረተ የገበያ ትስስር እንዲፈጠር ይደረጋል። የዶሮና የዶሮ ምርት አቅርቦት የሚሰጥ ስራዎች ለዘመናዊ የገበያ መረጃ ስርዓት በመግቢያ ስርዓት ለዘርፍ ትብብር ለተጠቃሚው በቀላሉ ጥቅም ላይ ሊውል የሚችል ስርዓት እንዲዘረጋ ይደረጋል።

የማርምርት ግብይትን ለማሻሻል ከማር አቀናባይ ስራዎች በግብዓትነት የሚቀርብ ጥሬ ማርምርት አቅርቦት በመጠን በጥራት እንዲሻሻል ይደረጋል። ሰፋፊ የመግቢያ ጥቅም ደረጃዎችን መሰረት በማድረግ ማር ለማምረት እንዲቻል ስራ አጥ ወጣቶችን በማደራጀት፣ ተከታታይ ስልጠናዎችን እና የግንዛቤ ማስጨበጫዎችን በመስጠት፣ የፋይናንስ አቅርቦት በመፍጠር እና እዳዲስ ቴክኖሎጂዎችን ጥቅም ላይ በማዋል፣ አሰራራ ላይ ወንድ ክትትልና ድጋፍ ስራዎችን በመስራት እና ዘላቂ ገበያ ትስስር በመፍጠር ለአዲስ ስትራቴጂ የጥሬ ማርምርት ግብዓት አቅርቦት ችግር ሊመፍታት ይሰራል። የህብረት ማህበራት በግንብ ስርዓት ስራዎች ላይ በቀጥታ እንዲሳተፉ በማድረግ ለገበያ የሚቀርበውን የማርምርት ዕጥረት በጥራትና በመጠን እንዲሻሻል የተሻለ ሚና እንዲኖራቸው ይደረጋል። የማርምርት ስራዎችን የገበያ ችግር ለመቅረፍና በህገ ወጥ እና ከንትር ባንድ መንገድ ወደ ሳይንስ ስርዓት ማርምርት ለመቀነስ የገበያ ትስስር በዘላቂነት እንዲፈጠር የግብርና ኮንትራት ስርዓት (Contract farming system) ተግባራዊ ይደረጋል። የማርምርት ስራዎችን በጥራት እንዲያመርቱ የምርት መጠን ለመጨመር በሚል ከሌሎች ባዕድነት ጋር መቀላቀልን (Product adulteration) እንዲቀንስ ለማስቻል በጥራት ላይ የተመሰረተ የክፍያ ስርዓት (Quality based payment system) እንዲዘረጋ ይደረጋል። በመሆኑም የጥሬ ማርምርት አቅርቦት በ2012 በጀት ዓመት ከነበረበት 59 ሺህ ቶን በ2022 ወደ 152 ሺህ ቶን ጥሬ ማርምርት ለአቀናባይ ስራዎች እንዲቀርብ ለማቅረብ ኢላማ ተቀምጧል።

የአሳ ምርት ለሃገር ውስጥና ውጭ ገበያ ጥራትን በጠበቀ መንገድ የሚቀርብ ጥሬ ማርምርት ግብይት ስርዓት የሚዘረጋ ሲሆን በተለይም የግብይት ሰንሰለት አጭር የሚሆንበትና አምራቱ እና ሌሎች ወንድ ወደ ሳይንስ ደርገው ማርምርት ስራ ይፈጠራል። በዚህም መሰረት ወጣቶችን በማደራጀት በዓሳ አምራችነት እንዲሰማሩና የፋይናንስ አቅርቦት ለሌሎች አገልግሎቶች እንዲጠናከሩ ይሰራል። በመሆኑም በ2022 ለዓሳ ማቀናበሪያ ፋብሪካዎች የሚቀርብ አርጥብ ዓሳ 2934 ቶን ለማድረስ ኢላማ ተቀምጧል።

በተጨማሪም ቱራቶችን ወደ የእንስሳትና ግሳም ርዕሰ ልማት አካባቢ ያቸዩ ሚኒስቴር ተግባራትን በመለየትና ሥራ ላይ በማዋል የእንስሳትና ግሳም ርዕሰ ልማት ስራዎች የገበያ ተሥራር ለመፍጠር እንዲሁም ለአካባቢው ማህበረሰብ የሥራ እድልና የገቢ ምንጭ ለመፍጠር ይሠራል። ተደራሽ የሆኑ አካባቢ ያቸዩ ሚኒስቴር በተጨማሪም ይቅዳል ከአካባቢው ንእርሶ/አርብቶ እድሮች ለቱራቶች መስህብ የሚሆኑ ቁሳቁሶችንና ባህላዊ አኗኗር አይቤዎችን እንዲሁም ፈረሽ የእንስሳትና ግሳም ርዕሰ ልማት ስራዎችን ለገበያ ማቅረብ ያስችላል።

2.2.3.4 የግብይት መሰረት ልማት እንዲሟሉ ማድረግ

የቁም እንስሳት እድላቢ ያቸዩ ላኪዎች የመሬት እና የመሰረተ ልማት አቅርቦት ችግር ከክልሎች የሚመለከታቸው አካላትን ጋር በቅንጅት በመስራት የመሬት እና የመሰረተ ልማት አቅርቦትን ማረጋገጥ በሌሎችም በዘላቂነት ለቁም እንስሳት ማድለብና ማቆያ ቦታ ለቁም እንስሳት መኖሪያ ልማት ስራ የሚውል መሬት ለይቶ እንዲዘጋጅና ለባለሀብቶች እንዲተላለፍ በማድረግ የግብይት ተቀንያን የማምረት ወጪ (Cost of Production) እንዲቀንስ በማድረግ ተቀዳሳሪነታቸው እንዲጨምር ይደረጋል።

የቁም እንስሳት ግብይት በሚፈለገው ደረጃ እንዲፈጸም የሚያስችሉ የግብይት መሰረተ ልማት ችግሮች ለይም በክልሎች እና ከተማ አስተዳደሮች የቁም እንስሳት ግብይት ስርዓት የተገበረ ዕቅድ በማዘጋጀት የመጀመሪያ እና የሁለተኛ ደረጃ የቁም እንስሳት ግብይት ማዕከላት ለአርብቶ እድራ ቅርብ ባላቸው ቦታዎች እንዲደራጁ በማስተባበርና ክትትልና ድጋፍ ማድረግ፣ እንዲሁም በግብይት ሥርዓቱ መሠረት ለተደራጁ የግብይት ማዕከላት አስፈላጊ የገበያ መሠረተ ልማት ችግሮችን እንዲሟሉ ይደረጋል። የግብይት ማዕከላት ለአርብቶ እድራ ቅርብ ተሰቋቋሙ የገበያ ችግር በመኖሩ ምክንያት ወደ አገራችን ማህተም ማስተላለፍ የሚወጣውን የቁም እንስሳት ላኪዎች በቀጥታ የሚገዙበት ዕድል ስለሚፈጥር በወጪ ግዳ የገቢ ግኝት ጭማሪ ላይ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

በተጨማሪም የተጀመረውን የቁም እንስሳት ገበያ መረጃ ስርዓት በማጠናከር መረጃው ከሁሉም የቁም እንስሳት ግብይት ማዕከላት እንዲሰበሰቡና ለአርብቶ እድራ ቅርብ ተቀንያን ተደራሽ የሆኑ የተለያዩ የማሰራጨ መንገዶችን በመጠቀም ወቅታዊነቱን ጠበቀ መልኩ ማሰራጨት፣ የሀገር ውስጥ የውጭ ገበያው የሚፈለገውን የእንስሳት ዓይነት፣ ዝርያ፣ የጥራት ደረጃ፣ የገበያ ወቅቶች የመሳሰሉ መረጃዎችን በማሰባሰብ፣ በማደራጀትና በመተንተን ለአርብቶ እድራ ቅርብ ተቀንያን ተደራሽ በማድረግ የምርት ሂደቱ ገበያ መር እንዲሆን እና በወጪ ግዳ ላይ የሚስተዋለውን የቁም እንስሳት አቅርቦት ችግር በመፍታት ረገድ ከፍተኛ ሚና እንዲኖረው ተከራካሪነትን ጥቅም ይሰራበታል።

ከጅቡቲ ጋር የሁለት የሽም ምንት በማድረግ ከሃገራችን የሚላኩ የቁም እንስሳት ወደ መርከብ እስኪጫኑ ድረስ በጅቡቲ ወደብ የሚቆዩበት ምቹና በቁየማ ቆያ ቦታ በተመጣጣኝ ክፍያ እንዲኖር ጥረት ይደረጋል። በዚህም ላኪዎች ከዚህ በፊት በወደብ ማቆያ ቦታ የሚወጣውን ከፍተኛ የኪራይና የአገልግሎት ወጭዎችን በሌሎችም የሚደርስ ባቸውን ከፍተኛ እንግልት ስለሚቀንስ ላቸው ለጅቡቲ የሰማሊ ላንድ ክመላክ ባለፈበት ተቃዋሚ ወደ መካከለኛው ስራ ቅመደራ ሻሃገራት እንዲልኩ ስለሚያስችል ወጪ ግዳ አፈጻጸም መሻሻል ላይ ጉልህ ሚና ያለው።

በሃገራችን በመገንጠል ላይ የሌላ የቁም እንስሳት ኳራን ታይን ጣቢያዎች ግንባታቸው ደረጃውን ጠበቀ መልኩ እንዲጠናቀቁ በማድረግ የሃገራችን የቁም እንስሳት ተቀባይ ሃገራት በሚፈልጉት የጥራት ደረጃ ተዘጋጅተው ምንጫቸው ኢትዮጵያ (Certificate of Origin) መሆኑን ማረጋገጥ ለቁም እንስሳት ጤና ሰርተፊኬት (Veterinary Health Certificate) አማካኝነት በቀጥታ ወደ ተለያዩ ሀገራት የሚላኩበት አሰራር ይፈጠራል። በዚህም መሰረት ከዚህ በፊት በጅቡቲ የእንስሳት ኳራን ታይን ጣቢያ ስገባት ለተጨማሪ መኖሪያ፣ ክትባት፣ ትራንስፖርት እና ሌሎች አስተዳደራዊ ወጪዎች የሚኖር ጋቸው አሰራር እንዲቀረፍ በማድረግ ተቀዳሳሪነታቸው እንዲጨምር ይደረጋል።

የእንስሳት ኳራን ታይን አስተዳደርን በሚመለከት የሌሎች ሃገሮችን ተሞክሮ በመውሰድ የግል ዘርፍ ለውጭ ሀገራት ወይም ከመንግስት ጋር በቅንጅት (PPP) የሚሳተፍበት አሰራር በመዘር ጋቸው የአገልግሎት አሰጣጡ አስተዳደር የተቀባይ ሃገራትን ፍላጎት ሊያሟላ በሚችል መንገድ ተግባራዊ ይደረጋል።

በሀገር ውስጥ ማስተላለፍ ስራዎችን ወደ ስራ ላይ ማድረግ ለቁም እንስሳት ግብይት ስራ መሰረት እስኪላከው ንእርሶ እድራ ወይም ስራ ላይ ማድረግ ያለበት የቆይታ ቦታ (Holding Grounds) ከክልሎች ጋር በመቀናጅት በተመረጡ የግብይት መውጫ ቦታዎች (Trade Routes) ላይ ማድረግ ይቻላል።

በማቋቋም እና የውስጥ መሰረተልማዎች እንዲሟሉ ናላገልግሎት እንዲሰጡ በማድረግ ህገ ንግድ በህጋዊ ወጪ ንግድ ላይ የሚያሳድረው ንክፍተኛ ጫና እንዲቀንስ ይደረጋል።

ወጥ

ዘመናዊና ተቀባይነት ያለው የቁም እንስሳት ትራንስፖርት ንስርዓት ንበመዘር ጋት የቁም እንስሳት ላኪዎች ን የእንስሳት ትራንስፖርት ችግር ከትራንስፖርት ሚኒስቴር ፍላጎት የሚመለከታቸው አካላት ጋር በመስራት መፍታት እና ተፈጻሚነቱን በመከታተል የቁም እንስሳት የትራንስፖርት አቅርቦት ናስርዓት ችግር እንዲቀረፍ ይደረጋል።

በመሆኑም ህገወጥ ደላሎች ምክንያታዊ ያልሆነ የትራንስፖርት ባንክ እንዳይከሰት የተሸከርካሪ ባለንብረቶች ንክብር የቁም እንስሳት ላኪው ጋር በተሸከርካሪ ማህበራት ቼብስል በቀጥታ የቁም እንስሳት ግብይት ተዋንያ ጋር ትስስር እንደፈጠር ይደረጋል።

በዘላቂነት ግን የአለም አቀፍ የእንስሳት አያያዝና ትራንስፖርት ደረጃዎች እንዲሟሉ ናባሃገራችን የቁም እንስሳት ወጪ ንግድ ንዓል ጸጸም ከማሻሻል እንዳርከፍተኛ ሚና ያለው በመሆኑ ዘመናዊ የቁም እንስሳት ማጓጓዣ ተሸከርካሪዎች (Dedicated Trucks)

ወደሃገራችን የሚገቡትን አሰራርና ማባረቻዎች ንበመዘር ጋት ባለሃብቶች እንዲያስገቡ እና ላገልግሎት እንዲሰጡ በማድረግ ችግርን በዘላቂነት እንዲፈታ ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር የሚተገበር ይሆናል።

ለጥሪ	ቆይታ	ሌጠ	ግብይትን	ለማሻሻል
-----	-----	----	-------	-------

ከክልሎች ፍላጎት የሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር ቅንጅታዊ አሰራር በመፍጠር የመጀመሪያ ደረጃ የግብይት ማዕከላት እንዲቋቋሙና አስፈላጊ መሰረተልማዎች እንዲሟሉ በማድረግ ግብይት እንዲፈጸም ባቸው ይሰራል።

የወተት ምርት ጥራቱን በጠበቀ መልኩ ለአቀነባባሪዎችና ተጠቃሚዎች እንዲቀርብ ለማስቻል ምርት ግብይቱ ላይ የሚስተዋሉ መሰረታዊ ማኅበራትን መፍታት መሰረታዊ ተግባር ነው።

በመሆኑም ወተት ከሚመረቱበት አካባቢ ጥራቱን ደህንነቱን በማያንድ ልሁኔታ እንዲከማች በማድረግ (food grade) የሆኑ የጥሬ የወተት ማከማቻዎች ቃዎችን ለቅም ላይ እንዲውሉ የሚደረግ ሲሆን ለዚህም ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በቅንጅት ስራዎች በሃገር ውስጥ የሚመረቱበት እና እንደ አስፈላጊነቱ ሃገር ወጪ በድኅረ ማኅበራት የሚባሉትን ምርት እንዲዘረጋ ይደረጋል። የወተት ምርት ከተመረቱበት ወደተለያዩ የገበያ ማድረሻዎች በጥራት እንዲርስ ለማድረግ እንዲቻል ተስማሚ የሆኑ ማጓጓዣ ስራዎችን ለቅም ላይ እንዲውሉ ሌሎች ከሚለኩታቸው አካላት ጋር በመቀናጀት ወደሃገር ውስጥ የሚገቡትን አሰራር በመፍጠር በትም ቼሁኔታ ይመቻቻል።

የወተት ምርት ከተመረቱበት በታወቀው ለገው ማድረሻ እስኪደርስ ድረስ ከክልሎች ጋር በመነጋገር ምርቱ በብዛት በሚመረቱበት አካባቢ ደረጃዎችን የጠበቁ እና ወስጣዊ መሰረተልማታቸው የተሟላ ላላቸው የወተት ምርት ማሰባሰቢያ ማዕከላት (Milk collection centers)

እንዲቋቋሙና አስተዳደራቸውን ዘመናዊ በማድረግ በመሆኑ አቅማቸው ላገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል።

የዶሮ የግብይት ማዕከላት በሚቋቋሙበት አቅራቢ ያለሃገር ውስጥ ፍጅታ የሚውል የዶሮ ስጋን በጥራት የእርድ አገልግሎት ለመስጠት እንዲቻልና የስራ አጥነት ችግር ንበመቅረፍ በሌሎች የአካባቢ ብክለትን ለመቀነስ እንስተኛ የእርድ አገልግሎት መስጫ በታዎች በስፋት እንዲቋቋሙ ይደረጋል።

የማር	ምርት	ግብይትን	ለማሻሻል	በተለይም
-----	-----	-------	-------	-------

ወደውጭ የሚላክ የማር ምርትን ተቀባይ ሃገራት በሚፈልጉት ዝቅተኛ የምርት ጥራት ደረጃ መሰረት መዘጋጀቱን ለያረጋግጥ የሚችል ዘመናዊ ላቦራቶሪ፤

የተመሰከረ ለት የማር ምርት ጥራት መለኪያ መሳሪያ አቅርቦት እና አገልግሎት አሰጣጥ እንዲሻሻል የገልገል ፋተሳትፎ እንዲጨምር በማድረግ በገዥዎቻችን በኩል ታማኝነት ያለው አሰራር ይደረጋል። በተለያዩ የሃገራችን ክፍሎች የሚመረቱትን ጥሬ ምርት ጥራቱን ደህንነቱን በጠበቀ መንገድ ለአቀነባባሪዎች እንዲደርስ ለማድረግ የማር ማሰባሰቢያና ማቀነባባሪያ ማዕከላት (Honey Collection Centers) ቁጥር በ2012 ከነበረበት 15 ማዕከላት የተለያዩ የበጀት ምንጮችን በማፈላለግና እንዲገነቡና የውስጥ መሰረተልማታ ለማሟላት በትኩረት ይሰራል።

የእሳ ምርት በሚመረቱበት የወሃ አካል የዓሳ ማዘጋጀት ማቆያ መሰረተልማዎች (fish port facilities) በማቋቋምና የምርት ጥራት ቁጥጥር አሰራር ስርዓት በመዘር ጋት አቀነባባሪዎችን ስትራቴጂ ለገው ጥራት ደረጃ እንዲደርስ ይደረጋል።

2.2.3.5 የእንስሳትናአሳምርቶቻቸውንግብይትፋይናንስስርዓት

በቁምእንስሳትወጪንግድላይየተሰማሩባለሀብቶችንክህለውለማሳደግበዘመናዊእናአለምአቀፍእንስሳትንግድናግብይትዘር ያተከታታይየአቅምግንባታስራዎችንበመስራትየወጪንግዳን፤ የውስጥየመስራትአቅም፤ ያለውንሀብትእናሌሎችምቼሁኔታዎችንታሰቢያደረገየወጪንግድ ስራ ዕቅድ (Business Plan) አዘጋጅተውእንዲሰሩበማድረግ፤ በወጪንግድሂደቱየሚያጋጥሟቸውንየሎጀስቲክስክቅርባት፤ አስተዳደራዊማንቆናእንቅፋቶችንበመለየትተከታትለብመፍታትአቅማቸውንእናተወዳዳሪነታቸውንየማሳደግተግባራትይ ከናወናሉ።

ለቁምእንስሳትየወጪንግድአስተማማኝናዘላቂነትያለውየፋይናንስአቅርቦትእንዲፈጠርከኢትዮጵያንግድባንክጋርስምምነት ላይበመድረስእናየመግባቢያስነድበመፈራረምበቁ፤ ፍትሃዊናወቅታዊየብድርአቅርቦትስርዓትበመዘርጋትናብድርአጠቃቀሙላይክትትልናድጋፍበማድረግበወጪንግዳላይያላቸውተሳትፎእንዲጨምርይደረጋል።

2.2.4 የእንስሳትናሳምርትጥራትናደህንነት

2.2.4.1 የቁምእንስሳትኳራንታይን፣ኢንስፔክሽንናሰርቴፊኬሽንአገልግሎት

በሚቀጥሉት10 ዓመታትወደውጭገበያለሚላኩየቁምእንስሳትየሚሰጠውየኳራንታይን፣ ኢንስፔክሽንናሰርቴፊኬሽንአገልግሎት በ2012 ዓመትካለበትዓልጋከብት 10000፣ በግናፍዳል 203000 እናግመል 4000 በማሳድ በ2022 ዕቅድዘመንመጨረሻበቅደምተከተልወደ 595798፣ 509811 እና 95143 ለማድረስ ኢላማ ተቀምጧል።

በመገንባትላይያሉኳራንታይን፣የቅንብላፋጣኝእንዲጠናቀቁክትትልበማድረግእናየተጠናቀቁትንየኳራንታይንግቢያዎችየተቀባይሀገራትንይሁንታይን፣የግፍብማድረግ፤

የእንስሳትልየታናየኋልዮሽክትትልስራዎችንበማጠናቀቅእንዲሁምሌሎችበእንስሳትጤናዙሪያየተጀመሩስራዎችንበማጠናቀቅእናበተቀባይሀገራትበማስተዋወቅበነባርናአዳዲስየቁምእንስሳትተቀባይሀገራትያለንንየገበያድርሻየማሳደግተግባራትይ ከናወናሉ።

ከውጭጉዳይሚኒስቴርናበተቀባይሀገራትከሚገኙሚሲዮኖችንጋርበጋራበመሆንበአለምአቀፍደረጃበሚደረጉኤግዚቢሽኖች በመሳተፍናበሀገራችንምበማዘጋጀትወደመዳረሻሀገራትየንግድልዑክበመላክናበመጋበዝእንዲሁምሌሎችየተቀናጁናጠንካራየገበያማስፋፊያተግባራትንበማከናወንበወቅቱያሉትንውስንየመዳረሻሀገራትእድማስማሳደግናነባርቼምእንዲጠናከሩ ይደረጋል።የቁምእንስሳትኳራንታይን፣ኢንስፔክሽንናሰርቴፊኬሽንአገልግሎትማሻሻል፤እንደሁምየእንስሳትልየታ፤ ምዝገባናየኋልዮሽክትትልአሰራርንለመተግበርከታችንታዘረዘሩትተግባራትየሚከናወኑይሆናል።

ኢትዮጵያቀደምሲልበገባችባቸውየእንስሳትናውጤቶችየውጭገበያዎችለመቆየትናበእነዚህገበያዎችየደንበኞችንመሰረት (Customer Base) ለማስፋት፤

እንዲሁምበአጭርጊዜመስፈርቶቻቸውንለማሟላትየምንችላቸውንናየተሻለየሚከፍሉአማራጭገበያዎችንበመለየትናበ መግባትየላቀተጠቃሚለመሆንጥረትይደረጋል። ከዚህጋርተያይዞየእንስሳትኳራንታይን፤

ኢንስፔክሽንናሰርቴፊኬሽንሥርዓቱንበተቀባይአገርችመስፈርትናዓለምአቀፍደረጃዎችላይተመስርቶበማጠናከር፤ የእንስሳትልየታ፤ ምዝገባናክትትልሥርዓት (Livestock Identification and Traceability) በመገንባትናየተጀመሩትን 3 ዓለምአቀፍደረጃቸውንየጠበቁኳራንታይንግቢያግንባታዎችንበማጠናቀቅናሥራብማስጀመርእንዲሁም ፤ የሙያተኛውንአቅምበመገንባትናየቁምእንስሳትወጪንግድንየማሳለጥሥራብትከረትይሰራል።

የአገራችንእንስሳትየኳራንታይን፣ጊዜአቸውንጨርሰባጅቡቲወደብበኩልበሚላኩበትጊዜአለምአቀፍንየእንስሳትጤናድርጅትን መስፈርትያሟላየተላላፊስርዓትበወደብኩልባለመተግበሩምክንያትላልተፈለገውጭናየጊዜብክነትየመዳረግሁኔታሰላሌይ ሄንዳላማስቀረትከሚመለከታቸውየጅቡቲናየአገራችንአካላትበተለይከውጭጉዳይሚኒስቴርናከምሰዮኖችንጋርበመነጋገር የስምምነትሰነድበመፈረምየቁምእንስሳትኢክፖርትእንዲሳለጥይደረጋል።

በተጨማሪምየብዙአገሮችመስፈርትእየሆነየመጣውንየእንስሳትልየታናክትትልሥርዓትግንባታናየሙከራትግብራምበዕቅድ ዘመኑየሚከናወንሲሆንበዕቅድዘመኑመጨረሻበልየታሥርዓቱየሚገቡዓልጋከብቶች ፤በግናፍዳልንምየቡድንልየታብቁጥር 800000፤ 1200000

በቅደምተከተልሺህለማድረስታቅዷል።እንደሀገርከውጪየሚገቡየቁምእንስሳትናእንስሳትውጤቶችጋርየሚገቡበሽታዎች ንናቸደጋዎችንለመከላለልየሚያስችልየቅድመኳራንታይንስርዓትናየቁጥጥር ኳ/ግቢያ (Post entry Quarantine System and Facility) እንዲገነባይደረጋል።

ቀደም ሲል በተጀመረው አሠራር መሠረት ቤት ማረፊያ ስራ ለመፈጸም ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

የምግብ ደህንነት መርመሪያ ላይ ለመግባት ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። የክትትል፣ ግምገማ፣ ድጋፍና ግብረ መልስ አሰራርን በማጠናከር የእንስሳት ሕብረተሰብ ጤና ሽፋንን ማሳደግ ፣

ለተለያዩ የክልል ባለሙያዎች ከእንስሳት ወደ ሰው ማረፊያ ለመግባት ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። በምግብ ደህንነት ዙሪያና AMR ላይ የአጭር እና የሙዛሪ ስራዎችን በመስራት ጠቅላላ ስራዎችን ማሳደግ።

የተለያዩ ሙዛሪዎችን እና ቴክኖሎጂዎችን በመጠቀም ከክልሎች ጋር የሚደረገውን ግንኙነት እና የመረጃ ልውውጥ ወደ ተሻለጸ ረጅም ለማሳደግ ማስፈጸም ለክትትል ስራዎች ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። የእንስሳት ጤናን፣ ደህንነትን፣

እና የቬትረና ሪፖርት ስልጠና ለከፍተኛ እና ለእንስሳት ወጤቶችን ደህንነት መቆጣጠር ያደገውን ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ይዘቱ ለምግብ ደህንነት ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ለምግብ ደህንነት ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። (HACCP) እና ዲፍተንድ ክልሎች ጋር በቅርብ የሚሰራ ይሆናል።

2.3 ስትራቴጂክ ዓላማ ስትራቴጂ: ዘላቂ የተፈጥሮ ህብትል ማትና አጠቃቀም

ሚዛናዊነቱን የጠበቀ ዘላቂ የተፈጥሮ ህብትል ማትና አጠቃቀም የግብርና ምርትና ምርታማነትን ማሳደግ የምግብና ሥርዓተ-ምግብ ስትራቴጂ ማረጋገጥ ማሻገር የአየር ንብረት ለውጥ ተጋላጭነትን ለመቀነስ ለመቋቋም፣

አረንጓዴ እና ስሜን ሰሜን አሜሪካ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ኢትዮጵያ በተለያዩ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ለግብርና ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ይሁን እንጂ ተገቢ ባልሆነ እያንዳንዱ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

በላይ የአርሻ መሬት በአሲድ የተጠቃሲ ሆኖ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

የለንግብ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

በተጨማሪም የጠርፎ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ከዚህም በላይ መሬቱ ባለው አቅም መሰረት ለተለያዩ አገልግሎቶች እንዲውል የመሬት አጠቃቀም ዕቅድ ባለሙያዎች ለአርሻ መሬት ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ለግንባታ መደብ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ስለ ሆነም የተፈጥሮ ህብትል ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ደንበኞች ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

በተጨማሪም ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ለዚህም አስፈላጊ የሆኑ ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

ዘላቂ የተፈጥሮ ህብትል ማትና አጠቃቀም ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

በዚህም በአጠቃላይ የሚቀጥሉት ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል። ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

አሁን ካለበት 20.5 ወደ 15.84 ቶን/ሄ/ሮ በዓመት ዝቅለማድረግ፣ የባዮማስ መጠንን አሁን ካለበት ከ27 ወደ 75.2 ሚሊዮን ቶን ካርቦን/ሄ/ሮ በዓመት ከፍለማድረግ፣ የተገለለ የሙቀት አቋቋሚ ጋዝ መጠን CO2e አሁን ካለበት ከ100 ወደ 278 ሚሊዮን CO2e ከፍለማድረግ፣ 3133754 ወጣቶች/ዜጎች (ሴት/ወንድ) የስራ ዕድል መፍጠር፣ ለ10000 ተፋሰሶች ሕጋዊ ሰውነት ያላቸው ማህበራት አቋቋሚ ውሳኔ ማውጣት ስራ ላይ ለመግባት ይቻላል።

የአፈርንጥረነገርይዘትአሁንካለበትናይትሮጅከ2029 ወደ2237 ሚ.ግ/ኪ.ግለማድረስ፣ፎስፈረስ ከ17.2 ወደ 19 ሚ.ግ/ኪ.ግለማድረስ፣ ፖታሽ ከ420 ወደ 463 ሚ.ግ/ኪ.ግለማድረስ፣ ሳልፈር ከ30 ወደ 33 ሚ.ግ/ኪ.ግለማድረስ፣ የአፈርካርናዊቁስይዘትንከ1.8 በመቶወደ2.18 በመቶለማድረስእናየጨመረዒላማተቀምጧል።የሙቀትአማቂጋዝመጠን ከ 17.55 ሚሊየንሜትሪክቶንወደ 40 ሚሊየንሜትሪክቶንለማገለልይሠራል።

2.3.1 የተሻሻሉየተፈጥሮሀብትቴክኖሎጂዎችናአሠራርችእጠቃቀም

ዘላቂየተፈጥሮሀብትልማትናእጠቃቀምየሚረጋገጠውአርሶ/አርብቶአደሩለአገራችንሥነ-ምህዳርቀጠናዎችተስማሚየሆኑቴክኖሎጂዎችንናአሰራርችንበአግባቡሲጠቀምነው።

አርሶ/አርብቶአደሩቴክኖሎጂዎችንናአሰራርችንበአግባቡለመጠቀምዘላቂየገጠርመሬትአስተዳደርናእጠቃቀምሥርዓትሲሰፍን፣ በተጠቃሚዎችተቀባይነትያለውየተፈጥሮሀብትቴክኖሎጂዎችማቅረብሲቻል፤ የአፈርናውሃሃብቶችንለመጠበቅ፣ የአፈርጤንነትናለምነትለማሻሻልእናየመስኖውሃንበቁጠባለመጠቀምየሚያስችሉአሳታፊየተቀናጁናተፋሰስንመሠረትያደረጉተስማሚቴክኖሎጂዎችንናአዳዲስአሰራርችላይዕውቀቱ፣አመለካከቱናክህሎቱሲያግ፤

የተሻሻለየተፈጥሮሀብትግብዓትንበሚፈለገውመጠን፣ጊዜ፣ ጥራትናተመጣጣኝዎጋሲቀርብማቅረብሲቻል።

በሚቀጥሉትአስርዓመታትተፈጥሮሀብታችንበዘላቂነትለማልማትናለመጠቀምአርሶ/አርብቶአደሩየተፈጥሮሀብትቴክኖሎጂዎችናአሰራርችሲጠቀምበመካከለኛጊዜበተቀናጀተፋሰስልማትያገገመመሬትስፋትአሁንካለበት 9 ወደ 18 ሚሊየን ሄ/ር ለማድረስ፣ በጥምርደንየተሸፈነመሬትስፋትአሁንካለበት 1.5 ወደ 4.7 ሚሊየን ሄ/ር ለማድረስ፣ ከከፋየአፈርአሲዳማነትያገገመመሬት ከ 82 ሺ ወደ3.7 ሚሊየንሄ/ር ለማሳደግ፣ ከከፋየአፈርጨዋማነትያገገመመሬት 10 ሺ ሄ/ር ወደ2.3 ሚሊየን ሄ/ር ለማሳደግ፣ የተንጣፈፈጥቁርአፈርመሬትስፋትበሄ/ር ዒላማተቀምጧል።

በተፈጥሮሀብት ዘርፍ
በሚከናወኑማናቸውምስራዎችየኤችአይ.ቪ.ኤድስመከላከልተግባራትንበማካተትእናማንኛውምበዘርፋበሚካሄዱስልጠናዎች፣ የውይይትመድረኮች፣ የክትትልናግምገማርዓቶችውስጥኤችአይቪንአካቶመተግበር።

2.3.1.1 ዘላቂየገጠርመሬትአስተዳደርናእጠቃቀምሥርዓት

እንደኢትዮጵያበማደግላይላሉአገራትትልቁሀብትመሬትነው።

የመሬትይዘታናየመጠቀምሙብትለዘላቂየተፈጥሮሀብትልማትናእጠቃቀምመነሻነጥብ።

የመሬትአስተዳደርናእጠቃቀምሥርዓትመሻሻልናመጠናከርአርሶ/አርብቶአደሮችበተለይሴቶችለዘላቂጥቅምቴክኖሎጂዎችንናአሰራርችንተጠቅመውየተፈጥሮሀብትንበባለቤትነትስሚትእንዲያለሙናእንዲንከባከቡያበረታታቸዋል፤

አስተማማኝዎስትናምይሆናቸዋል።

የተለያዩበወል፣ በግልወይምበመንግስትሥር የሚገኙ የገጠርመሬትይዘታዎችንበስፋት፣ በአቅጣጫናበመሬቱየመጠቀምሙብቶችንለመለየትየሚያስችልበዘመናዊኢንፎርሜሽንቴክኖሎጂየተደገፈየመረጃሥርዓትመዘርጋትናአመችየሕግማዕቀፎችንመፍጠርያስፈልጋል።

ይህምየተሻሻለየገጠርመሬትአስተዳደርናእጠቃቀምሥርዓትበመዘርጋትግለሰብአርሶአደሮች፣

አርብቶአደሮችናየግብርናኢንቨስትሜንትበተለይሴቶችናወጣቶችእንዲበረታቱ፣

በይዘታቸውየመጠቀምሙብታቸውእንዲጎለብት፣

በመሬትወሰንምከንያትየሚፈጠሩአለመግባባቶችንናግጭቶችንእንዲቀንስእንዲሁምየተፈጥሮሀብትንበዘላቂነትእንዲንከባከቡያደርጋል።

የገጠርመሬትእጠቃቀምማለትየገጠርመሬትንበእንክብካቤይዘበዘላቂመንገድለተሻለጠቀሚታእንዲውልየሚደረግበትሂደትነው።የተፈጥሮሀብትንበዘላቂነትለመንከባከብናለማልማትለመጭውትውልድምጡበቆለማስተላለፍደግሞየተለያዩየአገራችንንየሥነ-ምህዳርቀጠናዎችንናየመሬትአቀማመጥንመሰረትያደረገየገጠርመሬትእጠቃቀምእቅድማዘጋጀትናመተግበርያስፈልጋል።

የገጠርመሬትእጠቃቀምእቅድሥነ-አካላዊናማህበረ-ኢኮኖሚያዊመረጃዎችላይተመርኩዘየመሬትመጎሳቆልንናየአካባቢብክለትንሳያስከትሉከፍተኛኢኮኖሚያዊጠቀሚታየሚያስገኙአማራጮችየሚወሰኑበትናየሚተገብሩበትየአሰራርዘደነው።

በሚቀጥሉትአስርዓመታትዘላቂየገጠርመሬትአስተዳደርናእጠቃቀምስርዓትንለመዘርጋትበሚሰሩስራዎችየሚጠበቁየአጭርጊዜውጤቶችየሚከተሉትናቸው።

በክልሎች፣ በወረዳናበቀበሌደረጃበተሟላሁኔታየማዘጋጀትናየመተግበርስራዎችይከናወናሉ። ይህ ስራ ካላቸውነባራዊየአኗኗርሁኔታልዩነትአንጻርበአርሶአደርአካባቢበቀበሌደረጃየሚከናወንሲሆንበአርብቶአደርአካባቢደግሞበ ወረዳደረጃየሚከናወንይሆኖል።

3.1.1.3. ጠንካራየመሬትአስተዳደርናአጠቃቀምተቋምመመስረት

በዓለምላይ፣

ለማንኛውምሀገርመሬትውሱንሁብትናእጅግሚያስፈለጉየልማትግብአቶችአንዱአንደሆነአጠያያቂአይደለም።

ውስንሁብትየሚሆንበትዋናውምክንዳትየአንድአገርጠቅላላየህዝብብዛትእየጨመረመሄዱየማይቀርቢሆንምየመሬቱስፋት ግንሊጩምርእይቻልም።

ስለሆነምየአንድሀገርየህዝብብዛትበጨመረቁጥርየነፍስወከፍየመሬትድርሻእየቀነሰመሄዱየማይቀርህቅነው።

ስለሆነምባለውውስንመሬትላይየሚደረገውሽሚያይባባሳል። ሽሚያውሲባባስግጭትመፈጠሩአይቀሬይሆኖል።

ያለውንውስንመሬትምርታማለማድረግናለሚፈለጉየተለያዩልማቶችበተገቢውመንገድጥቅምላይለማዋልተገቢየሆነየመ ሬትየአስተዳደርናአጠቃቀምስርአትመዘርጋትይኖርበታል። ይህዕውነታ፣

በተገቢውመንገድየተደራጀናጠንካራተቋምየመፍጠርንአስፈላጊነትያሳዋል።

በዚህውስንሁብትላይአንዱሌላውንአግላይየሆኑበርካታየልማትፍላጎቶችአሉ። የተወሰኑትንለመጥቀስያህል፣

ከተማየመሰረትንበትባላይበተመሳሳይጊዜመካናይዘድየሆነየግብርናምርትማምረቻሊሆንአይችልም፣

መኪናለመንዳትየምንገነባውመንገድለባቡርመንጃእይሆንምለግብርናምአይሆንም፣

ለብርቅዬዳርአንስሳትናእለዋፋትመጠለያእርባታናልማትየምንክልለውባላይበአንድላይየሰበልልማትማካሂድአይቻልም ። ሌሎችበርካታየሆኑየልማትአይነቶችንምመጥቀስይቻላል።

ስለሆነምየልማትፍላጎቶቻችንበቅደምተከተልእስቀምጠንናተገቢውንየመሬትአጠቃቀምእቅድአዘጋጅተንበቁጠባልንጠቀ ምበትይገባል።

እነዚህንየልማትቅደምተከተሎችናፍላጎቶችየመሬትሁብቱያለበትንሁኔታተረድቶለማስተዳደርጠንካራተቋማዊመሰረትይ ጠይቃል።

ይህንንውስንሁብትበተገቢውሁኔታማስተዳደርናመጠቀምአለመቻልየሚያስከትለውንሀገራዊኪሳራክራሳችንታሪክመማር ይኖርብናል።

በሀገራችንታሪክእንደታየወከአጠቃቀምሽሚያናወይምየተዛባየአጠቃቀምምርጫበባሰሁኔታየመሬትባለቤትነትናተጠቃሚ ነት

ኢ-ፍትሃዊነትየፖለቲካሥርዓትለወጥንእስከማስከተልየዘለቀመሆኑየቅርብጊዜትዝታብቻሳይሆንየሁብቱንቁልፍነትናዘላቂ ተቋማዊምላሽየሚፈልግ ዘርፍ መሆኑንየሚያስረዳውነትነው።

በሀገሪቱያለውየመሬትመገባቆልናምርታማነቱከጊዜወደጊዜመቀነስእያስከፈለንያለውአገራዊጉዳትበግልፅየሚታይዕውነታ ነው።

ከከተሞችመስፋፋትጋርተያይዘየሚመጣውንየመሬትፍላጎትለማስተናገድበሚደረገውሂደትእየታየያለውውጥረትመሬታ ችንንበዘመናዊአስተዳደርናአጠቃቀምስርአትመምራትካለመቻላችንየተነሳእንደሆነአጠያያቂአይደለም።

ስለሆነምተገቢውንአደረጃጀትፈጥረን፣

የፖሊሲናየሀግማእቀፍዘርግተንናምቹሁኔታአረጋግጠንመሬታችንንማስተዳደርናመጠቀምለንገየሚባልጉዳይእንዳልሆነለ ሰመርበትይገባል።

በአለምበሙሉሊባልበሚችልደረጃ፣

የተሳለጠናሁሉንአቀፍየሆነአድገትያስመዘገቡአገራትአንድየሚያደርጋቸውነገርቢኖርያላቸውንውስንመሬትበዘመናዊየመ ሬትአስተዳደርናአጠቃቀምስርአትውስጥማስገባታቸውናጥቅምላይማዋላቸውነው።

ከዚህአንጻርሲታይእኛእጅግጠግምሊባልበሚችልደረጃዘግይተናልቢባልማጋንንአይሆንም።

ሀገራችንወደዘመናዊየመሬትአስተዳደርናአጠቃቀምስርአትግንባታስተገባከተሳካላቸውናቀድመውከጀመሩሀገራትበመማር ናከራሳችንንባራዊሁኔታጋርበማዛመድልንፈጥንእንችልይሆናል።

ከአደረጃጀትጋርተያይዘበአለምአቀፍደረጃስምምነትላይከተደረሰባቸውአስራሮችአንዱመሬትየሚሰጠውአገልግሎትበሴክ ተርየተገደበባለመሆኑየአስተዳደርናየአጠቃቀምስርአቱንለመወሰንየሚደራጀውተቋምበአንድሴክተርተጽእኖስርመዋልየሌ ለበትመሆኑነው።

መሬትለተለያዩየልማትስራዎችመሰረትእንደመሆኑየተሻለውንአማራጭየመምረጥሀላፊነትየገለልተኛተቋምመሆንያለበ ትከመሆኑበተጨማሪአጠቃቀምውንመሰረትበማድረግበተለያዩአካላትእንዲተዳደርማድረግለምሳይእርሻመሬትበሚሆንበ

ይህም ባለይዘታዎች በተለይ ሴቶች ገንዘባቸውን መሠረታዊው ላይ በማዋል ስንጋር የተያያዙ ግጭቶችን በመቀነስ ሙሉ ጊዜያዊውን በልማት ላይ እንዲያው ለሰማድ ረገጥ ምርትና ምርታማነት ዕድገት ከፍተኛ እስተዋጽኦ ያደርጋል።

ስለሆነም በደጋግማው ምሆነ በአርብ ቶሎ አደር አካባቢዎች የአካባቢውን ባህልና የእኗ ርዕደር ዘይቤ መሰረት በማድረግ የ2ኛ ደረጃ ይዘታማ ረገጥና የይዘታ የምስክር ወረቀት የመስጠት ግብራት በቀጣይ ዓመታት ተጠናክሮ ይቀጥላል።

ባለይዘታዎች የይዘታማ ረገጥ ጫየ ምስክር ወረቀት ማግኘታቸው በራሱ ውጤት ስላልሆነ ይህንን ወደ ኢኮኖሚያዊ ተጠቃሚነት መቀየር ላይ ላውቱ ከራሳቸው ለሰጠው የሚገባ ተግባር ነው። በዚህም መሰረት በአሁኑ ሰዓት

ባለይዘታዎች የይዘታማ ረገጥ ጫየ ምስክር ወረቀታቸውን እንደ ዋስትና በማስያዝ በድር ከአነስተኛ ገንዘብ ተቋማት በመውሰድ የእርሻ ስራቸውን በማስፋትና በቴክኖሎጂ እንዲደገፍ በማድረግ ምርትና ምርታማነትን እንዲያሳድጉ ስራዎች የሚከናወኑ ይሆናል።

ከዚህም በተጨማሪ መሠረት አልባሆኑ የገጠር ነቀሪዎችን መሠረት በማከፋፈል ማዳረስ ስለማይቻል በኪራይ ግብይት በማከናወን ገንዘብ፣ ዕውቀትና ፍላጎት ያላቸው በኪራይ መሠረት አግኝተው ተጠቃሚ የሚሆኑ በትንብል በመንደር ስራዎች ይከናወናሉ።

ባለይዘታዎች የይዘታማ ረገጥ ጫየ ምስክር ወረቀት ማግኘታቸው መንግስት መሠረቱን ለህዝብ ጥቅም ሲፈልገው ተገቢውን ካሳሳይ ከፍተኛ የህግ ስርዓቱን ሳይከተል መሠረቱን እንዳይወስድ ያደርጋል። መሠረት ለህዝብ ጥቅም በደውሰደው የመሠረት ስፋት፣

መሠረታቸው የተወሰደባቸው ባለይዘታዎች በዘዘት፣ የዋጋ ተመን እና የተከፈለ ካሳ መጠን፣ እነዚህን ባለይዘታዎች ለማቋቋም የተሰራ ስራ እና ወዘተን የሚሳይ የመረጃ ስርዓት እንዲኖር በማድረግ ይህንን ምልቀጣይ ፖሊሲ ሃሳብ ጥቅም ላይ እንዲውል የሚደረግ ይሆናል።

2.3.1.1.5. የብሄራዊ የመሠረት መረጃ ስርዓትን ማስፋፋት

እስከ አሁን በስፋት እየተካሄደ የሚገኘውን የ2 ኛ ደረጃ ይዘታማ ረገጥና የምስክር ወረቀት የመስጠት ስራ ዘላቂነት ይኖረው ዘንድ በመረጃ ስርዓት የተደገፈ መሆን ይኖርበታል።

ስለሆነም የተጀመረውን ብሄራዊ የገጠር መሠረት እስተዳደር የመረጃ ስርዓትን በተጠናክሮ መንገድ በሀገሪቱ የማስፋፋት ከገጠር መሠረት ጋር በተያያዘ የሚከናወኑ ግብይቶች ወቅታዊ የማድረግ ስራ ይከናወናል።

በተጨማሪም ይህን የመረጃ ስርዓት የሚያመነጭቸውን መረጃዎች ለተጠቃሚዎች በማሰራጨት ከ ዘርፉ የሚገኘውን ገቢ የማሳደግ ስራ ይከናወናል።

በተጨማሪም የአሳታፊ የቀበሌ መሠረት አጠቃቀም ዕቅድ ከዚህ ጋር የተያያዘ መረጃዎችን እንዲይዝና ለተጠቃሚው ተደራሽ እንዲሆን በማድረግ ምርትና ምርታማነትን እንዲያደግግ በሎም የአየርን በረት ለውጥን ለመመከት የራሱን ከፍተኛ ሚና የሚጫወት ይሆናል።

በተጨማሪም ይህን የመረጃ ስርዓት የሚያመነጭቸውን መረጃዎች ለተጠቃሚዎች በማሰራጨት ከ ዘርፉ የሚገኘውን ገቢ የማሳደግ ስራ ይከናወናል

2.3.1.1.6. የቀበሌ ማዕከላትን ማስፋፋት

በቀበሌው ስፕላ ሚኖሩ አርሶ/አርብ ቶሎ አደሮች የተያዩ መሰረተ-ልማቶችንና አገልግሎቶችን እንዲያገኙ በአንድ ማዕከላዊ ቦታ የቀበሌ ማዕከላትን መገንባት አስፈላጊ ነው። ለምሳሌ በአማራ ክልል የተጀመረውን የቀበሌ ማዕከላት (የቀበሌ ዋና ከተማ)

ምስረታ እንደተሞከረ በመውሰድ በቀጣይ በሌሎች ክልሎች በስፋት ተጠናክሮ የማስፋፋት ስራ ይሰራል። ይህ የቀበሌ ማዕከል ግንባታ ምስጢር ጋጅ ውሳኔ ሳታፈረ የመሠረተ አጠቃቀም ዕቅድ ዝግጅትን መሰረት ያደርጋል።

የገጠር ቀበሌ ማዕከላትን ማስፋፋት እንሱን ተከትለው የግብርና ቴክኖሎጂ ናግብ እት እቅራቢዎች፣ የግብርና ምርት ላይ እሴት በመጨመር ለአገር ውስጥ ምሆነ ለውጭ ገበያ የሚያቀርቡ እንስተኛ ኢንተርፕራይዞች እንዲቋቋሙ እስቻ ይሁኑ ጎታን ይፈጥራል።

ይህም ለአርሶ/አርብ ቶሎ አደሮች ለምርታቸው ገበያ በመፍጠር በብዛትና በጥራት እንዲያመርቱና ገቢቸውን እንዲያሻሽሉ በከፍተኛ ሁኔታ ያበረታታቸዋል።

ስለሆነም ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር በመቀናጃት እስፈላጊ ስትራቴጂዎችን የህግ ማዕቀፎችን መሰረት በማድረግ በአገሪቱ የቀበሌ ማዕከላት እንዲስፋፋ ይደረጋል።

2.3.1.1.7. የገጠር መሠረት የኩታ-ገጠም ይዘታ አሠራርን ማሻሻል

የኢትዮጵያን እርሻ ለማዘመን በሚደረገው ጥረት እንደ ዋና ተግዳሮቶች ከሚታዩት መካከል የአርሶ አደሮች የመሠረተ ይዘታ እጅግ አነስተኛ፣ የተጠጣጠሰና በተለያዩ ቦታዎች ተባብሮ ነው የሚገኙ መሆናቸው ነው።

በዚህ ሁኔታ አርሶ አደሮች የእርሻ ሚካና ይዘቱ ሽንገንና ሌሎች የተሻሻሉ የግብርና ቴክኖሎጂዎችን ለመጠቀም አዎጭካለ መሆኑም በ

ላይዩሪ-ምርትማሰባሰብናጥራትቁጥጥርስራዎችንለመስራትምአዳጋችሁእድርጎታል።
ይህንንችግርበዘላቂነትለመፍታትናዘርፋንለማዘመንእርሰእደርችበመሬታቸውየመጠቀምመብትንበማይነካሁኔታናአሰራፋ
አዋጭበሆነባቸውአካባቢዎችኩታ-ገጠምመሬቶችንእንዲላይበማሰባሰብ (Land Consolidation)
የኩታ-ገጠምይዘታአሠራርሥርዓትመዘርጋትያስፈልጋል።
በመሆኑምበረቂቅየመሬትአጠቃቀምአዋጁላይየተጠቀሱትንየተለያዩዘዴዎችንበመጠቀምከተለያዩባለድርሻአካላትጋርበመ
ቀናጀትየገጠመሬትየኩታ-ገጠምይዘታአሠራርንየማሻሻል ስራ በስፋትይሰራል።

2.3.1.2 በተጠቃሚዎችተቀባይነትያለውየተፈጥሮህብትቴክኖሎጂአቅርቦት

እርሰ/እርብቶአደሩለአገራችንሥነ-ምህዳርቀጠናዎችተስማሚየሆኑቴክኖሎጂዎችንናአሰራርችንበአግባቡእንዲጠቀምተ
ቀባይነትያላቸውበምርምርየተሻሻሉውጤታማ፣
ጊዜጉልበትንናውጭንቆጣቢቴክኖሎጂዎችበሚፈለገውበታ፣መጠንናጊዜበየዓይነቱመቅረብይገባቸዋል።
እንደዚሁምየሌሎችአገርችውጤታማናወጪቆጣቢ/አዋጪቴክኖሎጂዎችንበመቅሰምናበማሻሻልበሠርቶማሳያዎችበማ
ላመድናተመሳሳይስነ-ምህዳርባላቸውየአገራችንአካባቢዎችበስፋትጥቅምላይለማዋልበተጠቃሚዎችተቀባይነትያላቸው
ቴክኖሎጂዎችንማቅረብየተፈጥሮህብትቴክኖሎጂዎችንአሰራርችአጠቃቀምንለማሻሻልከፍተኛአስዋጽኦአያበረክታል።

2.3.1.2.1 የተፈጥሮህብትቴክኖሎጂማመንጨት

የመስኖውሃአጠቃቀምውጤታማነትን (ከሱብልልድገትደረጃውጋርየተገናዘበውሃመጠን፣ የውሃማጠጫጊዜ-irrigation frequency) የሚያሻሽልናምርታማነትንየሚያሳድግምርምርለተለያዩየሰብልዓይነቶችማካሄድ፤
የአፈርጨዋማነትከስተትንከመከለክልአኳያበከርሱምድርውሃቅርቦት፣
በከርሱምድርውሃጨዋማነትሁኔታእናየመስኖውሃአጠቃቀምመካከልያለውንግንኙነትበተመለከተየቅድመማስጠንቀቅቴክ
ኒካልመረጃለማቅረብማጥናትናመከታተል፤
የአየርንብረትለውጥበሚገጥምወቅትበመስኖተኮርሞዴሎችታግዘየሰብልንውሃፍላጎትትንብያመስራትናሰብልማምረትየ
ሚያስችልመረጃማውጣት፤
የአየርንብረትለውጥበሚገጥምወቅትበመስኖተኮርሞዴሎችታግዘየሰብልንውሃፍላጎትትንብያመስራትናሰብልማምረትየ
ሚያስችልመረጃማውጣት፤
የተቀናጀየተፋሰስእያዘንለማሻሻልህብረ-መ-ያዊአሰራርንየተከተለምርምርለልማትመተግበር፤
የሰብልማዳበሪያፍላጎትመጠንንየተመለከተምክረ-ሃሳብለማቅረብየየአካባቢውንየአፈርንጥረ-ነገርይዘትምርመራናሰብል-ለ
ማዳበሪያበሚያሳየውምላሽናአዋጭነትላይየተመሠረተምርምርማካሄድ፤
የሰብልምርታማነትንያስጠበቀእመራረትየሚያረጋግጥየማዳበሪያአጠቃቀምበየእርሰአደርማሳ (site specific)
ላይተመስርቶበምባይልየታገዘምክረ-ሃሳብለተለያዩሰብልሎችየሚያቀርብየውሳኔመስጫዘዴ (decision support tool)
ለማውጣትየሚያስችልምርምርማካሄድ፤
የሰብልምርታማነትንበከትቻአፈርዓይነትላይማሻሻልየሚያስችሉአማራጮችንለመሻትምርምርማካሄድ፤
ከከትቻአፈርላይትርፍውሃንየማጥፈራያዘዴበማውጣትውሃውንምቀጣይሰብልማምረትጥቅምላይእንዲውልየሚያስች
ልምርምርማካሄድ፤
የኮምጣጣላፈርችግርንለመፍታትየሚስችሉየኖራመጠንመወሰኛዘዴዎችንመለየትናየማረጋገጫጥናትማካሄድ፤
ከጊዜወደጊዜአተሟጠጠየመጣውንየአፈርእርጋኔከከርቦንመጠንለማሻሻልየተቀናጀየማዳበሪያአጠቃቀምእናየሰብልተረፈ
ምርት፣ የተመረጡእፅዎትንበለምነታቸውየእድገትደረጃላይከአፈርጋርበማደባለቅዘዴ (cover crop and green
manuring) እናሌሎችንምለአፈርለምነትየሚውሉበትአማራጮችንየተመለከተምርምርማካሄድ፤
ናይትሮጂንማከር (nitrogen fixing) እናፎስፈረስንማሟሟት (phosphorus solubilizing)
የሚችሉየአፈርማይክርቦችንከውጭበማስገባትማላመድእናከራሳችንየአፈርዓይነቶችበመሰብሰብጠቃሚየሆኑትንበመለየ
ትአዳዲስህይወ-ማዳበሪያማዘጋጀት፤
ውጤታማየሆኑየሽርሚኮምፖስትቴክኖሎጂዎችንለማቅረብለዚህዓላማየሚፈለጉየተለያዩትሎችንየመለየትሥራማካሄድ
።

ለምግብናመጠጥአግሮ-ኢንዱስትሪ፣
የእንስሳትመኖማቀነባበሪያእናለባዮጋዝአገልግሎትየሚውሉጠቃሚማይክሮብስናኢንዱስትሪዎችንለማቅረብምርምርማካሄ
ድ፤

የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አጠቃቀም ፓኪጅ ዝግጅት፡

የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አጠቃቀም ምክር እገልግሎት ለመስጠት የቴክኖሎጂ ፓኪጅ የሚዘጋጅ ሲሆን ፓኪጅ በተፈጥሮ ሀብት ልማት፣ ጥምር ደንብ ለማግኘት፣ በሬንጅ ላይ ልማት፣

በአፈር ጤንነትና ለምንት፣ በመስኖ ልማት እና ላይከምር ምርጫ/የሚወጡ ቴክኖሎጂና የመረጃ አቅርቦትን መሰረት እድርገቱ የሚዘጋጅ ይሆናል። ዝርዝር የቴክኖሎጂና የተሻሻሉ አሰራሮች ጥንቅቅ በየትኩረት ለመስጠት ዝርዝር እንደሚከተለው ቀርቧል

የአሰልጣኞችና የአርሰአደር ስልጠና፡

የተዘጋጀው ፓኪጅ ወደ አርሰ/አር-ብዩ አደራ ልማት ለመስጠት የሚወጡ ቴክኖሎጂ ስልጠና ይሰጣል በተለይም የልማት ጣቢያ ሰራተኞች በተግባር የተደገፈ ስልጠና እንዲወስዱ በማድረግ በተመሳሳይ ሁኔታ የፓኪጅ ስልጠናውን በአርሰ/አር-ብዩ አደር ስልጠና ማዕከል ለአርሰአደሩ እንዲያደርሱ ይደርጋል።

በሰርዩ ማሳያ ማስተዋወቅ፡ በምክርና ስልጠና እገልግሎት አሰጣጥ ሌላው ተግባር የተሻለ አፈፃፀም ባላቸው ምዴል አርሰአደሮች ማሳያ አርሰ/አር-ብዩ አደር የመስክ ቀን ማዘጋጀት በአቅራቢያው ያሉ አርሰአደሮች ትምህርትና ልምድ እንዲወስዱ ማድረግ ነው። ይህ ተግባር በቁቅ ድመ ዝግጅት በማድረግ የሚወጡ ስልጠናዎችን ማዘጋጀት ግን ዓመታዊ የጊዜ ሰሌዳ ተዘጋጅቶ ለትኩረት ይደረግልታል ለስኬቱ ለመረጃና ለተግባር ማዘጋጀት ማዘጋጀት ነው።

የመስክ ድጋፍና ክትትል፡

የአሰልጣኞች ስልጠናና የአርሰ/አር-ብዩ አደር ስልጠናዎች ከተሰጡ በኋላ የፓኪጅ ንቅናቄውን ለማሰራጨት የሚወጡ ስልጠናዎች ማዘጋጀት ግወቅታዊ የድጋፍና ክትትል ስራዎች የሚከናወኑ ይሆናል። የድጋፍና ክትትል አሰጣጥ የድጋፍ አሰጣጥ መሪዎች ማዘጋጀት ዓመታዊ

የጊዜ ሰሌዳ ተዘጋጅቶ ለትኩረት ይደረግልታል ለስኬቱ ለመረጃና ለተግባር ማዘጋጀት ማዘጋጀት ነው። የመስክ ድጋፍና ክትትል ከምናካሂዳው ሰርዩ ማሳያዎች የሚገኙ

የአዝርዕት ልማት ምርጫ ጥቅም ክፍያዎችን በመቀመጫ ወደ አብዛኛው አርሰአደር ማስፋት ተኩረት የሚሰጠው ተግባር ይሆናል።

ሀ) የተቀናጀ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አጠቃቀም

ከላው የችግር ስፋትና ከሚጠበቀው የምርታ ማነት ፍላጎት እንደ አስከህን የተሰሩ ትስራዎች በቁባ ለመሆን ፍቅር በቀጣይ የተፈሰሰ ስልጠና ትስራዎችን በተቀናጀ መልኩ አጠናክሮ መቀጠል ያስፈልጋል።

የተጎዱ ተፈጥሮ ሀብቶችን ከመጠበቅና ከማልማት ባሻገር በተፈሰሰው ስጥፍ በእርባታን፣ የመኖ፣

የአትክልትና ፍሬ ፍሬ ልማትንና ሌሎች ያያዥ የገቢ ምንጭ የሚሆኑ የልማት ሥራዎችን በቅንጅት በማከናወን የአርሰ/አር-ብዩ አደሩን የምግብና ስነ-ምግብ ባህሪ እንዲሁም ለኮከብ ስራዎች ማዘጋጀት በዘላቂነት ለማረጋገጥ በስትራቴጂ መሪዎች ይገባል።

የተቀናጀ የሚሰበረሰቡ ተፈጥሮ ሀብት ልማትና አስተዳደር ዓላማ የተለያዩ ስነ-ሐሳብ ደረጃው ያደገው ሆኖ ለምሳሌ ደግሞ ስልጠናዎችን በመጠቀም እንዲሁም የተጎዱ መራዎችን ከክሊኒክ ለሆነው እንዲያገባው በማድረግ ለምሳሌ ተቀናጠውን ማሻሻል እንዲሁም በተፈሰሰ ከዝናብ የሚገኘውን ሃይማኖት በመስጠት ለምሳሌ በማቆርበዝ ለቀን ጥቅም ላይ እንዲውል ማድረግ ነው።

የተፈጥሮ ሀብት በዝናብ ያልተጠበቀው ሁኔታ ለማዘጋጀት የሚከሰተውን ለደገፍ ግርፍና የአፈር መከላከያ፣

በተሰሩ ግድቦች ሊፈጠር የሚችለውን የአፈር ደለል በክለትን ለመከላከል ለመቀነስ ጉልህ ለስተዋጽኦ አደርጋል፤

የእጽዋት ባዮማስ ስንዴ ምራል፤ የሙቀት አማካኝ ጋዝ ማግለል አቅምን እንዲሁም ለመጠጥ፣ ለንጹህና፣ ለመስኖ፣

ለአሳላር ባታ የሚውል የውሃ አቅርቦትን ያሳድጋል፤

ለተፈጥሮ ሀብት ጠቃሚዎች የስራ ዕድልና ተጨማሪ የገቢ ምንጭ ይፈጥራል፤

የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አስተዳደር ጠቃሚዎችን የሚያሰበረ-ኢኮኖሚያዊ ፋይዳዎች የተጠቃሚነት ዕድል ያሳድጋል፤

ከላይ ከተገለጹ ጽንሰ-ሀሳቦች ማህበራዊ፣

ኢኮኖሚያዊና ከባቢ ያዊት ፈጽሞ ችግር ለመቀነስ ለማድረግ የላንድስኬፕሽን (Landscape Approach)

በስፋት ጠናክሮ ተግባራዊ ይደረጋል። ይህ ዘዴ በአንድ አካባቢ ያሉትን የሚያሰበረሰቡ ተፈጥሮ ሀብቶችን ለማስተሳሰር፣

ቴክኖሎጂዎችንና የተሻሻሉ አሰራሮችን በሌሎች አካባቢዎች ለማስፋት፣

በየደረጃው ያለውን አመራርና አስተዳደር በማቀናጀት በግልጽ የሚታይ ዘላቂ ለውጥ ለማረጋገጥ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

አሳታፊ የመራት አጠቃቀም እቅድን መሰረት ያደረገ የተፈጥሮ ሀብት ልማት እቅድ ማዘጋጀት፡- ከላይ ከተገለጹ ስልጠናዎች ለማዘጋጀት ለማዘጋጀት ለውጥ ለማድረግ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አጠቃቀም እቅድ የመራት አጠቃቀም እቅድ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አጠቃቀም እቅድን የማዘጋጀት ክፍተት

ተስማሚነትና መራቱ ሊሰጠው የሚችለውን ጥቅም ታሳቢ ያደረገ የተቀናጀ አሳታፊ የመራት አጠቃቀም እቅድ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና አጠቃቀም እቅድ ያስፈልጋል።

ይሁን እንጂ ከዚህ በፊት የነበሩ ጥረቶች ተፈጥሮ ሀብትን መሰረት ያደረገ የተቀናጀ አሳታፊ የመራት አጠቃቀም እቅድን የማዘጋጀት ክፍተት

ትነበር።

ስለሆነም በሚዘጋጀው ዕቅድ ውስጥ የሚካተቱ ተግባራት የአካባቢ መራቆትንና የተፈጥሮ ህብት መመናመንን ለመከላከል፤

የውኃ ህብትን ለማግልበትና የሙቀት አላማቂ ጋዞችን ለመቀነስ የመሬት የሚሰጠው ለማስቀደም ለማሳደግ የሚያስችሉ መሆን እለባቸው።

የህብረተሰቡን የባለቤትነት ማስቀመጥ ለማድረግ ለብረት ስርዓት ማስፈጸም ለማድረግ የተፈጥሮ ህብት መመናመንን ለማስቀደም ለማሳደግ የሚያስችሉ መሆን እለባቸው።

ተፋሰሱ ያለውን ጸጋና ገባራዊ ሁኔታ ያገናኘው ስራ መተግበር፡-

ለእያንዳንዱ ተፋሰስ የተዘጋጀውን የተቀናጀ አሳታፊ የመሬት አጠቃቀምና የተፋሰስ ስርዓት ማስፈጸም ደረጃ ለማሳደግ የተለያዩ አፈርና ውሃ ጥበቃ፤ ፈርጅ-በዙጠቀሜ ታያላቸውን እጽዋቶችን የመትከል ሌሎች የተፋሰስ ስርዓት ስራዎች ይከናወናሉ።

በተለይ በታላቁ የህዳሴ ግድብ ተፋሰሶች ውስጥ ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።

በተፋሰስ ስርዓት ሥራ ላይ የግሉ ተሳትፎ እንዲያደግ ይደረጋል።

የተጎዳ ቦታዎችን ከጎንደር ገደብ ማድረግ ማልማት

ልዩ ተኩረት የሚሾም የተጎዳ ቦታዎችን (Hot spot areas) በመለየት ከጎንደር ገደብ ማድረግ እንዲለጩና በቀጣይ ለህብረተሰቡ ጥቅም ላይ እንዲውሉ ይደረጋል። ያገገሙ መሬቶች ሴቶችና ወጣቶች ተደራጅተው ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል።

ስነ-አካላዊ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ሥራዎች

የተፋሰስ ስርዓት ሥራ ውስጥ በዘመናዊ ቴክኖሎጂና ሜካናይት ሽንገሎች ዝቅጠሩ ለማድረግ እንደ የመለከት ምድር ንዳት ማመጥና ሥርዓት ምህዳር የተለያዩ ስነ-አካላዊ የአፈርና ውሃ ጥበቃ ሥራዎች ይከናወናሉ።

የተሰሩ የአፈርና ውሃ ጥበቃ መሰረተ-ልማቶች በጥራት ጉዳይ ለተወይም ብልሽት የጎርፍ እደጋ የሌሎች አሉ ታዊት ጽዕን ምክንያት እንዳይሆኑ የጥራት ቁጥጥርና የጥገና ሥራ ይሰራል።

ስነ-ሕይወት ዊየ አፈርና ውሃ ጥበቃ ሥራዎች

ፈርጅ-በዙጠቀሜ ታያላቸውን የተሻሻሉ የዛፍ/ሳር ዝርያዎችን በመለየት ለስነ-ሕይወት ዊየ ተፋሰስ ስርዓት በስፋት ጥቅም ላይ እንዲውሉ ይደረጋል። በዚህም ሙቀት አላማቂ ጋዞችን ለመቀነስ/ለማግለል ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።

የተራሮች ልማት

ወጣቶችን በማደራጀትና የግሉን ዘርፍ በማሳተፍ ከባቢ ያደገውን ሚዲያዊ ጠቀሜታ ባላቸው እንደ ቀርቶ ለሰላም ሰላማዊ እጽዋት ዝርያዎች ተራሮችን በማልማት ህብረተሰቡ ተጠቃሚ እንዲሆን ይደረጋል። በዚህም ሙቀት አላማቂ ጋዞችን ለማግለል እስተዋጽኦ ይደረጋል።

የመጤው ራሪ አረሞችን መስፋት መቀነስ

በህብረተሰቡን ቅናቄና ወጣቶችን በማደራጀት የመጤ አረሞች የተስፋ ፋባቸውን ቦታዎች በመለየትና አረሞቹን ለመቆጣጠር በዘመናዊ ቴክኖሎጂና ሜካናይት ሽንገሎች መታገዝ መሬቱ ለግብርና ምርት እንዲውል ይደረጋል። የግሉን ዘርፍ

በማሳተፍ ለዚህ ውራሪ አረሞች ለእንስሳት መኖር፤ ለህይወት ጭና ለሌሎች አገልግሎት የሚውሉ በትሁኔታ ይመቻቻል።

የማሳበሪ ሰነድ ተፋሰስ ተጠቃሚ ማሳበሪ ትኩረት ይደጋፍ

የተፋሰስ ተጠቃሚዎችን ለግብር ብላቸው ሕገ-መሠረት በማሳበር በማደራጀት የባለቤትነት ስርዓት የተፈጥሮ ህብት ችግሮችን የሚያስተዳድሩበት የርክክብ፤ የአጠቃቀም፤

የአጠባበቅ የተጠቃሚነት እሠራር ሥርዓት በማስፈን ተጠቃሚዎቹ ያለሙትን ህብት ለማስተዳደር፤

ለመጠቀምና ለመጠበቅ የሚችሉ በትንህህ ለንተና ዊላቅ ምርጫ ሳይሰፈሩ ይደረጋል።

ይህም ለዘላቂ የተፈጥሮ ህብት ልማትና አጠቃቀም ጉልህ እስተዋጽኦ ለሚደረግ ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።

ለ) የጥምር እርሻ-ደንል ልማት

ጥምር እርሻ-ደንል ልማት ለትግብርና ከደንል ልማት ጋር በማጣመር በእስተኛና ሰነድ መሬቶችን ላይ የሚተገበር ወጪ ቆጣቢ የመሬት አጠቃቀም ሥርዓት ነው። ጥምር እርሻ-ደንል ልማት ከአፈር መሸርሸር ለመከላከል፤ የብዝሃ-ሕይወትን ለመጠበቅ፤

የአፈርለምነትን ለማሻሻል፤ ለሰውና ለእንስሳት ለምግብነትና ለማግኘት የሚውሉ ምርትና አገልግሎትን ይሰጣል፤ የሱብሉን የአፈርና ጥረት-ገርንና ውሃን የመጠቀም እና ይዞ የማቆየት እቅድም ቀልጣፋነት እንዲጨምር ያግዛል። በተለያዩ ምክንያቶች በደንገል የሚደርሰውን ምንጣር ከመቀነስ ምሳሌ ሙቀት እና ማቂዎችን በማግለል ለአየርን በረት የማይበ ገር እርን ያደራጁ ለኖሚን ለመገንባት ጉልህ አስተዋዎ አይደረጋል። ስለሆነም በቀጠይ ምታት የጥምር እርሻ-ደንገል ማት በስፋት ይከናወናል።

የጥምር እርሻ-ደንገል ማት ማስፋፋት

የቸግኝ ጥረትና ጤንነት እንዲሁም በቸግሪ ጣቢያው ስጥ የሚደረግ እንክብካቤ ችግኝ በሚተከል በትስፍራ ለሚኖረው ጽድቀት፤ እድገትና ምርታማነት እጅግ ወሳኝ ነው።

ስለሆነም በቀጠይ እስር ምታት ለጥምር እርሻ-ደንገል ማት የሚውሉ ፈረጃ-በዙጠቀሜ ምታት የላቸውን ችግኝ ችግኝ በተለያዩ ዘዴ በጥረት ስብከት ለማፍላት የእረንጓዴ ልማት ግብች ለማሳካት ሞዴል የመንግስት፤

የግልና የማህበረሰብ ችግኝ ጣቢያ ምታት የማጠናከርና የማስፋፋት ሥራ ይከናወናል።

የቢዝነስ ሞዴሎችን በማዘጋጀት ምሁራን በረተሰቡ በተለይ ሴቶችና ወጣቶች ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል።

ሐ) ዘላቂ የሬንጅላንድ (ሰፊ የግጦሽ መሬት) አይደለም ለአጠቃቀም

ቀደምብለው የተጠኑ ጥናቶች እንደሚያመለክቱት የአርብ ተቆይቶ አደር እካባቢ ከአገራችንን መሬት 62 በመቶ የሚሸፍን ሲሆን ከአገራችን ህዝብ 12 በመቶ ውጭ ስለሚኖሩ ከአጠቃላይ እንስሳት ስብከት ደግሞ 26 በመቶ የሚሆነውን በውስጡ የሚከሰፉ የግጦሽ መሬት ያለበት አካባቢ ነው። ይህም በሶማሌ (53 በመቶ)፣ በአፋር (29 በመቶ)፣ በኦሮሚያ በረረናዝን (10 በመቶ)፣ እንዲሁም በደቡብ-ብሔራዊ አድባባላት የተለያዩ ዞኖች (8 በመቶ)

የአርብ ተቆይቶ አደር ህብረተሰብ እንደሚገኙ ጥናቶች ይጠቁማሉ።

እነዚህ የአርብ ተቆይቶ አደር እካባቢ ምታት ከፍተኛ የዝናብ እጥረት ያለባቸው በረረ ማናከፊ ልበረረ ማናከፊ እካባቢ ምታት ሲሆኑ ከመሬቱ አቅም ላይ በሆነ የእንስሳት ልቅ ግጦሽ፤ የአየርን በረት ለውጥና የድርቅ መከሰት፤

ተገቢ ባልሆነ የመሬትና ውሃ አይደለም የጥቃቀም የተሰነሳ አካባቢ ውለከፋ የመሬት መቆላቆል ችግር የተጋለጠ ሆኗል።

በተለይ በደረቃ ማወቅት አርብ ተቆይቶ አደር ችለ እንስሳት ምታት ውስጥ የሚኖሩ ህብረተሰቦች ለመሬት ልቅ ችግር ለመቀነስ ለመቆየት ለመረጋገጥ ስጦት ያስፈልጋል።

በመሆኑም በቀጠይ እስር ምታት የተለያዩ የሬንጅላንድ አይደለም ሥራ ምታት ከሚመለከታቸው ጋር በመቀናጅት ይከናወናሉ።

የቁጥቋጥ እና ወራሪ መከላከያ ችግኝ ማስፋፋትን ማቆጣጠር። በአርብ ተቆይቶ አደር እካባቢ በተለያዩ ምክንያቶች ለእንስሳት መኖር ስት የማይውሉ የቁጥቋጥ እና የመከላከያ ችግኝ ማስፋፋት በእንስሳት የሚበሉ የቁጥቋጥ የሚገርዙ ምታትን በመተካት ላይ ይገኛሉ።

ይህም በአርብ ተቆይቶ አደር እካባቢ ከፍተኛ ሊከፈል የሚችሉ ለውጫዎች ሲሆኑ ምታት ማስከተሉ በእንስሳት ምርታማነት፣ በምግብ ምስክርነትና በእድገት ለውጥ ላይ ተፅዕኖ እየፈጠረ ይገኛል።

በመሆኑም ይህን ሁኔታ የሚያሻሽሉ ሳይንሳዊና ባህላዊ ተግባራትን በቅንጅት በመፈጸም የአርብ ተቆይቶ አደርን ምርታማነት በዘላቂነት ማሳደግ ይገባል። ለዚህም የችግሩን ስፋት ማቆየት ማጥናት፤

ለችግሩ መፍትሔ የሚሆኑ ሳይንሳዊና ዕውቀቶችን ማስገባትና የሚተገበሩትን መለየት፤

የህብረተሰብን ግንዛቤ በማሳደግን ቅናቄ መፍጠር፤

ተስማሚ በሆኑ ዕውቀቶችና እውቀት ችግሮችን የተጠቁበታ ምታትን በማፅዳት የግጦሽ ምርታማነትን የማሻሻል ሥራ ምታት ይሰራሉ።

የግጦሽ መሬት አይደለም ለአጠቃቀምን በማሻሻል ምርታማነትን ማሳደግ። የሬንጅ መሬቶች ተፈጥሮአዊና ሰው-ሰራሽ በሆኑ ምክንያቶች ከፍተኛ ጉስቁልና ካጋጠማቸው የግብርና መሬቶች ውስጥ በዋነኛነት ይመደባሉ።

ከምክንያቶቹ ውስጥ ምርታማ ለውጥ ምክንያት በተከታታይ ድርቅ መከሰት፤

ሬንጅ መሬቶች ከሚችሉት የእንስሳት ቁጥር በላይ መሸከም እና በመጨረሻ ጥቅም ላይ መውረር ዋና ዋና ቁጥሮች ናቸው። እነዚህን ችግር ችግር ፍታት ስራ ማሻሻል ምታትን በዘላቂነት ለመጠቀም የውሃ አቅርቦትን የማሻሻል፤

የእንስሳትን ቁጥር ከመሬቱ የመሸከም እቅድ ጋር የማጣጣም፤

ሬንጅ መሬቶችን ምርታማነት ለማሳደግ የሚረዱ አሰራሮችን የማስተዋወቅና ማስፋፋት እና መጨረሻ ጥቅም ላይ ማውሰድ።

ሆኖም ከችግሩ ስፋት እንዲቀንስ ስለሚቻለው ምታት ከሚቀጥሉት አስር አመታት እነዚህ ስራ ምታት በስፋትና በጥራት ይሰራሉ።

አርብቶ አደር አካባቢ የውሃ አቅርቦት ንግድ ስራ ፋት-በአርብቶ አደር አካባቢ የውሃ አማራጭ ትኩረት ለመስጠት ለውሃ ማስተካከል ስራ ስለሆነ ምላሽ ለህብረሰቡ ምሆን ለእንስሳት የሚውል ለውሃ ለማቅረብ የተለያዩ የውሃ አውታሮች እንዲስፋፋ ለማድረግ ከሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት ጋር ድርጅቶች ጋር በመተባበር ይሰራል።

መ) ዘላቂ የአፈር ጤንነት ለምንት ማሻሻያ

ኢትዮጵያ በተለያዩ ሥነ-ምግባር ችግር ስር የሚገኝ ሰፊ የመሬት ህብትና ለግብርና ልማት ሊውል የሚችል የተለያዩ የአፈር ዓይነቶች ያላት ቢሆንም በተለያዩ ተፈጥሯዊ እና ሰው-ሰራ ሽምቅ ንድፍ ችግሮች ለአፈር ህብት ችግር ጤንነቱ ለምን ጥያቄ የተገኘው ሆኖ ለግብርና ውድቅ ዘርፍ በከፍተኛ የምርታ ማነት ችግር ውስጥ ይገኛል።

ከዋና ዋና ችግሮች ውስጥ እንዲሁ ተገቢ ባልሆነ የአስተራረስና አያያዝ ምክንያት የአፈር ንጥረ-ነገር ችግር ከግብርና ውድቅ ዘርፍ መኖሩን ሲሆን የአሲዳማኝነትና ጨዋማነት መስፋፋት ሌሎች ችግሮች ናቸው።

እንደ ዚህ ምሳሌ የኮት ቻንት ባህሪ ባላቸው የአፈር አይነቶች ባለባቸው አካባቢ ምች በዝናብ ወራት ለረዥም ጊዜ የውሃ መተኛትና ኢንዱስትሪ ምች ባለባቸው አካባቢ ምች ከጥንቃቄ ጉድለት የተነሳ በዝቃ ጭ/ፍሳሽ መከፈል ሌሎች ችግሮች ናቸው።

ከላይ የተገለጹትን ችግሮች ስልታዊ በሆነ መንገድ መፍታት ካልተቻለ ቀጣይነት ባለው መንገድ የግብርና ውንዕድገት ማስቀጠል ዓጋች ይሆናል።

ስለዚህ በሚቀጥሉት አስር ዓመታት የአፈር ህብት ችግር ጤንነት ለምንት በዘላቂነት ለማሻሻልና ቀጣይነት ያለው የግብርና ዕድገት ለማስመዝገብ የሚከተሉትን የአፈር ጤንነት ለምንት ማሻሻያ ስራ ምች መስራት ተገቢ ይሆናል።

ልዩ ትኩረት የሚሹ ችግር ያለባቸው የአፈር ዓይነቶች ምርታ ማነት ማሻሻል፡- ልዩ ትኩረት የሚሹ አፈር ዓይነቶች የሚባሉት እንደ ምስራቅና የተለየ የአፈር ጣጠር ባህሪ ያላቸው ከንድፍ የውሃ መተኛት ችግር ያለበት (ኮት ቻንት ማሻሻያ ችግር)፣ በዝናብ መብዛትና ተገቢ ባልሆነ የአስተራረስ ዘይምክንያት ጠቃሚ ንጥረ-ነገር ችግር መታጠባቸው (አሲዳማ አፈር ችግር) እና በአብዛኛው ተገቢ ባልሆነ የመስኖ የውሃ ጠቃቂ ምምክንያት የአንዳንድ ንጥረ-ነገር ችግር መጠንባለል መከማቸት (ጨዋማ፣ ጨዋማ-ሶዳማ አፈር ችግር) ናቸው።

እነዚህ የአፈር ዓይነቶች የተለያዩ ባህሪ ያት ስላላቸው እነሱን ምላሽ ለማልማት የተለያዩ ስራ ቴክኖሎጂዎችን መከተል ያስፈልጋል። ሆኖም እነዚህን ልዩ ትኩረት የሚሹ አፈር ችግሮች ወደ ልማት ስራ ከማስገባታችን በፊት መከናወን ካለባቸው ተግባራት መካከል የመጀመሪያው ስራ ሽፋን፣ ስርጭትና መጠናቸውን የሚገልጽ በካርታ የተደገፈ መረጃ ከተለያዩ ባለድርሻ አካላት ጋር በቅንጅት ማዘጋጀት ያስፈልጋል።

አሲዳማ አፈር

የተለያዩ ጥናቶች እንደሚያመለክቱት በተለያዩ ክልሎች ውስጥ አሲዳማነት በከፍተኛ ሁኔታ የተጠቃ ከሆኑ ስትሚሊየን ሄ/ር በላይ የሚሆን የአርሻ መሬት ይገኛል።

ይህ መሬት የሚገኘው ምክንያት የዝናብ መጠን ለሚያገኙና ከፍተኛ የሰብል ምርት ሊሰጡ በሚችሉ አካባቢዎች ነው። ሥለሆነም የአፈር አሲዳማነት ምርት እና ምርታ ማነት ላይ በሚያመጣው ተጽዕኖ ላይ የግንዛቤ ማዳበርና ለአሲዳማ አፈር ህክምና ግብን ባት የሆነውን የፍራቴ ክፍሎች ለአርሶ አደሩ ዘንድ እንዲተዋወቅ ሰፊ ጥረት ይደረጋል።

ጨዋማ አፈር

የአፈር ጨዋማነት በተፈጥሮ (geological/parent material)፣ ጨዋማነት ባለው የከርሰ-ምድር ውሃ ወደ ላይ መምጣት፣ ጨዋማነት ይከትባለው የመስኖ የውሃ በመጠቀም ማዳበርና ማቆራረጥ የሚችሉ አካባቢዎች ናቸው። በተለያዩ ጊዜያት የተጠኑ ጥናቶች እንደሚያሳዩት ኢትዮጵያ ከ11 ሚሊየን ሄ/ር በላይ በጨዋማ አፈር በተሸፈነ መሬት ስፋት ከሰሃራ በታች ባለው የአፍሪካ ክፍል እንደ ኖሮ ደረጃ መያዝ ምንጭት ለምርት ለአሲዳማ አፈር ህክምና ተደረገ ባለው የመስኖ ልማት ማስፋፋት ጋር ተያይዞ ችግሩ ከዚህም በላይ እንደሚሰፋ ይገመታል።

በአብዛኛው ከመስኖ የውሃ ጠቃቂ ምርታ ለማድረግ የተከሰተውን የአፈር ጨዋማነት ችግር ከመፍታት እንደ አስባህሪ የተሰሩ የልማት ስራ ምች እንደ ጋቢ ባይሆኑም የአፈር ጨዋማነት መንስኤ ምች፣ የሚያስከትለው ችግር እና መፍትሄ ምች ዙሪያ ችግሩ በሚገኝ ባቸው አካባቢ ምች ለባለሙያዎች መጠንኛ የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠናዎች ተሰጥተዋል።

በተጨማሪም ከዓለም አቀፍ የምርምር ማዕከላት ጋር በመተባበር ጨዋማነትን ማቆም የሚችሉ የሰብል እና መፍክር ያዎችን ለማውጣትና በአርሶ/አርብቶ አደሩ ዘንድ ቴክኖሎጂ ምችን በስፋት ለማስተዋወቅ የምርምር ስራ ምች በተለያዩ ክልሎች ላይ ተሰራይ ገኛለ።

ከችግሩ ስፋት እንዳይተሰሩት ስራዎች እዚህ ግብዓት ለመሆን ከሚቀጥሉት አስር ዓመታት በጨዋ መግነት የተጎዱ አፈሮችን ለማከም እስካሁን የተጀመሩ ስራዎችን እስካፋዩ ከመቀጠል በተጨማሪ መስፍን ላይ ከሚሰሩ አጋር አካላት ጋር በመቀናጀት ጨዋ መግነትን የማያስከትል የመስፍን ውህደት ለመቀም ስርዓት በመዘር ጋት እና ተግባራዊ በማድረግ ችግሩ እንዳይስፋፋ የማድረግ ስራ በስፋት ይሰራል።

ኮት ቻኦኒ ርዕይ ማት

የኮት ቻኦኒ ርዕይ ለአገራችን የጸያለ አርሻ አገልግሎት ከሚውሉ የአፈራር ዓይነቶች በስፋት ምሆን በሌሎችም የሚከተሉት የሚመደቡ ሆኖ ምንም በዝናብ ወቅት ከፍተኛ የውሃ መጠን የሚተኛ በትብብር ሆኖ የሚጠበቅ በትንያ ህልጥ ቅም እየሰጠ አይደለም።

በአለፉት ዓመታት የኮት ቻኦኒ ርዕይ ማት በተደረጉ ጥራቶች እርሶ አደሩ በማሳወቅ ስጦታ የሚገኘውን ትርፍ ውህሉ ማጠጋጠሚያ የሚረዳውን የአይባርቢቢኤም ቴክኖሎጂ መጠቀም እና የተጎጠሙ ፈፈውን ትርፍ ውህብ ከፊት ማጠራቀም በዓመት ሁለት ስንት ጊዜ ሊላከም ረት ሙከራዎች ተደርገዋል።

በተጨማሪም ትርፍ ውህሉ ማጠጋጠሚያ ማት ለካቢዎች እርሶ አደሩ የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን (ካምፕሪሲዎች፣ ተስማሚ የሩዝዝር ደቆችን መጠቀም)

እና ውጤታዊ የሆኑ ባህላዊ አሰራሮች እንዲተዋወቅ እንዲጠቀም ለማራጭ የመፍጠር ተግባራት ተከናውነዋል።

ሆኖም ግን ከችግሩ ስፋት የኮት ቻኦኒ ርዕይ ማት የሰብሎች ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ ካለው ከፍተኛ እምቅ አቅም እንዳይሰጥ ስኬት የተሰሩት ስራዎች በቁላላ ይደሉም።

ስለዚህም በሚቀጥሉት አስር ዓመታት የኮት ቻኦኒ ርዕይ ማት በስፋት መስራት ይጠበቃል።

ለዚህም ከአጋር አካላት ጋር በመተባበር ነገሩን የኮት ቻኦኒ ርዕይ ማት የህዝብ ቅናቄ

አጠናክሮ በማስቀጠል በስራ ላይ የዋሉ የውሀ ማሳሰቢያ ቴክኖሎጂዎችን የመለየት በሰርዶ ማሳያዎች ሙከራ ማካሄድ እና ማስፋት ስራዎች ይሰራሉ።

በተጨማሪም ከከፍተኛ ትምህርትና ከምርምር ተቋማት ጋር በመቀናጀት አዋጪ እና ተስማሚ የሆኑ የኮት ቻኦኒ ርዕይ ውህሉ ማሰባሰቢያ ቤቶች ማረፊያ ሎጂዎችን እና አሰራሮችን ማፍለቅና ማሰራጨት ስራዎች ይሰራሉ።

የተፈጥሮ ማዳበሪያዎችን አጠቃቀም ማሻሻል

ባለፉት አመታት በተፈጥሮ ማዳበሪያ ስራዎች እርሶ አደሩ የተቀናጀ የአፈራር ለምነት ማሻሻያ ስራዎችን (ISFM)

እንዲተገብር ከተለያዩ ባለድርሻ አካላት እና አምራች ድርጅቶች ጋር በመቀናጀት ቴክኖሎጂዎችን ለማስፈጸም ረት ተደርጓል።

እንደዚሁም እርሶ አደሩ የሆነው ማዳበሪያዎችን በስፋት እንዲጠቀም የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራዎችን በየደረጃው በመስጠት፣

በእርሶ አደሩ ማሰልጠኛ ማዕከላት ሰርዶ ማሳያዎች ቴክኖሎጂዎችን በማስተዋወቅ እንዲሁም ከአምራች ድርጅቶች ጋር ተቀናጅቶ በመስራት፣

የአፈራር ምርመራ ላቦራቶሪዎች የሆነው ማዳበሪያዎችን የማምረት አቅም በመገንባት የጥራት ራሽ-ራሽ ስልጠና ምርትና ምርታማነትን ለማሳደግ ረት ተደርጓል። በተጨማሪም ከምርምር አካላት ጋር በመቀናጀት በኦሮሚያ

በትግራይ እና አማራ ክልሎች የሽርሻር ሚኒስቴር ምርት ስራ ቴክኖሎጂን በማስተዋወቅ ከማስፈጸም እንዳይሰረዙ ረት ሙከራዎች የተገኙ ሲሆን እርሶ አደሩ ከምርት ስራ ጋር ተያይዞ አምራች እንዲጠቀም ለማስቻል የኮት ቻኦኒ ምርት የጥራት ቁጥጥር የስልጠና ማንኛውም ሎችን በማዘጋጀት ግንዛቤ እንዲፈጠር ከማድረግ ለፈጠራ ስልጠናዎች ማድረግ

ባለሙያዎች የልማት ጣቢያ ስራ ተኞች የቅርብ ክትትል እና ድጋፍ እንዲያደርጉ ረት ተደርጓል።

በተጨማሪም በአጠቃላይ በአፈራር ለምነት እና ጤንነት ስራዎች ህብረተሰቡን በማነቃነቅ እመርታ ባለው ጥላም ጣት የአፈራር ለምነትን ቅናቄ ስንድ በማዘጋጀትና ስነ-ምግባር ማስፈጸም የሚያስችል የትግበራ ማንኛውም ልቦና ማዘጋጀት በሁሉም ክልሎች ውጤታዊ ማእከላት ስራ ስር በሰራዊታዊ ስራዎች ስራ።

በሚቀጥሉት አስር ዓመታት የአፈራርን ጥራት ማሻሻል የሚረዳ ህድሀው ማዳበሪያዎችን፣ የተሳታፊ ህዝብ፣ ከምርት ስራን ስርዓት በመላክ ገራቱ በስፋት ለመጠቀም እንዲቻል በየስነምህጻናዊ ሁኔታዎች ላይ የአፈራር ስነ-ሕይወት ባለሙያዎችን በዝህነት ጥናት ማካሄድ የአፈራር ስነ-ህይወት ባለሙያዎችን ለመጨመር የሚያስችሉ ተግባራትን ማከናወን ይገባል።

ለዚህም በተለያዩ አገራት ማእከላት ስራዎች የአፈራር ስነ-ሕይወት ባለሙያዎችን በዝህነት ያሉ በትንደረ ጃ ለማወቅ ጥናት ማድረግ፣

በየስነምህጻናዊ የተለዩ ጠቃሚ የሆኑ ስነ-ህይወት ባለሙያዎችን የሚባዙ በትንደረ ርዕይ ስራዎች ማመቻቸት፣

የተባዙትን ስነ-ህይወት ባለሙያዎችን በሰርዶ ማሳያ ማስተዋወቅ እና ደራሲ ክስቱን ሽንገል ስራ ማስፈጸም ማድረግ ማስፈጸም። እነዚህ ስራዎች ምክንያት ምርምርና ልማት አጋር አካላት ጋር በቅንጅት ይሰራሉ።

የአፈርንጥረ-ነገርይዘትከሚመናመንባቸውምክንዳቶችእንዲናዋናውሰብሎችንበማምረትሂደትከአፈሩየሚወስዱትንንጥረ-ነገሮችወደአፈሩየመመለስባቸውለሌላው።

ይህንምችግርማስወገድየሚቻለውየተወሰነውንየእርሻተረፈምርትበእርሻማሳላይለማሰቀረትወይምተረፈምርቶችንከሌላበታብማምጣትመጨመርየሚያስችሉስራዎችንስናከናውንነው።

በጥናትላይየተመሰረተየዕቀባእርሻንማስፋፋትየሚያስችሉእሰራሮችንከአካባቢውባዮፊዚካልናሶሻሎ-ኢኮኖሚያዊሁኔታዎችጋርበማጣጣምመተግበርያስፈልጋል።

የአፈርለምነትመራቆትችግርንለመቅረፍተደጋጋሚእርሻንበመቀነስናውስንእርሻበማካሄድ፤

በሽፋን/አረንጓዴማዳበሪያሰብሎች/በጉዝጓዝመልክበዘላቂነትአፈርንበመሸፈንለጎርፍእንዲይጋለጥበማድረግየአፈርመሸርሽርንበመቀነስእንዲሁምበፈረቃ/በስብጥርየሚመረቱሰብሎችንበማስፋፋትየሰብልምርትናምርታማነትንለማሳደግይሰራል።

በሀገርውስጥምሆነበዓለምአቀፍደረጃያለውንልምድናእውቀትበመቀመርየአቀባእርሻየአሰራርመመሪያእንዲዘጋጅበማድረግናበየደረጃውለሚገኙአካላትግንዛቤበመፍጠርየዕቀባእርሻንበኢኮኖሚያዊነገንጎርግትውስጥበማካተትበሰርቶማሳያዎችናበአ/አደርማሳላይየማስተዋወቅናየማስፋፋት ስራ ይከናወናል።

በዚህመሰረትበሚቀጥሉትአስርአመታትበሀገራችንለዕቀባእርሻትግበራበከፍተኛናበመካከለኛደረጃተስማሚእንደሆኑበጥናትበተለይአካባቢዎችቅድሚያትኩረትበመስጠትበየደረጃውብቁግንዛቤበመፍጠርናየአመለካከትለውጥበማምጣትየዕቀባእርሻንለማስፋፋትበተጠናከረቅንጅታዊአሰራርየሚተገበርይሆናል።

እንዲሁምከምርምርናልማትአጋርአካላትጋርበመቀናጅትየአፈርለምነትእናጤንነትንለማሻሻልየሚረዱየተፈጥሮቁስአካላትንበስፋፋትመጠቀምይቻልዘንድስነምሀዳርንያማከለየተፈጥሮቁስአካላትንበዘተናበጥራትለማምረትየሚቻልበትንሁኔታመለየትእናማመቻቸት፤ በማምረትላይየሚሰማሩአካላትንማበረታታትና ስራ ላይማዋልእናየተመረቱየተፈጥሮየአፈርለምነትማሻሻያግብዓቶችንበሰርቶማሳያዎችእናበከፍተኛትምሀርትተቋማትየማስተዋወቅ ስራ ይሰራል።

የማዕድንማዳበሪያዎችንአጠቃቀምማሻሻል

የአፈርንጥረ-ነገርመመናመንችግርንለመፍታትመሰራትከላባቸውስራዎችመካከልየአፈሩንይዘትናየሰብሎችንፍላጎትመሰረትያደረገየማዳበሪያምክረ-ሃሳብማዘጋጀትእንዲሁምሀገራችን ስራ ወሳኝየሆነውየአፈርንጥረ-ነገርይዘትበኢትዮጵያየአፈርሃብትመረጃስርዓትፕሮጀክት (EthioSIS) በመላእገራቱበሚባልደረጃየተሰራሲሆንበዚህምየተነሳላደርምርመራንመሰረትያደረገየማዕድንማዳበሪያአጠቃቀምስርዓትበአገርግቀፍደረጃተተግብሯል። ከዚህምእንጻርቀደምሲልበሀገርአቀፍደረጃሁለትዓይነትየማዕድንማዳበሪያዎች (ዳፕናዩሪያ)

ብቻጥቅምላይሲውሉየነበረበትንየማዳበሪያምክረሀሳብበማሻሻልበአሁኑወቅትበሀገራችንከሁለቱየማዕድንማዳበሪያምን ጩኸትበተጨማሪጋታች፤ ስልፈር፤ ዚንክእናበሮንዮመሳሰሉየማዕድንማዳበሪያዎችበምጥንመልክበማዘጋጀትእናለአርሶአደሩበስፋፋትበማስተዋወቅእናተደራሽበማድረግምርትእናምርታማነትንማሳደግተችሏል። ከዚህምጎንለጎንየምጥንማዳበሪያማቀነባበሪያፋብረካዎችበእርሚያ፤ አማራ፤ ትግራይእና ደ./በ/ብ/ሕ ክልሎችእንዲቋቋሙናአገልግሎትእንዲሰጡጥረትተደርጓል።

ሆኖምየተሟላየማዳበሪያምክረ-ሃሳብከአፈርምርመራውጤትበተጨማሪየሰብሎችንጥረ-ነገርፍላጎትያገናዘበመሆንቢናርበትምይህየምርምር ስራ በተሟላሁኔታባለመሰራቱበሚቀጥሉትአምስትአመታትጊዜውስጥቅድሚያተሰጥቶትመሰራትይገባዋል። የአፈርዓይነት፤ የመሬትአቀማመጥን፤

ስነ-ምህጻርእናየሰብልፍላጎትንናየአመራረትስርዓትንያማከለበምርምርየተረጋገጠየማዕድንማዳበሪያዎችመጠንናአጠቃቀምተግባራዊለማድረግከፌዴራልናየክልልምርምርተቋማትጋርበትብብርበመስራትየማዕድንማዳበሪያዎችምክረሀሳብለአገሪቷየእርሻመሬቶችማዘጋጀትናየተዘጋጀውንምክረሀሳብመረጃለተጠቃሚውማሰራጨትናመተግበር፤ የተዘጋጀውንምክረሀሳብያመጣውንውጤትበመገምገምየወደፊትአቅጣጫየማስቀመጥ ስራ ይሰራል።

እንደዚሁምከክልልየግብርናመዋቅርጋርበመቀናጅትስነምህጻርን፤ የመሬትአቀማመጥንእናየአፈርዓይነትንመሰረትባደረገመልኩየአፈርለምነትእናጤንነትማሻሻያቴክኖሎጂዎችአጠቃቀምየምክርአገልግሎትበየቋንቋዎችየሚሰጥበትመመሪያማዘጋጀት፤ መስጠትናአገልግሎትለሰጣጡንበመገምገምእንዳስፈላጊነቱየማሻሻል ስራ መሰራት።

በተጨማሪምከፌዴራልናየክልልምርምርተቋማትጋርበመቀናጅትበመስኖለሚለሙሰብሎችየማዕድንማዳበሪያአጠቃቀምምክረሀሳብእናፓኬጅማዘጋጀት፤ የትግበራዕቅድማውጣትናመተግበርእንዲሁምአፈ.ጻጸሙንየመገምገምስራዎችይሰራሉ።

የአፈር-በክለትበመቀነስየአፈርምርታማነትንማሻሻል

ከቅርብጊዜውዲህበአገራችንየከተሞችናየኢንዱስትሪዎችመስፋፋትንተከትሎከቁጥጥርማነስየተነሣቀላልየማይባልየአርሻ መሬትበኢንዱስትሪዝቃጭ/ፍሳሽየመበክልችግርእያጋጠመውይገኛል።

ይህንንምችግርለመቅረፍከምርምርማዕክላትናበአካባቢደህንነትላይከሚሰሩአካላትጋርበመተባበርየአፈር-በክለትተጋላጭነትደረጃዎችንበካርታማመላክት፣ አካባቢዎችንከ-በክለትመከላከልእናየተበክሉትንየማከምስራዎችይሰራሉ።

2.3.1.4 የተሻሻለየተፈጥሮሀብትግብዓትአቅርቦት

ለዘላቂየተፈጥሮሀብትልማትናአጠቃቀምየሚያስፈልጉግብዓቶችማለትምየተፈጥሮናሰውሰራሽማዳበሪያ፣ የአፈርኖራናጂኒም፣ ለመስኖአገልግሎትየሚውሉፓምፓች፣ ሰላር፣ የርጭትናጠብታመስኖቁሳቁሶች፣ ፈርጅ-በዙጠቀሚታያላቸውየዛፍናፍራፍሬዘሮች፣

ስነ-ሕይወታዊናስነ-አካላዊየአፈርናውሃጥበቃሥራዎችየሚውሉየተለያዩቁሳቁሶችወዘተበሚፈለገውመጠንጊዜናበሚፈለግበትበታመቅረብይኖርበታል።

የተሻሻለየተፈጥሮሀብትግብዓትአቅርቦትንለማረጋገጥከተጠቃሚውዝርዝርየግብዓትፍላጎትናየሚፈለግመሥራርት (ስፔስፍኬሽን)

ተዘጋጅቶሲቀርብናከሚመለከተውአካልጋርበመቀናጅትምየጥራትደረጃንየማረጋገጥሥራበመስራትየተፈጥሮሀብትግብዓትአቅርቦትንበማሳለጥየተሻሻሉየተፈጥሮሀብትቴክኖሎጂዎችናአሰራሮችአጠቃቀምማረጋገጥይቻላል።

የጥምርእርሻ-ደንገግብለትአቅርቦትሥርዓትመዘርጋት፡-

ፈርጅ-በዙጠቀሚታያላቸውን፡

በምርምርየተሻሻሉናጥራትያላቸውንምርጥየዛፍ/ሳር/ፍራፍሬዘሮችንናለየሥርዓተ-ምህዳሩተስማሚየሆኑየተለያዩየዛፍ/ሳር/ፍራፍሬዘሮያዎች

(ለምሳሌ፡-F.albida)፣የተሻሻሉቴክኖሎጂዎችንናአሰራሮችንለአርሰ/ከፊልአርብቶአደሩበሚፈለገውአግባብተደራሽእንዲሆኑምቼሁኔታለመፍጠርየግብዓትአቅርቦትሥርዓትይዘረጋል።

ኖራአቅርቦትስርዓትመዘርጋት

እንደዚሁምየኖራማዕድንመኖሩበተረጋገጠባቸውበታዎችየኖራመፍጫማሽኖችንበመትከልለአርሰአደሩተደራሽእንዲሆን ጥረትተደርጓል።

ከዚህበተጨማሪምበኖራማረትሂደትላይየተሰማሩየግልበላህብቶችስራውንእንዲደግፉናእንዲበረታቱበመንገስትበኩልዕውቅናየመስጠትናየአፈርምርመራላበራቶሪዎችየአሲዳማአፈርናሙናዎችንበመመርመርየኖራመጠንለመወሰንየሚያስችልየአሰራርስርዓትየመዘርጋትጅምርስራዎችተሰርተዋል።

ሆንምግንከችግሩስፋትእንጻርእስካሁንየተሰሩአሲዳማአፈርእይነቶችንየማከምስራዎችበቁባለመሆናቸውተጨማሪየኖራ መገኛኪስቦታዎችንየመለየትእናካርታየማዘጋጀት፣

የግብዓቶችንጥራትናመጠናቸውንበመለየትአዋጪነታቸውንማጥናትናለአምራችድርጅቶችማሳወቅ፣

በታዎቹንለትራንስፖርትአገልግሎትተደራሽማድረግ፣ የዕሴትሰንሰለትናየገበያትስስርመፍጠር፣

የተለዩግብዓቶችምክረሀሳብማዘጋጀት፣

በምክረሀሳብመሰረትግብዓቶቹንጥቅምላይለማዋልለአርሰአደሮችተደራሽየማድረግ ስራ ይሰራል።

ከዚህምጎንላጎንከምርምርተቋማትጋርበመቀናጅትተስማሚየሆኑዕጽዋቶችንበመምረጥእናጥምርደን-እርሻእሰራርንበማካተትበተቀናጅሁኔታየመጠቀም ስራ ይሰራል።

2.3.2 ያደገየመስኖሽፋንናአጠቃቀም

የመስኖውሃበበቁመጠንማቅረብናአጠቃቀሙንማሻሻልየግብርናውን ዘርፍ በዘላቂነትለማሳደግወሳኝነው።

ስለሆነምበአገራችንግንኖየመስኖውሃምንጭከሆኑትየዝናብ፣

የከርሰ-ምድርናየገፀ-ምድርውሃየምናገኘውንውሃዘመኑየደረሰባቸውንቴክኖሎጂዎችበመጠቀምግብርናውንከዝናብጥገኝነትበማላቀቅበምትሁለትናከዚያበላይጊዜበማምረትምርትናምርታማነትንበከፍተኛሁኔታማሳደግይቻላል።

የመስኖውሃአቅርቦትናአጠቃቀምንማሻሻልተገቢባልሆነየመስኖውሃአጠቃቀምምከንያትየሚከሰተውንየአፈርጨዋማነትና ተያያዥችግር ችከመፍታትሳሻገርተፋሰስንመሠረትበማድረግለሚሠሩየተፈጥሮሀብትልማትናአጠቃቀምሥራዎችውጤታማነትጉልህአስተዋፅዖያደርጋል።

ተፈጥሮሀብታችን በዘላቂነት ጥቅም ላይ ለማዋል በመካከለኛ ጊዜ ለመስፍልሚያ ጥንቃቄ የሆነ የመሬት ስፋት አሁን ካለበት 580 ሺ ወደ 1.4 ሚሊዮን ሄ/ር ለማድረስ፣ የመስፍውሃ አጠቃቀም ብቃት በማህበረሰብ የመስፍውሃ ስፋት ችግር የሚለመው ከ 70 ወደ 80 በመቶ እና በቤተሰብ የሚለመው ከ 30 ወደ 40 በመቶ ለማሳደግ፣ እና የመስፍውሃ ተጠቃሚ አርሶ/ከፊል አርብ ቶኒ አደር ብዛት አሁን ካለበት 4 ወደ 10 ሚሊዮን ለማድረስ ጊላ ማተቀም ጧል።

2.3.2.1 የተስፋፋ የመስፍ መሰረተልማት

የመስፍ መሰረተልማትን ማስፋፋት ከፍተኛ ሀብት የሚጠይቅ በመሆኑ በዘላቂነት ሀብት የሚገኝ በትንሹ ሥርዓት መፍጠር ያስፈልጋል። ስለሆነም ለባለአነስተኛ ይዘታ መስፍልማት የውሃ ጥንቃቄ (ድሬይኔጅ)

የሚያገለግል በሔራዊ ፈንድ በማቋቋም የተጠናከረ ለገልግሎት እንዲሰጥ ማድረግ፣

በመንግሥት ገንዘብ በተገነቡ አውታሮች የውሃ መጠቀሚያ ክፍያንና የአውታር ግንባታ ወጪን መተካት የሚያስችል ሥርዓት መዘር ጋት፣

የመስፍውሃ ስፋት ችግርን ገንባታ በጥራትና በወቅት ማጠናቀቅ የሚያስችል አቅም በመገንባት ለመስፍውሃ ስፋት ችግር ገንባታ የተመደበን ገንዘብ በአግባብ ጥቅም ላይ ማዋል፣

በተለያዩ ደረጃ የሚተገበሩ የመስፍ ፕሮጀክቶችን በማዘጋጀት ሀብት ማፈላለግና እንዲመደብ ማድረግ፣

የውሃ ተጠቃሚ ማሳበራትን በዘላቂነት ለማጠናከር በዝቅተኛ ወለድ በድር የሚያገኙ በትንሹ ንግድ ይመቻቻል።

አገራችን ለመስፍልማት አመቺ የሆነ መልካም ድርጅት የውሃ ሀብት ቢኖራትም እብዛኛው ሀብት ሰብስቦ በገንዘብ መጠቀሚያ ላይ የመስፍ ተጠቃሚ ባለመሆኑ የምግብ ባንክና ሌሎች ማረጋገጥ አልተቻለም።

ስለሆነም ተስማሚ የመስፍ ቴክኖሎጂዎችንና አሰራሮችን በመጠቀም የመስፍልማትን ማስፋፋት ያስፈልጋል።

አዳዲስ የመስፍ አውታሮችን ማገንባት

አዳዲስ የመስፍ አውታሮችን በመገንባት የመስፍ ሽፋንን ማሳደግ፡-

በመስፍ ሊለማ የሚችል መሬት ባለባቸው አካባቢዎች ያሉትን የገፀም ድርጅትና የከርሰም ድርጅት የውሃ ጥቅም ላይ ለማዋል የአውታር ግንባታዎችን ማስፋፋት የመስፍ ሽፋንን እንዲያደግ ይደረጋል።

ክህሎትና አመለካከት ሊያሳድግ የሚችል በተግባር የተደገፈ ሥልጠናና የልምድ ልውውጥ ስርዓት በመገንባት፣ በማዘጋጀትና በማስፋት የሚገኘውን ልምድና ዕውቀት ተግባራዊ ማድረግ ሲቻል ነው።

የተፈጥሮ ህብትል ማትና አጠቃቀም ማስፈጸም ያስፈልጋል።

የተፈጥሮ ህብትል ማትና አጠቃቀምን በዘላቂነት ለማረጋገጥ ነባራዊ ህይወት ለማስፈጸም ሥርዓታዊ ማኅበራዊ ጥራት ማረጋገጥ ይገባል።

ለዚህም በቀጣይ ዓመታት የተለያዩ የአሰራር ሥርዓት ማሻሻያ ሥራዎች ይከናወናሉ።

የገጠር መሬት አጠቃቀም ፓሊሲንና ዕቅድን ተፈጻሚ ለማድረግ፣

የመስኖ አውታር ግንባታ ጥራትንና የተፋሰስና ወሃ ተጠቃሚ ማሳበራትን ፍትህ ወይንም ጠቃሚነት ለማረጋገጥ፣

በአፈር ጤንነትና ለምንት ላይ በጠቃላይ ደግሞ በተፈጥሮ ህብትል ላይ ሊደርሱ የሚችሉ ብክለቶችንና ጉዳቶችን ለመከላከልና ለመቆጣጠር እንዲቻል የሚመለከታቸውን ባለድርሻ አካላትን በማሳተፍ አስፈላጊ የሆነ ማዕቀፎችን የመከለስ ወይም የማዘጋጀት

ስራ ይሰራል፤ በየደረጃው ተግባር ላይ መሞላታቸውን ለማረጋገጥ ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።

የሥርዓተ-ምህዳር አገልግሎት የክፍያ ሥርዓት መዘር ጋት

የተፋሰስ ስልጣን ተከፍተኛ ጉልበት፣

ጊዜና ገንዘብ የሚጠይቅ ሥራ በመሆኑ አልፎ ምንም ዓይነት የሚያበረታታ ተጠቃሚ የሚያደርግ ሥርዓት መዘር ጋት ያስፈልጋል።

የተፋሰስ ስልጣን ሥራ በላኛው/ራስ ሆኖ ለሌሎች ምህንድስናዎች ፍትህ ፋሰስ አካባቢ የሚኖሩ ህብረተሰቦችን የሚያሳትፍ ቢሆንም ከተጠቃሚነት አንጻር (የውሃ አቅርቦት፣ የመሬት ምርታማነት እድገት፣ ወ.ዘ.ተ) በአብዛኛው ለታችኞቹ ያደላኑ።

ይህም በላይኛው ፋሰስ አካባቢ ያሉትን ባለቤትነት ስሜትና በቀጣይነት እስከተዋጽኦ እንዲያደርጉ እንቅፋት ይሆናል፤

ስለሆነም ከስልጣን ሥራው የሚገኙ ሥርዓተ-ምህዳራዊ አገልግሎቶችና ጥቅሞችን (Ecosystem Service) ዋጋቸውን በመተመን፣

የፖሊሲና የህግ ማዕቀፎችን በማዘጋጀትና የክፍያ ሥርዓት መዘር ጋት ሁሉም በፍትህ ወይንም እንዲጠቀሙ ይደረጋል።

ዘመናዊ የተፋሰስ ስልጣን የመረጃ እያያዝ፣ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት ማጠናከር

መረጃን በወገን የመሰነድና የማመሳከር ልምዳችን ደካማ በመሆኑ አስከፊ ሆኖ የተፋሰስ ስልጣን ተሰርተው ለውረጋ ርታ የተደረጉ ቢደሙ ፍላጎት ለሌሎች ምንም ዓይነት ይበልጣሉ። በ2ኛው

ዕ.ት.ዕ. ዘመን የተጀመሩ ጥረቶችን መነሻ በማድረግ ጂኦ-ስፓሻል ቴክኖሎጂ የተደገፈ ዘመናዊ የተፋሰስ ስልጣን መረጃ እያያዝ፣

የክትትልና ግምገማ ሥርዓት የመዘር ጋትና የማጠናከር ሥራ ይከናወናል።

የመስኖ መረጃ ስርዓት መዘር ጋት

በ2ኛው

ዕ.ት.ዕ.

የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂን በመጠቀም የመስኖ አውታርና ወሃ እያያዝ አጠቃቀም የመረጃ ሥርዓት ለመዘር ጋት የተደረገውን ጥረት መነሻ በማድረግ በቀጣይ ዓመታት እንዲሻሻልና እንዲጠናከር ይደረጋል።

የመስኖ አውታር ሽንብዛትና የአጠቃቀም ህይወት አጠቃላይ ገጽታ የሚያሳይ፤

የሰብል ወሃ ፍላጎትና የመስኖ ወሃ ማጠጫ መርሃ-ግብርን በኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ (ICT)

የሚደግፍ የመስኖ አስተዳደር ኢንፎርሜሽን ሲስተም ይጠናከራል።

ዘመናዊ የአፈር ህብትል መረጃና ካርታዎች ግጥም

የአፈር ጤንነትና ለምንት ማሻሻያ ቴክኖሎጂ የተሰጠውን ያህል ጠንካራ ማስፈልግ ለመወሰን፣

የሚፈለገውን የምርት መጠን ለማቀድና ለመተንበይ ወቅታዊና ዝርዝር የአፈር ህብትል መረጃ እጅግ አስፈላጊ ነው።

ስለሆነም የተለያዩ ዘመናዊ የጂኦ-ስፓሻል ቴክኖሎጂን በመጠቀም የአፈር ህብትል ዓይነት፣

ጤንነትና ለምንት መረጃዎችን አጠቃላይ ለመሰብሰብና በመተንተን በማሳደግ የአፈር ጤንነትና ለምንት ወቅታዊ ህይወት የሚገልጹ እንዲሁም የአፈር ዓይነትን፣

የሰብል የአፈር ንጥረ-ነገር ፍላጎትንና ሥነ-ምህዳር መሰረት ያደረገ የማዕቀፍ ዓይነት ምክረ-ሀሳብ ካርታዎችን በማዘጋጀት ለተጠቃሚው ተደራሽ እንዲሆኑ ይደረጋል።

ከዓለም እንዲሁም ከአፍሪካ የአፈር መረጃ ሥርዓት ጋር በስተቀር በመፍጠር ናዩላገራችንን የአፈር መረጃ ሥርዓት በማጠናከር የአፈር መረጃ ለዘላቂ የልማት ግባችን ለማሟላት ለማሳደግ የሥራ ልገው የመረጃ ግብአት እንዲውል ይደረጋል።

የአፈር ላቦራቶሪ ዎችን አቅም የሚሰጥ ለሥራ መረጃ ማሻሻል

የአፈር ምርመራ ሴት-ሙከራ ዎችን በማጥናት የደረጃ መስፈርት በማዘጋጀት ደረጃ መስጠት፣ ደረጃቸውን በማሻሻል እስተማማኝ፣ ገበያተኮር እና ጥራት ያለው አገልግሎት እንዲሰጡ ማድረግ ይገባል። ለተግባራዊነቱ ምንም እንኳን የሚጠበቅ የአፈር ምርመራ ማዕከል እና ክልል አፈር ምርመራ ላቦራቶሪ ዎች ከኢትዮጵያ ተስማሚነት እና ምዘና ደረጃ ዎች ማረጋገጫ ኤጀንሲ ጋር በመተባበር የአፈር ምርመራ ሴት-ሙከራ ዎች ሁኔታ ማጥናት የደረጃ መስፈርት በማዘጋጀት ደረጃ መስጠት እና የአፈር ምርመራ ሴት-ሙከራ ሙዛሪ ዎች ዘላቂ የጥገና ሥርዓት መዘር ጋት። በተጨማሪም የሴት-ሙከራ ምርመራ ማዕከል እና ክልል አፈር ምርመራ ላቦራቶሪ ዎችን በመረጃ መረጃ በማስተሳሰር የሰሞዘመን ግብዓት ደረጃ ተቆይቶ እንዲሰጥ ለቤይ ደረጃ።

እንደ ዚሁም ከ አጋር አካላት ጋር (በተለይ OCP) ጋር በመተባበር ጥራት ምንም ጥበቅ ተቀላቅሎ ለአፈር ምርመራ ላቦራቶሪ ዎችን በሙከራ ደረጃ ተግባራዊ በማድረግ እና በማስፋፋት ገበያተኮር የሆነ አገልግሎት እንዲሰጡ ማስቻል እና አገልግሎቱን በስፋት ተደራሽ የማድረግ ስራ ይሰራል።

በሌላ በኩል ከ ባለድርሻ አካላት ጋር በቅንጅት በመስራት የአፈር ለምነት እና ጤንነት ማሻሻያ ግብአት ሆኖ (የኖራ፣ የጂፕሲም፣ የማዳበሪያ ወዘተ...) በሀገር አቀፍ ደረጃ ወጥነት ያለው የጥራት ደረጃ እና የመጠን መወሰን ዘዴ መለየትና መጠቀም የሚያስችል ስርዓት ይዘረጋል። እንደ ዚሁም የአፈር ለምነትና ጤንነት ቴክኖሎጂ ምዘገባና የልቀት እሴት ምርመራ ሥርዓት በመቅረብ ወደ ሙከራ ስራ ማስገባት የሰበሰቡት በመተባበር ውጤታማነታቸውን የመገምገም ስራ ይሰራል።

የአፈር ሀብት ዓይነት ልዩ ታናክ ሁሉንም ምዘገባ

የአፈር ሀብት ዓይነት ልዩ ታናክ ሁሉንም ምዘገባ (Soil Characterization and Mapping) ለመሬት አጠቃቀም እቅድ ላይ ስርዓት እቅድ ምዘገባ ተለጠቃ ላይ ለዘላቂ የተፈጥሮ ልማት ለአጠቃቀም ሥራ ዎች መሰረታዊ የመረጃ ግብአት ነው። የአፈር ሀብት ዓይነት ናቦህ ልዩ ታናክ ሁሉንም ምዘገባ ላይ ለምነት ማሻሻያ ተግባራት፣ የኮት ቻ፣ አሲማ ጩዋ ለድር ልማት መሰሪያ ሁኔታዎች አስፈላጊ ለምነት ነው። በ480 ወራዎች ከ50,000 ስኬል የአፈር ሀብት ዓይነት ልዩ ታናክ ሁሉንም ምዘገባ ሥራ ይከናወናል።

በማሳደጃ የአፈር ለምነትና የማዳበሪያ ዓይነት ምዘገባ-ሐሳብ ከሥራ ምዘገባ

የአፈር ምርመራ ውጤቶችን፣ የሰብል የንጥረ-ነገር ፍላጎትን ለሥነ-ምግባር መሰረት ያደረገ የማዳበሪያ አጠቃቀም ሥርዓትን ለመዘር ጋት በማሳደጃ የአፈር ጤንነትና ለምነት ሁኔታ ወቅታዊ መረጃ ዎችን በመስጠት በሰብስቦ ተቀላቅሎ ለአፈር ምርመራ ላቦራቶሪ ዎች በመመርመር በዘመናዊ የጂኦ-ስፓሻል ቴክኖሎጂ ምዘገባ ምዘገባ ሐሳብ ከሥራ ምዘገባ ላይ ለምነት ማሻሻያ ተግባራት፣ የኮት ቻ፣ ይህም የትናበምን ያህል ደረጃ የአፈር ንጥረ-ነገር ለጥራት እንዲለበጥ ወቅታዊ ላገውን የማዳበሪያ ፍላጎት ማሻሻያ አጠቃቀም ምዘገባ-ሐሳብ ለመተባበር ያግዛል።

የአፈር ንጥረ-ነገር ናከፍ ወጪዎች ለውጥ ማሳሰብ

የአፈር ለምነት ሁኔታ እና የማዳበሪያ ፍላጎት ከጊዜ ወደ ጊዜ ተለዋዋጭ በመሆን የአፈር ለምነት ሁኔታን በየአምስት እመት ልዩነት ከትትል በማድረግ የአፈር ለምነት ማሻሻያ ቴክኖሎጂ አጠቃቀም ያስገኘውን እያንዳንዱ ውጤት ለመገምገም የአፈር ንጥረ-ነገር (NPKS) እና የአፈር ካርቦን ዊቁስ (SOM) ይዘት ለውጥ በመመርመር ፋርሚኖሎጂ ስርዓትን ለምነት መሰረት ያደረገ የማዳበሪያ ፍላጎት ማሻሻያ ስርዓትን ለምነት ንጥረ-ነገር ግብቀጣይ 10 ዓመት 2 ጊዜ በተመረጡ 9250 ወካይ ቦታዎች የአፈር ማሳሰቢያ ይካሄዳል።

የተፈጥሮ ሀብት ምርመራን ማጠናከር

ከተፈጥሮ ሀብት የሚገኘውን ጥቅም ለማሳደግ ምዘገባ ላይ ለሁሉም ማረጋገጥ ተፈጥሮ ሀብት ልማትን ለምርመራ ላይ የተመሰረተ ማድረግ ወሳኝ ነው። ተፈጥሮ ሀብት ምርመራ የምርመራ ምርመራ ማስተር ፕላን በመንደር አገልግሎት የሚሰጡ ከሌሎች ዎች የሚወክሉ የተፈጥሮ ሀብት ምርመራ ተቋማትን የመገንባትና የተጠናከረ የተፈጥሮ ሀብት ምርመራ ሥርዓት ገዢ ጋታ ተግባራት ይከናወናሉ፤ የተፈጥሮ ሀብት ሁኔታን በማጥናት በካርታ የተደገፈ የተፈጥሮ ሀብት ዕምቅ አቅም ይለያል።

በተፈጥሮሀብትልማትየተገኛዎሮምርውጤቶችንናመልካምልምዶችንለማስፋትበምርምርናበኢኮኖሚኒዮኒስንመካከልጠንካራየግንኙነትሥርዓትይዘረጋል።

የተፈጥሮሀብትአጠቃቀምክትትልማድረጊያቴክኖሎጂዎችችግርፈቺየሆኑየተፈጥሮሀብትምርምርስራዎችንተግባራዊየሚያደረግዎሮምርስርዓትይዘረጋል።

የመስኖቴክኖሎጂአቅርቦትሰንሰለትማሻሻል

የመስኖልማትንለማስፋፋትለአነስተኛመስኖየሚያገለግሉግብዓቶችንወቅቱንየጠበቀናበሚፈለገውመጠንበዘላቂነትማቅረብ፤ ማሰራጨትናጥገናናዕድሳትማድረግየሚያስችልሥርዓትመፍጠርወሳኝነው።

ለመስኖአገልግሎትወደሀገርውስጥበሚገቡዕቃዎችላይየሚጣለውንታሪፍናትሃዊወደሆነደረጃለማውረድ፣ፖሊሲጥናትማካሄድናማስወሰን፤ ከውጭሀገርለሚገቡየመስኖቁሳቁሳቶች፤

መሣሪያዎችናመለዋወጫዎችየውጭምንዛሪቅድሚያየሚሰጥበትንስርዓትበመዘርጋትአቅርቦትንማፋጠን፤

በመስኖቴክኖሎጂዎችጅምላናችርቻሮንግድለሚሰማሩአካላትየቢዝነስሥራአመራር፤ የፋይናንስና የቴክኒክድጋፍየሚያገኙበትንስርዓትመዘርጋት፤ የመስኖቁሳቁስጥገናየሚያካሂዱኢንተርፕራይዞችንለማቋቋምናለመደገፍየሚያስችልሥርዓትበመዘርጋትወቅታዊየጥገናአገልግሎትእንዲሰጥይደረጋል።

ብቃትንናየጥራትደረጃንማሳደግ

ምንምእንኳንበሀብረተሰቡንቅናቁእስከአሁንየተሰሩትየተፋሰስናመስኖልማትእንዲሁምየአፈርጤንነትናለምነትማሻሻያስራዎችአበረታችቢሆኑምበተለያዩጊዜየተደረጉየክትትልናግምገማረጋርቶችእንደሚያሳዩትከጥራትጋርበተያያዘክፍተኛክፍተትይስተዋላል።

የዚህጥራትጉድለትምክንያትየተፈጥሮሀብትየልማትጣቢያሰራተኞችከመልክዑምድሩአቀማመጥናተደራሽነትእንዲሁምሙያዊክህሎትውስንነትእንዳርየተሟላሙያዊድጋፍለመስጠትበመቸገራቸውነው።

ስለሆነምየመሬትአጠቃቀም፣ፖሊሲንናየተቀናጀየመሬትአጠቃቀምዕቅድንበተገቢውሁኔታለማዘጋጀትናተግባራዊለማድረግ፤ የተፋሰስ፤ የመስኖናአፈርልማትየጥራትደረጃንለማሻሻል፤

የተሻሻሉየተፈጥሮሀብትቴክኖሎጂዎችንናአሰራሮችንበአግባቡጥቅምላይለማዋልእንዲቻልበየደረጃውለባለሙያዎችየአጭርናረጅምጊዜተክታታይስልጠናዎችበመስጠትየመፈጸምአቅምንናብቃትንየማሳደግናሥራይስራል።

የባለድርሻአካላትንቅንጅታዊአሰራርናትብብርማጠናከር

በተፈጥሮሀብትልማትናአጠቃቀምወሳኝሚናያላቸውንየመንግስትናመንግስታዊያልሆኑየልማት፤ የትምህርትናየምርምርአካላትንሚናባዘርዘርበመለየትቅንጅታዊአሰራርንናትብብርንመፍጠርናማጠናከርበእጅጉያስፈልጋል።

ይህምየጋራግንዛቤንለመፍጠር፤ የእርስበእርስተሞክሮልውውጥንለማጠናከር፤ የስራድግግምሽንናየሀብትብክነትንለመቀነስ፤

በመደመርእሳቤበተፈጥሮሀብትልማትናአጠቃቀምያሉችግሮችንናተግዳሮቶችንበየደረጃውበጋራለመፍታትይረዳል። ለዚህምየተለያዩፕላትፎርምችን/መድረኮችንበመፍጠሮየአውቀትናቴክኖሎጂሽግግርለማቀላጠፍእንዲሁምለስራእድልፈጠራየግልዘርፉንናየማህበራትንተሳተፎለማሳደግትኩረትተሰጥቶይሰራል።

ክፍልሶስት፡ ቁልፍየስኬትመስኮች

የገበያተኮርግብርናምርትናምርታማነትንከዘላቂየተፈጥሮሀብትልማትጋርለመሳካትቁልፍየስኬትመስኮችበትኩረትይተገቡራሉ። በሚቀጥሉት 10

አመታትየግብርናምርምርናኢኮኖሚኒዮኒስ፣የግብርናቴክኒክናሙያስልጠና፣የግብርናሚካናይዜሽአገልግሎትእናየሀብረትስራማህበራትስርዓትቁልፍየስኬትመስኮችንውበትኩረትለመስራትአቅጣጭተይዟል።

3.1 የግብርናኢኮኖሚኒዮኒስ

በሚቀጥለውአስርዓመታትየኢኮኖሚኒዮኒስስርዓቱ ለ18,277,571

ለአርሶ/አርብቶ/ከፊልአርብቶአደሮችየኢኮኖሚኒዮኒስንአገልግሎቶች በአዝርዕት ሰብል፣ ቡና፣ ሻይና ቅመማ ቅመም፣ በአትክልትእናፍራፍሬ፣ በእንሳሳትእናአሳሳትልማትእናበተፈጥሮሀብትልማትናጥበቃተጠቃሚዎችያደርጋል።

የኢኮኖሚኒዮኒስንተጠቃሚሲባል በምክርና ስልጠና አቅራቢዎች አማካይነትየሚሰጠውንየተለያዩየኢኮኖሚኒዮኒስንአገልግሎቶች (የአውቀትናየክህሎትሥልጠናዎች፣ የምክርአገልግሎት)

ተቀብሎየኢኮኖሚኒዮኒስን፣ኪጂንበሙሉውይምበክፊልሲተገብርነው። በመሆኑም

በሚቀጥሉትአስርዓመታትየኢኮኖሚኒዮኒስንአገልግሎት ውጤትየሚለካውበዕውቀቱ፣ በክህሎቱናበአመለካከቱተለውጦ

በግብርና ቴክኖሎጂዎችን በመቀበልና ቀጣይነት ባለው መልኩ የሚተገብር እርሶና አርብቶ አደር ሲፈጠር ይሆናል። ከእነዚህ የኤ.ክስቴንሽን አገልግሎቶች ተጠቃሚዎች ውስጥ 80 በመቶ (14, 622, 056) የሙሉ ፖኪጅ ቴክኖሎጂ ተጠቃሚ ይሆናሉ።

በተመሳሳይ መልኩ ካሉት የኤ.ክስቴንሽን ተጠቃሚዎች ውስጥ አዳዲስ የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎችንና አሰራሮችን የሚቀበልና ቀጣይነት ባለው መልኩ የሚተገብሩ እንዲሁም ለሌሎች እርሶና አርብቶ አደር አገልግሎቶችም 30 በመቶ (6,397,150) ሞዴል እርሶና አርብቶ አደሮችን መፍጠር ላይ ትኩረት ተደርጎ ይሰራል። ሞዴል /በግንባር ቀደም/ እርሶና አርብቶ አደር ማለት ገበያተኮር በሆነ ምርት ላይ ስፔሻላይዥ ያደረገ እና ሌሎች ምርቶችን በተጓዳኝ እየሰራ ያለ፣ የግብርና ስራ ተግባሩን ለዝነ ጥላን አዘጋጅቶ በተገቢው የጊዜ ሰሌዳ መሰረት የሚተገብር፤

ምርታ ማነትን በእጥፍ ለማሳደግ የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎችን በተሟላ እና ውጤታማ በሆነ እግባብ ተጠቅሞ ለውጤት የበቃ፣ ለአካባቢ ውድቀት ቀጠውን የምርታ ማነት ግብ/ቤንች ማርክቲንግ ስራዎችን ያሳደገ፣

ተገቢውን የእርሻ መረጃ መዝገብ የሚይዝ እና ለሌሎች እርሶና አደሮች በማሳየት እና በመደገፍ አገልግሎት ይሰጣል። ከተጠቃሚዎች ውስጥ በግብርና ሥራ ከተሰማሩ አማካኝነት 100 በመቶ፣ ባለትዳር ሴቶች 50 በመቶ፣ እንዲሁም 10 በመቶ የሚሆኑትን ወጣቶች የግብርና ኤ.ክስቴንሽን አገልግሎት ተጠቃሚ ይደረጋሉ።

4.1.1 ለኤ.ክስቴንሽን ሰርዓቱን አስቻይ-በቃትን መፍጠር

የእርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማእከላት ማሻሻል

ግብርና ችግርን በማዘመን ለደረሰ/አርብቶ አደሮች ወደ እስተኛ ኮሚሽን ላይ ይዘገቡ ለማሻሻል ማሻሻል ማድረግ ውጥረት አጋዥ የሆኑ የእርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማእከላት መንግስት ከተለያዩ ለደርሻ አካላት ጋር በጋራ የሚሰሩ በትንሹ የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል።

አሁን ያሉትን የእርሶ/አርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማእከላት አደረጃጀት የተቀመጠውን መስፈርት በሚሟላ ተጠቃሚዎች ለማድረግ ያስፈልጋል። በዚህ መሰረት በሚቀጥሉት አስር ዓመታት 5400 ማእከላት ወደ መሰረታዊ፣ 4698 ወደ መካከለኛ እና 3615 ወደ ከፍተኛ ማሰልጠኛ ደረጃዎች እንዲደረሱ መንግስታዊ እና መንግስታዊ ካልሆኑ ተቋማት ጋር በመሆን እንዲጠናከሩ ይደረጋል። በተጨማሪም ማእከላቱ ለተጠቃሚው ሕብረተሰብ የእውቀትና የክህሎት ሥልጠናዎች፣ የተግባር ሠርቶ ማሳያዎች፣ የመረጃ አገልግሎት በመስጠት የቴክኖሎጂ ፍላጎት መፍጠሪያ እንዲሆኑ የምርምር ማእከላት፣ ማህበራት እና ሌሎች መንግስታዊ ያልሆኑ ተቋማት የሚሰሩ በትንሹ ማእከል ይደረጋሉ።

የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ለግብርና ኤ.ክስቴንሽን ሰርዓት ማዋል

የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ (ኢ.ኮ.ቴ) (ኢ.ኮ.ቴ)

ለግብርና ኤ.ክስቴንሽን አገልግሎት ኤ.ክቴንሽን ለማዘመንና ለማሳለጥ አንዳንድ ዋና ዋና መሳሪያዎችን ያስገኛል።

ኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ (ኢ.ኮ.ቴ) በኤ.ክስቴንሽን ሰርዓት ውስጥ የኤ.ክስቴንሽን መልእክት ለማስተላለፍ፣ የግብርና መረጃ ለመለዋወጥ (የአየር ንብረት ትንቢት፣ የግብርና ትኩረት ሰነድ፣ የአሰልጣኞች ስልጠና ለመስጠት፣ የልማት አካላት ትስስር እና ተብብርን ለማጠናከር እንዲሁም የግብርና እውቀት እስተዳደርን ለማዘመን እና የክትትል እና ግምገማ ስራዎችን በተገቢው መንገድ ለመተግበር ትልቅ ሚና አለው።

ስለዚህ በሚቀጥለው አስር ዓመታት የኤ.ክስቴንሽን ሥርዓቱን ለማዘመንና የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ መሰረተኛ ማዋል ችሎታዎችን ያደረጃል። የኢ.ኮ.ቴ መፍትሔ ሰጭዎች (ICT solution providers) የኤ.ክስቴንሽን ሰርዓት ለማዘመን ለሚደረገው ጥረት ሚና እንዲኖራቸው ለማድረግ የኤ.ክስቴንሽን አገልግሎት ለመስጠት እንዲቻል ዓመታዊ የምክክር መድረክ በመመስረት እንዲወያዩ ይደረጋል።

የሰው ኃይል ልማት እና ማበረታቻ ስርዓት መዘር ጋት

ከዚህ በፊት በሥርዓተ ትምህርት ልማት እና በሥልጠና አሰጣጥ ውስጥ ትኩረት ማግኘት ሲገባቸው ባለፈው ጊዜ ትኩረት ያላገኙ ሰነድ ሰነድ ሰነድ ማለትም የእሴት ሰነድ ሰነድ ሰነድ ማለት፣ ገበያ፣ የተግባብ፣ የማመቻቸት፣ የግብርና አደጋ ታላቁን ቅንብረት ማሰራጨት፣ ከአየር ንብረት ለውጥ ጋር የሚስማማ ግብርና፣

ሥርዓተ ምግብ እና ሥርዓተ-ጾታዊ ያበረታታለው አስር ዓመታት ለሁሉም ባለሙያዎች የአጭር ጊዜ ስልጠና ከሌሎች ባለድርሻ አካላት (ከግሉ ዘርፍ፣ ከማኅበራትና መንግስታዊ ካልሆኑ ድርጅቶች እና ሌሎች) ጋር በመሆን ይሰጣል። ተመሳሳይ መልኩ ካሉ ሌሎች ባለድርሻ አካላት (ከግሉ ዘርፍ፣ ከማኅበራትና መንግስታዊ ካልሆኑ ድርጅቶች እና ሌሎች) ጋር በመሆን በሚቀጠለው አስር ዓመታት በሰርተራ ክትትል ላይ የሚገኙ የልማት ጣቢያ ባለሙያዎች ሙሉ በሙሉ ወደ ዲፕሎማ ደረጃ ይሸጋገራሉ። እንዲሁም በዲፕሎማ ደረጃ የሚገኙ የልማት ጣቢያ ባለሙያዎች በዲግሪ ፕሮግራም እንዲማሩ ይደረጋል።

የግብርና ኤክስፐርት ንብረት ጠቃሚው ሕብረተሰብ ዘንድ የአመለካከትና የባህሪ ይለውጥ እምጥ ተቆይቶ የግብርና ምርትና ምርታማነት ተከታታይነትና ዘላቂነት ባለው መልክ እንዲያደግልግል ለማድረግ በኤክስፐርት ንግሥ ራላይ የተሰማሩ ባለሙያዎች ንግድ ለአገልግሎት ለሰጡት የማበረታቻ ስርዓት መዘር ጋት ያሰፈረጋል። ግንባር ቀደም እርሶ/ አርብቶ/

ከፊል አርብቶ አደሮች በአንድ ወቅት የተሻለ ዕውቀት፤

ልምድና በአካባቢ ያቸው ተቀባይነት ያላቸው ቴክኖሎጂዎች ንብቀላሉ ለማስተላለፍ ምቹናቸው።

በመሆኑም እነዚህን ግንባር ቀደም እርሶ/

አርብቶ/

ከፊል አርብቶ አደሮች ቀስ በቀስ ክፍተታቸውን እየሞሉ ወደ ማህረሰብ ቴክኖሎጂ አሽጋ ጋሪነት (village level technology promoter) ማሳደግ ያስፈልጋል።

ስለዚህ በሚቀጥለው አስር ዓመታት ግንባር ቀደም ችግር ወደ ማህረሰብ ቴክኖሎጂ አሽጋ ጋሪነት ለማሳደግ ከተለያዩ ባለደርሻ አካላት ጋር በመሆን የአሰራር መመሪያ እንዲወጣ ይደረጋል።

የግብርና ኤክስፐርት ንግድ ለደረጃ ጀት ማሻሻል

የኤክስፐርት ንብረት ወደ ፊት ለመሄድ ለሚደረገው ጥረት ስኬት ሁሉንም የግብርና ልማት መስኮችና እምራሾች በተገቢው ደረጃ የሚያገለግል የተሟላ ለዘመናዊ ቁመት ያለው የግብርና ኤክስፐርት ንግሥ ስርዓት በማድረግ የኤክስፐርት ንግድ ለማስተገቢው ደረጃ ራዊ የግብርና ልማት ፖሊሲ እንዲቀጥል እንዲቀጥል ለማስተገቢው ለማስተባበር፤

ለመደገፍ እና ለመምራት የሚያስችል አደረጃጀት ማስፈን የግድ ይሆናል።

በመሆኑም በሚቀጠለው አስር ዓመታት በአገር አቀፍ ደረጃ

ወጥ

የሆነ እና የተሰበሰበ ደረጃ ጀት እንዲኖር በፌዴራል ደረጃ የግብርና ኤክስፐርት ንግድ ጠረጎታ ለማስተገቢው ሆኖ ሁሉንም ዘርፍ /ሰብል፤

እንሰሳት፤ ተፈጥሮ ሀብትና ሌሎች/ በእኩል ለማስተገቢው ለማስተገቢው ደረጃ ይገባዋል። በተመሳሳይ ምክንያቶች

በዞንና በወረዳ ደረጃ ተጠሪነቱ ለተቋሙ ለበላይ አካል ሆኖ ሁሉንም ዘርፍ

በእኩል ለማስተገቢው ለማስተገቢው ደረጃ ይኖርበታል።

ስለዚህ በአገር አቀፍ ደረጃ ወጥ

የሆነ እና የተሰበሰበ ደረጃ ጀት እንዲኖር እንድሰነድ ይዘጋጃል፤

ክልሎችም ከራሳቸው ነባሪው ሁኔታ በማጣጣም ሰነዱን እንዲተገብሩ ይጋደዳል።

በሚቀጠለው አስር ዓመታት ለአርሶ/አርብቶ/

ከፊል አርብቶ አደሮች ንግድ ለማድረግ እንደ ግብርና ስርዓት እና የሁበረተሰብ ፍላጎት መሰረት የኤክስፐርት ንግድ ለደረጃ ጀት እንዲኖር ይደረጋል።

4.1.2 የኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት አካላት፣ አገልግሎት አይነት እና አሰራር ስልቶች

የብዙተዋናዮች (Pluralistic) የኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት ንግድ ማሳደግ

በአገራችንም መንግሥት ያለበትን የአቅምና የበጀት ውስንነት ለመቅረፍ፤

የአርሶና አርብቶ አደሮች ቴክኖሎጂ ፍላጎት ለማርካት፤

እንዲሁም ሥራ እጥፍ ጠርወጣቶች የኤክስፐርት ንግድ ለማድረግ በግብርና ልማት ሰማርተው የኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት የሚሰጡ መንግሥታዊ እና መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችን፤ የግል ዘርፉን፤

ሕብረተሥራራ ማህበራትን ግብርና ስርዓት አቅራቢዎች በማቀናጀት የብዙተዋናዮች/ Pluralistic/

የኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት የሚሰጥበትን ስትራቴጂ የአሰራር መመሪያ ይዘጋጃል።

ከዚህም ጋር ተያይዞ ብዙተዋናዮች የሚሰጡት የአገልግሎት አይነት፤ የአገልግሎት ፋይናንሲንግ (የገንዘብ እና ፋይናንስ)

ዘዴ እና ተደራሽነት እንዲሁም እስፊላንቲየም ኮሚሽን ወይንም ሌሎች ንብረት በማዘጋጀት ተግባራዊ ማድረግ ያስፈልጋል።

በአጠቃላይ የብዙተዋናዮች የኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት ውጤታማ ለማድረግ የሚያስችል ጥናት እንዲጠናቀቅ ለማድረግ በየደረጃው እንደ የአካባቢው ተጨባጭ ሁኔታ እንዲተገበር ጥረት ያደርጋል።

ምልዕ የኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት አይነት መስጠት

ገበያን መሠረት ያደረገ የግብርና ኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት በመስጠት ከምርት ወደ ዘላቂ የገበያ ተኮር ኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት ለማሻሻል ይቻላል። የኤክስፐርት ንብረት ግብርና የአግሮ ሊንግዳን ስትራቴጂ ላሳት መሰረት ሊቃኝ ይገባዋል።

ስለዚህ የኤክስፐርት ንብረት ግብርና የአሰራር ስራ ለተገቢው ሆኖ ሁሉንም ዘርፎች በመስጠት የግብርና ውንጤታዊ ውጤታማ ሊያደርግ ይገባዋል። በዚህም መሰረት በሚቀጠለው አስር ዓመታት የኤክስፐርት ንግድ ለአገልግሎት ቅድሚያ ለሚሰጣቸው የግብርና ምርቶች እና የአካባቢውን ፀጋ ገንዘብ በማስገባት በሰብል ልማት፤ በእንሰሳት ልማት፤

በተፈጥሮ ሀብት ልማት፤ በመስከፍ ልማት፤ በሜካናይዥን፤ በድህረ ምርት፤ ደህንነት እና እሴት ጭመራ፤ በስርዓት- ምግብ፤ በሥርዓት ጾታ፤

ምግብተኮርሠርቶማሃያዎችይተገበራሉእንዲሁም

የሥርዓተምግብኮርነርችከሚመለከታቸውባለድርሻአካላትጋርበመሆንይፈጠራሉ።

በተጨማሪምለሁሉምየቀበሌግብርናባለሙያዎችንሥርዓተምግብተኮርየኤክስቴንሽንእገልግሎትፅንሰሀሳብላይሥልጠና ይስጣል።

የከተማግብርናእናለግልባለሃብትየኤክስቴንሽንእገልግሎትንመስጥት

ለከተማግብርናእናለግልባለሃብትየኤክስቴንሽንእገልግሎትንተደራሽከማድረግእኳያበሚቀጥለውእስርዓመትተኩረትተሰጥ ቶትይሰራል።

በዚህምመሰረትለከተማግብርናየኤክስቴንሽንእገልግሎትንለመስጠትይቻልዘንድየከተማግብርናየኤክስቴንሽንሰርዓትይቀረ ግል፤ የማሰፈጻሚያሰነድይዘጋጃል፤

እንዲሁምየኤክስቴንሽንፓኪጅበማዘጋጀትለሚመለከታችላካላትስልጠናእናግንዛቤይፈጠራል።በተመሳሳይመልክቶግልባለ ሀብቶችንየኤክስቴንሽንእገልግሎትንተጠቃሚለማድረግይቻልዘንድየግልባለሀብቶችንየሚፈልጉትንየኤክስቴንሽንእገልግ ሎትንበመለየትየሚያስፈልጋቸውእገልግሎትእንዲያገኙከሌሎችባለድርሻአካላትጋርበመሆንድጋፍይደረጋል።

3.1.3. የግብርናልማትአካላትግንኙነትማጠናከር

ሁሉምባለድርሻአካላትየግብርናልማቱንበተልኳቸውመሰረትበውጤታማነትእንዲያግዙየሚያስችልበመርህላይየተመሰረት ህጋዊማዕቀፍናተቋማዊይዘትያለውየግንኙነትመድረክማደራጀትይገባል።

ስለዚህበሚቀጥለውእስርዓመታትየግብርናልማትእጋርአካላትግንኙነትአማካሪካውንስልየበለጠውጤታማለማድረግበሁሉ ምደረጃበበጀትናበሰውኃይልየተደራጀራሱንየቻለመዋቅርእንዲኖረውይደረጋል።

በተጨማሪምየመድረኩአባላትየጋራእቅድበማቀድ፤ የውይይትእጀንዳዎችንበመለየትናበመቅረጽ፤
አፈጻጸምንበጋራበመገምገምእናበየደረጃውየእቅድምግንባታሥልጠናበመስጠትእኩልተሳትፎእንዲኖራቸውእናበባለቤትነት መንፈስመድረኩንእንዲመሩትምቼሁኔታይፈጠራል።

በሁሉምደረጃበጋራየፕሮግራምዕቅዶችንለማዘጋጀት፤ ለመተግበር፤ መረጃዎችንበመለዋወጥ፤
የመጣውንውጤትለመገምገም፤

የእቅድምግንባታዎችንለማመቻቸትናየግንኙነትክህሎትንለማዳበርበእጋርአካላትመካከልያለውንየሥራትብብርእናየመቻቻ ልመንፈስእንዲጠነክርይደረጋል። በዚህምመሠረትበምርምር፤

ኤክስቴንሽንእናከፍተኛትምህርትተቋማትንዕብዮምከክርመድረክበክልልደረጃምእንዲቋቋምይደረጋል፤በምርምር፤

ኤክስቴንሽንናእርሶ/እርብቶአደሮችመካከልያለውንግንኙነትለማጠናከርበፌደራልናበክልልደረጃንዕብዮምከክርመድረክይመ ሰረታል፤በመንግስታዊናመንግስታዊያልሆኑድርጅቶችመካከልንዕብዮምከክርመድረክምእንዲሁበክልልደረጃእንዲቋቋምይ ደረጋል፤የግብርናኤክስቴንሽንእገልግሎትከሚሰጡየግልተቋማትመካከልያለውንቅንጅታዊአሰራርለማጠናከርንዕብዮምከክ ርመድረክበክልልናበፌደራልደረጃይቋቋማል፤በስትራቴጂክኮሞዲቴየተቋቋሙመድረኩችለዋናውየግብርናልማትእጋርአካላ ትግንኙነትአማካሪካውንስልተጠሪእንዲሆኑይደረጋል፤

የግብርናኤክስቴንሽንእገልግሎትንለማዘመንናተደራሽነቱንለማስፋትበኢኮኖሚያከሚሰሩየግልናየመንግስትድርጅቶችጋር በቋሚነትበመወያየትውጤታማየሆኑቴክኖሎጂዎችንወደኤክስቴንሽንስርዓቱለማስገባትየሚያስችልንዕብዮምከክርመድረ ክበክልልናበፌደራልደረጃእንዲቋቋምይደረጋል። በተለይምየግብርናቴክኒክናሙያስልጠና ኮሎጆች ዘርፉ የሚፈልገውን የመካከለኛ ደረጃ የሰለጠነ የልማት ጣቢያ ሰራተኞች እንዲያፈራ በቅረበት ይሰራል።

3.2 የግብርናቴክኒክናሙያስልጠና

የግብርናቴክኒክናሙያትምህርትሥልጠናመርሃ-ግብርናየቀጣይእስርዓመታትመሪዕቅድየሚከተሉትንእቅጣጫበመከተልየሚ ፈጸምይሆናል።የግብርና

ቴ/ሙ/ት/ሥልጠናሥርዓቱየእገርእቀፍየግብርናእድገትእናኢንቨስትመንትእቅድእቅጣጫንተከትሎ፤

በተመረጠውየግብርናምርቶችየእሴትሰንሰለትተከትሎእናበሥራገበያውፍላጎትላይተመርኩዘውጤትተኮርየሥልጠናሥርዓት ንበመከተልለወጣቶችናሴቶችበግብርና ዘርፍ ስራ ፈጣሪነትላይትኩረትበመስጠትበመደበኛ እና መደበኛባልሆነየሥልጠናመርሃግብርሠልጣኞችንበመቀበልእንዲተባበር በትኩረት ይሰራል። የግብርና

ቴ/ሙ/ት/ሥልጠናእገልግሎትበግብርናውመስለእስርዓመቱመሪዕቅድለተለዩሰብዕትራቴጅክዓላማዎችን

(ገበያተኮርየሰብልምርትናምርታማነት፤

ገበያተኮርየእንስሳትናዓሳምርትናምርታማነትእናዘላቂየተፈጥሮህብትልማትናአጠቃቀም)

እንዲሁምዘርፈ-ብዙውጤቶችንለአብነትምየሁበረት ስራ ማህበራትማስፋፋት፤

የግብርና ሚኒስቴር ይዘትን አገልግሎት ለማሳካት በአጭር ጊዜ፤

በመካከለኛና ረጅም ጊዜ የሰለጠኑ ባለሙያዎችን በማቅረብ ለአርሶ አደር ብዙ አደራ የምክርና የኤክስቴንሽን አገልግሎት ድጋፍ በማድረግ ለገበያ ለተሰማሩ የግል ባለሀብቶች፤

ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት እና አግሮ ኢንዱስትሪ ፓርኮች በየደረጃው የሰለጠነ የሰው ሀይል በማቅረብ ለረገድ ሰፊ ሚና ይጫወታል፡፡

በሚቀጥሉት 10 አመታት የተመረጡ የግብርና ምርቶች እሴት ሰንሰለት ንድፍ የተከተለ 20 የሙያ ደረጃዎች እንዲቀረፁ/እንዲከለሱ ይደረጋል፤ ከደረጃ I እስከ V የግብርና ባለሙያ መደቦች ስልጠና (50፣000 የልማት ጣቢያ ባለሙያዎች፤ እና 15፣000 ለግብርና ኢንቨስትመንት ኢንዱስትሪ ለጥቅም ደረጃ)፤ ለሥራ ፈጣሪዎች ስልጠናዎች ለሰማሩ በመረጡት የግብርና ሥራ ዘርፍ የሚሰጥ መደቦች ያልሆነ የአጭር ጊዜ ስልጠና (ለ40፣000 ለሚሆኑ የሀገሪቷ ስራ አጥሪዎች ስልጠናዎች)፤ የእውቀት እና ክህሎት ክፍተት ንጥል ለመሙላት የሚሰጥ አጭር ስልጠና ፤ በሥራ ላይ ለሚገኙ የግብርና ኤክስቴንሽን አገልግሎት ለሚገኙ ጥቃቅን፤ አነስተኛ እና መካከለኛ ደረጃ የግብርና ኢንተርፕራይዞች (4000 ኢንተርፕራይዞች (5 ሰልጣኝ በአንድ ኢንተርፕራይዝ)) እና ለአርሶ አደር እና ለገጠር ወጣቶችና ሴቶች (ለ100፣000 አርሶ አደር ብዙ አደሮች)።

3.2.1 መዋቅራዊ አደረጃጀትና የአሰራር ስርዓት ማሻሻያ

እየተሰራበት ያለው የግ/ቱ/ሙ/ት/ስ አደረጃጀት በግብርናው ዘርፍ እየተሰጠ ያለው ንስልጠና ለመምራትና ለመደገፍ በሚያስችል ደረጃ የተደራጀ ባለሙያዎች፤ በፌዴራል ግብርና ሚኒስቴር፤ ትምህርት ሚኒስቴር እና በክልል መንግስታት፤ ተባብሮ ለየተመራ የሚገኘውን የሥልጠና ምርጫ፤ አገር አቀፍ የግብርና ሥልጠና ማስፈፀም ያለበት ለሚያሳዩ ሁሉም አቀፍ ችግሮች በየደረጃው በማዘጋጀት፤ የጥራት ማኔጅመንት ስርዓት ንግግራዊነት በማረጋገጥ፤ ሥልጠናው የአገሪቱን የግብርና ኢንቨስትመንት እድገት አቅጣጫ ተከትሎ ሙሉ ታማኝ እንዲሆን፤ በአንድ ማዕቀፍ በወጥነት እንዲመራ ለማድረግ የሚያስችል ተቋማዊ አደረጃጀት እንዲፈጠር ይደረጋል።

ይህንንም ወደ ተግባር ለመለወጥ በዋነኝነት በአፍሪካ ህብረት CAADP (Comprehensive African Agriculture Development Program) በአህጉር ደረጃ የተዘጋጀውን የግብርና ቱ/ሙ/ት/ሥ ማስተግበር ያመመር ያንድን የምንከተል ይሆናል። ይህንንም መዋቅራዊ አደረጃጀት ተከትሎ በፌዴራል እና በክልል መንግስት ሥርዓት ለማሻሻል፤ የስልጠና ተቋማት የውጤት ተኮር የሥልጠና ሥርዓት ንግግር ማስፈፀም በሚያስችል መንገድ፤ መደበኛ ባለሙያዎችና ባለሙያዎች ስልጠና መንገዶች ሠልጣኞችን ተቀብለው ማስፈጸም እንዲችሉ ተለማጭ፤ የጎንዮሽ እና ወደ ላይ የሥልጠና ስልጣን ደረጃ አቅጣጫ ያለው እና በቃት ተኮር የሥልጠና ሥርዓት እንዲከተሉ ይደረጋል። በተጨማሪም የሚገኙ በትኩረት ለሰጠው ለሥራ ስልጠና የግብርና ምርት ልማት እና ኢንቨስትመንት አቅጣጫ ተከትሎ እንደሚቀረፍና እንደሚደራጁ ታሳቢ ተደርጓል።

በሥራው አለም የብቃት ፍላጎት እና በሥልጠና ተቋማት ውስጥ በሚሰጥ ሥልጠና መካከል የሚታየውን ልዩነት በማስወገድ፤ በገበያ መርግብርና፤ ሥራ ፈጣሪዎች ስልጠናዎችን ለማፍራት እንዲቻል፤ ዘመናዊ የግብርና አሠራሮችና ቴክኖሎጂን በመጠቀም ምርትና ምርታማነትን ለመጨመር፤ እንዲሁም የአገሪቱ ስልጣን፤ የቴክኖሎጂ አቅምና በቀጣይነት አገሪቱ በዘርፉ ልትደርስበት ያስቀመጠችውን ግብርና ስልጠና ስልጠናዎችን ለማሳካት ንቃት ሰጠው ለማድረግ ለሁሉን ለየተከተልን ያለውን የውጤት ተኮር የሥልጠና መርህ-ግብርት ግብራ አፈፃፀም በማሻሻል፤ በአገር አቀፍ/በክልል ደረጃ በተመረጡ የግብርና ምርቶች ላይ መሥሪት፤ የአገራዊና ክልሎች የግብርና እድገት አቅጣጫ ንቃት ሰጠው ማድረግ፤ የግብርና ምርቶችን እሴት ሰንሰለት ንግግር ለማስተካከል፤ በሥራ ገበያው የእውቀት እና ክህሎት ፍላጎት ጥናት ውጤት መሠረት፤ የባለድርሻ አካላትን በማሳተፍ የስልጠና ሥርዓት ማሻሻያ ተግባራዊ ማድረግ፤ የግብርና ሙያደረጃ፤ የብቃት ምዘና ዶክመንት፤ የሥርዓት ስምምነት እና የማስተማር ያሞጁ ሎች እንዲከለሱ እና በአዲስ እንዲቀረፁ ማድረግ፤ የግብርና ቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና የሥራ ዓለም ፍላጎትን የሚያሟላ እንዲሆን ማድረግ ተኮረት ተሰጥቶ ትኩረት ለማድረፍ ምን ይሆናል።

ና ቱ/ሙ/ት/ስ/ተቋማት እንዲፈጠሩ ይሰራል። የግብርና ቱ/ሙ/ት/ስ/ኮሌጅ የሰርቶማሳዎች፣ የልማትና የቴክኖሎጂ ማስተዋወቂያና ማግኘት ሙድረኮች ለአካባቢው እርሶ/እርብቶ አደር፣ ለጥቃቅንና ለስተኛ ሊንተር ፕራይዎች፣ ለከፍተኛ የትምህርት ተቋማት፣ በዘርፉ ለተሰማሩ ሙንግስታ ዊየል ማት ድርጅቶችና የግል ባለሀብቶች፣ ... ወዘተ እንደ ሞዴል ነት እንዲያገለግሉ ይደረጋል።

በሥልጠና ተቋማት ተዘጋጅተው ወደ እርሶ/እርብቶ አደሩ የተሸጋገሩና ውጤታማ የሆኑ ቴክኖሎጂዎችን በአገር አቀፍ ደረጃ የማስተዋወቅ እና የማሸጋገር ሥራ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በጋራ በመሥራት ተደራሽነትን ማሳደግ ተሳታፊነት ይደርጋል። የግብርና ቴክኒክ ሙያትም ህርት ሥልጠና ተቋማት የወረዳው ልማት ባቢያ ባለሙያዎችን በማሳተፍ በዙሪያቸው የሚገኙ የእርሶና እርብቶ አደር ማሰልጠኛ ማዕከላትን ለእርሶ/እርብቶ አደሮች፣ ለወጣት እና ሴቶች፣ እንዲሁም ለኮሌጅ ሰልጣኞች የተግባር ሥልጠና መስጫና የቴክኖሎጂ ሰነድ እና ሽግግር ሥራዎችን ማከናወኛ ማዕከላት እንዲሆኑ ይሰራል።

3.3 የግብርና ምርምር

ግብርና ምርምር ታማናተው ዳዳሪ በማድረግ የእርሶና እርብቶ አደሩን በሌላ ማሳደግ፣

የምግብና ሥርዓት ምግብ በስተጋን ለማረጋገጥ እና ለመዋቅራዊ ሽግግር እስተዋፅኦ ለማድረግ በመጨረሻ 10 ተከታታይ ዓመታት የዘርፉን ለማካይ እድገት 5.9 በሙሉ ጠብቆ ማሳደግ እንደ አጠቃላይ አገራዊ ግብተት ይዟል።

ከዚህም አኳያ የዘርፉ ዕቅድ ለስኬት እንዲበቃ እያንዳንዱን ጥቅም ላይ የሚውል የምርት ግብን ትውጤታማነት የሚያልቁ የተሻሻሉ የግብርና ቴክኖሎጂዎች የማያቋርጥ አቅርቦት መኖርን ታሳቢ ያደረገው።

በመሆኑም የሀገራዊ ግብርና ምርምር ሥርዓት የቴክኖሎጂ አቅርቦት ሂደት እንደ ሀገር ከሚጠበቁ የዘርፉ ልማት ግቦች እንዲመቃኙ ትያስፈልጋል።

በምርት ዓይነቶች ላይ የሚደረገው ምርምር ያለንን ውስን የምርምር አቅም እሰባስቦ የቅድሚያ ቅድሚያ በተሰጣቸው አገራዊ ስትራቴጂያዊ የምርት ዓይነቶች ላይ የበለጠ አተኩሮ በመሥራት የሚሻሻለው ቴክኖሎጂ ምንም ጠቅላይ ደረጃውን የጠበቀ፣

በገበያ ለተወዳዳሪነት የሚበቃ የሰብአዊ አቅርቦት ስትራቴጂ ማሻሻያ ሆኖ ሊደረግ ይገባል።

ስለዚህም ለተጠቃሚው የሚቀርቡ የግብርና ቴክኖሎጂዎች ተቀባይነት እንዲኖራቸው ለልማቱ እስተዋፅኦ እንዲደርጉ የምርምር ሥርዓት ጠባቂ ሚናውን በተለይ የዘርፉ ስትራቴጂያዊ ዓላማዎች መሠረት የሚጫወት ይሆናል።

በግብርና ልማቱ የተቀመጡ ግቦችን እያሳኩ ለመጓዝ እርሶ/እርብቶ አደሩን የግል ሥራ ምርታማነትን ለመጨምርና በገበያ ተፈላጊ የጥራት ደረጃን ለማሟላት የሚያስችል የሥራ ረቀቅ ዘዴ እንዲከተሉ ለማድረግ የሚረዱ ተስማሚ የቴክኖሎጂና ሳይንስ ዊየል ሰራተኛዎችን ማቅረብ ይፈልጋል።

ለዚህም የዓለምን ነባራዊ ሁኔታ በማገናኘት የወደፊት አዝማሚያውን ምልክቶች ምንም ጠቃሚ ሆኖ ለማሳደግ የሚቋረጥ እንዲያደግ የሚያስፈልጉ እስተማማኝ ቴክኖሎጂዎችን እና የተሻሻሉ አሰራሮችን በቀጣይነት ለማቅረብ የግብርና ምርምር ሥርዓቱ የመሪነት ሚናውን መጫወት ይኖርበታል። ከዚህም አኳያ በእስያውያን የግብርና ምርምር ከውስጥ ስልጠና ስራዎች በተዘጋጀው የምርምር ሥርዓቱ መሪዎች ስለሆኑ መሠረት በፊት ግንደግት ላይ ያሉ የተመረጡ ሞዴል ሀገሮች እሁን ደረሰባቸውን የምርታማነት ደረጃ h10 ዓመት በኃላ በኛ ምሀገር እንዲደረስ በትምህርት ውጤት ግብተት ምጣኔ።

ከዚህም መካከል የተወሰኑትን በንግድ ለስተዳደር ምርምር ጣቢያ እሁን ካለበት 80 ወደ 100 ኩ/ል በሂክታር፣ በቆሎን የድቃ ይዘር ያዎች (hybrids) በማውጣት h120 ወደ 150 ኩ/ል በሂክታር እና ጤፍን ደግሞ h28 ወደ 40 ኩ/ል በሂክታር ለማድረስ በስተኩረት ለመሥራት ታች ያድላል።

ይህንንም የምርታማነት ደረጃ ለማስጠበቅ የሚፈለግ የተሻሻለ የሰብአዊ ያይንስና አካባቢ (optimum agronomic practice and crop protection) ምክራብ ማሳተፍን ማቅረብ በእርሶ አደሩ ዘንድ ጎልቶ የሚታየውን የምርታማነት ክፍተት ለማጥበብ (narrowing the yield gap) በእጅግ የሚረዳ ይሆናል። በተመሳሳይ የእንስሳት ምርምር ሥራዎች የተደገፉት ምርታማነትን ለማካይ 5000 ሊትር በአንድ የአለባወቅት ከአንድ ዓለም (high-grade crossbred daidy cow) ለማግኘት የሚሻሻል ሥራው እርቢ ማህበረሰቡን በማቀናጠል ማሳደቅ የሚረጋገጥ የሚከናወን ይሆናል።

የበግ ሥጋን ከማሻሻል አኳያ የተመረጡ ሀገር በቀል ዘር ያዎች ላይ ያተኮረ የሚህበረሰብ አቀፍ የእንስሳት ዝርያ የማሻሻል ሰራተኛ ሰብአዊ (community based animal breeding program)

በመከተል በመረጣው ይም በማዳቀል ታግዞ የበግ ልገልፈፈ፣ ግንደግት እንዲኖረው ማስቻልና n6 ወር ዕድሜው እሁን ከሚደርስበት 18 ኪግ የቁም ክብደት ወደ 30-45 ኪግ የሚደርሱ ለጠቃላይ የበግ እርባታ ዘዴን ለመጋገብ የእንስሳቱን ጤና ለመጠበቅ ጨምሮ ሲላማተ ደርጎ የሚሠራ ይሆናል።

በመቶየሰብልምርትበአጭዶመውቁያይሰበሰባል፣ በእነስተኛመውቁያናመፈ.ልፈ.ያዎችይወቃል። እንዲሁም 25% በክለስተርአካባቢየተመረተጤናብሁለገብመውቁያይወቃል፣ በክለስተርየተመረተስንዴ 100 % በኮምባይነርይሰበሰባል።

ተ. ቁ	የፈረስጉልበት	የማረሻእግር	ሄ/ር በቀን	በዓመትየእርሻናክስካሶ ቀን		የሚታረሰው ሄ/ር	የሚያስፈልግየትራክተር ቁጥር	ማብራሪያ
				እርሻ	ክስካሶ			
1	60-75	3	5	30	30	3,750,000	25,000	ከእርሻስራብንላከመከስካሶ-ብራትማሳው ከ10-15 ቀንለጸሀይመጋለጥይኖርበታል
2	80-90	4	7	30	30	3,750,000	25,000	
3	120-150	5	10	30	30	2,250,000	15,000	
ድምር						9,750,000	65,000	

በክለስተርአካባቢ የሚገኙ እርሻዎችላይትኩረትበመስጠትየሚሰራሲሆን 80% የክለስተርአካባቢዎችማሳበሚካኒካልቴክኖሎጂይዘጋጃል። በእነዚህአካባቢ የሚገኙ እማወራዎች 100% የሚካናይዜሽንተጠቃሚይደረጋሉ። በአገሪቱየክለስተርእርሻአካባቢ የሚገኙ እማወራዎችማጥየማድረግሥራይሰራል። የግብርናሚካናይዜሽንአገልግሎትእንዲያገኙትኩረትተሰጥቶይሰራል።

በቆላማውአካባቢየስንዴናተከታይሰብሎችማሳሙሉበሙሉበሚካናይዜሽንቴክኖሎጂይዘጋጃልከዚህምውስጥ 22500 ሄ/ር ማሳበላዘርሎቭለርእንዲስተካካልይደረጋል። እንደስፋቴ 2.5 ሜ/ር የሆነበትራክተርተጎታችላዘርየተገጠመለትሎቭለርእንደጎርባጣነቱመለያየትበቀን ከ 3-5 ሄ/ር መሬትማስተካከልይችላልመሬትየማስተካከሉንሥራተከትለውሎችየመስመርማውጣትእናየዘርመዝራትተግባራትየሚከናወኑሲሆንከክስካሶብንላቢያንስ 130 ቀናትየማስተካከሉን ስራ መስራትቢቻልና 15 ሎቭለርቢኖሩን 2,250(ሁለትሺህሁለትመቶሆምሳ ሄ/ር) ሊስተካከልይቻላል። በ10 ዓመት 22,050(ሁለትሺህአምስትመቶሆምሳ ሄ/ር) መሬትይስተካከላልበዚህምየመስኖውሃአጠቃቀምን በ 35 % ይቆጠባል፣ የአፈርለምንትይጠበቃል፣ ምርታማነትን 50% በማሳደግየግብዓትብክነትንበማስወገድአጠቃላይወጪንመቀነስናየልማቱንቀጣይነትማረጋገጥይቻላል። በቆላማውአካባቢየተመረተስንዴሙሉበሙሉበኮምባይነርይሰበሰባል።

የቆላስንዴ በ 300,000 ሄ/ር መሬትላይየሚለማናአልሚዎቹከጥጥብንላስንዴንየሚያስከትሉከሆነጥጡበመሳሪያተነስቶማሳውምከጥጥንድቅረትፀድቶለስንዴዝግጁመደረግስለሚኖርበትየጥጥመልቀሚያናየተክሉመንቀያናመከረታተፊያመሳሪያያስፈልጋል።

በመሆኑም 20 በመቶየጥጥምርትበዘመናዊመንገድይለቀማል። በቆላው 300,000 ሄ/ር ስንዴከሚያለሙትአርሶ/አርብቶአደርናባለሃብቶችመሃከል 10,000 ሄ/ር ጥጥየሚያለሙከሆነየመስራትስፋቴ 1.8 ሜትርየአፕፕሬሽንፍጥነቱ 10 ኪ/ሜ በሰዓትየሆነየጥጥንድመንቀያናመከረታተፊያመሳሪያበቀን 8 ሰዓት ቢሰራበእንደየሥራቀን 14.4 ሄ/ር የጥጥማሳያፀዳል። መሳሪያውበመስመርላልተዘራየጥጥማሳያይነተኛመፍትሄተደርጎተወስዷል። ይህውመሳሪያከለቀማእስከስንዴዘርጅማር ለ20 ቀናትቢሰራ 288 ሄ/ር መሬትማፅዳትይችላል። ከ 300,000 ሄ/ር ውስጥ በ10 ዓመታትውስጥቢያንስ 20 % ጥጥየሚለማበትቢሆንናበመነሻዓመቱ 2000 ሄ/ር ቢለማየጠጥመልቀሚያናየጥጡንግንድእንስቶማሳውላይየሚነሰንስመሳሪያበመጠቀምስንዴንእንደሁለተኛሰብልለማምረትይቻላል። በመነሻእመቱ ከ10,000 ሄ/ር ውስጥ 2,000ሄ/ሩ በጥጥየሚሸፈኑከሆነ ለ10,000 ሄ/ሩ ለ20 የጥጥቅረትማንሻቀናት 40 የጥጥንድመንቀያናመከረታተፊያመሳሪያዎችያስፈልጉናል።

ለ1,000 ሄ/ር በፈሮኢራጌሽንለሚለማማሳ በ25 የለቀማቀናት 28 በትራክተርተገጣሚባለ 3 መስመርጥጥመልቀሚያያስፈልጋል።

የሰሊጥምርትም እንደዚሁ 50 በመቶ ሚካናይዝድ ይደረጋል። በትራክተር ተገጣሚ ሆኖ በሰዓት ከ 6-8 ሄ/ር ማሳለፍ ደግሞ ያስፈልጋል። በስታንዳርድ መሰረት ለ1000 ሄ/ር 3 ዓሃድ ያስፈልጋል።

የተዛማጅ ተባዮች መከላከል አይሮፕላንና ከነፍስ ወከፍ መርጫዎች በተጨማሪ በሰው ዓልባዎ የሚሰጥ ላይ ተሽከርካሪ (ድሮውን) እና በተሽከርካሪ/ትራክተር ተደጋኝ መሳሪያዎች እንዲካሄድ ይደረጋል።

የተዛማጅ ተባዮች ከስተት ከዓየር ንብረት ለውጥ ጋር ተያይዞ ማፈጠር ላቸው እውቅና ይሁኑ። ታዲያዎች ድግግሞ ሻቸው እየጨመረ ስለሚሄድ በዓየር ናቦት ወሰን ደረጃ በምድር በነፍስ ወከፍ መርጫዎች የሚካሄደውን የመከላከል ሥራ በተለየ በድሮውን እና በተሽከርካሪ ተደጋኝ (በፐርክላፕ ናቦት ትራክተር)

ማጠናከር ይኖርብናል። ይህም እቅድ በግልባለሀብቱ በንግድ ሥራ መንፈስ እንዲፈጠር ጥረት የሚደረግ ሲሆን በተለየ የስጋት አካባቢ ይታወቃል። ጥንቃቄና ተጠቃሚዎች ለቴክኖሎጂው ስለሚከፈልበት መረጠብ ታዲያዎች እንዲገኙ ማድረግ ያስፈልጋል።

ድሮውን መረጃዎችን በቀጥታ ወደ ታብሌት የሚያስተላልፉ የቅኝትና የቅድሚያ ማስጠንቀቂያ ሥራን ፈጣን ማድረግና ክትትልን ማሳሰብ ጥራት ማረጋገጥ በከነት የፀዳ ጭንቀት ማካሄድ የተሳካ መከላከልን ለማድረግ ያስችላል።

በተለምዶ ደው አሰራር እንደሚታየው ሳይሆን ሰዎች ከኪሚካል ጋር የሚኖሩ ሹቸውን ግንኙነት በጣም ዝቅተኛ ስለሚሆን የተገኘነትን ንግድ ተላጭነትን ስጋት ይቀንሳል።

አስፈላጊ ወይም የአጠቃቀም ሥልጠናና ክሚካል ከታወቀው ተቋማት ጋር በመሆን የበረራ ደህንነት እንዲረጋገጥ ሥርዓት እንዲዘረጋ ይደረጋል።

ለዚህም በደንበኞች ማረጋገጫ ለ 10 ዓመታት ወስጥ በቀን 100 ሄ/ር መሬት መርጫ ተባዮች ለመርጫ ያመሰግናል። ለጠመላቸው 60 ያህል በተሽከርካሪ ተደጋኝ መርጫዎችን ተገዝተው በሥራ ላይ እንዲሰማሩ ይደረጋል። 20

ድሮው ሹቸት ስራ ተገዢ በሆኑ የስጋት ቀጠና የትመት አቅጣጫዎችን መሰረት ሳይረገጡ ሲሆኑ ይታወቃል።

3.4.2 በግብርና ሚካናይዝን የተደገፈ የእንስሳትና ግሳህ በትልማት

50 በመቶ የእንስሳት መኖሪያ ቀንባባ በመካከለኛ መኖሪያ ቀንባባ ሆኖ ተይዞ ይኖራል። በዓለም ባንክ የተጨማሪ ንድግኝት መሰረት በምሩቃን ወጣቶች የሚንቀሳቀሱ የእንስሳት መኖሪያ (የድሮ፣ ዓሳወዘተ) ማቀናበር ያደገው ስራ ይገኛል። እንዲያውም ከአጠቃላይ ደረጃ ማቀናበር የሰዓት 5 ቶን መኖሪያ ዘጋጅ ለበተራ ለገው መጠን ያሽጋል።

በአንድ ፈረቃ 400 ኩንታል ያቀነባብራል፤ (ለ 21 ሰዎች ምኖሪ ስድል ይፈጥራል)። በአገራቱ ዝቅተኛው አካባቢ የሚለማው መኖሪያ ለውጥ ለውጥ ለውጥ ሚካናይዝ ይደረጋል። በአሁን ሰዓት በቆላማው የአገራችን ክፍል ከ4000 ሄ/ር በላይ የእንስሳት መኖሪያ በመስጠት ለመልማት ላይ ይገኛል። ይህን የመኖሪያ ስራ ለመሰብሰብ በትራክተር ተገታችን ማጨጃ፣

ማናፈሻ መንሽ እና የመኖሪያ ያስፈልጋል። ከ 1 ሄ/ር 7 ቶን ድቆ ሽለን ለሚገኝ የሚገመት ሲሆን ታጭ ደብዳቤ ተቀናት ወስጥ እንዲፈረስ እንዲታሰር ለማድረግ 500

ሄክታር እንደ መነሻ በመውሰድ 5 ትራክተሮች፣ 5 ማጨጃ፣ 5 ማናፈሻ መንሽ፣ 3 ሳር ማሰሪያዎች፣ 3 ጋሪዎች ለሰርቶ ማሳያ ያስፈልጉናል። (ሁሉም መሳሪያዎች በትራክተር ላይ ተገጣሚ ናቸው)። በተለያዩ የገራቱ ክፍሎች በቁጥር 20 (ሀያ) እንስሳት መኖሪያ ቀንባባ ሊንቀሳቀሱ ለማድረግ ይገባሉ።

3.4.3 የግብርና ሚካናይዝን እገራ ዊፖሊሲ ማዘጋጀት

የግብርና ሚካናይዝንን ለማስፋት አሁን በሥራ ላይ ያለውን የግብርና ሚካናይዝን እንስሳት ስራ ተገዢ በአገባቡ ወደ መሬት ለማውረድ ድናክልሎች ምክላካቢዎቻቸው የግብርና ስልት ስራ ጋር በመጣጣም የራሳቸውን መቀየር እንዲችሉ የግብርና ሚካናይዝን ስልት ማታችን የፖሊሲ ማዕቀፍ ሊኖረው ይገባል። ማዕቀፉም በሚከተሉት መሰረታዊ ጭብጦች ላይ ያተኩራል።

የግብርና ሚካናይዝን ተቋማት ቅንጅትና ትብብር፣ በሚካናይዝ ስልት የመንግስትና የግል ድርጅቶች ምርምርና ምህርት ሥልጠናና ሌክሽን ስልት፣ የግብርና ሚካናይዝንን ፍተሻ፣ የምዝገባ፣ የውቅና አሰጣጥና ደረጃ፣ የፋይናንስ አቅራቢነትና ተደራሽነት፣ የግብርና ሚካናይዝን እሴት ሰንሰለትን ተከትሎ የትኩረት ቅድም ተከተል፣ የአገራቱን የግብርና ሚካናይዝን እንዲስተረፍ ማድረግ፣ አቅራቢነትና ከሽያጭ በኋላ ጥገና፣ ለግብርና ሚካናይዝን የንግድ ሥራና አገልግሎት አሰጣጥ ምቹ ሁኔታና ማሰሪያ ቤቅ ስርዓት መዘር ጋት።

3.4.4 የግብርና ሚካናይዝን ተቋማት ማደግና የሰው ሀብት ስልማት

በሥራ ላይ ያለውን የግብርና ሚካናይዝን ስልት ስራ ጋር ተገዢዎችን እና የጥገና ቴክኒሻኖችን በሌሎች ስልጠናዎች ለማስፈጸም 1 ኮሌጅ ማጠናከርና በ 4 ተጨማሪ ኮሌጆች የትምህርት ክፍሎችን መክፈት፣ የቁሉም ሰዎች የግብርና ሚካናይዝን የጥገና ቴክኒሻኖች ማዕከል እንደ ሞዴል ጠናከራል 2 አዲስ ይመሰረታል።

3.4.5 የፍተሻና የስርቴሪኬሽን ማዕከል ማቋቋም

በአገራችን የተለያዩ የግብርና መጫካና ይዘት ሽንጭ ክፍለ-ጊዜዎች ወደሃገር ውስጥ ተስማሚነታቸውና ጥራታቸው ሳይረጋገጥ ወደሃገር ውስጥ ይገባሉ።

በሌላ በኩል እነሱ ተኝ እንደመውቁ ያናመራል። ያ፣ ማረሻና ባይማውጭ የመሳሰሉ የመጫካና ይዘት ሽንጭ ክፍለ-ጊዜዎች በሃገር ውስጥ ይመረታሉ፤ ከምርምርም ይለቀቃሉ።

በዙዎቹ ጭብጫዎች ተስማሚነታቸው ተፈትሾና ተረጋግጦ ወደሃገር ውስጥ እንዲገቡ ባለመደረግ ባህሪ ላይ በክነትና በአገልግሎት አሰጣጡም ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ አሳድሯል።

ምርምር ራሱ አፈላቂ ሆኖ የራሱን የሌሎችንም ያፀድቃል ይህ አሰራር ነፃና ፍትሃዊ አይደለም። በተቋማችን ጥያቄና ባለቤትነት ረጅም ጊዜ ተወስኖ በትኩረት ሆሎንም ያገባኛል የሚሉ ተቋማትና አካቶ በተደረገ የቴክኒክ ኮሙኒኬሽን ማካኛነት ከ ስ ስ 200

በለይ የኢትዮጵያ የግብርና መጫካና ይዘት ሽንጭ ረጅምና ከአለም ጋር ተያያዥ ሆኖ ደረጃዎች ድርጅት ለአገራችን የተመለሱ ደረጃዎች እንዲወጡ ቢደረግም ደረጃዎችን የሚያስፈፅም አሰራር አለመዘር ጋቱና ተቋማዊ እድረጃ ጅትም ባለመፈጠሩ ደረጃዎቹን በማስከበር እስመ ጩዳችን፣ አቅራቢዎችን፣ አገልግሎት ፈላጊዎችን፣ የማመረቻ ድርጅቶችን፣

የምርምርና የክፍተት ምህርት ተቋማትን ተጠቃሚ ማድረግ አልተቻለም።

በመሆኑም የወጣውን ስታንዳርድ በሥራ ላይ ለማዋል ከውጭ የሚገቡትንም ሆነ በሃገር ውስጥ የሚመረቱት ለሃገራችን ተስማሚ መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ሥርዓት ሊዘረጋ አሰራርና ተቋም ሊደራጅ ይገባል።

በግብርና መጫካና ይዘት ሽንጭ የተጠቃ የአስፈላጊነት የጥናት ሰነዶችን አሰባስቦ ግብርና ማካኛነት፣ የሌሎች አገሮችን ልምድ ለመቅሰም እንዲቻል የባለሙያዎች ቡድን ጉብኝት ማዘጋጀት፣

በአማካሪ ቡድን የአዋጭነት ጥናት ለማካኛ እንዲቻል ቢጋር ማዘጋጀት፣ የዲዛይን ሥራ መስራት ፣ ፈንድ ማፈላለግ/በጀት ማስያዝ፣ ወደግንባታ መሸጋገር፣ መሳሪያ ተከላኖ የሰው ሀብት ልማት፣ ፍተሻ ርክክብና ሥራ ማስጀመር።

በግብርናው ዘርፍ ላይተደራጅተውአገልግሎትከሚሰጡጎብረትሥራማህበራትውስጥ 65
ከመቶየሚሆኑትበላቀደረጃአገልግሎትእንዲሰጡይደረጋል።

በተጨማሪምየጎብረትሥራማህበራትየጎብረትሥራሊናየግብርናኤክስቴንሽንጽንሰ-ሃሳቦችንአባሎቻቸውንእናሕብረተሰቡን
ማስጨበጥከተግባርቻቸውመካከልእንዳይኖሩ።

በመሆኑምየጎብረትሥራማህበራትመስጠትየጀመሩትንየኤክስቴንሽንአገልግሎትበማጠናከርበሚቀጥለው 10
ዓመታትውስጥካሉትየግብርናየጎብረትሥራማህበራትውስጥ 85

ከመቶየሚሆኑትአገልግሎቱንበተሟላሁኔታእንዲሰጡይደረጋል።

በመሆኑምበሚቀጥሉት 10

አመታትበጥናትላይበመመስረትአዳዲስየጎብረትሥራማህበራትንከማደራጃትጎንለጎንቀደምሲልተደራጅተውያሉየጎብረት
ትሥራማህበራትበራሳቸውፍላጎትበመከፈልወይምበመዋሃድእንዲጠናከሩማድረግ፤

ጎብረትሥራማህበራትየገጠርከተማትስርንበማጠናከርየግብርናእናእንዳስትሪምርቶችቅብብሎሽየተሳለጠበማድረግእ
ምራችናሻማቹንተጠቃሚማድረግ፤

ጠንካራናውጤታማየጎብረትሥራሊናየግብርናየኤክስቴንሽንስርፀትናየኢንዱስትሪግንኙነትስርዓትንማጠናከር በትኩረት
ይሰራል።

3.5.2 የጎብረትሥራማህበራትየግብርናምርትማሳደጊያግብዓቶችግብይትአገልግሎትማጠናከር

የአገራችንፅኑሰሚመሠረቱግብርናእንደመሆኑበዚህ ዘርፍ ላይየተሰማራውየሕዝብቁጥርበርካታነው።
የሕዝቡአስፋፈርምየተበታተነበመሆኑለግብርናውምርትእድገትወሳኝየሆኑግብዓቶችንተደራሽማድረግእስቸጋርነው።

ለዚህችግርመፍትሄየሚሆኑትየጎብረትሥራማህበራትናቸው።

በመሆኑምየጎብረትሥራማህበራትለሰብልምርትወሳኝየሆነውንየአፈርመዳበሪያአቅርቦትአገራዊድርሻቸው በ2022 ዓ.ም
98.5 ከመቶለማድረስታቅዶዋል። በተመሳሳይበጎብረትሥራማህበራትተባዝቶየሚቀርብየሚርጥዘርበቶን 53,475

ማድረስነው። የጎብረትሥራማህበራትአርሶ/አርብቶአደሩየሚፈልጋቸውንየጸረ-አረም፣
ጸረ-ተባይእናጸረ-በሽታግብዓቶችአቅርቦት 758 ቶንማቅረብለሕብረተሰቡአገልግሎትእንዲሰጡይደረጋል። በግብርናው

ዘርፍ ላይየተደራጁየጎብረትሥራማህበራትለሕብረተሰቡየሚያቀርቡትየግብርናሜካናይዜሽንአቅርቦትበቁጥር 652
ማድረስነው።

በመሆኑም በሚቀጥሉት 10 አመታት

የግብርናምርትማሳደጊያግብዓቶችበዋናነትበጎብረትሥራማህበራትበኩልቀርቦእንዲሰራጭማድረግ፤
የጎብረትሥራማህበራትበተለይየግብርናምርትማሳደጊያግብዓቶችንየሚያቀርቡእናየሚያሰራጩትከተለይየአካላትጋርበመ

ቀናጀትመስራት፤

የጎብረትሥራማህበራትየሚያቀርቡትንእናየሚያሰራጩትንማንኛውምግብዓቶችበራሳቸውአቅደውእንዲያቀርቡማድረግ፤

የጎብረትሥራማህበራትየሚያቀርቡትምርጥዘርከሚመለከታቸውየምርምርተቋማትጋርተቀናጅተውበመስራትየዘርአቅር
ቦቱንበብዛትናበጥራትእንዲቀርቡማድረግ፤

የጎብረትሥራማህበራትበራሳቸውአቅምምርጥዘርአገዝተውእንዲጠቀሙእናአገልግሎትእንዲሰጡይደረጋል፤የጎብረትሥራ
ራማህበራትፌዴሬሽኖችየአፈርማዳበሪያበራሳቸውአቅምወይምበጆይንትቪንቸርየማዳበሪያፋብሪካአቋቁሙእንዲያመ
ርቱይደረጋል፤

የጎብረትሥራማህበራትፌዴሬሽኖችየአፈርማዳበሪያንከውጭአገርበማስገባትአርሶአደሩንእንዲገለግሉይደረጋል፤
አርሶአደሮችየሚጠቀሙትየአፈርማዳበሪያውጤታማእንዲሆንለማድረግየጎብረትሥራዩኒየኖችእናፌዴሬሽኖችየአፈርመ

መርመሪያመሳሪያዎችንበመገንባትእናበመያውየሰለጠኑባለሙያዎችንበመቅጠርየአፈርምርመራአገልግሎትእንዲሰጡይደ
ረጋል፤ለሎችየአፈርለምነትንበማሻሻልምርታመነትንለማሳደግየሚያስፈልጉግብዓቶችንበማምረትእናበማቅረብአገልግሎ

ትእንዲሰጡይደረጋል፤የጎብረትሥራማህበራትየሚያሰራጩጫቸውመሣሪያዎችንበቁመለዋወጫያላቸውመሆኑንበማረጋገጥእ
ንዲገዙማድረግትልቅትኩረትተሰጥቶየሚሰራይሆናል፤ የጎብረትሥራማህበራትዩኒየኖች፤

ፌዴሬሽኖችእናአቅምያላቸውመሠረታዊየጎብረትሥራማህበራትየግብርናማሽነሪዎች (የሜካናይዜሽንመሣሪያዎችን)
የሚያስፈልጉመለዋወጫዎችንበጥናትበመለየትበማቅረብ፤

በማሽንጥገናሙያላቸውባለሙያዎችንበመቅጠርእናበማሰልጠንጥገናወርክሾፖችንበመክፈትበትኩረት ለመተግበር
አቅጣጫ ተቀምጧል።

እሴትበመጨመር እና የትራንስፖርት አገልግሎቶችን በማመቻቸት ላይ ወደ ትኩረት የሚሰጡት እንዲሁም ይደረጋል። የኅብረት ሥራ ማህበራት ፌዴሬሽን ስር ወይንም ሌሎችም ለእሴት መጨመሪያ ሊገኙት ይችላሉ።

በአገር አቀፍ የኅብረት ሥራ ማህበራት መካከል የመረጃ ልውውጥ ሥርዓት በመዘር ጋትና በማለቀቀ፣ ፋይናንስ ማመቻቸት፣ የኅብረት ሥራ ማህበራት የመሠረተ ልማት ግንባታ ስራዎችን በማስተባበር እና የመደገፍ ተግባራት ላይ እንዲያተኩሩ ይደረጋል። የኅብረት ሥራ ማህበራት ከአባላቸው የሚሰበሰቡትን የምርት ዓይነትና መጠን ለማከማቻት የሚያስፈልጉ ለደረጃ፣ ለፈሳሽ፣ ለአትክልትና ፍራፍሬ።

ለኬሚካል እና ሌሎች ዓይነት ምርቶች ማከማቻ የሚሆኑ ደረጃቸውን የጠበቁ መጋዘኖች በኅብረት ሥራ ማህበራት፣ በመንግስት እና በሌሎች ለቅምጥን ሲካላት ዘመናዊ እና እስፊላን ሲሆኑ ስራዎችን ያሟሉ መጋዘኖች የሚገነቡ በትራንስፖርት ዘርፍ ተግባራዊ ይደረጋል። ኅብረት ሥራ ማህበራት የአባላት ምርት ለተጠቃሚዎች በቀላሉ ማድረስ እንዲችሉ በከተማዎች፣

በኢንዱስትሪ አካባቢዎች እና በመንገድ ዳርላይ የተለያዩ ዓይነት ደረጃ ያላቸው የገበያ ማዕከላት ገንብተው አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል። የኅብረት ሥራ ማህበራት የግብይት ሂደት እንዲሳለጥ እንደ የምርቱ ባህሪ የአባላት ምርቶችን በማሰባሰብ በአገር ውስጥ ለአካባቢ፣

ለማዕከላዊ፣ ለተቀናጀ የግብርና ኢንዱስትሪዎች፣

እሴት መጨመሪያ ስራዎች እና ለውጭ ገበያ ለማድረስ እንዲሁም ለባላት የሚፈልጉትን የምርት ማሳደጊያ ግብዓቶች እና የኢንዱስትሪ ምርቶችን ለማቅረብ የሚያስችል ፋጣን እና ምቹ የትራንስፖርት አገልግሎት እንዲኖር ይደረጋል። ኅብረት ሥራ ማህበራት ቀልጣፋና ጥራት ያለው አገልግሎት መስጠት የሚያስችሉ የተለያዩ ዓይነት ምቹ ሰጪ ቁጥጥሮችን በመግባት እና ለቅምጥ መፍጠር እንዲጠቀሙ በትይደረጋል። የኅብረት ሥራ ማህበራት የመረጃ ስርዓት የማደራጀት፣ የማጠናከር፣ የመተንተን፣ የማሰራጨት (የአየር ሁኔታ፣ የገበያዎች፣ የምርት፣ የማምረቻ መረጃዎችን አጠቃላይ መረጃ) ስራዎች ተጠናክረው እንዲሰሩ ይደረጋል።

3.5.5 የኅብረት ሥራ ማህበራት የፋይናንስ ተደራሽነትን ማሳደግ

አገራችን በፋይናንስ አገልግሎት ተደራሽነት (Financial inclusion) ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ከሌላ ትራንስፖርት ስራዎች እንዲገኝ። በመሆኑም የገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራትን በማጠናከር፣

ኅብረት ሥራ ማህበራትን ከአገራችን ጋር በማስተላለፍ ለትራንስፖርት ስራ ማህበራት ለማድረግ ግሩን እንዲቀረፍ የበኩላቸውን አስተዋጽኦ እንዲያበረክቱ ማድረግ አስፈላጊ ነው።

በዚህ መሠረት የፋይናንስ ኅብረት ሥራ ማህበራት አሁን የሰበሰቡትን የቁጠባ መጠን አራት እጥፍ በማሳደግ በር 83.2 ቢሊዮን እንዲያሰባስቡ ማድረግ እንደ አገር ከሚሰበሰቡ አገራዊ የግላሰብ ቁጠባ (Household saving) ውስጥ ድርሻቸውን አሁን ከደረሰበት ሦስት እጥፍ በማሳደግ 40 ከመቶ ማድረስ ነው።

የፋይናንስ ኅብረት ሥራ ማህበራት የሰበሰቡትን ቁጠባ እና ከሌሎች ምንጮች የሚያገኙትን ገንዘብ ለአባላቸው የብድር አገልግሎት እንዲሰጡ ለማድረግ በትኩረት ይሰራል።

በዚህ መሠረት የሚሰጡት የብድር መጠን አሁን የደረሰበት ላይ አራት እጥፍ በማሳደግ በር 84 ቢሊዮን እንዲሰጡ ይደረጋል። በአለም ላይ የኅብረት ሥራ ማህበራት ለዜጎች ምቹ የሥራ እድል በመፍጠር በቀዳሚነት ከምታወቁት ቋሚ ማህበራት መካከል እንዲኖሩ ስራዎች፣ ፣ በመሆኑም አሁን ኅብረት ሥራ ማህበራት የተፈጠረውን የሥራ ዕድል በማሳደግ ለ800 ሺ ዜጎች ምቹ የሥራ እድል እንዲፈጥሩ ይደረጋል።

የገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት እደረጃ ጀት ጠንካራና ወጥ እንዲሆን ይደረጋል። በገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት አባል ያልሆኑትን የሱብ-ሰብክ ፍሎች የፋይናንስ ክህሎታቸውን በማሳደግ በር አባል በመሆንና በመቆጠብ ስራዎቻቸውን እንዲፈቱ ይደረጋል።

በገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት ውስጥ የሴቶችን እና ወጣቶችን የአባልነት ምሆን ለመራር ነት ሰጥቶ ለቸውን በስፋት የማሳደግ ተግባር ትኩረት ተሰጥቶ የሚሰራ ይሆናል።

የገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት የሚሰጡት የቁጠባና ብድር የፋይናንስ አገልግሎት ማስፋፋት፣ የገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት የአባላት መደበኛ ቁጠባ መጠን ማሳደግ፣ በገጠር የግብርና ምርትና ምርታማነት እንዲጨምር ለአርሶ/አርብቶ እድሩ የግብርና ምርት ማሳደጊያ ግብዓቶች መግዛ፣

ለግብርና ምርት ግብይት እና እሴት ለመጨመር የሚሆነውን ፋይናንስ ማመቻቸት የበኩላቸውን ድርሻ እንዲወጡ ይደረጋል። የገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት ብድርን እና ቁጠባን መሰረት ያደረገው ይህ ሌሎች እነስተኛ የመድን ምስትና አገልግሎቶችን በራሳቸው ወይም ከሌሎች እንሹራን ስሰጭ ተቋማት ጋር በመቀናጀት አገልግሎት እንዲሰጡ ማድረግ።

የገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት የውስጥ እሴት ስራዎችን ለማዘመን ሰፊ ትዕዛዞችን በመገንባት ወይም በመዘር ጋት የሚጠቀሙ በትራንስፖርት ዘርፍ አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል። በከተማ እና ገጠር የሚገኙ

የገንዘብ ቁጠባና ብድር ኅብረት ሥራ ማህበራት መርሆ በማይዳረር መልኩ ሁለቱንም ተጠቃሚ የሚያደርግ የፋይናንስ ግብይት ስራ ስር እንዲኖር ትኩረት ተሰጥቶ ይሰራል።

የገንዘብቁጠባናብድርጉብረትሥራማህበራትዘመናዊየክፍያአሰራርችንበመዘርጋትከሌሎችየጎበረትሥራማህበራትጋርበመቀናጀትየሚሰሩበትአሰራርተዘርግቶተግባራዊይደረጋል፤

የሁሉምዓይነትየጎበረትሥራማህበራትንእናእርሰ/አርብቶሎብረተሰብክፍልየፋይናንስችግርሊራታየሚችልየጎበረትሥራግንክማደራጀት፣ የጎበረትሥራማህበራትንየአደጋስጋትለመቀነስእንዲቻልየጎበረትሥራሊንሹራንስማደራጀት፤

ክፍልአራት፡፡ዘርፈ-በዙጉዳዮች

4.1 ምግብዋትስና

ለሌላትሁለትአስርትዓመታትበመደበኛፕሮግራምእናፕሮጀክቶችየምግብዋትስናመታጣትችግርንለመፍታትከፍተኛጥረትተደርጓል። በመሆኑምእ.ኤ.አ ከ 2010 እስከ 2015 የምግብድህነትአመልካች (Food Poverty Index) በ 11.8 በመቶወይም በ 6.9 ሚሊዮንዚጎችእንዲቀንስማድረግተችሏል። በተመሳሳይወቅትየአገሪቱህዝብብዛት በ 10 ሚሊዮንጭማሪአሳይቷል (CSA, 2016)። የህዝብብዛት በ2.5 ዓመታዊ የእድገትምጣኔመጨመሩንተከትሎየምግብዋትስናእጦትችግርሆኖዘልቋል።

ለዚህምበምግብሰብልምርትእናበኢኮኖሚያተገኘውዕድገትከህዝብቁጥርዕድገቱያነሰመሆኑዋናውምክንያትነው። የምግብዋትስናዕጦትበቀጥታማዕዳዊንጥረምግብ (dietary nutrient) ጉድለትበማስከተልእንዲሁምበተዘዋዋሪደግሞበህጻናትምገባላይተጽዕኖበማሳደርእድሚያቸውከእምስትአመትናበታችበሆኑህጻናትላይመቀንጨርእናበነፍሰጡርእናበሚያጠብቅዎትችላይደግሞየንጥረምግብጉድለትን (malnutrition) እንዲከሰትያደርጋል።

በአጠቃላይየምግብዋትስናዕጦትችግርእናተያያዥለሉታዊተጽእኖቹንለመቅረፍትኩረትተሰጥቶሊሰራበቸውየሚገቡተግባራትመኖራቸውንያመላክታል።

ካለፉት 15 ዓመታትየአራትምዕራፎችትግብራአበረታቸውጤትበመነሳት ከ2013 በጀትዓመትጀምሮእስከ 2017 ዓ.ምመጨረሻድረስየሚተገበርየእምስተኛውምእራፍየልማታዊሴፍቲኔትፕሮግራምበቀረጻሂደትላይይገኛል።

በዚህምፕሮግራምበጥልቅድህነት (Extrem Poverty) እናሥርደሰደደየምግብዋትስናችግርውስጥ የሚገኙ በገጠርየሚኖሩ 8

ሚሊዮንየፕሮግራሙተጠቃሚዎችከምግብዋትስናችግርበማላቀቅበዘላቂነትየምግብዋትስናቸውንእንዲያረጋግጡለማስቻልከፍተኛትኩረትተሰጥቷል።

ልማታዊሴፍቲኔት

የልማታዊሴፍቲኔትፕሮግራምየምግብዋትስናመታጣትመሰረታዊመንስኞችንለመቅረፍየተቀረጸየመንግስትፕሮግራም ሲሆንስርለሰደደየምግብዋትስናበተጋለጡወረዳዎችውስጥምግብዋትስናችግርውስጥለሚገኙየገጠርህብረተሰብክፍሎችድጋፍ (transfer) በማቅረብበቤተሰብደረጃጥሪታቸውንእንዳይሟጠጥማድረግናበማህበረሰብደረጃተጨማሪጥሪትእንዲፈጠርትኩረትእድረጎይተገበራል።

የፕሮግራሙዋናዓላማ

«በገጠርየሚኖሩናለምግብዋትስናየተጋለጡየህብረተሰብክፍሎችአደጋንየመቋቋምእቅማቸውንእንዲጎለብት፣ ኑሯቸውንእንዲሻሻል፣ የምግብዋትስናቸውንእስርዓተምግባቸውንእንዲሻሻልማድረግነው። በጥልቅድህነትውስጥየሚኖሩናስርደሰደደየምግብዋትስናችግርያለባቸውተጠቃሚዎችበተመረጡየገቢማስገኛስራዎችላይ በመሳተፍበቤተሰብደረጃተጨማሪገቢናጥሪትበመፍጠርየምግብክፍተታቸውንበራሳቸውንእቅምመሙላትእንዲችሉናየተፈጥሮእናሰውሰራሽአደጋንተከትሎየሚከሰትመጠነኛአደጋክስተት (Modest Shock) የመቋቋምእቅምእንዲፈጥሩበማስቻልከፕሮግራሙማስመረቅነው።»

በዚህመሰረትበቀጣይእስርለመታትውስጥወቅቱንበጠቀክፍያየምግብክፍተትንበመሙላትናልዩልዩስልጠናዎችንናየብድር እቅርበትንበማቀናጀትበሚቀርብየቤተሰብኑሮማሻሻያድጋፍ (80 በመቶ) የፕሮግራሙየማህበረሰብ ስራ ተጠቃሚዎችከፕሮግራሙድጋፍውጨበራሳቸውንእቅም ዓመታዊ የምግብናጅታቸውንእሟልተውናበተፈጥሮአደጋየሚከሰትመጠነኛአደጋክስተት (Modest Shock) (ለሶስትወራት) መቋቋምየሚያስችልእቅምፈጥረውከፕሮግራሙይመረቃሉ።

በማኔጅመንትመረጃስርዓትየተደገፈናወቅቱንየጠቀክፍያስርዓትበመገንባትተጠቃሚዎችለሰሩት ስራ ክፍያቸውንበወቅቱእንዲያገኙናየምግብክፍተታቸውንበመሙላትጥሪታቸውንእንዳይሟጠጥይደረጋል፤ በተንዳኝበሚሰጥበተግባርየተደገፈመሰረታዊሆኑየቢዝነስ/ኢንፎርፕሪሽንፕሮግራሞችስልጠናእናበቁጠባተሳትፈውበሚቀርብላቸው

ውዮብድርድጋፍባቢተሰብደረጃአዋጭብሆኑየገቢ ማስገኛስራዎችንበመሳተፍየገቢ ምንጫቸውንእንዲያሰፋ፣
ተጨማሪሃብትእንዲያፈሩእናየአመጋገብስርዓታቸውንእንዲሻሻልይደረጋል።
ለሴቶችልዩትኩረትበመስጠትበማህበረሰብእናበቤተሰብደረጃየውሳኔአሰጣጥእናየኢኮኖሚአቅማቸውንእንዲሻሻልይደረጋል።
፡

የትግበራ መስኮች

የፕሮግራም ማኔጅመንት ስርዓት መገንባት

የልማታዊሴፍቲኔትፕሮግራምየማኔጅመንትኢንፎርሜሽንሲስተምንበመዘርጋትአገልግሎትላይእንዲውልማድረግ፣
የተጠቃሚዎችንመሰረታዊመረጃማደራጀት (Household Registry)፣ የ e-payment
ክፍያስርዓትእንዲስፋፋማድረግ፣ ፕሮግራምአገልግሎትወርዶሚሻሻል (PASS update)
እናየማህበረሰብስራዎችንበእይነትናበታሊያሳይየሚችልየመረጃቋትግንባታናቸው።

ተጠቃሚዎችንየምግብክፍተታቸውንእንዲሟላማድረግ

ወቅቱንበጠቀክፍያየምግብክፍተትለመሙላትየሚያስችልሃብትማሰባሰብለክልሎችመላክያለበትንሃብትበወቅቱእንዲላክ
ማድረግ ፤ ወቅታዊናተመጣጣኝክፍያለመፈጸምየሚያስችልየክፍያስርዓት፣ ተጨማሪወራትድጋፍክፍያ
(Scalability-continuum of response) በመክርእናበልግጥናትውጤትመሰረትለተጨማሪወራትድጋፍ (Extended
Months of Support)
ከተለያዩምንጫችበሚቀርብየበጀትድጋፍለሴፍቲኔትየማህበረሰብየልማትተሳታፊዎችእናፕሮግራሙበሚተገበርባቸው
ረዳዎችውስጥከሴፍቲኔትወጪለሆኑየአለትደራሽተጠቃሚዎችድጋፍማድረግ። ፤

የማህበረሰብየልማትስራዎችንየስርዓተ ዎታ ፤ ማህበራዊጉዳዮችእናየስርዓተምግብንባከተተመልኩእንዲተገበሩማድረግ

በፕሮግራሙተጠቃሚዎችተሳትፎየማህበረሰብየልማትስራዎችንበማከናወንየወልጥሪትእንዲገነባማድረግነውይህውም
6.8 ሚሊዮንሚሆኑየልማታዊሴፍቲኔትተጠቃሚዎችንበልማትስራዎችላይበማሰማራት፤
የሰውጉልበትንበስፋትመጠቀምናበተቻለመጠንክፍተኛወጪንየማይጠይቁቁሳቁሶችበመጠቀምእንዲሁምበሕብረተሰቦች
ድሚያተሰጥቷቸውየሚሰሩየማህበረሰብየልማትስራዎችንበመለየት፤ በማቀድ፤
የሚተገበርእናክትትልናግምግማየሚደረግበትነው።

የሚካሄዱትየማህበረሰብየልማትስራዎችተጠቃሚዎችንበቅርብርቀትየሚደርሱበትበታመሆንእናየወረዳውየልማትአቅድአ
ካልመሆንይናርባቸዋልበተጨማሪምየተፋሰስልማትአግባብንየተከተሉመሆንይገባቸዋል።
ከሚተገበሩትየማህበረሰብየልማትስራዎችንየዋናዎች፣የሌሎችንምጠቀስያህልየአፈርናውሃጥበቃስራዎች፣
የእነሱተኛመስናልማትስራዎች ፣ ውሃየማሰባሰብስራዎች ፣ ምንጭየማሳልበትስራዎች፣የእጅጉድጓድቁፋሮ፣ የደንልማት
፣የገጠርየመሰረትልማትግንባታናጥገና፣የማህበራዊአገልግሎትመስጫተቋማትግንባታናጥገናወዘተናቸው።

የልማታዊ ሴፍቲ ኔት ፕሮግራምተጠቃሚዎችንበቤተሰብደረጃጥሪትእንዲገነቡማድረግ

የገንዘብአያያዝናአጠቃቀም (ቁጠባ)፣ የገቢ ማስገኛስራዎችዕቅድዝግጅት፣ የቴክኒክ
ክህሎትእናየስርዓተምግብስርዓተጾታእናማህበራዊልማትላይስልጠናዎችመስጠት፣ የፋይናንስአገልግሎት፡-
ብድርአቅርቦት፣ የደሃደሃለሆኑ (Ultra poor clients) ተጠቃሚዎችንየአንድጊዜየቤተሰብኑሮማሻሻያድጋፍ (Livelihood
Transfer)፣ የምርትግብዓቶች፣ የምርትእናአገልግሎትገበያትስስርመፍጠር፣
የማህበረሰብየልማትስራዎችእናየቤተሰብኑሮማሻሻልተግባራትተሳሰረውየሚተገበሩበትየአቅድዝግጅት፣
ክትትልእናድጋፍስርዓትማጠናከር

ቅንጅታዊአሰራርንማጠናከር

የምግብዋስትናፕሮግራምየሚከናወነውበመንግስትናከተለያዩየልማትአጋርድርጅቶችበሚመደበውበጀትነው።
ስለሆነምበመንግስትናበለጋሾች/
መንግስታዊባልሆኑድርጅቶችየበጀትድጋፍየሚከናወኑየምግብዋስትናፕሮግራምችተቀናጅተውየልማትአቅድአካልእንዲሆ
ኑተደርገውመተገበርአለባቸው።

ለአብነትምለመጥቀስያህልየልማታዊሴፍቲኔትፕሮግራምማስፈፀሚያማንዋልለፕሮግራሙዋናዋናተግባሪያላቸውንባለድ
ርሻአካላትሀላፊነትናተግባርበግልፅያስቀመጠሲሆንእነዚህንማስተባበርሂደትለፕሮግራሙውጤትጠንካራቅንጅትናአሰራ
ርእንዲኖርያደርጋል።

ተቋማዊ የአቅም ልማት

የምግብ ባለቤቶችና ፕሮግራም የተለያዩው ሳይኒሰጩ አካላትንና አስፈጻሚዎች የሚሰጡት ተጠቃሚዎች ለባለድርሻዎቻቸው ሆሎስታል ፕሮግራሙ ዓለማዊ አጠቃላይ ግንዛቤ እንዲኖራቸው ማድረግ ሥራን በጋራ እቅድ አስተሳሰብ ለመምራት ወሳኝነው። ከዚህ በሻ ፕሮግራሙ ሩተጋላጭ የሆነው ሕብረተሰብ የፕሮግራሙን አካላትና አፈጻጸም በግልፅና በተጨማሪ ማሳወቅ ከእያንዳንዱ ፕሮግራሙን ከሚያስፈልግበት አካል ጋር መጠቃለል። ሕብረተሰቡ ከፕሮግራሙ የሚያገኘውን ፋይዳጣን ቆይታ እንዲያውቅና የሚጠበቅበትን ግዴታ እንዲያሟላ ለማድረግ የጊዜው ተከታታይ ሥልጠና መስጠት ተገቢነው። በመሆኑም የቁሳዊ አቅም ግንባታ ድጋፍና ስልጠና መስጠት፣ የምግብ ባለቤቶችና ፕሮግራም አፈጻጸም ክትትል፣

ግምገማ እና መመኛ መርህ ስርዓትን ማሻሻል ለፕሮግራሙ ውጤታማነት አስፈላጊነው።

የምግብ ባለቤቶችና ፕሮግራም ያረጋገጡ ተጠቃሚዎች ከፕሮግራሙ ማስመረቅ፣

ከምግብ ባለቤቶችና ፕሮግራም መመረቅ (Graduation)

በሁለት ደረጃ የሚታይ ሲሆን እንደኛው የምግብ ባለቤቶች ግርዶላባቸው ቤተሰቦች በሲፍቲኔት ፕሮግራም እየታዘዙ የምግብ ባለቤቶች ለታቸውን በማሟላት ያላቸውን ጥረት (Asset)

እንዲጠብቁ በማድረግ በቤተሰብ የኑሮ ማሻሻያ የሰጠው ስኬት ሳይሆን ለጥራት ገንብተው ከሲፍቲኔት ፕሮግራም እንዲመረቁ ማድረግ ሲሆን ይህም በአጭር ጊዜ ለደስባ የሚቻል የምግብ ባለቤቶችና ፕሮግራም የቅድሚያ ትኩረት የተሰጠው ተግባር ነው።

የሁለተኛ ደረጃ ምረቃ ደግሞ ከሲፍቲኔት ፕሮግራም የተመረቁ ቤተሰቦችን በቤተሰብ የኑሮ ማሻሻያ የሰጠው ስኬት እንዲቀጥሉ በማድረግ የሚያገኙት የፓኪጅ-ብድር በግብርናና ከግብርናው ጭባሎች ገቢ በሚያስገኙ የልማት ስራዎች ላይ በመሳተፍ በሚያገኙት ገቢ ለስተማማኝ ሁኔታ በቤተሰብ ደረጃ ጥረት በመገንባት ከአጠቃላይ ፕሮግራሙ ማስመረቅ ነው።

ተጠቃሚዎች በቀረበላቸው ድጋፍ ተጠቅመው ያመጡትን ለውጥ ክትትል ማድረግ እና ተጓዥኛ ድጋፎችን ማቅረብ፣ በመረጃ ላይ የተደገፈ ታላማ ነገት ያለው የምረቃ ማስተግበሪያ ስርዓት መዘር ጋት፣ ከፕሮግራሙ የተመረቁ ተጠቃሚዎች የደህረ ምረቃ ክትትል እና ድጋፍ ስርዓት መዘር ጋት።

4.2 ስርዓተ-ምግብ ባለቤቶች

ከአመጋገብ ስርዓት አለመስተካከል ጋር በተያያዘ በሀገራችን የሚታየውን መቀንጨር፤ መቀጠል፤

አነስተኛ ክብደት ወዘተ ለመቀንስና በዚህም ክንያት በዜጎች ላይ የሚደርሰውን የተዛባ አካላዊ እድገትና በተለያዩ በሽታዎች መጠቃ ትንላ ማስወገድ የግብርናው ልማት ጉልህ ሚና እንዳለው የተለያዩ ጥናቶች አረጋግጠዋል።

የዜጎችን የሥርዓተ-ምግብ ባለቤቶችና ማረጋገጥ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታም እንዳለው ይታወቃል፤ በሥርዓተ-ምግብ ምንጭ ልምድ የግብርና ምርቶች በ 17 በመቶ እንደሚቀንሱ ይገመታል።

በቅርቡ በጸደቀው የምግብና ስራ ግብርና ምግብ ፖሊሲ (FNP)

ከጠቀመው ቤተሰባት የፖሊሲ አቅጣጫዎች ስብሰባ ተቃዋሚ ግብርና ሚኒስቴር ሥርዓት ሲሆኑ ስብሰባዎች ከሚኒስቴር መ/ቤቱ ጋር ተተኛ ያልሆነ ግንኙነት አላቸው።

በነዚህም ክንያቶች የግብርና ምርትና ምርታማነት እንደዚሁም የአመራረት ስልቱ ሥርዓተ-ምግብ ተኮር እንዲሆን ማድረግ ወሳኝ ተግባርና ለሚኒስቴር መ/ቤቱም ተለክባብ መምታት የበኩሉን አስተዋጻኝ የሚያደርግ ነው።

ግብርናውን ሥርዓተ-ምግብ ተኮር እንዲሆን ለማድረግ የሚቀጥሉት አስርተ-ዓመታት የሚተገበሩ ዋና ዋና ተግባራት የሚከተሉትና ቸው። የሥርዓተ ምግብን የትግበራ መስኮች (interventions) በሚመለከታቸው የግብርና ዳይሬክቶሬት መደበኛ ሥራዎች ውስጥ ተካቶ እንዲሠራ ማድረግ (Mainstreaming)፣ የዜጎች የአመጋገብ ሥርዓት ማለትም የምግብ ስብጥር፣ ምግብ የሚመገቡበት ድግግሞሽ (Meal frequency) ዓለም አቀፍ ደረጃውን የጠበቀ እንዲሆን ማድረግ፣ በተለይም የገባ ደረጃ ሽንት በሌለባቸው የገጠር አካባቢዎች ስብጥር የአመራር ስልት (production diversity) እንዲሰፋፋ ማድረግ ፣ የተለያዩ የመገናኛ ዘዴዎችን በመጠቀም የስርዓተ ምግብ ተኮር ግብርና መልዕክቶችን በማስተላለፍ በህብረተ ሰቡ ውስጥ ግንዛቤ መፍጠርና ብሎም ባህርይ ለውጥ ማምጣት፣ በፌዴራል ደረጃ የተቋቋመውን የምግብና ሥርዓተ ምግብ ማስተባበርያ ቢሮ ተሞክሮ ላይ በመመርኮዝ በክልሎችና በተዋዳድ የግብርና ቢሮዎችና ጽ/ቤቶች የምግብና የሥርዓተ ምግብ ትግበራዎችን የሚያስተባበር መዋቅር መዘር ጋት፣ ግብርናው ሲከተር የስርዓተ ምግብ ተኮር ግብርና ተግባራት የተጠናከረ የክትትል እና ግምገማ ስርዓት በመዘገብ እንዲሁም የመረጃ ቋት በመፍጠር ለአዳዲስ እውቀት ምንጭ እንዲሆን ማስቻል፣ የስርዓተ ምግብ ተኮር ግብርና ፕሮግራም በመቅረጽ የግብርና ሚኒስቴር የስርዓተ ምግብ ተኮር ስራዎች በተደራጀ መልኩ መምራት፣ በተለያዩ የአገሪቷ ክፍሎች አገሮ ኢኮሎጂን መሰረት ባደረገ መልኩ ሞዴል የስርዓተ ምግብ ተኮር ግብርና ማሰለጥኛ ማእከላትን በማደራጀት የቴክኖሎጂ እና የክህሎት ሽግግር እና ስርዓተ ምግብ ማሳልጠን፣ የመጀመሪያ እና ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች የስርዓተ ምግብ ተኮር ግብርና ማሳያ ማእከላት

እንዲሁም የሙያ እና የግባት አቅርቦት ድጋፍ ማድረግ፣ የስርዓተ ምግብ እቅድ እና ክትትል በግብርናው ሲክተር ተጠናክሮ የመደበኛ የሥራ እካል እስኪሆን ድረስ ቀጣይነት ያለው ድጋፍ እና ክትትል ማድረግ፣ የስርዓተ-ምግብ ተኮር ስራዎችን የማስተባበር እቅድን ማሳልበት፣ የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎች እቅርቦት ማሳደግ ይሆናል።

4.3 ስርዓተ-ዎታ

በአባወራናበእማዎራ መካከል ያለውን የምርታ ማነት ልዩነት ማጥበብ

የግብርና ኤክስቴንሽንና ሌሎች የግብርና አገልግሎቶች ተደራሽነት እና ተጠቃሚነትን ማሳደግ

በሚቀጥለው አስር ዓመታት የኤክስቴንሽን ስርዓቱ ለ18,237,000

ለአርሶ/አርብቶ/ከፊል አርብቶ አደሮች የኤክስቴንሽን አገልግሎቶች ተጠቃሚዎች ያደርጋል።

ከእነዚህ የኤክስቴንሽን አገልግሎቶች ተጠቃሚዎች ውስጥ በግብርና ሥራ ከተሰማሩ እማወራዎችን 100 በመቶ፣

ባለት-ዳርሴቶች 50 በመቶ፣ እንዲሁም 10

በመቶ የሚሆኑትን ወጣቶች የግብርና ኤክስቴንሽን አገልግሎት ተጠቃሚ ማድረግ ሲሆን በዋናነት ሀገራዊ የግብርና ምርትና ምርታ ማነትን ለማሳደግ ማደረገ ወይን ቅስቀሳ ሲሆኑ የትኩረት ይሰጣቸዋል።

በእንሰሳት ልማት፣ በተፈጥሮ ሀብት ልማት፣ በመስኖ ልማት፣ በሜካናይዘሽን፣ በድህረ-ምርት፣ ደህንነት እና እሴት ጭመራ፣

በስርዓተ-ምግብ፣ በሥርዓተ-ጾታ፣

በአየር ንብረት ሁኔታ ስለሚኖረው ለሥራ ልማት ስርዓቱ ያበተቀናጀ መልኩ በኤክስቴንሽን ተጠቃሚ ማድረግ ነው።

በግብርና ሚካናይዘሽን በዕቅድ በሚቀጥሉት አስር ዓመታት ውስጥ ከሚታረሰው 1300000 ሄ/ር መሬት ውስጥ 9750000

ማለትም 75 በመቶ የማሳዘገጁ ተጠቃሚ ሚካናይዘር ሻማ ከናወን፣ 80 በመቶ የሰብል ምርት በአጭራ መውቂያ (በኮምፒዩትር)

ደሰባሳይ ስለሆነ ስተኛ መውቂያና መፈፈፈያዎች የሚወቃ ሲሆን በዘርፉ የተሰማሩ እማወራዎችን

100 በመቶ ተጠቃሚ ማድረግ፣

እንዲሁም ለወጣቶች የሥራ-አድልዎ ጠርፍ የሚያስችሉ የትኩረት መስኮችን በመለየት ተጠቃሚ ማድረግ።

በተጨማሪም ከሚመለከታቸው አካለ-ትጋር በመቀናጀት ሴቶች እና ወጣቶችን በማደራጀት ጊዜ፣

ጉልበት ቆጣቢና እሴት የሚጨምሩ የግብርና ቴክኖሎጂ ግብዓቶችን በማቅረብ ለኮሙኒኬሽን ያደራጁ ማድረግ።

እንዲሁም የመጠቀምና የመግዛት እቅዎቻቸውን ለማሳደግ የስልጠናና የብድር አቅርቦት ስርዓትን በመዘር ጋት ተግባራዊ ማድረግ።

በእንሰሳት ልማት በሙሉ ፓኬጅ የሴቶች እና ወጣቶች ተጠቃሚና ተሳታፊ ምርትና ምርታ ማነትን ለማሳደግ ተግባራት ይከናወናሉ።

የህጻናትን እስከ ተዳደገ ከተመጣጠነ ምግብ እጥረት የሚከሰቱ የመቀን ጨርና የመቀጠል ጭቶች ግሮችን በዘላቂነት ለመፍታት የስርዓተ-

- ምግብ ተደራሽነትን ማሳደግ።

4.4 አካባቢና አየር ንብረት ለውጥ

በግብርና ሲክተር የአየር ንብረት ለውጥ የማጣጣም ያስልት ውስጥ የተለዩ የአረንጓዴ እኩል ሚካንባታ ስራዎችን በመደበኛ ስራዎች

ች እቅድ ውስጥ በማካተትና በመተግበር በ2012 ዓ/ም ከተደረሰበት 36.84 ሚሊዮን ሜትር ከቶን የሙቀት ጋዝ ቅናሳ በ2022

ዓ/ም 125.8 ሚሊዮን ሜትር ከቶን ማድረስ። ይህንን በተቋም ደረጃ የተቀመጠውን ግብ ለማሳካት በሰብል ልማት ዘርፍ

ከአየር ንብረት ለውጥ ጋር የተጣጣሙ፣

ምርትና ምርታ ማነትን የሚጨምሩ ስራዎችን በመደበኛ የልማት እቅዶች ጋር በማካተትና በመተግበር በ2012 ዓ/ም

ከተደረሰበት 7.23 ሚሊዮን ሜትር ከቶን የሙቀት ጋዝ ቅናሳ በ2022 ዓ/ም 37.8 ሚሊዮን ሜትር ከቶን ማድረስ።

በእንሰሳት ልማት ዘርፍ ከአየር ንብረት ለውጥ ጋር የተጣጣሙ፣

የእንሰሳት ልማት ምርትና ምርታ ማነትን የሚጨምሩ ስራዎችን በመደበኛ የልማት እቅዶች ጋር በማካተትና በመተግበር በ2012

ከተደረሰበት 12.06 ሚሊዮን ሜትር ከቶን የሙቀት ጋዝ ቅናሳ በ2022 48

ሚሊዮን ሜትር ከቶን ማድረስ። በተፈጥሮ ሀብት ልማት ዘርፍ የተሳተፉ ስራዎችን በተቀናጀ የተፋሰስ ልማት ስራ

በማልማትና ተመልሰው እንዲያገግሙ በማድረግ የሙቀት አማቂ ጋዝ የሚያገሉ የስነ-አካላዊ የአፈርና ወሃ ጥበቃ ስራዎችን በመደ

በኛ የልማት እቅዶች ጋር በማካተትና በመተግበር በ2012 ዓ/ም ከተደረሰበት 17.55 ሚሊዮን ሜትር ከቶን የሙቀት ጋዝ ቅናሳ

በ2022 ዓ/ም 40 ሚሊዮን ሜትር ከቶን ማድረስ።

ይህንን ግብ በተቋም ደረጃ ለማሳካት በግብርና የማጣጣም ያስልት ውስጥ የተቀመጡትን ከአየር ንብረት ለውጥ ጋር የተጣጣሙ የ

ግብርና ቴክኖሎጂዎችን በስፋት መተግበር፣

ተፋሰስን መሰረት የደረገ የተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃን ማጠናከርና ሰፊ የአርሻ መሬት ያለባቸው ቆላማ ስራዎች ላይ የአርሻ ስ

ራን በመስፋፋት ደገው አካባቢ በሚገኙ የተፈጥሮ ሀብታችን ላይ የሚደርሰውን ጫና በመቀነስ የአረንጓዴ እኩል ሚካንባታን በተቋ

ምደረጃ ማሳካት ይቻላል። በተጨማሪም ከአየር ንብረት ለውጥ ጋር የተባላው የግብርና ስራዎች በመተግበራቸው የተቀነሰውን የሙቀት አማቂ ጋዝ መጠን ለማስላት የሚያስችል በሀገር አቀፍ ደረጃ የካትት ልዩ ዘገባና መረጋገጥ ስራ ይዘረጋል።

4.5 ስራ ዕድል ፈጠራ

እንደ ሀገር ከፍተኛ ትኩረት ከተሰጣቸው ጉዳይ አንዱ የሥራ ዕድል ፈጠራ ጉዳይ ነው። በመሆኑም መንግስት ከ2008 ዓ.ም ጀምሮ የገጠር ስራ ዕድል ፈጠራን የማስተባባር ተልዕኮ ለሚኒስቴር መስራታችን ሰጥቶ ስራውን የሚመራበት ስትራቴጂ በመቅረጽ ወደ ስራ እንዲገባ ተደርጎልኋል። በዚህም ቁጥር 3,801,234 ጊዜዎ 1,280,646 ድምር 5,195,297 ስራ እድል ተፈጥሮታል። ይህ ከአድገትና ትራንስፎርሜሽን አቅድ 4.7 ሚሊዮን ሲታይ የተሻለ ቢሆንም በሃገሪቱ በየዓመቱ እየታየ ያለው ፈጣን የህዝብ ቁጥር ዕድገት የሚፈጥረው የስራ ፈላጊ ቁጥር ከፍተኛ በመሆኑ እየተፈጠረ ያለው የስራ ዕድል በየአመቱ ከሚፈጠረው የስራ ፈላጊ ቁጥር አንፃር ሲታይ አሁንም ብዙ መስራት እንደሚጠበቅ ያሳያል። በገጠር ስራ ዕድል ፈጠራ የሚከተሉት ጠቀሜታዎች ይኖሩታል። አማራጭ የስራ እድሎችን በማስፋት የዜጎችን ፍትሃዊ ተጠቃሚነት ማረጋገጥ፣ ቴክኖሎጂን በመጠቀም እና የስራ ባህልን በማሻሻል ምርት እና ምርታማነትን ማሳደግ፣ የገጠር እና የከተማ ትስስርን ማጠናከር እና የገበያ አማራጮችን ማስፋት፣ አላስፈላጊ ፍልሰትን እና ስራ አጥነትን መቀነስ፣ የገጠር ኢንተርፕራይዥን በማሳልበት የገጠር ኢኮኖሚያዊ ትራንስፎርሜሽን ማሳላጥ፣ ምርታማ፣ ውጤታማ፣ ጥራት ያለውና ዘላቂ የሆነ የገጠር የሥራ ስምሪት መፍጠር፣ በገጠር ሥራ ፈጠራ ሲቶችንና ወጣቶችን ተጠቃሚ ማድረግ፣ የገጠር ሥራ አጥነትን በመቀነስ ለአገር ዕድገት እስተዋዳድ ማድረግ የሚሉት ናቸው።

በዚህ የሥራ ዕድል ፈጠራ ተጠቃሚ የሚሆኑ ዜጎች በዋናነት ሥራ አጣጥቦች /Unemployed/ ሲሆኑ እንዲሁም ከፊል ሥራ አጥ ዜጎችንም /Underemployed/ ያካትታል። ከ15 /አሥራ አምስት/ ዓመት የእድሜ ክልል በላይ ያሉ ወንዶችና ሴቶች፣ የተማሩና ያልተማሩ፣ እስተማማኝ የገቢ ምንጭ የሌላቸው፣ ትምህርታቸውን ያቋረጡ፣ የቴክኒክና ሙያ ትምርትና ስልጠና፣ የዩኒቨርሲቲ ትምህርታቸውን የጨረሱ፣ ልዩ ድጋፍ የሚፈልጉ አካል ጉዳተኞችን እንዲሁም በከተሞች መስፋፋት፣ በኢንዱስትሪ ልማትና በመሳሰሉት ምክንያቶች ከመሬታቸው በተለያዩ ምክንያቶች የተፈሩ ቀላሉ አርሶና አርብቶ አደሮችን ያካትታል።

የገጠር ስራ እድል ፈጠራ ስትራቴጂ ከየትኩረት መስኮች

የገጠር ስራ እድል ፈጠራ የህግ ማዕቀፎች፣ የማስፈጸም አቅምና ስርዓቶችን መፍጠር፡-

የገጠር ሥራ ዕድል ፈጠራን በተጠናከረ መልክ ለመምራትና ውጤታማ ለማድረግ የሚረዱ የህግ ማዕቀፎች ተዘጋጅተው ስራ ላይ ይውላሉ። የሀገሪቱን የአሁንና የወደፊትን ኢኮኖሚያዊ ሁኔታ ትኩረት ያደረጉና የገጠር ስራ ዕድል ፈጠራን የሚያበረታቱ ህጎች፣ ደንቦችና መመሪያዎችን በማውጣትና የአሰራር ስርዓት በመዘርጋት በተዋረድ በክልል፣ በዞን፣ በወረዳና በቀበሌ ተግባራዊ ይደረጋል። የገጠር ስራ እድል ፈጠራ በተሻለና በብቃት መምራትና መተግበር የሚያስችል የማስፈጸም አቅም (መዋቅር፣ የሰው ኃይልና ሌሎች ደጋፊ አደረጃጀቶችን) በመፍጠር በሁሉም የመስተዳደር አርከን ስራ ላይ ይውላል። የገጠር ስራ እድል ፈጠራ ትግበራን ለማሳለጥ እስፈላጊ የሆኑ መመሪያዎች፣ ማንዋልና የኮሙኒኬሽን ስትራቴጂ ተግባራዊ ይሆናሉ።

አመለካከት ክህሎትን ለማሳደግ ላይ ያተኮረ የአቅም ግንባታ ስራዎችን ማከናወን፡-

ማንኛውም ተግባር በላቀ ደረጃ ለመፈጸምና ለማስፈጸም የአቅም ግንባታ ስራ ወሳኝ ድርሻ ያለው በመሆኑ ከከፍተኛ አመራር እስከ ፈጻሚና ተጠቃሚ ድረስ ያለውን የአቅም ክፍተቶችን በመለየት እስፈላጊውን ግብዓቶች በማመቻቸት ተከታታይ የአመለካከት፣ የእውቀትና የክህሎት ማሳደጊያ ስልጠናዎች እንዲያገኙ በትኩረት ይሰራል። የሚከናወኑት የአቅም ግንባታ ተግባሮች ወደ ሥራ የሚሰማሩውን ሥራ ፈላጊ አመለካከት በመቅረጽና ክህሎትና ዕውቀት በማሳደግ ላይ ያተኮረ መሆን ይገባዋል። የገጠር የሥራ እድል ፈጠራን ለማሳልበት ተያያዥነት ያላቸው የመፈጸምና የማስፈጸም አቅም ግንባታ ስራዎች ተግባራዊ ይደረጋሉ። የስራ እድል ፈጠራ ጽንሰ-ሃሳብ ለማሳደግ ከፌዴራል እስከ ቀበሌ እስተዳደር በየደረጃው የተለያዩ የግንዛቤ መፍጠሪያ የሕዝብ ንቅናቄ መድረኮች እንዲከናወኑ ይደረጋል።

ወጣቶችና ሴቶች ተኮር የሆኑ ፕሮግራሞችና ድርጊቶች፡-

ሴቶችና ወጣቶች በስራ ፈጠራ ላይ እንዲሳተፉ የሚያስችል በቂ እገዛ አለመኖር ከተጠቀሱት የስራ እድል ፈጠራ ተግባሮች ውስጥ አንዱና ዋናው መሆኑ ይታወቃል። ይህንን ችግር ለመፍታት የገጠር ስራ እድል ፈጠራ ዋናው የትኩረት አቅጣጫ መሆን ይገባዋል። ከዚህም አንጻር ሴቶችና ወጣቶች በተሻለ መንገድ ወደ ስራ እንዲገቡ ለማስቻል

በመረጃና በጥናት ተግባራዊነታቸውን ማወቅና መፍታት ያስፈልጋል። ሴቶችንና ወጣቶችን በበለጠ ሊሰማሩባቸው የሚችሉ የስራ አማራጮችን መለየትና መተግበር ያስፈልጋል። የሚሰጡ የአቅም ግንባታ ስራዎች የሴቶችና የወጣቶች አቅምና ፍላጎትን መሰረት ያደረጉ መሆን ይገባቸዋል። ካላቸው ቁጥርና ተጠቃሚነት አንጻር እንዲሁም ለአጠቃላይ ሀገራዊ እድገት ካላቸው አስተዋጽኦ ሴትና ወጣት ተኮር የሆኑ ፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶች ተቀርጸው ተግባራዊ መደረግ አለባቸው።

ለገጠር ስራ እድልፈጠራየተቀናጀድጋፍመስጠት፡-

የገጠር ሥራ ዕድል ፈጠራን በተጠናከረ መንገድ ለመተግበር ሁለንተናዊና የተቀናጀ ድጋፍ እንዲሰጥ ይደረጋል። በገጠር ሥራ ዕድል ፈጠራ ላይ የሚሳተፉ ዜጎች በገል፣ በቡድን፣ በማህበር በኢንተርኔት፣ በሌሎች አደረጃጀቶችና ስራዎች ተሰማርተው ውጤታማ ለማድረግ ቀጣይነት ያላቸው ዘርፈ-ብዙ የአንድ ማእከል አገልግሎትና በክላስተር ድጋፍ እንዲያገኙ ይደረጋል።

የሥራዕድልአማራጮችንማስፋት፡-

አማራጮችን በመለየት እና ለስራ እድል ፈጠራ ሊኖራቸው የሚችለውን ድርሻ እና ውጤታማነታቸውን ለማረጋገጥ የሚያስችል ትንተና በማካሄድ በውጤታማነታቸው መሰረት ተግባራዊ እንዲሆኑ ይደረጋል። በየአካባቢው ያሉ የስራ እድል አማራጮችን በጥልቀት በመፈተሽ የተለዩትን አማራጮች ለተሻለ ውጤታማነት ሲባል እንዲበለጽጉ በማድረግ ጥቅም ላይ የሚውሉበትን እንዲሁም አዳዲስ የስራ ዕድሎችን በየጊዜው በማጥናት እና በመቀመር አዋጭ የሆኑትን ለተግባር ዝግጁ የማድረግ አሰራር በመከተል ተግባራዊ ይደረጋል። የተለዩት አማራጭ የስራ እድሎች የሥራ ፈላጊ ዜጎችን ተሳትፎና ተጠቃሚነት ከግምት ውስጥ ያስገቡ መሆናቸውን እና በስራ እድል ፈጠራ ማእከል ውስጥ የሚኖራቸውን ድርሻ እና ውጤታማነታቸውን በመተንተን በአዋጭነት ቅደም ተከተላቸው መሰረት ወደ ተግባር የሚገባበት ምቹ ሁኔታ ይፈጠራል። ከተለዩት አማራጭ የስራ እድሎች ውስጥ በጊዜያዊነት እና በዘላቂነት የሚከናወኑትን በመለየት ሁሉም ባለድርሻ አካላት እና አጋሮች ውጤታማ በሆነ መንገድ መተግበር የሚችሉበት የአሰራር ስርዓት ይፈጠራል። ፍላጎትን መሰረት ያደረገ የስራ ስምረት እንዲኖር እና የባለቤትነት ስሜትን ለማጎልበት ሲባል ተጠቃሚዎች በስራ እድል አማራጮች ልዩታ እና ትንተና ላይ በቀጥታ እንዲሳተፉ ይደረጋል።

አረንጓዴናተስማሚስራንማጠናከርናማስፋት፡-

የገጠር ሥራ ዕድል ፈጠራ ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገር አረንጓዴ ልማት አስተዋጽኦ ሊያበረከት በሚችል መልኩ ይተገበራል። በገጠር የሚፈጠሩ የሥራ ዕድሎች የአየር ንብረት ለውጥ ተጽዕኖን የሚቋቋሙ መሆን ይገባቸዋል። ከዚህም አንፃር የተፈጥሮ ሀብትን በማልማትና፣ በመንከባከብ ለስራ ዕድል ፈጠራ በዘላቂነት በመጠቀም የሥራ ፈላጊዎችን ገቢ በአስተማማኝ ሁኔታ እንዲያደግ ይደረጋል። በዚህ ረገድ ውጤታማ የሆኑ አገሮች ተሞክሮ ተግባራዊ ይደረጋል። የአረንጓዴ ልማትን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያግዙ ከአየር ንብረት ብክለ የጸዱ የፀሀይ ኃይል፣ የኃይል ቆጣቢ ምድጃዎችና ሃይል ቆጣቢ የቤት አሰራሮች እንዲውሉ ይደረጋሉ። ከኃይል ምንጭ ተያያዥነት ያላቸውን ስራዎች ለማስፋት የውኃ፣ መስኖና ኤሌክትሪክሲቲ ሚኒስቴር በመንቀሳቀስ ላይ ሲሆን ከስራ እድል ፈጠራ እንድታኖ በማድግ ለስራ እድል ፈጠራ ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንድናረጋግጥ ማድረግ ይቻላል። እንዲሁም አረንጓዴ ልማትን የሚያጠናክሩ የክህሎት ስልጠናና የማበረታቻ ስራዎች በማካሄድ አረንጓዴ ስራ መሰረት ያደረጉ የስራ እድሎችን ማስፋት ይቻላል። ደን መሰረት ያደርጉ የስራ እድሎች በአሁኑ ጊዜ የተራቆቱ መሬቶችን እንዲያገግሙ በማድረግና የተራራዎች ልማት ከአጠቃላይ የተፈጥሮ ሃብት እንክብካቤና የደን ልማት ጋር በማገናኘት ዛፍን መሰረት ያደረጉ የስራ እድሎች እየተፈጠሩ ይገኛሉ። የአገሪቱን መልክለ-ምድርና የተለያዩ ስነ-ምህጻሮች መኖር ዘርፈ ብዙ ጥቅም ያላቸውን የዛፍ እይነቶች በማልማት ዘላቂ የገቢ ምንጭ እንዲሆኑና ከስራ እድል ፈጠራ ጋር እንዲቃኙ በማድረግ የስራ እድል ከመፍጠር በተንጻጻፍ ለአረንጓዴ ልማት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ማድረግ ይቻላል። በገጠር አካባቢ የሚፈጠሩ የስራ እድሎች ለስራ ፈላጊ ተስማሚ እንዲሆኑ ለማድረግ እያደጉና እየተፈጠሩ ያሉትን የገጠር ከተሞች በመሰረተ ልማት (ለምሳሌ በኩባል ድንጋይ መንገድ ግንባታ ማካሄድ)፣ በፋሲሊቲ (መብራት፣ውኃ የመሳሰሉትን) እና አገልግሎት (ቴሌኮም፣የፋይናንስ አገልግሎት የመሳሰሉትን) እንዲስፋፋ በማድረግ ለስራ እድል ፈጠራ እመቺ ሁኔታን መፍጠር ይቻላል። የስራ እድል ፈጠራ ማፍለቂያ ቦታዎች ሆነው እንዲያገለግሉ የገጠር ከተሞች በእቅድ እንዲመሩና እንዲያደጉ ማገዝ ያስፈልጋል። እንዲሁም በገጠር ከተሞችና እመቺ በሆኑ የገጠር አካባቢዎች ከቱሪዝምና የመዝናኛ ማእከላት እንዲስፋፋ በማድረግ የስራ እድል ፈጠራ አማራጮችን ማስፋትና ለወጣቶች ተስማሚ አካባቢ በመፍጠር የገጠር አካባቢዎችን ሳቢ እንዲሆኑ ማድረግ ያስፈልጋል። የገጠር ህብረተሰብ የአሰፋፈርና የገጠር ቤቶች አሰራር ከአጠቃላይ የሃገሪቱ እድገት አቅጣጫና ከስራ እድል ፈጠራ እንዲቃኙና የማህበረሰቡ ባህላዊ፣ ማህበራዊና ታሪካዊ እሴቶችን ሳይለቁ በጥናት ላይ በመመስረት ማሻሻልና

ማሳደግ ይቻላል። በተጨማሪም የገጠር የአሰፋፈርና የገጠር ቤቶች አሰራር ለኢኮኖሚያዊ እድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ማድረግ በሚችሉበት ሁኔታ መቅረጽና ማሳደግ ይቻላል።

የገጠር ኢንተርፕሪንሽን ፕላንና የግሉ ባለሀብት፡-

የገጠር ሥራ ዕድል ፈጠራ የልማታዊ ባለሀብት መፍለቂያ በሚሆን መልኩ ይተገበራል። የገጠር ሥራ ፈላጊዎች ገና ከጅምሩ የሥራ ስምሪት ሲሰጣቸው በእድገት ሂደታቸው በአመለካከትና በተግባር ልማታዊ አስተዋጽኦ በማበርከት የመጠቀም፣ ጥራት ያለውና ተወዳዳሪ ምርት የማምረት እንዲሁም ስራ ፈላጊዎች ትክክለኛውን የዕድገት አቅጣጫ ጠብቀው ሃብት የማፍራትን ስራ እንዲሰሩ በማድረግ በገጠር የግብርና ሥራዎችን በዘመናዊ መንገድ የሚያካሂዱ፣ በእሴት ሰንሰለቱ በመሳተፍ ሀብት የሚፈጥሩ በርካታ ልማታዊ ባለሀብቶች መፍጠር ይቻላል፤ ከአነስተኛ ካፒታል እና የቴክኖሎጂ አቅም በመነሳት በልማታዊ ጥረት እያደገ የሚሄድ የካፒታልና የቴክኖሎጂ አቅም እንዲገነባ ይደረጋል። በገጠር ያሉ ሥራ ፈላጊዎችን አመለካከት በመቅረጽ ታታሪ፣ በልማቱ ተሳታፊና በተሳተፉት ልክ የመጠቀም አስተሳሰብ ያላቸው፣ የቁጠባ ባህላቸው የዳበረና በየጊዜው እያደገ የሚሄድ የቴክኖሎጂ አጠቃቀም እንዲኖራቸው ይደረጋል፤ አነስተኛ የገጠር ከተሞች መስፋፋት የሥራ ዕድል ለመፍጠር ጠቃሚ በመሆናቸው በከተሞቹ የሚደረገው የመሰረተ ልማት መስፋፋት ለአካባቢ የገጠር ቀበሌዎች የሥራ ዕድል ለመፍጠር በሚያስችል መንገድ መምራትና መደገፍ ያስፈልጋል። የገጠር ኢንተርፕሪንሽን ፕላን እና የግሉ ባለሀብትን ለመደገፍ የሚያስችሉ የፊሲካል፣ የፋይናንስ እንዲሁም አስተዳደራዊ ድጋፎች ይደረጋሉ።

የገጠር ስራ እድል ፈጠራ የግብርና አቅርቦት፡-

በገጠር የሥራ ዕድል ፈጠራን ውጤታማ ለማድረግ ተዋናዎችን ባሳተፈ መልኩ አስፈላጊው የግብርና አቅርቦት ይመቻቻል፤ የገጠር ስራ ፈላጊዎችን በዘመናዊ ግብርናና ከግብርና ውጭ ለማሰማራት የማልሚያና የመስሪያ ቤታ፤ የመነሻ ካፒታልና ቴክኖሎጂዎች ያስፈልጋል። ይህንን የማሟላት ጉዳይ ያለተዋናዎቹና ቤተሰቦቻቸው ተሳትፎ የተሟላ ውጤት ሊመጣ እይታዎቻቸው። ይህ አለመሆኑ ደግሞ በገጠር የሚፈጠሩ የሥራ ዕድሎችን ስፋት ሲገድብ የቆየ መሆኑ ይታወቃል። ችግሩን ለማቃለል መንግስት የሚጫወተው ሚና እንደተጠበቀ ሆኖ ተዋናዎቹና ቤተሰቦቻቸው የበኩላቸውን አስተዋጽኦ ሊያበረክቱ በሚችሉበት አግባብ እንዲፈጸም ይደረጋል።

የገጠር ስራ እድል ፈጠራ የገበያ ትስስር፡-

የገጠር ስራ ዕድል ፈጠራን ከኢንዱስትሪ፣ ከግብርና እና ከአገልግሎት ልማቶች ጋር በማስተሳሰር ሀገራዊና ኢኮኖሚያዊ ትስስር እንዲጠናከር ይደረጋል፤ በዚህም ለገጠር ስራ ፈላጊዎች የስራ አማራጮችን በማስፋትና በማመቻቸት አላስፈላጊ የሰዎች ዝውውር እንዲቀንስ ይደረጋል፤ በክልሎች መረጃ ልውውጥ በመፍጠር፣ ምርጥ ተሞክሮችን በመቀመርና በማስፋት የስራ ዕድሎችና የገበያ ትስስር የሚያጎለብቱ አሰራሮችን በመዘርጋት በክልሎች መካከል የስራ ዕድል በመፍጠር ሀገራዊ ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ትስስር እንዲጎለብት ይደረጋል፤ ኢንተርፕራይዞች የእርስ በእርስ፣ ከመንግስትና ከባለሀብት ጋር የገበያ ትስስር እንዲፈጥሩ ይደረጋል።

የገጠር ስራ እድል ፈጠራ ጥናትና ምርምር፡-

የገጠር ስራ እድል ፈጠራ በእውቀት ላይ የተመሰረተ እና የተመረጡ ቴክኖሎጂዎችን በአግባቡ ጥቅም ላይ ማዋልን መሰረት አድርጎ የሚተገበር ይሆናል፤ በተለያዩ አካባቢዎች ያሉ የገጠር ስራ እድል ፈጠራ ምርጥ ተሞክሮዎች በመለየትና በመቀመር ከሀገራዊ እና ከየአካባቢ ነባራዊ ሁኔታ ጋር በማጣጣም ጥቅም ላይ የሚውሉበት ሁኔታ ይፈጠራል። በሁሉም አካባቢዎች የሚተገበሩ የገጠር የስራ እድል ፈጠራ ፕሮግራሞች ምርት እና ምርታማነትን ሊያሳድጉ የሚችሉ እና ግብርናን በማዘመን ትራንስፎርም ማድረግ የሚያስችሉ ቴክኖሎጂዎችን በስፋት ይተገበራሉ፤ በገጠር የሚፈጠሩትን የተለያዩ የስራ እድል አማራጮች ስራ አጥን የመሸከም አቅም ኖሯቸው ውጤታማ እንዲሆኑ እና ለተለያዩ ስራ ፈላጊ ዜጎች በፍላጎት መሰረት ምላሽ መስጠት እንዲቻል በጥናት እና ምርምር እንዲታገዙ በማድረግ የተገኘውን ምክራሃሳብ መሰረት ያደረገ ድጋፍ እንዲሰጥ ይደረጋል፤ የገጠር የስራ እድል ፈጠራ እቅድ በመረጃ ላይ ተመስርቶ ተገልጋዮችን እና ተጠቃሚዎችን ባሳተፈ መልኩ የሚታቀድና ትግበራውም በዚህ መሰረት የሚፈጸም ይሆናል፤ እንደሁም ጥናትን መሰረት በማድረግ የተመረጡ ልምዶች፣ ፈጠራ ቴክኖሎጂዎችን ማስፋት፣ የገጠር ስራ እድል ፈጠራ በእውቀት ላይ የተመሰረተና የተመረጡ ቴክኖሎጂዎችን በአግባቡ ጥቅም ላይ ማዋልን መሰረት አድርጎ የሚተገበር ይሆናል፤ በተለይም የፈጠራ ስራዎቹ የአገር ውስጥና የውጭ ምርጥ ተሞክሮዎችን መሰረት አድረገው የሚዳብሩ ናቸው። እስከ ዛሬ ከተለመደው አካሄድ በተለየ ተነሳሽነት የአሰራር መሰረታዊ ለውጥን በመተግበር በተሻሻለ ቅልጥፍናና ውጤታማ በሆነ መንገድ ሥራን የመከወን ኃላፊነት ተግባራዊ ይሆናል፤ የገጠር ስራ እድል ፈጠራ በቴክኖሎጂ በታገዙ አሰራሮችና መሳሪያዎች በመታገዝ ይበልጥ ምርታማና ውጤታማ እንዲሆኑ ትኩረት ይሰጣል፤ በግብርናው ዘርፍ

5.4 የገጠርከተማትስር

የግብርናልማትብሚፋጠን አገራዊልማትንለማረጋገጥየገጠርና ከተማናትስርወሳኝበመሆኑ ተሟላናወጤታማየግብርናና ገጠር ልማት ላይ በትኩረት ይሰራል። በመሆኑም የተገናጂ ቤተሰብ ትኩር አሰራሮች በሙከራ ደረጃ መፈተሽና በሚቀጥሉት 10 አመታት በስፋት ለመተግበር አቅጣጫ ተቀምጧል። በተለይም በሙከራ ደረጃ ላይ የሚገኘውን የዘርፈ-ብዙወረዳትራንስፎርሜሽን ውጥን ማስፋት ላይ በትኩረት ይሰራል። ከየዘርፈ-ብዙወረዳትራንስፎርሜሽንጽንሰ-ሃሳብየኢትዮጵያንየዕድገትጉዞንዘለቁታዊናአካታችበመድረግየተጀመረውንአገራዊየኢኮኖሚማሻሻያበቤተሰብደረጃጉልህናዘለቁታዊለውጥማምጣትእንዲያስችልወረዳንማዕከልያደረግየአሰራርማሻሻያዎችንበሁሉምዘርፍናደረጃማድረግነው። ይህምቤተሰቦችየተሻለገቢ፣የአኗኗርዘይቤ፣

የእውቀትደረጃናጤናማቤተሰብእንዲኗራቸውየሚያስችልእንደሚሆንይታመናል። በተጨማሪምለአካባቢያችውሁለንተናዊደህነት፣

በባለቤትነትናአብሮትእንዲተገብሩበብርአውዶችንያለማሰለስየሚያመቻቸ፤ ለህበረተሰቦቹቀረበየአሰራርስርዓትበመዘርጋትልምምድንየሚፈጥርመርሃግብርይሆናልተብሎይጠበቃል። ለዚህምየመንግስትተቋማት፣ የህብረተሰቡ፣ የግሉ ዘርፍ እናመንግስታዊያልሆኑአጋርአካላትንተሳትፎለማጥናከርየሚስችልአሰራርንበዘላቂነትለመዘርጋትየሚያስችልሲሆንየመንግስትተቋማትተናተቀራርበመስራትንበሁሉምደረጃበተለይም ለህብረተሰቦቹርበትባላቸውአካላትላይትኩረትእድረጎመስራትንቅድሚያየሚሰጥአሰራርነው።

በዚህየልማትስልትየተሻሻለየመሬትአስተዳደርናአጠቃቀም ፤ አማራጭየስራእድልፈጠራ፤ የተሻሻለመሰረታዊየመሰረተልማትአቅርቦት (ውሃ፣ መንገድ፣ ኅይልአቅርቦት) ፤ የተጠናክሩአገልግሎትሰጪተቋማት ፤ ጠንካራየማስፈጸሙበአቅምግንባታ፤ ተመጋጋቢየገጠርናከተማመስተጋብርንለመፍጠርቁልፍተግባራትናቸው። ይህየገጠርናከተማመስተጋብርምርታማነትንበማሻሻል፤ የገበያአማራጮችንበማስፋት፤አገልግሎትንበማሳለጥ፤ አመጋገብንበማሻሻልጤናማናዘለቁታያለውእድገትእንዲመዘገብየራሱንከፍተኛሚናይጫወታል። ይህአሰራርየህብረተሰቡንእምቅየልማትኃይልንእናየማደግፍላጎትንአዋህደየቤተሰብለውጥንበማሳለጥ፣ የቀበሌ፣ ወረዳ፣ ክልልእናአገራዊእምረታውለውጥንበአጭርጊዜበማምጣትየዘላቂልማትግቦችንአካታችበሆነመልኩለማሳካትየሚያስችል እንደሚሆንተሳቢተደርጓል።

5.5 የክትትልናግምገማስርዓት

ለአንድ መ/ቤትየአቅድዝግጅትክትትልናግምገማሥርዓትመጠናከርእንዲሁም ጠንካራየመረጃሥርዓትመፍርበሁሉምደረጃለሚደረገውየወሳኔአሰጣጥትልቅድጋፍይሰጣል ። እውነተኛመረጃንመሰረትያደረገናተጠያቂነትንሊያሰፍንየሚችልየውሳኔአሰጣጥእንዲኖርያደርጋል።በአፈጻጸምሂደት የሚገኙ ልመዶችንበመቀመርለተሻለአፈጻጸምያበቃል። ክፍተቶችንበመለየትለመፍታትእድልያመቻቸዋል። በመሆኑምበሚቀጥሉትዓመታትየግብርናሴክተርየዕቅድክትትልናግምገማእናመረጃሥርዓትንለማጠናከርበቀጣይሊከናወኑ የሚገቡዋናዋናተግባራትእንደሚከተለው ቀርቧል።

5.5.1 ተቋማዊአደረጃጀትንማሻሻልእናከክልልግብርናቢሮዎችጋርያለውንየአሰራርግንኙነትማጠናከር

- ሀ) የዕቅድክትትልናግምገማየስራክፍልንማጠናከር

የአቅድድዝግጅትክትትልናግምገማየስራክፍልአደረጃጀትአስፈላጊየስራርሰትንባካተተመልኩእንዲደራጅይደረጋል። የስራክፍሉበዚህመልክከተደራጀየሚጠበቅበትንተግባርናኃላፊነት (mandate) በተሟላመልኩእንዲወጣየሚያሥችለውየሰውኃይልየሚሟላይሆናል።
- ለ) በግብርናሚኒስቴርእናከክልልግብርናቢሮዎችመካከልቅንጅታዊአሰራርንማጠናከር

የተጀመረውንየግብርናሚኒስቴርእናከክልልግብርናቢሮዎችተቀናጅተውናተናበውየሚሰሩበትንአሰራርመመሪያአጠናቆእንደ የመካከለኛጊዜመፍትሄ (Interim solution) የመግቢያሰነድተራራርጥበሥራላይእንዲውልማድረግበቀጣይግንየሰላምሚኒስቴርየተለያዩአገሮችንልምድመሰረትበማ

ድረገብማዘጋጀት ላይ ያለውን የፌዴራል እና የክልል መንግስታት ግንኙነት የፖሊሲ ማዕቀፍ መሰረት በማድረግ በመመሪያው ላይ ማሻሻያ ማድረግ።

5.5.2 ውጤትን መሰረት ያደረገ የዕቅድ ክትትልና ግምገማ ማዕቀፍ ማዘጋጀት

በሚዘጋጀው የግብርና ዘርፍ ስትራቴጅ ክፍል ውጤት ማዕቀፍ መሰረት የ10 ግመቱን መሰረታዊ ድጋፍ ገፃም ለመለካት ለተለያዩ አፈፃፀም አመልካች ማኑዋል (Indicator Handbook) እንዲዘጋጅ ይደረጋል።

5.53 የግብርና ስኬተር የመረጃ እስተዳደር ስርዓት ያሉ በትንቹ ግርጎሮች በመለየት ማጠናከር

የመረጃ እስተዳደር ስርዓት አወቃቀፍ (Data base architecture) በ10 ግመቱ መሰረታዊ ድጋፍ ስትራቴጅ ክፍል ውጤት ማዕቀፍ እና ውጤቱን ለማሳካት በተቀረፁ ፕሮግራሞች መሰረት እንዲስተካከል ማድረግ።

ክፍል ስድስት፡ የሰው ኃይልና የፋይናንስ ፍላጎት

6.1 የሰው ኃይል ፍላጎት

በሚቀጥሉት 10 ዓመታት በፌዴራል ደረጃ ተጠሪ ለግብርና ሚኒስቴር ተጠሪ የሆኑ መስሪያ መ/ቤቶችን ጨምሮ የሚያስፈልገው የሰው ኃይል በየዘርፉና በየሙያው ስኬተር ላይ እንዲቀርብ ተደርጓል።

6.2 የፋይናንስ ፍላጎት

በዕቅዱ ላይ የተቀመጡትን የግብርና ዘርፍ ምርትና ምርታማነት ሚላማዎች ከግብረ ሰው ማድረስ እንደ የንዑስ ዘርፎቹ የተለያዩ የትግበራ መስኮች የተለየ ሆኑን ለዚህም የትግበራ መስኮች ማስፈፀም ይኖራል። ይኸውም ለእያንዳንዱ የትግበራ መስክ ቁልፍ የወጪ ዓይነቶችን በመለየት የተጀመረ ሲሆን ለየንዑስ ዘርፉ እንደ አስፈላጊነቱ የወጪዎቹን ድግግሞሽ በማስላት የተሰራነው። በወጪት መኖሩ ላይ የዋሉ ቁልፍ የወጪ ዓይነቶችም ፤ ስልጠና፣ አውደ-ጥናት፣ የአቅም ግንባታና ክትትል ስራዎች፣ በአማካሪ የሚሰሩ ስራዎች፣ የሰው ኃይል፣ የግንባታ ስራዎች፣ የቁሳ ቁስ ግዢ፣ የአይቲ መሰረተ-ልማቶች እንዲሁም የትግበራ መስኮች እንደ የባህሪ ያቸው የሚኖሯቸው የወጪ ዓይነቶችን ከግንዛቤው ስጥ በማስገባት "ሌሎች" የሚል የወጪ ዓይነትን ያጠቃልላል። ከዚህም የወጪ ዓይነቶች ውስጥ በተለያዩ ንዑስ ዘርፎች ውስጥ የመሰረተ ልማት ግንባታ ስራዎችን የቁሳ ቁስ ግዢ ስራዎችን ያደርጋል። ከዚህ ስራ ጎን ለጎንም ለየተግባራቱ የወጪ ዓይነቶችን የግንዛቤ ስምንጮችን የማመልከት ስራ ተሰርቷል። እነዚህም ዋነኛ የግንዛቤ ስምንጮች መንግስት፣ የግሉ ዘርፍ፣ እንዲሁም አጋር አካላት ናቸው።

በአጠቃላይ በቀጣይ 10 አመታት የሚኖረው የተሰላ የካፒታል ወጪ ምወደ 1.7 ትሪሊዮን ብር የሚጠጋ ሲሆን ከዚህም ውስጥ በመንግስት በጀት የሚሸፈነው ወጪ ብር 625 ቢሊዮን (ከአጠቃላይ ወጪ በመቶ ኛ 36 በመቶ) ከተለያዩ አጋር አካላት በእርዳታና በብድር መልኩ ደግሞ ወደ 696 ቢሊዮን ብር ይገኛል ተብሎ መጠቃል (ከአጠቃላይ ወጪ በመቶ ኛ 40 በመቶ) ፤ የአጋር አካላት ሚና ክፍተት ምን ያህል ተሰጥቶ ለመግለጫ ዘርፍ ላይ ሳይባቸው በሚችሉ ባቸው ንዑስ ዘርፎች እና በመንግስት መደበኛ ወጪ ምሊሽ ስራ ስማዎች ለክፍተት ምን ያህል የሚጠይቁ የትግበራ መስኮች ላይ ነው። ለአብነት ያህል ምንም ተፈጥሮ ላይ የሚደረጉ የመሰረተ ልማት ግንባታዎች (የመስኖ፣ የተፋሰስ ልማትና ከዘላቂ የሬንጅ ላንድ (ሰፊ የግጥሽ መሬት) ልማት ጋር የሚገናኙ ግንባታዎችን ያቀጥላቸዋል።

ለዚህ እቅድ መሰረት የግሉ ዘርፍ ምን ያህል ሰሚና እንደሚጫወት ይጠበቃል። በ10 አመቱ ከሚያስፈልገው አጠቃላይ ወጪ ምወደ 417 ቢሊዮን ብር (ከአጠቃላይ ወጪ በመቶ ኛ 24 በመቶ) በግሉ ዘርፍ ተሳትፎ የሚሟላ ይሆናል። ሆኖም በዘርፉ ያለውን ዝቅተኛ የሆነውን የግሉ ንዘርፍ ተሳትፎ ለማሳደግ ለሁሉም ክፍተት የሆነ ስራ መስራት የሚጠይቅ ጉዳይ መሆኑ ሊሰመር በትይዩ ነው።

ክፍል ሰባት፡ አባሪ

7.1 የውጤት ማዕቀፍ

7.2 የሰው ኃይል ልፍላጎት

7.3 የፋይናንስ ልፍላጎት

7.4 ከ 30 ሚሊየን የአሜሪካ ዶላር በላይ በጀት ያላቸው የግብርና ፕሮጀክቶችና ፕሮግራሞች

7.5 ከሌሎች ዘርፎች/ተቋማት እንዲቀርቡ የሚጠበቁ ግብዓቶች

7.1 የግብርናዘርናየ10 ዓመት መሪዕቅድየውጤትማዕቀፍ

የዘርፍቁልፍውጤትመስኮችናአመልካቾች	መለኪያ	መነሻዓመት	የሚደረስበትትኅቢያ									
		2012 እ.ኤ.አ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ስትራቴጂክዓላማ 1፡ገበያተኮርየሰብልምርትናምርታማነት												
የለማመራትባህርብሰብልዓይነትበእርሻስርዓትና* በማምረቻውቅት**												
መሽርየአነስተኛይዘታአርሶአደሮችናየሰፋፊአርሻኢሻሽበትመንት (ጠቅላላየለማመራት)												
ጤፍ	በሺ.ህሄክ ታር	3,108.77	3,113.89	3,119.19	3,124.70	3,130.44	3,136.44	3,142.76	3,149.43	3,156.50	3,164.05	3,172.12
ጉበስ	በሺ.ህሄክ ታር	954.19	954.33	954.50	954.72	954.97	955.27	955.62	956.02	956.48	957.01	957.61
ስንዴ	በሺ.ህሄክ ታር	1,895.34	1,905.83	1,917.18	1,929.45	1,942.73	1,957.11	1,972.69	1,989.58	2,007.89	2,027.75	2,049.31
በቆሎ	በሺ.ህሄክ ታር	2,362.02	2,385.28	2,410.59	2,438.23	2,468.56	2,501.95	2,538.87	2,579.83	2,625.41	2,676.32	2,733.32
ሰሊጥ	በሺ.ህሄክ ታር	649.83	685.98	724.25	764.77	807.67	853.10	901.23	952.20	1,006.21	1,063.44	1,124.09
ቲማቲም	በሺ.ህሄክ ታር	7.64	7.88	8.13	8.39	8.66	8.94	9.22	9.52	9.82	10.14	10.46
ሻንኩርት	በሺ.ህሄክ ታር	37.12	37.98	38.86	39.77	40.70	41.65	42.63	43.64	44.68	45.75	46.85
አሽካዶ	በሺ.ህሄክ ታር	21.09	23.51	26.20	29.22	32.58	36.34	40.55	45.26	50.54	56.46	63.09
ሙዝ	በሺ.ህሄክ ታር	68.96	70.93	72.96	75.06	77.24	79.48	81.81	84.21	86.70	89.29	91.96
ማንጎ	በሺ.ህሄክ ታር	18.97	21.41	24.18	27.30	30.83	34.82	39.32	44.40	50.15	56.63	63.97
ቡና	ሄ/ር	863.66	888.91	915.08	942.23	970.39	999.62	1,029.96	1,061.47	1,094.22	1,128.26	1,163.66

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስክ ኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ትንበያ									
		2012 አ.ፌ.ዲ.ዲ.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
መኸር የአንስተኛ ይዘታ አርሰአደሮች የሰፋፊ እርሻ እና ሽሽት መንገድ (ጠቅላላ ምርት)												
ጤፍ	ሚሊየን ኩንታል	57.5	59.8	62.3	64.9	67.5	70.3	73.3	76.3	79.5	82.8	86.3
ገብስ	ሚሊየን ኩንታል	23.9	24.5	25.2	25.9	26.6	27.3	28.1	28.8	29.6	30.5	31.3
ስንዴ	ሚሊየን ኩንታል	56.7	59.9	63.3	67.0	70.9	75.0	79.4	84.2	89.2	94.7	100.5
በቆሎ	ሚሊየን ኩንታል	100.0	106.9	114.4	122.5	131.3	140.8	151.3	162.8	175.5	189.4	204.9
ሰሊጥ	ሚሊየን ኩንታል	4.9	5.3	5.8	6.4	7.0	7.6	8.4	9.1	10.0	10.9	12.0
ቲሚትም	ሚሊየን ኩንታል	1.7	1.9	2.1	2.3	2.5	2.7	3.0	3.3	3.6	4.0	4.3
ሽንኩርት	ሚሊየን ኩንታል	6.6	6.9	7.3	7.7	8.1	8.6	9.1	9.6	10.1	10.7	11.3
አቫካራ	ሚሊየን ኩንታል	1.1	1.3	1.6	2.0	2.4	3.0	3.6	4.5	5.5	6.7	8.2
መዝ	ሚሊየን ኩንታል	5.6	6.5	7.7	9.0	10.6	12.5	14.7	17.2	20.3	23.8	28.0
ማንጎ	ሚሊየን ኩንታል	1.3	1.5	1.7	1.9	2.2	2.5	2.9	3.4	3.9	4.4	5.1
ቡና	ሚሊየን ኩንታል	5.6	6.2	6.7	7.4	8.1	8.9	9.7	10.6	11.7	12.8	14.0

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ትንበያ									
		2012 አ.ጳ.ጸ.ፎ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
መከርየ እንስተኛ ይዘታ እርሰ እደሮች የሰፋፊ እርሻ እ.ኛ.ሽ.ሰ.ት.መ.ን.ት (ጠቅላላ ምርታማነት)												
ጤፍ	ኩንታል በሄክታር	18.5	19.2	20.0	20.8	21.6	22.4	23.3	24.2	25.2	26.2	27.2
ጉብስ	ኩንታል በሄክታር	25.0	25.7	26.4	27.1	27.8	28.6	29.4	30.2	31.0	31.8	32.7
ስንዴ	ኩንታል በሄክታር	29.9	31.4	33.0	34.7	36.5	38.3	40.3	42.3	44.4	46.7	49.0
በቆሎ	ኩንታል በሄክታር	42.4	44.8	47.5	50.2	53.2	56.3	59.6	63.1	66.8	70.8	75.0
ሰሊጥ	ኩንታል በሄክታር	7.5	7.8	8.1	8.3	8.6	9.0	9.3	9.6	9.9	10.3	10.6
ቲማቲም	ኩንታል በሄክታር	224.4	238.6	253.6	269.7	286.7	304.8	324.1	344.7	366.5	389.8	414.5
ሸንኩርት	ኩንታል በሄክታር	177.0	182.5	188.2	194.0	200.1	206.4	213.0	219.8	226.9	234.3	242.0
አሽካዶ	ኩንታል በሄክታር	50.4	55.5	61.1	67.2	73.9	81.3	89.4	98.3	108.1	118.8	130.6
ሙዝ	ኩንታል በሄክታር	80.8	92.3	105.4	120.4	137.5	157.0	179.4	204.8	233.9	267.1	305.0
ማንጎ	ኩንታል በሄክታር	67.7	68.8	69.8	70.9	72.1	73.2	74.4	75.6	76.8	78.1	79.4
ቡና	ኩንታል በሄክታር	6.5	6.9	7.4	7.8	8.3	8.9	9.4	10.0	10.7	11.3	12.0

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረሰበት ዓመት									
		2012 አ.ዲ.ዲ.ዎ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የመክርዮአንስተኛ ደዘታ አርሶአደሮች (የለማ መሬት)												
ጤና	በሺ.ህክታር	3101.17	3,105.1	3,109.1	3,113.1	3,117.1	3,121.1	3,125.1	3,129.1	3,133.1	3,137.1	3,141.2
ገብስ	በሺ.ህክታር	950.74	950.5	950.3	950.1	949.9	949.7	949.5	949.3	949.1	948.9	948.7
ስንዴ	በሺ.ህክታር	1789.31	1,790.3	1,791.3	1,792.3	1,793.3	1,794.3	1,795.3	1,796.3	1,797.3	1,798.3	1,799.3
በቆሎ	በሺ.ህክታር	2271.44	2,281.2	2,291.1	2,301.0	2,310.9	2,320.9	2,330.9	2,341.0	2,351.1	2,361.2	2,371.4
ሰሊጥ	በሺ.ህክታር	375.12	391.9	409.4	427.8	446.9	466.9	487.8	509.6	532.4	556.2	581.1
ቲማቲም	በሺ.ህክታር	5.98	6.2	6.3	6.5	6.7	6.9	7.1	7.3	7.5	7.8	8.0
ሸንኮርት	በሺ.ህክታር	36.28	37.1	37.9	38.7	39.5	40.4	41.3	42.2	43.1	44.0	45.0
አቫካዶ	በሺ.ህክታር	20.88	23.2	25.9	28.8	32.0	35.6	39.7	44.2	49.1	54.7	60.9
ሙዝ	በሺ.ህክታር	66.84	68.6	70.4	72.3	74.2	76.2	78.2	80.3	82.4	84.6	86.8
ማጎጎ	በሺ.ህክታር	16.34	18.5	20.9	23.7	26.8	30.3	34.3	38.9	44.0	49.8	56.3
ቡና	በሺ.ህክታር	756.85	774.8	793.2	812.0	831.3	851.0	871.2	891.9	913.0	934.7	956.9

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ትንበያ									
		2012 አ.ፈ.ጸጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የመክርየአነስተኛ ይዘታ አርሰአደሮች (ምርት)												
ጤፍ	በሚልዮን ንታል	57.36	59.69	62.12	64.65	67.28	70.02	72.87	75.84	78.92	82.14	85.48
ጉብስ	በሚልዮን ንታል	23.78	24.42	25.07	25.74	26.43	27.14	27.87	28.61	29.38	30.16	30.97
ስንዴ	በሚልዮን ንታል	53.15	55.90	58.78	61.81	65.00	68.36	71.89	75.60	79.50	83.60	87.92
በቆሎ	በሚልዮን ንታል	96.28	102.35	108.79	115.65	122.93	130.67	138.90	147.65	156.95	166.84	177.34
ሰሊጥ	በሚልዮን ንታል	2.63	2.86	3.11	3.39	3.69	4.02	4.37	4.76	5.18	5.64	6.14
ቲማቲም	በሚልዮን ንታል	1.18	1.29	1.40	1.53	1.67	1.83	1.99	2.17	2.37	2.59	2.83
ሽንት-ርት	በሚልዮን ንታል	6.35	6.67	7.02	7.38	7.76	8.17	8.59	9.03	9.50	9.99	10.51
አቫካዶ	በሚልዮን ንታል	1.04	1.28	1.57	1.92	2.35	2.88	3.53	4.32	5.29	6.48	7.94
ሙዝ	በሚልዮን ንታል	5.39	6.32	7.42	8.70	10.20	11.97	14.04	16.47	19.32	22.66	26.58
ማንጎ	በሚልዮን ንታል	1.05	1.21	1.40	1.62	1.86	2.15	2.48	2.86	3.30	3.81	4.40
ቡና	በሚልዮን ንታል	4.83	5.26	5.74	6.26	6.83	7.45	8.13	8.87	9.67	10.55	11.51

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተዳደር ኮሚሽን አስተዳደራዊ ኮሚሽን	መለኪያ	መነሻ ዓመት 2012 አ.ፈ.ጳ.ጸ.ም	የሚደረገው ትኩረት									
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የመክር ቤቅ የአገልግሎት ደረጃ አርዕስ ደረጃ (ምርጫ ማኅተም)												
ጤና	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	18.50	19.23	19.98	20.77	21.59	22.44	23.32	24.24	25.19	26.18	27.21
ጉብኝት	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	25.00	25.68	26.37	27.08	27.82	28.57	29.34	30.14	30.95	31.79	32.65
ስንጠረዥ	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	29.71	31.23	32.82	34.49	36.25	38.10	40.04	42.09	44.23	46.49	48.86
በቆሎ	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	42.39	44.87	47.49	50.26	53.20	56.30	59.59	63.07	66.75	70.65	74.78
ሰሊጥ	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	7.00	7.29	7.60	7.92	8.25	8.60	8.96	9.34	9.73	10.14	10.57
ቲ.ማ.ቲ.ም	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	197.13	208.99	221.55	234.87	249.00	263.97	279.84	296.67	314.51	333.42	353.47
ሽንገር	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	174.94	180.07	185.34	190.78	196.37	202.12	208.05	214.14	220.42	226.88	233.53
አገልግሎት	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	50.05	55.08	60.61	66.70	73.40	80.78	88.89	97.82	107.64	118.46	130.36
መኅዘን	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	80.64	92.15	105.29	120.32	137.49	157.11	179.53	205.15	234.42	267.87	306.10
ማኅተም	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	64.36	65.61	66.90	68.20	69.53	70.89	72.28	73.69	75.13	76.59	78.09
ቡና	ኩንታል በሺ ኦሊዮ	6.38	6.79	7.24	7.71	8.22	8.76	9.33	9.94	10.60	11.29	12.03

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮች ስርዓተ መልካሞች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ጥናት ዓመት									
		2012 እ.ኤ.አ.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የመክርሰፋፊ ለርሻሊ ንብረት መጠን (የሰነድ መሬት)												
ጠፍ	በሺ.ህዳር	7.6	8.7	10.1	11.6	13.3	15.3	17.7	20.3	23.4	26.9	31.0
ብስ	በሺ.ህዳር	3.4	3.8	4.2	4.6	5.0	5.5	6.1	6.7	7.3	8.1	8.9
ስንዴ	በሺ.ህዳር	106.0	115.5	125.9	137.1	149.4	162.8	177.4	193.3	210.6	229.5	250.0
ቆሎ	በሺ.ህዳር	90.6	104.0	119.5	137.2	157.6	181.0	207.9	238.8	274.3	315.1	361.9
ሊጥ	በሺ.ህዳር	274.7	294.1	314.8	337.0	360.8	386.2	413.4	442.6	473.8	507.2	543.0
ቲም	በሺ.ህዳር	1.7	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5
ሽንኩርት	በሺ.ህዳር	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.2	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8
ካዶ	በሺ.ህዳር	0.2	0.3	0.3	0.4	0.6	0.7	0.9	1.1	1.4	1.8	2.2
መገዝ	በሺ.ህዳር	2.1	2.3	2.5	2.8	3.0	3.3	3.6	3.9	4.3	4.7	5.1
ማንሳ	በሺ.ህዳር	2.6	2.9	3.2	3.6	4.0	4.5	5.0	5.5	6.2	6.9	7.6
ቡና	ሄ/ር	106.8	114.1	121.9	130.2	139.1	148.6	158.8	169.6	181.2	193.6	206.8

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስክ ስርዓት አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ትንበያ									
		2012 አ.ፈ.ጸጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የየመክርሰፋፊ ለርሻሊን ሽሽት መንገድ (ምርት)												
ጤና	በሺ.ህኩን ታል	115.87	141.46	172.71	210.85	257.42	314.27	383.68	468.41	571.87	698.16	852.36
ገበ	በሺ.ህኩን ታል	99.33	112.48	127.38	144.24	163.34	184.97	209.47	237.20	268.61	304.18	344.45
ንዴ	በሺ.ህኩን ታል	3,525.34	4,002.59	4,544.44	5,159.65	5,858.15	6,651.20	7,551.61	8,573.92	9,734.62	11,052.45	12,548.69
ቆሎ	በሺ.ህኩን ታል	3,749.14	4,577.53	5,588.96	6,823.87	8,331.64	10,172.56	12,420.24	15,164.56	18,515.26	22,606.30	27,601.29
ሊጥ	በሺ.ህኩን ታል	2,252.63	2,476.82	2,723.31	2,994.34	3,292.34	3,620.00	3,980.27	4,376.39	4,811.93	5,290.82	5,817.37
ቲም	በሺ.ህኩን ታል	536.08	594.52	659.33	731.21	810.91	899.31	997.35	1,106.07	1,226.64	1,360.35	1,508.65
ኩርት	በሺ.ህኩን ታል	226.25	257.56	293.20	333.77	379.96	432.55	492.40	560.54	638.12	726.42	826.95
ካዶ	በሺ.ህኩን ታል	18.68	24.68	32.60	43.05	56.87	75.12	99.22	131.06	173.11	228.65	302.02
መግዘ	በሺ.ህኩን ታል	179.79	221.74	273.49	337.31	416.02	513.10	632.83	780.50	962.63	1,187.26	1,464.30
ማንጎ	በሺ.ህኩን ታል	232.91	259.21	288.49	321.07	357.33	397.68	442.60	492.58	548.21	610.13	679.03
ቡና	በሺ.ህኩን ታል	793.56	889.77	997.63	1,118.57	1,254.17	1,406.21	1,576.68	1,767.82	1,982.13	2,222.42	2,491.84

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገበት ትንበያ									
		2012 አ.ፈ.ጻጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የየመክርሰፋፊ እርሻ ሊንቨት መንገድ (ምርታ ማነት)												
ጤፍ	ኩንታል በሄክታር	15.24	16.17	17.15	18.20	19.31	20.48	21.73	23.06	24.46	25.95	27.53
ጉብስ	ኩንታል በሄክታር	28.81	29.68	30.58	31.51	32.47	33.45	34.46	35.51	36.59	37.70	38.84
ስንዴ	ኩንታል በሄክታር	33.25	34.65	36.10	37.62	39.20	40.85	42.57	44.36	46.23	48.17	50.19
በቆሎ	ኩንታል በሄክታር	41.39	44.00	46.77	49.72	52.86	56.19	59.73	63.49	67.50	71.75	76.27
ሰሊጥ	ኩንታል በሄክታር	8.20	8.42	8.65	8.88	9.13	9.37	9.63	9.89	10.16	10.43	10.71
ቲማቲም	ኩንታል በሄክታር	322.52	330.24	338.13	346.22	354.50	362.97	371.65	380.54	389.63	398.95	408.49
ሽንኩርት	ኩንታል በሄክታር	267.40	268.63	269.87	271.11	272.36	273.61	274.87	276.13	277.41	278.68	279.96
አቫካዶ	ኩንታል በሄክታር	85.92	89.97	94.22	98.66	103.31	108.18	113.28	118.62	124.21	130.07	136.20
ሙዝ	ኩንታል በሄክታር	84.76	95.72	108.09	122.07	137.85	155.67	175.80	198.53	224.20	253.19	285.93
ማንሳ	ኩንታል በሄክታር	88.75	88.79	88.82	88.85	88.88	88.91	88.94	88.97	89.00	89.03	89.06
ቡና	ኩንታል በሄክታር	7.43	7.80	8.18	8.59	9.02	9.46	9.93	10.42	10.94	11.48	12.05

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተጻፍ ስራዎች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረግበት ዓመት									
			2012 አ.ፈ.ዳ.ዳ.ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
በልግ												
የአንስተኛ ይዘታ አርሰኦች (የለማ መሬት)												
ጤና	በሽህነት	161.21	168.44	175.99	183.89	192.14	200.75	209.76	219.17	229.00	239.27	249.14
ጉብኝት	በሽህነት	202.92	202.92	202.92	202.92	202.92	202.92	202.92	202.92	202.92	202.92	202.92
ስንዴ	በሽህነት	108.85	109.45	110.06	110.66	111.27	111.88	112.50	113.12	113.74	114.37	115.00
በቆሎ	በሽህነት	799.28	799.28	799.28	799.28	799.28	799.28	799.28	799.28	799.28	799.28	799.28
ቲማቲም	በሽህነት	4.69	4.69	4.69	4.69	4.69	4.69	4.69	4.69	4.69	4.69	4.69
ሽንኩርት	በሽህነት	47.60	47.60	47.60	47.60	47.60	47.60	47.60	47.60	47.60	47.60	47.60
የአንስተኛ ይዘታ አርሰኦች (ምርት)												
ጤና	በሚልዮን ንታል	2.98	3.24	3.52	3.82	4.15	4.50	4.89	5.31	5.77	6.26	6.75
ጉብኝት	በሚልዮን ንታል	5.08	5.22	5.36	5.50	5.65	5.81	5.96	6.12	6.29	6.46	6.63
ስንዴ	በሚልዮን ንታል	3.26	3.44	3.63	3.84	4.05	4.28	4.53	4.78	5.05	5.34	5.63
በቆሎ	በሚልዮን ንታል	33.85	35.84	37.95	40.18	42.54	45.04	47.69	50.49	53.46	56.60	60.00
ቲማቲም	በሚልዮን ንታል	0.92	0.98	1.04	1.10	1.17	1.24	1.31	1.39	1.47	1.56	1.65
ሽንኩርት	በሚልዮን ንታል	8.33	8.57	8.82	9.08	9.35	9.62	9.90	10.19	10.49	10.80	11.11

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ጥያቄ										
		2012 አ.ፈ.ጳጳም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
የአነስተኛ ይዘታ አርሶ አደሮች (ምርታ ማነት)													
ጤፍ	ኩንታል በ% ክታር	18.49	19.22	19.97	20.76	21.58	22.43	23.32	24.23	25.19	26.18	27.22	
	ኩንታል በ% ክታር	25.03	25.70	26.40	27.12	27.85	28.61	29.38	30.18	31.00	31.84	32.70	
	ኩንታል በ% ክታር	29.90	31.42	33.01	34.68	36.44	38.29		40.23	42.27	44.41	46.66	49.0
	ኩንታል በ% ክታር	42.35	44.84	47.48	50.27	53.22	56.35		59.66	63.17	66.89	70.82	74.9
	ኩንታል በ% ክታር	197.13	208.99	221.55	234.87	249.00	263.97		279.84	296.67	314.51	333.42	353
	ኩንታል በ% ክታር	174.94	180.07	185.34	190.78	196.37	202.12		208.05	214.14	220.42	226.88	233
መስኖ													
የአነስተኛ ይዘታ አርሶ አደሮች የኮሚሽኖች (የለማመራት)													
• በቆሎ	በሺህ ክታር	140.6	148.9	157.8	167.1	177	187.5		198.6	210.3	222.8	236.0	250
• ስንዴ	በሺህ ክታር	20	175	280	448	470	493		500	500	500	500	500
• ቲማቲም	በሺህ ክታር	25.4	25.6	25.8	26.0	26.2	26.4		27.5	28.7	31.0	35.7	45.4
• ሽንኩርት	በሺህ ክታር	62.2	62.5	62.8	63.2	63.6	64.3		65.5	67.8	72.71	83.6	108
የአነስተኛ ይዘታ አርሶ አደሮች የኮሚሽኖች (ምርት)													
• በቆሎ	በሚል የንኮንታል	5.96	6.68	7.49	8.40	9.42	10.57		11.85	13.29	14.90	16.71	18
• ስንዴ	በሚል የንኮንታል	0.60	0.87	1.26	1.82	2.64	3.83		5.55	8.05	11.66	16.91	24
• ቲማቲም	በሚል የንኮንታል	5	5	6	7	8	10		13	18	27	47	8

• ሽንኩርት	በሚልዮን ንታል	10.8	11.7	12.7	13.9	15.4	17.6	21.3	28.1	42.4	73.7	14
---------	-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	----

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተኛና አመልካች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ስብት-ትንበያ										
		2012 አፈ.ጳጳም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
የአንስተኛ ይዘታ አርሶ አደሮች የኮሚሽን ሪፖርት (ምርታ ማነት)													
• በቆሎ	ኩንታል በሂክ ታር	40.2	42.4	44.8	47.3	50.0	52.8	55.7	58.9	62.2	65.6	69.4	
• ስንዴ	ኩንታል በሂክ ታር	28.0	29.7	31.6	33.5	35.6	37.8	40.1	42.6	45.2	48.0	50.8	
• ቲማቲም	ኩንታል በሂክ ታር	188.9	201.0	213.8	227.4	241.9	257.3	273.7	291.2	309.7	329.5	350.7	
• ሽንኩርት	ኩንታል በሂክ ታር	173.7	178.0	182.4	186.9	191.5	196.3	201.1	206.1	211.2	216.4	221.6	
ጥራቱ ጤንነቱና ደህንነቱ የተጠበቀ ለገበያ የቀረበ ምርት መጠን በሰባ ሰዓት													
• ጤፍ	በሚል የንኮን ታል	15.1	17.4	20.0	22.9	26.3	30.1	34.4	39.4	45.1	51.5	58.9	
• ገብስ	በሚል የንኮን ታል	2.0	2.1	2.2	2.4	2.6	2.8	3.0	3.2	3.4	3.6	3.8	
• ስንዴ	በሚል የንኮን ታል	9.2	11.2	13.6	16.6	20.2	24.5	29.7	35.9	43.5	52.6	63.6	
• በቆሎ	በሚል የንኮን ታል	10.0	13.2	17.2	22.2	28.6	36.7	46.9	59.8	76.0	96.5	122.0	
• ሰሊጥ	በሚል የንኮን ታል	2.4	2.8	3.1	3.5	3.9	4.4	4.9	5.4	6.0	6.7	7.4	
• ቲማቲም	በሚል የንኮን ታል	0.3	0.3	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	
• ሽንኩርት	በሚል የንኮን ታል	1.3	1.4	1.5	1.7	1.9	2.0	2.2	2.4	2.6	2.9	3.1	
• አቫካዶ	በሚል የንኮን ታል	0.3	0.4	0.5	0.7	0.9	1.2	1.6	2.1	2.8	3.6	4.6	
• ሙዝ	በሚል የንኮን ታል	1.8	2.2	2.7	3.4	4.1	5.0	6.1	7.4	9.0	10.9	13.1	
• ማንጎ	በሚል የንኮን ታል	0.5	0.5	0.6	0.8	0.9	1.1	1.3	1.5	1.7	2.0	2.3	

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ትንቢት										
			2012 አ.ፊ.ጳጳም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ከ ድህረ ምርት በከነት ውጪ የተገኘ ምርት በሰብል አይነት													
• ጤፍ	በሚልየን ኩንታል	47.7	50.6	53.7	57.0	60.3	63.9	67.6	71.4	75.4	79.7	84.0	
• ጉብስ	በሚልየን ኩንታል	15.6	16.2	16.7	17.3	17.8	18.4	19.0	19.6	20.2	20.8	21.4	
• ስንዴ	በሚልየን ኩንታል	44.6	48.1	51.9	55.9	60.1	64.5	69.2	74.1	79.4	84.9	90.4	
• በቆሎ	በሚልየን ኩ/ል	81.0	89.6	98.3	106.9	115.7	124.8	134.0	143.6	153.6	163.9	174.3	
• ሰሊጥ	በሚልየን ኩ/ል	3.9	4.3	4.8	5.3	5.8	6.3	6.9	7.6	8.3	9.0	9.7	
• ቲማቲም	በሚልየን ኩ/ል	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.6	1.7	1.9	2.0	2.2	2.4	
• ሽንኩርት	በሚልየን ኩ/ል	3.9	4.1	4.3	4.5	4.7	5.0	5.2	5.4	5.7	5.9	6.2	
• አቫካዶ	በሚልየን ኩንታል	0.6	0.9	1.1	1.4	1.9	2.4	3.1	4.1	5.2	6.7	8.8	
• ሙዝ	በሚልየን ኩንታል	3.9	4.7	5.7	6.9	8.3	9.9	11.9	14.2	16.9	20.2	24.1	
• ማንጎ	በሚልየን ኩንታል	1.2	1.4	1.6	1.8	2.1	2.4	2.8	3.2	3.7	4.2	4.8	
ለወጣቶች የተፈጠረ የስራ ዕድል አገር ዕድል ማት	ቁጥር	311701	82000	86100	87740	88150	88560	89380	84460	84050	82820	84300	
ሴት	ቁጥር	84513	41,000	43,050	43,870	44,075	44,280	44,690	42,230	42,025	41,410	42,300	
ወንድ	ቁጥር	227187	41000	43050	43870	44075	44280	44690	42230	42025	41410	42100	
ለወጣቶች የተፈጠረ የስራ ዕድል አገር ዕድል ማትና ፍራግማት	ቁጥር	973112	256,000	268800	273920	275200	276480	279040	263680	262400	258560	263000	
ሴት	ቁጥር	263846	128,000	134,400	136,960	137,600	138,240	139,520	131,840	131,200	129,280	131,000	

ወንድ	ቁጥር		128,000	134400	136960	137600	138240	139520	131840	131200	129280	1315
		709265										
በንጥረነገር የበለጠ የሰብልምርት ክጠቅላላ ምርት በመቶ ኛ ስብልም ይነገሩ	በመቶ ኛ	የዳቦሳ ጥናት ያበራረጋል				ጥናት ሪፖርት						ጥናት
ስብልም ማየሙ ቀት ጋዝ ቅነሳ	ሚሊዮን ሜትር ከቶን	7.23					VV					37.8

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተጻፍ አመልካች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረሰበት ዓመት									
		2012 አ.ደ.ደ.ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.1 ያደገ የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎች ናገራት ስርዓት አጠቃቀም												
የተሟላ የሰው ሀብት ቴክኖሎጂ ናገራት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት												
• ጤፍ	በመቶ ኛ	15%	18%	21%	25%	30%	35%	42%	49%	58%	69%	80%
• ጉበስ	በመቶ ኛ	13%	15%	17%	21%	24%	29%	34%	40%	47%	55%	66%
• ስንዴ	በመቶ ኛ	30%	34%	37%	41%	46%	51%	56%	62%	69%	76%	83%
• በቆሎ	በመቶ ኛ	23%	26%	30%	34%	39%	45%	52%	59%	68%	78%	90%
• ሰሊጥ	በመቶ ኛ	3%	4%	5%	7%	10%	15%	21%	29%	41%	58%	80%
• ቲማቲም	በመቶ ኛ	1%	1%	1%	2%	4%	6%	10%	17%	27%	44%	71%
• ሽንኩርት	በመቶ ኛ	3%	4%	6%	8%	11%	16%	22%	31%	44%	63%	89%
• አቫካዶ	በመቶ ኛ	6%	7%	8%	10%	13%	16%	19%	24%	29%	36%	44%
• ሙዝ	በመቶ ኛ	8%	10%	13%	16%	20%	25%	32%	40%	50%	63%	79%
• ማንሳ	በመቶ ኛ	13%	15%	18%	22%	27%	32%	39%	47%	57%	69%	83%
የሰው ሀብት ስርዓት አጠቃቀም በ% / C												
ምርጫ	ከ/ል/ሄ/ር	የዳሰሳ ጥናት					ጥናት					ጥናት
ማዳበሪያ	ከ/ል/ሄ/ር	የዳሰሳ ጥናት					ጥናት					ጥናት
የግብዓት አጠቃቀም በሰው ሀብት ስርዓት												
ምርጫ አጠቃቀም												
• ጤፍ	ሺህ ከግብዓት	31	35.1	39.4	44.3	49.7	55.8	62.7	70.4	79.0	88.7	100
• ጉበስ	ሺህ ከግብዓት	70	77.1	85.3	94.5	104.6	115.8	128.2	142.0	157.2	174.1	200
• ስንዴ	(ሺህ ከግብዓት)	413	433.3	455.0	477.8	501.7	526.8	553.2	580.9	610.0	640.5	700
• በቆሎ	ሺህ ከግብዓት	438	466.1	496.5	528.8	563.3	600.0	639.0	680.7	725.0	772.3	850
• ሰሊጥ	ሺህ ከግብዓት	0	0.4	0.5	0.6	0.8	1.0	1.3	1.7	2.2	2.8	3.5
• ቲማቲም	ሺህ ከግብዓት	2	1.5	1.1	0.8	0.5	0.4	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1

• ሽንኩርት	ሺህኩንታል	0	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.8	1.1	1.5	2.1	
• አሸካዶ	ሺህኩንታል	1306	1,553	1,848.6	2,199	2,616	3,112.4	3,702.7	4,405.0	5,240.4	6,234.3	74
• መግዘ	ሺህኩንታል	36222	36,537	36,855	37,175	37,499	37,825	38,154	38,486	38,821	39,159	39
• ማጎጎ	ሺህኩንታል	5258	5,796	6,390	7,044	7,765	8,561	9,437	10,404	11,469	12,643	13

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ትንበያ									
		2012 አ.ደ.ደ ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.1.1 የግብዓት አጠቃቀም (ለሀሉም ሰብል)												
• ኢንፎርሜሽን	በሚልየን ኩንታል	11	11.6	12.2	12.8	13.5	14	14.8	15.5	16.3	17	17.6
• ዩሪያ	በሚልየን ኩንታል	5.1	5.7	6.3	7	7.8	8.7	9.7	10.8	12	13.40	14.8
ድምር	በሚልየን ኩንታል	16.1	17.3	18.5	19.8	21.3	22.7	24.5	26.3	28.3	30.4	32.4
• ኸርቢሳይድ	በሚልየን ሊትር	2.5	2.7	3	3.4	3.7	4	4.5	5	5.5	6	6.5
• ፊንጂሰዩድ	በሚልየን ሊትር	1.2	1.2	1.1	1.1	1	1	1	.98	0.96	0.93	0.9
• ኢንቨስትሜንት	በሚልየን ሊትር	0.6	0.7	0.77	0.86	0.96	1	1.2	1.3	1.4	1.6	1.7
ድምር	በሚልየን ሊትር	3.22	3.61	4.04	4.53	5.09	5.73	6.45	7.27	8.21	9.28	10.4
• ኖራ	በሚልየን ኩንታል	7.2	7.2	7.2	7.2	7.2	7.2	7.2	7.2	7.2	7.2	7.2
• የዘር አጠቃቀም (ለሀሉም ሰብል)	በሚልየን ኩንታል	0.97	1	1.2	1.2	1.3	1.5	1.7	1.8	1.9	2.1	2.2
• የቸግኝ አጠቃቀም (ለፍራፍረ)	በሚልየን #	43.85	45.67	47.57	49.55	51.62	53.76	56.00	58.33	60.76	63.29	65.8
• የዘር አጠቃቀም (ለአትክልት)	በሺህ ኩንታል	3.57	3.59	3.61	3.64	3.66	3.68	3.71	3.73	3.75	3.78	3.8
ከቀረበ ምርጫ ዘርፍ ውስጥ በግንኙነት ለግንባር የበለጠ ግንኙነት	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል					ጥናት ሪፖርት					ጥናት ሪፖርት
1.1.2 የተሻሻሉ የሰብል ተክሎች ስርዓት/አሰራር ችግሮችን ለመጠቀም የሞከሩ አርሶ/አርብ ተክሎች	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል					ጥናት ሪፖርት					ጥናት ሪፖርት
በሰብል ክስቲን ሽንገል ግለሰብ አሰጣጡ የረከብ አርሶ/አርብ ተክሎች	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል					ጥናት ሪፖርት					ጥናት ሪፖርት

የአንስተኛ ይዘታ ለውጥ ስነ-ምግባር መጠን ለግንባታ

መጠን (ጠቅላላ የለማ መሬት))		2012 አፈ.ጸጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ማሻሻያ	በሺ.ህጻክታር	1,926.34	1,944.51	1,962.85	1,981.37	2,000.06	2,018.92	2,037.96	2,057.19	2,076.59	2,096.18	2,115.95
ዘንጋዳ	በሺ.ህጻክታር	456.35	456.77	457.19	457.62	458.04	458.46	458.88	459.31	459.73	460.16	460.58
አጃ	በሺ.ህጻክታር	21.68	22.38	23.10	23.84	24.61	25.41	26.23	27.07	27.94	28.84	29.77
ሩዝ	በሺ.ህጻክታር	60.05	70.55	82.88	97.36	114.38	134.37	157.86	185.45	217.87	255.95	300.69
ባቁላ	በሺ.ህጻክታር	467.32	469.92	472.54	475.17	477.82	480.48	483.16	485.85	488.56	491.28	494.02
አተር	በሺ.ህጻክታር	223.87	224.73	225.59	226.46	227.33	228.20	229.07	229.95	230.84	231.72	232.61
ሽምብራ	በሺ.ህጻክታር	247.96	248.34	248.72	249.10	249.48	249.86	250.25	250.63	251.02	251.40	251.79
ምስር	በሺ.ህጻክታር	87.50	89.42	91.39	93.40	95.46	97.56	99.71	101.90	104.15	106.44	108.78
ጉዋያ	በሺ.ህጻክታር	145.55	146.97	148.40	149.85	151.31	152.79	154.28	155.78	157.30	158.84	160.39
አኩሪአተር	በሺ.ህጻክታር	76.73	89.37	104.08	121.21	141.16	164.40	191.46	222.98	259.69	302.43	352.22
አብሽ	በሺ.ህጻክታር	28.08	28.13	28.18	28.23	28.28	28.33	28.38	28.44	28.49	28.54	28.59
ግብጦ	በሺ.ህጻክታር	19.25	19.36	19.46	19.56	19.67	19.77	19.88	19.99	20.10	20.20	20.31
ኑግ	በሺ.ህጻክታር	258.57	260.53	262.50	264.49	266.49	268.51	270.55	272.59	274.66	276.74	278.83
ተልባ	በሺ.ህጻክታር	69.38	71.14	72.95	74.80	76.70	78.65	80.65	82.70	84.80	86.95	89.16
ለውዝ	በሺ.ህጻክታር	88.68	88.49	88.29	88.10	87.90	87.70	87.51	87.32	87.12	86.93	86.74
ሱፍ	በሺ.ህጻክታር	7.85	10.36	13.66	18.01	23.75	31.31	41.29	54.45	71.79	94.67	124.83
ጎመንዘር	በሺ.ህጻክታር	26.93	28.22	29.57	30.98	32.46	34.01	35.63	37.33	39.11	40.98	42.94
ሰላጣ	በሺ.ህጻክታር	0.67	0.66	0.66	0.65	0.64	0.64	0.63	0.63	0.62	0.61	0.61
ጥቅልጎመን	በሺ.ህጻክታር	3.85	3.84	3.84	3.83	3.83	3.82	3.82	3.81	3.81	3.80	3.80
የሀብትጎመን	በሺ.ህጻክታር	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.51	42.51	42.51	42.51
ቃሪያ	በሺ.ህጻክታር	11.67	11.66	11.65	11.64	11.63	11.62	11.61	11.60	11.59	11.58	11.56
በርበሬ	በሺ.ህጻክታር	180.29	185.37	190.60	195.97	201.50	207.18	213.02	219.02	225.20	231.54	238.07
ሰላጣ	በሺ.ህጻክታር	0.23	0.24	0.24	0.24	0.25	0.25	0.25	0.25	0.26	0.26	0.26
ቀይሰር	በሺ.ህጻክታር	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20
ካሮት	በሺ.ህጻክታር	4.07	4.08	4.08	4.08	4.09	4.09	4.10	4.10	4.10	4.11	4.11
ድንች	በሺ.ህጻክታር	70.43	71.07	71.72	72.38	73.04	73.71	74.38	75.06	75.75	76.44	77.14
ነጭሽንኩርት	በሺ.ህጻክታር	18.38	18.38	18.38	18.38	18.38	18.38	18.38	18.38	18.38	18.38	18.38
ጎዴሬ	በሺ.ህጻክታር	58.25	58.25	58.25	58.25	58.25	58.25	58.25	58.25	58.25	58.25	58.25
ስኩዋርድድንች	በሺ.ህጻክታር	52.39	51.38	50.38	49.41	48.45	47.51	46.59	45.69	44.81	43.94	43.09
ዘይቱን	በሺ.ህጻክታር	2.36	2.36	2.37	2.37	2.37	2.38	2.38	2.38	2.39	2.39	2.39
ሎሚ	በሺ.ህጻክታር	1.52	1.55	1.59	1.63	1.66	1.70	1.74	1.78	1.82	1.87	1.91
ብርቱካን	በሺ.ህጻክታር	6.08	6.30	6.52	6.75	6.99	7.24	7.50	7.76	8.04	8.32	8.62
ፓፓያ	በሺ.ህጻክታር	4.16	4.20	4.25	4.29	4.34	4.39	4.43	4.48	4.53	4.58	4.63

መኸር (ጠቅላላ የለማ መሬት)		2012 አፈ.ዳጃም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
አናናስ	በሺ.ህክታር	0.52	0.67	0.86	1.11	1.43	1.84	2.37	3.06	3.94	5.07	6.54
ጌሽ	በሺ.ህክታር	34.49	34.49	34.49	34.49	34.49	34.49	34.49	34.49	34.49	34.49	34.49
ማሽ	በሺ.ህክታር	55.27	59.79	64.68	69.97	75.69	81.88	88.58	95.82	103.66	112.13	121.30
ነጭባሎቁ	በሺ.ህክታር	103.52	116.22	130.47	146.48	164.44	184.61	207.25	232.66	261.20	293.23	329.19
ቀይባሎቁ	በሺ.ህክታር	190.41	190.49	190.57	190.65	190.73	190.81	190.89	190.97	191.05	191.13	191.20

መኸር(ጠቅላላ ምርት)		2012 አፈ.ዳጃም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ማሽላ	በሺ.ህክ ንታል	55,185.60	57,570.1	60,057.6	62,652.6	65,359.7	68,183.8	71,129.9	74,203.3	77,409.5	80,754.3	84,243.53
ዘንጋዳ	በሺ.ህክ ንታል	11,272.57	11,686.3	12,115.3	12,560.0	13,021.0	13,498.9	13,994.4	14,508.1	15,040.6	15,592.7	16,165.03
አጃ	በሺ.ህክ ንታል	458.30	487.0	517.5	549.9	584.3	620.9	659.8	701.1	745.1	791.7	841.29
ሩዝ	በሺ.ህክ ንታል	1,777.69	2,211.0	2,750.1	3,420.5	4,254.3	5,291.4	6,581.3	8,185.7	10,181.2	12,663.2	15,750.19
ባቁላ	በሺ.ህክ ንታል	10,083.49	10,441.6	10,812.5	11,196.5	11,594.2	12,006.0	12,432.4	12,874.0	13,331.2	13,804.7	14,295.03
አተር	በሺ.ህክ ንታል	3,908.79	4,058.2	4,213.4	4,374.5	4,541.7	4,715.4	4,895.7	5,082.8	5,277.2	5,478.9	5,688.39
ሽምብራ	በሺ.ህክ ንታል	5,257.86	5,277.9	5,298.0	5,318.2	5,338.4	5,358.8	5,379.2	5,399.7	5,420.2	5,440.9	5,461.60
ምስር	በሺ.ህክ ንታል	1,194.49	1,245.4	1,298.6	1,354.0	1,411.7	1,472.0	1,534.8	1,600.2	1,668.5	1,739.7	1,813.88
ጉዋያ	በሺ.ህክ ንታል	3,126.36	3,202.6	3,280.7	3,360.7	3,442.7	3,526.7	3,612.7	3,700.8	3,791.1	3,883.6	3,978.28
አኩሪአተር	በሺ.ህክ ንታል	1,804.18	2,186.5	2,649.7	3,211.2	3,891.5	4,716.1	5,715.3	6,926.3	8,393.9	10,172.4	12,327.71
አብሽ	በሺ.ህክ ንታል	383.06	384.4	385.8	387.1	388.5	389.8	391.2	392.6	394.0	395.4	396.76
ግብጦ	በሺ.ህክ ንታል	360.56	364.9	369.3	373.7	378.2	382.7	387.3	391.9	396.6	401.4	406.22
ኑግ	በሺ.ህክ ንታል	2,921.22	3,083.2	3,254.2	3,434.6	3,625.1	3,826.1	4,038.3	4,262.2	4,498.6	4,748.0	5,011.32

መኸር(ጠቅላላ ምርት)		2012 አራዳዳም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ተልባ	በሺህኩንታል	801.66	847.2	895.4	946.2	1,000.0	1,056.8	1,116.9	1,180.3	1,247.4	1,318.3	1,393.22
ለውዝ	በሺህኩንታል	1,573.86	1,626.2	1,680.3	1,736.2	1,794.0	1,853.7	1,915.4	1,979.1	2,045.0	2,113.0	2,183.30
ሱፍ	በሺህኩንታል	98.94	138.0	192.3	268.2	373.9	521.3	726.8	1,013.3	1,412.8	1,969.8	2,746.33
ጎመንዘር	በሺህኩንታል	488.59	538.3	593.1	653.5	720.0	793.3	874.1	963.0	1,061.1	1,169.1	1,288.07
ሰላጣ	በሺህኩንታል	90.75	90.6	90.4	90.2	90.1	89.9	89.7	89.6	89.4	89.2	89.08
ጥቅልጎመን	በሺህኩንታል	299.33	297.9	296.5	295.1	293.6	292.2	290.8	289.4	288.0	286.7	285.30
የሰበሻጎመን	በሺህኩንታል	4,360.23	4,354.4	4,348.5	4,342.6	4,336.8	4,330.9	4,325.1	4,319.2	4,313.4	4,307.6	4,301.78
ቃሪያ	በሺህኩንታል	721.74	726.5	731.3	736.1	741.0	745.9	750.8	755.7	760.7	765.7	770.77
በርበሬ	በሺህኩንታል	3,345.17	3,590.3	3,853.4	4,135.8	4,438.9	4,764.1	5,113.3	5,488.0	5,890.1	6,321.7	6,785.00
ሰላጣ	በሺህኩንታል	6.90	7.1	7.3	7.6	7.8	8.0	8.3	8.6	8.8	9.1	9.39
ቀይሰር	በሺህኩንታል	272.41	273.2	273.9	274.7	275.4	276.2	277.0	277.7	278.5	279.3	280.05
ካሮት	በሺህኩንታል	182.31	185.1	187.9	190.7	193.6	196.6	199.5	202.6	205.6	208.7	211.90
ድንቻ	በሺህኩንታል	9,260.13	9,488.2	9,721.9	9,961.4	10,206.8	10,458.2	10,715.8	10,979.7	11,250.2	11,527.3	11,811.23
ነጭሽንኩርት	በሺህኩንታል	1,530.38	1,547.7	1,565.1	1,582.8	1,600.7	1,618.7	1,637.0	1,655.5	1,674.2	1,693.1	1,712.19
ጎዴሬ	በሺህኩንታል	14,527.93	14,602.4	14,677.2	14,752.5	14,828.1	14,904.1	14,980.5	15,057.2	15,134.4	15,212.0	15,289.96
ስኩዋርድንቻ	በሺህኩንታል	17,559.59	17,392.1	17,226.3	17,062.0	16,899.3	16,738.1	16,578.5	16,420.4	16,263.8	16,108.7	15,955.07
ዘይቱን	በሺህኩንታል	36.38	37.3	38.2	39.2	40.2	41.2	42.2	43.3	44.4	45.5	46.64
ሎማ	በሺህኩንታል	87.18	91.1	95.2	99.4	103.9	108.5	113.3	118.4	123.7	129.2	135.03
ብርቱካን	በሺህኩንታል	566.85	603.5	642.6	684.2	728.4	775.6	825.8	879.2	936.1	996.7	1,061.18
ፓፓያ	በሺህኩንታል	762.52	789.6	817.6	846.5	876.6	907.6	939.8	973.1	1,007.6	1,043.4	1,080.36

መኸር(ጠቅላላ ምርት)		2012 አራ.ዳዳም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
እናኖስ	በሺህኩ ንታል	12.24	15.7	20.1	25.8	33.0	42.3	54.2	69.4	89.0	114.0	146.08
ጌሾ	በሺህኩ ንታል	419.39	420.9	422.5	424.0	425.6	427.1	428.7	430.3	431.8	433.4	435.00
ማሾ	በሺህኩ ንታል	679.12	773.3	880.6	1,002.8	1,142.0	1,300.4	1,480.8	1,686.3	1,920.2	2,186.6	2,490.01
ነጭባሎቁ	በሺህኩ ንታል	1,954.49	2,281.8	2,664.0	3,110.2	3,631.2	4,239.4	4,949.4	5,778.4	6,746.3	7,876.2	9,195.39
ቀይባሎቁ	በሺህኩ ንታል	3,131.02	3,289.3	3,455.7	3,630.4	3,813.9	4,006.8	4,209.4	4,422.2	4,645.8	4,880.7	5,127.53

መኸር(ጠቅላላ ምርት ነገር)		2012 አራ.ዳዳም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ማሻሻላ	ኩንታል በ ሄክታር	28.65	29.61	30.60	31.62	32.68	33.77	34.90	36.07	37.28	38.52	39.81
ዘንጋዳ	ኩንታል በ ሄክታር	24.70	25.58	26.50	27.45	28.43	29.44	30.50	31.59	32.72	33.89	35.10
እጃ	ኩንታል በ ሄክታር	21.14	21.76	22.40	23.06	23.74	24.44	25.16	25.90	26.66	27.45	28.25
ሩዝ	ኩንታል በ ሄክታር	29.60	31.34	33.18	35.13	37.19	39.38	41.69	44.14	46.73	49.47	52.38
ባቁላ	ኩንታል በ ሄክታር	21.58	22.22	22.88	23.56	24.26	24.99	25.73	26.50	27.29	28.10	28.94
አተር	ኩንታል በ ሄክታር	17.46	18.06	18.68	19.32	19.98	20.66	21.37	22.10	22.86	23.64	24.45
ሽምብራ	ኩንታል በ ሄክታር	21.20	21.25	21.30	21.35	21.40	21.45	21.50	21.54	21.59	21.64	21.69
ምስር	ኩንታል በ ሄክታር	13.65	13.93	14.21	14.50	14.79	15.09	15.39	15.70	16.02	16.34	16.67
ጉዋያ	ኩንታል በ ሄክታር	21.48	21.79	22.11	22.43	22.75	23.08	23.42	23.76	24.10	24.45	24.80
አኩሪአተር	ኩንታል በ ሄክታር	23.51	24.47	25.46	26.49	27.57	28.69	29.85	31.06	32.32	33.63	35.00
አብሽ	ኩንታል በ ሄክታር	13.64	13.66	13.69	13.71	13.74	13.76	13.78	13.81	13.83	13.85	13.88
ግብጦ	ኩንታል በ ሄክታር	18.73	18.85	18.98	19.10	19.23	19.35	19.48	19.61	19.74	19.87	20.00
ኑግ	ኩንታል በ ሄክታር	11.30	11.83	12.40	12.99	13.60	14.25	14.93	15.64	16.38	17.16	17.97
ተልባ	ኩንታል በ ሄክታር	11.55	11.91	12.27	12.65	13.04	13.44	13.85	14.27	14.71	15.16	15.63
ለውዝ	ኩንታል በ ሄክታር	17.75	18.38	19.03	19.71	20.41	21.14	21.89	22.67	23.47	24.31	25.17
ሱፍ	ኩንታል በ ሄክታር	12.60	13.32	14.08	14.89	15.75	16.65	17.60	18.61	19.68	20.81	22.00
ጎመንዘር	ኩንታል በ ሄክታር	18.14	19.08	20.06	21.09	22.18	23.33	24.53	25.80	27.13	28.53	30.00
ሰላጣ	ኩንታል በ ሄክታር	135.78	136.80	137.82	138.86	139.90	140.95	142.00	143.07	144.14	145.22	146.31
ጥቅልጎመን	ኩንታል በ ሄክታር	77.84	77.56	77.28	77.00	76.73	76.45	76.18	75.90	75.63	75.36	75.09

መኸር(ጠቅላላምርታማነት)		2012 አራዳጃም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የሀብት ጥገና	ኩንታል በ ሄክታር	102.58	102.44	102.31	102.17	102.03	101.89	101.75	101.62	101.48	101.34	101.21
ቃሪያ	ኩንታል በ ሄክታር	61.85	62.31	62.78	63.25	63.73	64.20	64.69	65.17	65.66	66.15	66.65
በርበሬ	ኩንታል በ ሄክታር	18.55	19.37	20.22	21.10	22.03	23.00	24.00	25.06	26.16	27.30	28.50
ሰላጣ	ኩንታል በ ሄክታር	29.45	30.02	30.60	31.20	31.80	32.42	33.05	33.69	34.34	35.01	35.69
ቀይሰር	ኩንታል በ ሄክታር	85.06	85.29	85.52	85.75	85.99	86.22	86.46	86.69	86.93	87.16	87.40
ካሮት	ኩንታል በ ሄክታር	44.75	45.39	46.04	46.69	47.36	48.04	48.72	49.42	50.12	50.84	51.57
ድንች	ኩንታል በ ሄክታር	131.48	133.50	135.55	137.63	139.74	141.89	144.07	146.28	148.52	150.80	153.12
ነጭሽንኩርት	ኩንታል በ ሄክታር	83.27	84.21	85.16	86.12	87.09	88.08	89.07	90.08	91.09	92.12	93.16
ጎዴሬ	ኩንታል በ ሄክታር	249.39	250.67	251.95	253.24	254.54	255.85	257.16	258.48	259.80	261.13	262.47
ስኩዋርድንች	ኩንታል በ ሄክታር	335.16	338.51	341.91	345.33	348.79	352.28	355.81	359.38	362.98	366.62	370.29
ዘይቱን	ኩንታል በ ሄክታር	15.41	15.78	16.15	16.53	16.93	17.33	17.74	18.16	18.59	19.04	19.49
ሎሚ	ኩንታል በ ሄክታር	57.37	58.58	59.82	61.08	62.37	63.69	65.04	66.41	67.81	69.25	70.71
ብርቱካን	ኩንታል በ ሄክታር	93.20	95.83	98.54	101.33	104.19	107.14	110.17	113.28	116.48	119.77	123.16
ፓፓያ	ኩንታል በ ሄክታር	183.43	187.91	192.50	197.20	202.01	206.95	212.00	217.18	222.48	227.91	233.48
አናናስ	ኩንታል በ ሄክታር	23.62	23.49	23.36	23.23	23.10	22.98	22.85	22.72	22.60	22.47	22.35
ጌሾ	ኩንታል በ ሄክታር	12.16	12.20	12.25	12.29	12.34	12.38	12.43	12.48	12.52	12.57	12.61
ማሾ	ኩንታል በ ሄክታር	12.287	12.93	13.62	14.33	15.09	15.88	16.72	17.60	18.52	19.50	20.527
ነጭቦሎቄ	ኩንታል በ ሄክታር	18.880	19.63	20.42	21.23	22.08	22.96	23.88	24.84	25.83	26.86	27.933
ቀይቦሎቄ	ኩንታል በ ሄክታር	16.443	17.27	18.13	19.04	20.00	21.00	22.05	23.16	24.32	25.54	26.817

የአነስተኛ ደብዳቤ ለውጥ ስርዓት መስፈርቶች

መሬት በሄ/ር	2012 መነሻ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2013
ሰላጣ	1,268.0	1,327.1	1,389.0	1,453.8	1,521.5	1,592.5	1,666.7	1,744.4	1,825.8	1,910.9	2,000.0
ጥቅል ጎመን	42,301.9	42,866.7	43,439.1	44,019.1	44,606.8	45,202.4	45,806.0	46,417.6	47,037.4	47,665.4	48,301.9
አበሻ ጎመን	40,698.9	41,173.3	41,653.1	42,138.6	42,629.7	43,126.5	43,629.1	44,137.6	44,652.0	45,172.4	45,698.9

አረንጓዴቃሪ	31,610.8	31,989.7	32,373.1	32,761.2	33,153.8	33,551.2	33,953.4	34,360.4	34,772.2	35,189.0	35,610.8
ቀይቃሪያ	8,368.9	8,702.3	9,049.0	9,409.5	9,784.4	10,174.2	10,579.5	11,001.0	11,439.2	11,895.0	12,368.9
ቆስጣ	8,363.6	8,696.9	9,043.6	9,404.1	9,779.0	10,168.8	10,574.1	10,995.6	11,433.9	11,889.6	12,363.6
ቀይስር	15,660.6	15,757.8	15,855.7	15,954.1	16,053.2	16,152.9	16,253.2	16,354.1	16,455.6	16,557.8	16,660.6
ካሮት	7,310.2	7,566.0	7,830.7	8,104.6	8,388.1	8,681.6	8,985.3	9,299.7	9,625.0	9,961.7	10,310.2
ድንቻ	116,588.0	117,917.6	119,262.4	120,622.6	121,998.2	123,389.6	124,796.8	126,220.0	127,659.5	129,115.4	130,588.0
መሬት-በሄ/ር	2012 መነሻ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2013
ነጭሽንኩርት	32,953.9	33,422.7	33,898.2	34,380.5	34,869.6	35,365.6	35,868.8	36,379.1	36,896.6	37,421.5	37,953.9
ጎደሬ	42.2	43.1	44.0	44.9	45.9	46.9	47.9	48.9	50.0	51.1	52.2
ስኳርድንቻ	374.2	415.8	462.1	513.4	570.5	634.0	704.5	782.9	869.9	966.7	1,074.2
ዘይቱን	2,343.0	2,362.3	2,381.7	2,401.3	2,421.0	2,441.0	2,461.0	2,481.3	2,501.7	2,522.3	2,543.0
ሎሚ	1,409.0	1,422.5	1,436.1	1,449.9	1,463.8	1,477.8	1,492.0	1,506.3	1,520.7	1,535.3	1,550.0
ብርቱካ	3,616.0	3,662.7	3,698.7	3,735.1	3,771.8	3,808.9	3,846.4	3,884.2	3,922.5	3,961.0	4,000.0

ፓፓዩ	3,627.0	3,716.4	3,808.0	3,901.9	3,998.1	4,096.6	4,197.6	4,301.0	4,407.1	4,515.7	4,627.0
አኖኖስ	481.0	538.3	602.3	674.0	754.2	844.0	944.5	1,056.9	1,182.7	1,323.5	1,481.0

ምርት-በኩል	መነሻምርት 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ሰላጣ	184,013	198,870	214,927	232,280	251,034	271,303	293,208	316,881	342,466	370,117	400,000
ጥቅልጎመን	7,381,609	7,842,384	8,331,922	8,852,018	9,404,580	9,991,634	10,615,332	11,277,964	11,981,958	12,729,897	13,524,524
አበሻጎመን	5,949,533	6,210,523	6,482,962	6,767,352	7,064,218	7,374,107	7,697,589	8,035,262	8,387,747	8,755,695	9,139,784
አረንጓዴቃሪ	3,461,056	3,803,995	4,180,914	4,595,180	5,050,494	5,550,922	6,100,936	6,705,447	7,369,856	8,100,099	8,902,698
ቀይቃሪያ	788,452	846,691	909,232	976,393	1,048,515	1,125,964	1,209,133	1,298,446	1,394,356	1,497,351	1,607,953
ቆስጣ	1,022,768	1,105,455	1,194,827	1,291,424	1,395,831	1,508,679	1,630,650	1,762,482	1,904,972	2,058,982	2,225,443
ቀይስር	5,330,876	5,451,221	5,574,283	5,700,123	5,828,803	5,960,389	6,094,945	6,232,539	6,373,239	6,517,116	6,664,240
ካሮት	1,300,065	1,417,776	1,546,144	1,686,135	1,838,802	2,005,291	2,186,854	2,384,857	2,600,787	2,836,267	3,093,069
ድንቻ	22,467,547	23,752,128	25,110,156	26,545,828	28,063,585	29,668,120	31,364,394	33,157,652	35,053,440	37,057,620	39,176,388
ነጭሽንኩርት	4,265,063	4,390,032	4,518,662	4,651,062	4,787,341	4,927,613	5,071,995	5,220,607	5,373,574	5,531,023	5,693,085

7,434	7,864	8,318	8,799	9,307	9,845	10,414	11,015	11,652	12,325	13,038
-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	--------	--------	--------	--------

ምርትብኩል	መነሻምርት 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ስክራይንቶች	69,906	79,977	91,499	104,681	119,761	137,015	156,754	179,337	205,173	234,731	268,548
ዘይቱን	35,678	43,421	52,843	64,311	78,267	95,252	115,923	141,079	171,695	208,955	254,300
ሎሚ	79,514	85,003	90,870	97,143	103,848	111,017	118,680	126,872	135,629	144,992	155,000
ብርቱካ	216,072	229,797	244,394	259,918	276,429	293,988	312,662	332,523	353,645	376,109	400,000
ፓፓያ	517,771	575,134	638,852	709,629	788,247	875,575	972,579	1,080,329	1,200,016	1,332,964	1,480,640
አናናስ	11,638	15,630	20,991	28,191	37,860	50,847	68,287	91,710	123,167	165,413	222,150

ምርታማነት ኩ/ል በሄ/ር	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ሰላጣ	145.1	149.9	154.7	159.8	165.0	170.4	175.9	181.7	187.6	193.7	200.0
ጥቅልጎመን	174.5	182.9	191.8	201.1	210.8	221.0	231.7	243.0	254.7	267.1	280.0
አበሻጎመን	146.2	150.8	155.6	160.6	165.7	171.0	176.4	182.1	187.8	193.8	200.0
አረንጓዴቃሪ	109.5	118.9	129.1	140.3	152.3	165.4	179.7	195.2	211.9	230.2	250.0
ቀይቃሪያ	94.2	97.3	100.5	103.8	107.2	110.7	114.3	118.0	121.9	125.9	130.0
ቆስጣ	122.3	127.1	132.1	137.3	142.7	148.4	154.2	160.3	166.6	173.2	180.0
ቀይስር	340.4	345.9	351.6	357.3	363.1	369.0	375.0	381.1	387.3	393.6	400.0
ካሮት	177.8	187.4	197.4	208.0	219.2	231.0	243.4	256.4	270.2	284.7	300.0
ድንች	192.7	201.4	210.5	220.1	230.0	240.4	251.3	262.7	274.6	287.0	300.0
ነጭሽንኩርት	129.4	131.3	133.3	135.3	137.3	139.3	141.4	143.5	145.6	147.8	150.0
ጎደሬ	176.4	182.6	189.1	195.8	202.8	210.0	217.4	225.2	233.2	241.4	250.0
ስኳርድንች	186.8	192.3	198.0	203.9	209.9	216.1	222.5	229.1	235.9	242.8	250.0
ዘይቱን	15.2	18.4	22.2	26.8	32.3	39.0	47.1	56.9	68.6	82.8	100.0
ሎሚ	56.4	59.8	63.3	67.0	70.9	75.1	79.5	84.2	89.2	94.4	100.0
ብርቱካ	59.6	62.7	66.1	69.6	73.3	77.2	81.3	85.6	90.2	95.0	100.0
ፓፓያ	142.8	154.8	167.8	181.9	197.2	213.7	231.7	251.2	272.3	295.2	320.0
አናናስ	24.2	29.0	34.9	41.8	50.2	60.2	72.3	86.8	104.1	125.0	150.0

የሰፋፊ ለርሻ የሊሎች ሰብሎች የመስኖ ዲላሚ

መሬት በሄ/ር	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ማሻሻላ	100	169.864646 5	288.54	490.13	832.55	1,414.21	2,402.25	4,080.57	6,931.45	11,774.08	20,000.00
እኩራላተር	-	30,000.00	36,000.00	43,200.00	51,840.00	62,208.00	74,649.60	89,579.52	107,495.42	128,994.51	154,793.4 1
ሱፍ	-		20,000.00	24,000.00	28,800.00	34,560.00	41,472.00	49,766.40	59,719.68	71,663.62	85,996.34
ሩዝ	1,300.00	14,300.00	42,900.00	85,800.00	107,250.00	117,975.00	123,873.75	130,067.44	136,570.81	143,399.35	150,569.3 2
ሰላጣ	344.96	435.209175 7	549.0695344	692.718284 6	873.948729 1	1102.593072	1391.05583 8	1754.98685 2	2214.13027 9	2793.39579 6	3524.21
ጥቅል ማመን	215.8	218.780736 7	221.8026449	224.866293 2	227.972258 1	231.1211241	234.313483 8	237.549938	240.831095 7	244.157574 4	247.53
አበሻ ማመን	17.28	20.8121884 4	25.06638817	30.1901848 5	36.3613319 5	43.79391739	52.7457905 8	63.5275076 9	76.5131053 9	92.1530768 2	110.99
አረንጓዴ ቦሪያ	271.13	343.274823 9	434.616622	550.263506	696.682802 1	882.0627234	1116.77028	1413.93103 4	1790.16312	2266.50658 3	2869.6
ቀይ ቦሪያ	58.3	118.924506	242.5907056	494.853856 3	1009.43825 8	2059.124291	4200.34887	8568.17177 6	17477.9690 6	35652.8102 3	72727.15
ቆሰጣ	7.61	7.82071016 2	8.037254591	8.25979483	8.48849689 4	8.723531395	8.96507367	9.21330391	9.46840729 5	9.73057413 3	10
ደንቆ	67.27	88.1128573 5	115.413641	151.173267 2	198.012613 8	259.3646082	339.725832 1	444.986082 7	582.860045 1	763.452713	1000

ሰንደ	20,000	25178.5082 4	31697.86385	39905.2463	50237.7286 3	63245.5532	79621.4341 1	100237.446 7	126191.468 9	158865.646 9	200000
ስትሮውቤ ሪ	239.5	296.706688 8	367.5777001	455.376878	564.147664 4	698.8993132	865.837582 6	1072.65053 1	1328.86257 7	1646.27313 2	2039.5
ቲሞቲም	10	21	45	95	201	425	900	1,904	4,030	8,531	18,058
ቀይሽንኩር ት	10	23	53	123	285	658	1,521	3,513	8,117	18,754	43,327
ጥጥ	144746.0 3	171783.669 9	203871.7695	241953.722 4	287149.142 5	340786.7802	404443.588 4	479991.084 4	569650.373 3	676057.448 4	802340.69

ምርትብኩን ታል	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ማሸለ	2584	4,585.35	8,136.77	14,438.82	25,621.91	45,466.47	80,680.95	143,169.58	254,056.61	450,827.33	800,000.00
እኩራአተር		752,988.45	918,205.02	1,119,672.5 0	1,365,344.8 7	1,664,921.3 2	2,030,229.1 8	2,475,690.8 7	3,018,893.3 2	3,681,282.2 5	4,489,008.91
ሱፍ		-	252,713.64	325,022.13	418,020.11	537,627.43	691,457.77	889,303.31	1,143,758.0 2	1,471,019.4 0	1,891,919.46
ሩዝ	37518	438,045.56	1,394,849.8 3	2,961,040.6 2	3,928,631.5 0	4,586,917.1 6	5,112,073.7 7	5,697,355.6 2	6,349,646.4 4	7,076,618.1 1	7,886,820.98
ሰላጣ	86916.1216	93,715.85	101,047.54	108,952.81	117,476.53	126,667.09	136,576.66	147,261.49	158,782.23	171,204.27	184,598.12

ጥቅልጎመን	53695.356	46,582.46	40,411.79	35,058.53	30,414.41	26,385.48	22,890.26	19,858.04	17,227.49	14,945.40	12,965.62
አበሻጎመን	1482.1056	1,699.17	1,948.02	2,233.32	2,560.40	2,935.38	3,365.28	3,858.14	4,423.19	5,070.98	5,813.66
አረንጓዴቃሪያ	50283.7698	56,102.70	62,595.00	69,838.60	77,920.45	86,937.54	96,998.10	108,222.90	120,746.64	134,719.65	150,309.65
ቀይቃሪያ	2135.529	4,514.83	9,545.02	20,179.60	42,662.68	90,195.27	190,686.27	403,139.25	852,296.58	1,801,882.24	3,809,448.12
ቆስጣ	280.7329	298.80	318.03	338.50	360.28	383.47	408.15	434.41	462.37	492.13	523.80
ድጎች	14538.3924	16,526.52	18,786.51	21,355.57	24,275.94	27,595.67	31,369.37	35,659.13	40,535.51	46,078.74	52,380.00
ስንዴ	700,000	913246.9617	1191457.161	1554420.904	2027957.382	2645751.311	3451749.066	4503284.781	5875158.777	7664958.433	10,000,000.00

ምርት-በኩን ታል	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ስትሮውቤሪ	8382.5	10649.0245 5	13528.3893 7	17186.2988 9	21833.2620 1	27736.7066 1	35236.3697 8	44763.8493	56867.4417 1	72243.6961 4	91,777.50
ቲሞቲም	3,225	6,990	15,151	32,838	71,174	154,263	334,350	724,674	1,570,664	3,404,272	7,378,448.97
ቀይሽንኩርት	2,674	6,206	14,405	33,433	77,596	180,098	418,001	970,167	2,251,728	5,226,191	12,129,826.9 2
ጥጥ	2892025.67 9	3585202.24 8	4444523.17 8	5509810.85 8	6830432.52 9	8467588.04 3	10497145.9 6	13013159.4 6	16132224.8 5	19998884.9 4	24,792,327.3 2

ምርታማነት ከ/ል በ%/ር	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ማሸለ	25.84	27.0	28.2	29.5	30.8	32.1	33.6	35.1	36.7	38.3	40
እኩራላተር	24.7	25.1	25.5	25.9	26.3	26.8	27.2	27.6	28.1	28.5	29
ሱፍ	11	11.8	12.6	13.5	14.5	15.6	16.7	17.9	19.2	20.5	22
ሩዝ	28.86	30.6	32.5	34.5	36.6	38.9	41.3	43.8	46.5	49.3	52.38
ሰላጣ	251.96	215.3	184.0	157.3	134.4	114.9	98.2	83.9	71.7	61.3	52.38
ጥቅልጎመን	248.82	212.9	182.2	155.9	133.4	114.2	97.7	83.6	71.5	61.2	52.38
እበሻጎመን	85.77	81.6	77.7	74.0	70.4	67.0	63.8	60.7	57.8	55.0	52.38
አረንጓዴቃሪያ	185.46	163.4	144.0	126.9	111.8	98.6	86.9	76.5	67.5	59.4	52.38
ቀይቃሪያ	36.63	38.0	39.3	40.8	42.3	43.8	45.4	47.1	48.8	50.5	52.38
ቆስጣ	36.89	38.2	39.6	41.0	42.4	44.0	45.5	47.2	48.8	50.6	52.38

၂၀၁၆	216.12	187.6	162.8	141.3	122.6	106.4	92.3	80.1	69.5	60.4	52.38
------	--------	-------	-------	-------	-------	-------	------	------	------	------	-------

ምርታማነት/አጠቃላይ	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ስንዴ	35	36.2708 9	37.5879 3	38.9528	40.3672 2	41.833	43.3520 1	44.9261 7	46.5575	48.2480 5	50
ስትሮውቤሪ	35	35.8907 5	36.8041 6	37.7408 2	38.7013 2	39.6862 7	40.6962 8	41.732 41.732	42.7940 7	43.8831 8	45
ቲማቲም	322.52	330.240 1	338.144 9	346.239	354.526 8	363.013	371.702 3	380.599 7	389.71	399.038 3	408.59
ቀይሽንኩርት	267.4	268.630 2	269.866 1	271.107 7	272.354 9	273.607 9	274.866 7	276.131 3	277.401 7	278.677 9	279.96
ጥጥ	19.98	20.8704 5	21.8005 8	22.7721 7	23.7870 6	24.8471 7	25.9545 4	27.1112 5	28.3195 2	29.5816 4	30.9

የዘርፍ-ቁልፍ-ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረሰበት ዓመት										መድረሻ
		2012 አ.ፈ.ጳ.ጸ ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
ስትራቴጂካዊ ጥላይጣራ 2: ገበያተ-ኮርየላንስ ለጥጥና ለምርታማነት													
የተገኘ የአንስሳት ምርት መጠን በምርት ዓይነትና በአርባታ ስርዓት (አንስተኛ ደዘታ በገጠርና ከተማ የባለሀብት አንስሳት አርባታ)													
• የላም ወተት ምርት	ሚልዩ.ንሊ.ትር	3,632	4,018	4,444	4,916	5,437	6,014	6,652	7,358	8,138	9,002	9,957	

• የፍየልወተትምርት	ሺ.ህሊትር	91	99	107	116	125	135	146	159	172	186	201
• የግመልወተትምርት	ሚ.ልዩ.ኃሊትር	648	710	779	853	935	1,025	1,123	1,231	1,349	1,479	1,621
• የበሬስጋምርት	ሺ.ህቶን	180	217	261	314	378	455	548	659	793	955	1,149
• የበግስጋምርት	ሺ.ህቶን	66	78	91	107	125	147	172	201	236	277	324
• የፍየልስጋምርት	ሺ.ህቶን	48	58	69	82	98	117	139	166	198	237	282
• የግመልስጋምርት	ሺ.ህቶን	1	2	2	2	2	2	2	3	3	3	4
• የማርምርት	ሺ.ህቶን	59	64	71	78	86	95	104	114	126	139	152
• የሰምምርት	ሺ.ህቶን	6	6	6	7	7	8	8	9	9	10	10
• የእሳምርትከመደበኛየውሃአካላት	ሺ.ህቶን	57.4	73	78	105	118	133	148	167	185	196	247
• የእሳምርትከአኳካልቸር	ሺ.ህቶን	መረጃየለም	0.7	0.91	1.19	1.55	2.03	2.64	3.45	4.5	5.86	13

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረግበት ዓመት	መድረሻ								
		2012 አ.ፈ.ጸጸ ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
• የዶሮምርት (ስጋ) - ስፔሻላይዥስ	ሺ.ህ.ቶን	31.3	34.4	37.8	41.6	45.7	50.3	55.3	60.8	66.9	73.6	80.9
• የዶሮምርት (እንቁላል)- ስፔሻላይዥስ	ሚልዮን	2,547.4	2,730.3	2,926.3	3,136.4	3,361.5	3,602.9	3,861.6	4,138.8	4,435.9	4,754.4	5,095.8
• የዶሮምርት (ስጋ) - የተሻሻለ የቤተሰብ	ሺ.ህ.ቶን	3.4	3.7	4.1	4.5	4.9	5.4	5.9	6.5	7.2	7.9	8.7
• የዶሮምርት (እንቁላል)-የተሻሻለ የቤተሰብ	ሚልዮን	199.9	212.0	224.8	238.3	252.7	268.0	284.1	301.3	319.4	338.7	359.1
• የዶሮምርት (ስጋ) - ባህላዊ የቤተሰብ	ሺ.ህ.ቶን	13.2	13.4	13.7	14.0	14.3	14.6	14.9	15.2	15.5	15.9	16.2
• የዶሮምርት (እንቁላል)-ባህላዊ የቤተሰብ	ሚልዮን	106.9	105.2	103.6	102.0	100.4	98.8	97.3	95.8	94.3	92.9	91.4

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተኛና አመልካቾች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ትንበያ										መድረሻ
		2012 አ.ፈ.ጻጸ ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
የአንስሳት ምርታማነት በምርት ዓይነት በአርባታስር ዓት (አንስተኛ ይዘታ በገጠር ከተማ፤ የባለሀብት አንስሳት አርባታ)													
የ ወተት ላም ምርታማነት (Indigenous)	ሊት/አንስሳት/ቀን	1.45	1.50	1.55	1.60	1.65	1.71	1.77	1.83	1.89	1.95	2.02	
የ ወተት ላም ምርታማነት (Crossbred)	ሊት/አንስሳት/ቀን	6.00	6.36	6.74	7.15	7.57	8.03	8.51	9.02	9.56	10.13	10.74	
የ ወተት ላም ምርታማነት (Exotic)	ሊት/አንስሳት/ቀን	13.07	13.41	13.76	14.13	14.50	14.88	15.27	15.68	16.09	16.51	16.95	
የፍየል ወተት ምርታማነት	ሊት/አንስሳት/ቀን	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	
የግመል ወተት ምርታማነት	ሊት/አንስሳት/ቀን	2.9	3.0	3.0	3.1	3.1	3.2	3.2	3.3	3.3	3.4	3.4	
የበሬስ ጋም ምርታማነት	ኪሎ/አንስሳት	110.0	111.0	112.1	113.2	114.2	115.3	116.4	117.5	118.6	119.8	120.9	
የበግስ ጋም ምርታማነት	ኪሎ/አንስሳት	10.5	10.6	10.8	10.9	11.1	11.2	11.4	11.5	11.7	11.9	12.0	
የፍየልስ ጋም ምርታማነት	ኪሎ/አንስሳት	8.4	8.6	8.7	8.9	9.0	9.2	9.4	9.6	9.7	9.9	10.1	
የግመልስ ጋም ምርታማነት	ኪሎ/አንስሳት	250.0	252.7	255.4	258.1	260.8	263.6	266.4	269.3	272.1	275.1	278.0	

የግርምርታማነት	(ኪሎ/ቀሮ/ከብሰባ)	5.2	5.8	6.5	7.2	8.0	9.0	10.0	11.1	12.4	13.8	15.4
የሰምርታማነት	(ኪሎ/ቀሮ/ከብሰባ)	0.5	0.5	0.6	0.6	0.7	0.8	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2
የዶሮምርታማነት (ከጋ) - ስፔሻላይዥድ	ኪሎ/ዶሮ	2.0	2.0	2.1	2.1	2.1	2.2	2.2	2.2	2.3	2.3	2.3
የዶሮምርታማነት (እንቁላል)- ስፔሻላይዥድ	እንቁላል/ዶሮ/ዓመት	960.0	988.0	1,017.0	1,047.0	1,078.0	1,110.0	1,142.0	1,176.0	1,211.0	1,246.0	1,283.0
የዶሮምርታማነት (ከጋ) - የተሻሻለየቤተሰብ	ኪሎ/ዶሮ	1.5	1.5	1.6	1.6	1.7	1.7	1.8	1.8	1.9	2.0	2.0
የዶሮምርታማነት (እንቁላል)-የተሻሻለየቤተሰብ	እንቁላል/ዶሮ/ዓመት	188.0	190.0	192.0	195.0	197.0	200.0	202.0	205.0	207.0	210.0	213.0
የዶሮምርታማነት (ከጋ) - ባህላዊየቤተሰብ	ኪሎ/ዶሮ	1.3	1.3	1.4	1.5	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0	2.1
የዶሮምርታማነት (እንቁላል)-ባህላዊየቤተሰብ	እንቁላል/ዶሮ/ዓመት	65.0	65.0	66.0	66.0	67.0	67.0	68.0	68.0	69.0	69.0	69.0

የዘርፍቁልፍውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አራዳዪ ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የዓሳ ምርት												
የ ውሃ እካላት መጠን	ቢ.ሜ.ኪ.ዩ.ብ	126	126	126	160	171	181	191	203	212	212	212
የሚያስፈልግ የአሳጫ ጩት መጠን	ሚ. ቁጥር	መረጃ የልም	194	207	279	315	353	395	446	494	523	658
የ ኩሬ ውሃ መጠን	ሚ.ሚ.ኪ.ዩ.ብ	መረጃ የልም	2.34	3.05	3.97	5.18	6.76	8.81	11.49	14.98	19.54	43.33
የ ኩሬ ብዛት	ሺ.ህቁጥር	መረጃ የልም	935	1,219	1,589	2,073	2,703	3,525	4,596	5,994	7,816	17,333

ለአካልፈቸር የሚያስፈልግ የአሰጣጥ መጠን	ሚ. ቁጥር	መረጃ የልም	0.7	0.91	1.19	1.55	2.03	2.64	3.45	4.5	5.86	13
ጥራቱና ደህንነቱ የተጠበቀ ለገበያየቀ ረብላ ንስሳትና እንስሳት ምርት መጠን ምርት ዓይነት (ጢናቸው የተጠበቀ እንስሳት ጅ)												
የላም ወተት ምርት	መ.ቶ ኛ	46%	48%	49%	51%	53%	55%	58%	60%	62%	64%	67%
የፍየል ወተት ምርት	መ.ቶ ኛ	44%	46%	48%	50%	51%	53%	55%	58%	60%	62%	64%
የግመል ወተት ምርት	መ.ቶ ኛ	47%	49%	52%	55%	57%	60%	63%	67%	70%	74%	78%
የበሬስ ጋምርት	መ.ቶ ኛ	51%	52%	53%	55%	56%	57%	58%	60%	61%	63%	64%
የበግስ ጋምርት	መ.ቶ ኛ	42%	44%	46%	48%	49%	51%	54%	56%	58%	60%	63%
የፍየልስ ጋምርት	መ.ቶ ኛ	45%	46%	47%	48%	50%	51%	52%	54%	55%	57%	59%
የግመልስ ጋምርት	መ.ቶ ኛ	49%	51%	54%	56%	59%	62%	65%	68%	71%	74%	78%
የሰም ምርት (CSA & Admin)	መ.ቶ ኛ	53%	55%	57%	60%	62%	65%	67%	70%	73%	76%	79%
የሰም ምርት (CSA & Admin)	መ.ቶ ኛ	22%	23%	24%	25%	26%	27%	28%	29%	30%	32%	33%

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አፈ.ጻጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
የቀነሰ ድህረ ምርት በአንስሳት ምርት ዓይነት												
የላም ወተት	መቶ ኛ	2.6%	2.4%	2.3%	2.1%	2.0%	1.8%	1.7%	1.6%	1.5%	1.4%	1.3%
የፍየል ወተት	መቶ ኛ	10.0%	9.3%	8.7%	8.1%	7.6%	7.1%	6.6%	6.2%	5.7%	5.4%	5.0%
የግመል ወተት	መቶ ኛ	10.0%	9.3%	8.7%	8.1%	7.6%	7.1%	6.6%	6.2%	5.7%	5.4%	5.0%
የበሬስጋ	መቶ ኛ	0.5%	0.5%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%
የበግስጋ	መቶ ኛ	3.0%	2.8%	2.6%	2.4%	2.3%	2.1%	2.0%	1.8%	1.7%	1.6%	1.5%
የፍየልስጋ	መቶ ኛ	3.0%	2.8%	2.6%	2.4%	2.3%	2.1%	2.0%	1.8%	1.7%	1.6%	1.5%
የግመልስጋ	መቶ ኛ	8.0%	7.5%	7.0%	6.5%	6.1%	5.7%	5.3%	4.9%	4.6%	4.3%	4.0%
ማር (CSA & Admin)	መቶ ኛ	10.0%	9.8%	9.6%	9.4%	9.1%	8.9%	8.7%	8.6%	8.4%	8.2%	8.0%
ሰም (CSA & Admin)	መቶ ኛ	30.0%	28.9%	27.9%	27.0%	26.0%	25.1%	24.2%	23.4%	22.6%	21.8%	21.0%
በአንስሳት ሀብት ልማት የተፈጠረ የሥራ ዕድል	ቁጥር	2212314	582000	61110 0	62274 0	62565 0	62856 0	63438 0	59946 0	59655 0	58782 0	59881
• ሴት	ቁጥር	599838	291,000	305,55 0	311,37 0	312,82 5	314,28 0	317,19 0	299,73 0	298,27 5	293,91 0	299,40
• ወንድ	ቁጥር	1612473	291000	305550	311370	312825	314280	317190	299730	298275	293910	29940
ወደ ውጭ ተልከው የተቀበዩ ንግድ መስፈርት ባለሟሟ ላት የሚመለሱ አንስሳት በመቶ ኛ		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት						ጥናት ሪፖርት
የአንስሳት ሀብት ልማት መቀት ጋዝ ቅንባ	ሚሊዮን ሚት ሪክቶን	12.06					VV					48

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አፈ. ዳዳም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2.1 ይደገዩት ቫሻሉ የእንስሳትና አሳቴክኖሎጂ ዎችና አሰራሮች አጠቃቀም												
• የተቫሻሉ የእንስሳት ዝርያ ድርሻ በእንስሳት ትግይነት በመቶ ኛ												
• የወተት ላም	መቶ ኛ	3%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	10%	12%	14%	17%
• የንብቀፎ	መቶ ኛ	4%	5%	6%	8%	10%	13%	17%	21%	27%	34%	43%

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አፈ. ዳዳ ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
• የቀነሰ የእንስሳት ህመም ናሞት												
• የላም ወተት	መቶ ኛ	15%	14%	13%	13%	12%	11%	10%	9%	9%	8%	8%
• የፍየል ወተት	መቶ ኛ	19%	18%	17%	16%	15%	14%	13%	12%	11%	10%	10%
• የግመል ወተት	መቶ ኛ	6%	6%	5%	5%	5%	4%	4%	4%	4%	3%	3%
• የበሬስጋ	መቶ ኛ	12%	11%	10%	9%	9%	8%	8%	7%	7%	6%	6%
• የበግስጋ	መቶ ኛ	22%	20%	19%	18%	16%	15%	14%	13%	12%	12%	11%
• የፍየልስጋ	መቶ ኛ	17%	16%	15%	14%	13%	12%	11%	11%	10%	9%	9%
• የግመልስጋ	መቶ ኛ	6%	6%	5%	5%	5%	4%	4%	4%	4%	3%	3%

የተሻሻለ የእንስሳት እመጋገብ ተግባራዊ ደረግ አርቢ ዎች በእንስሳትና እንስሳት ምርት ዓይነት በመቶ ኛ												
2.1.1 የተሻሻለ የእንስሳት ሀብት ልማት ግብዓት አቅርቦት												
ለአርሶ /አርብቶ አደሩ በተፈለገው መጠን ፣ ጥራት ፣ ጊዜ እና ዋጋ የቀረበ የእንስሳትና እሳግብዓት		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት						ጥናት ሪፖርት
2.1.2 የተሻሻለ የእንስሳት ዝርያ												
የተሻሻለ የእንስሳት ዝርያ የተጠቀሙ አርሶ /አርብቶ አደር በመቶ ኛ												
• የወተት ላም	መቶ ኛ	10%	12%	15%	17%	21%	25%	30%	36%	43%	51%	61%

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተኛና አመልካች	መለኪያ	2012 አፈ.ጻጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2.1.3 የተሻሻለ የመኖሪያ ልማትና ወሃ አቅርቦት												
• በቁየመኖ አቅርቦት ያላቸው እንስሳት ቁጥር በመቶ ኛ በመኖሪያ አይነት /ምንጭ (ከቀረበ የእንስሳት ድርቅ መኖሪያ ገኝታ ይልሰጭና ገንቢ የእንስሳት መኖሪያ መጠን)												
ደረቅ መኖ (Dry Matter)												
• የወተት ላም : ሃገረሱብ	መቶ ኛ	77%	79%	81%	83%	86%	88%	90%	92%	95%	97%	100%
• የወተት ላም : የተዳቀሉ ዝርያዎች	መቶ ኛ	41%	45%	49%	54%	59%	64%	70%	77%	84%	91%	100%
• የወተት ላም : የውጭ ሃገር ዝርያ	መቶ ኛ	33%	37%	42%	46%	52%	58%	64%	72%	80%	90%	100%
• የፍየል ወተት	መቶ ኛ	77%	79%	81%	83%	86%	88%	90%	92%	95%	97%	100%
• የግመል ወተት	መቶ ኛ	77%	79%	81%	83%	86%	88%	90%	92%	95%	97%	100%
• የበሬስጋ	መቶ ኛ	77%	79%	81%	83%	86%	88%	90%	92%	95%	97%	100%
• የበግስጋ	መቶ ኛ	77%	79%	81%	83%	86%	88%	90%	92%	95%	97%	100%
• የፍየል ስጋ	መቶ ኛ	77%	79%	81%	83%	86%	88%	90%	92%	95%	97%	100%
• የግመል ስጋ	መቶ ኛ	77%	79%	81%	83%	86%	88%	90%	92%	95%	97%	100%
ሃይልስጢ መኖ (ME)												
• የወተት ላም : ሃገረሱብ	መቶ ኛ	72%	75%	77%	80%	82%	85%	88%	91%	94%	97%	100%
• የወተት ላም : የተዳቀሉ ዝርያዎች	መቶ ኛ	25%	29%	33%	38%	44%	50%	58%	66%	76%	87%	100%

• የወተት-ላም ፡ የውጭ ሃገር ገርዘርያ	መቶኛ	17%	20%	24%	29%	35%	41%	49%	59%	70%	84%	100%
---------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

የዘርፍ ቁልፍ ድውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አፈ.ጻጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
• የፍጥነት	መቶ ኛ	10%	12%	16%	20%	25%	31%	39%	50%	63%	79%	100%
• የግመል	መቶ ኛ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
• የበሬስጋ	መቶ ኛ	72%	75%	77%	80%	82%	85%	88%	91%	94%	97%	100%
• የበግስጋ	መቶ ኛ	9%	12%	15%	19%	24%	30%	38%	49%	62%	79%	100%
• የፍጥነት	መቶ ኛ	10%	12%	16%	20%	25%	31%	39%	50%	63%	79%	100%
• የግመል	መቶ ኛ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
ፕሮቲን (Crude Protein)												
• የወተት ላም : ሃገረሰብ	መቶ ኛ	55%	57%	59%	61%	63%	65%	67%	70%	72%	74%	77%
• የወተት ላም : የተዳቀሉ ዝርያዎች	መቶ ኛ	17%	19%	22%	25%	28%	32%	36%	41%	47%	53%	61%
• የወተት ላም : የውጭ ሃገር ዝርያ	መቶ ኛ	11%	12%	14%	16%	18%	21%	24%	27%	31%	35%	40%
• የፍጥነት	መቶ ኛ	18%	20%	22%	24%	27%	30%	34%	38%	42%	47%	52%
• የግመል	መቶ ኛ	15%	15%	16%	16%	17%	17%	18%	19%	19%	20%	21%
• የበሬስጋ	መቶ ኛ	55%	57%	59%	61%	63%	65%	67%	70%	72%	74%	77%
• የበግስጋ	መቶ ኛ	15%	16%	18%	20%	23%	25%	28%	31%	35%	39%	44%
• የፍጥነት	መቶ ኛ	18%	20%	22%	24%	27%	30%	34%	38%	42%	47%	52%
• የግመል	መቶ ኛ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
ለአንስሳት ውሃ ማዕከል ተደራሽ የሆኑ አርብቶ አደር	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት						ጥናት ሪፖርት

የዘርፍ ቁልፍ ድውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አፈ.ጻጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2.1.4 የተሻሻል እንስሳት በሽታ መከላከልና መቆጣጠር አገልግሎት												
• የእንስሳት ጤና አገልግሎት ሽፋን በመቶ ኛ												
• የወተት ላም	መቶ ኛ	11%	12%	14%	16%	18%	21%	24%	28%	32%	37%	42%
• የፍየል ወተት	መቶ ኛ	7%	8%	9%	11%	12%	14%	16%	18%	21%	24%	28%
• የግመል ወተት	መቶ ኛ	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%
• የበሬስጋ	መቶ ኛ	7%	9%	10%	11%	13%	15%	17%	19%	22%	25%	28%
• የበግስጋ	መቶ ኛ	7%	8%	9%	10%	12%	14%	16%	18%	20%	23%	26%
• የፍየልስጋ	መቶ ኛ	4%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	13%	15%
• የግመልስጋ	መቶ ኛ	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	3%

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተኛና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አ.ፈ.ጻጸ ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
• የቀነሰ የአንስሳት በሽታ ፍጥነት ከስተኛ በአንስሳት ጉዘር ያበሽታ ዓይነት	መቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					
• ከአንስሳት ወደ ሰው የሚተላለፍ የአንስሳት በሽታ ከስተኛ መቀነስ	መቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					
• የኪራንታ ይንጊት ንስት ክሽንና ሰርቴፊኬት ንዓስ ገልግሎት አግኝቶ ለገበያ የቀረቡ የቁም አንስሳት በዛት	ቁጥር	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					
• የኤክስፖርት ቁራዎች የጤና ንስት ክሽንና ሰርቴፊኬት ንዓስ ገልግሎት አግኝቶ ለገበያ የቀረቡ ስጋ ብዛት	ቶን	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					
2.1.5 በአንስሳትና ዓሳቴ ክፍሎች ላይ የተሻሻሉ አሰራሮች ላይ ዕውቀቱን፣ አመለካከቱና ክህሎቱ ያደገ አርሶ/አርብ ተለደሩ											
የተሻሻሉ አንስሳትና ዓሳቴ ክፍሎችን/አሰራሮችን ለመጠቀም የሞከሩ አርሶ/አርብ ተለደሩ በምርት ዓይነት በመቶ ኛ											
የወተት ላም	መቶ ኛ	28%	30%	32%	35%	38%	40%	44%	47%	51%	55%
የፍየል ወተት	መቶ ኛ	10%	12%	14%	16%	19%	23%	27%	32%	37%	44%
የግመል ወተት	መቶ ኛ	15%	15%	16%	16%	17%	17%	18%	19%	19%	20%

የበሬስጋ	መቶኛ	51%	53%	55%	58%	60%	63%	65%	68%	71%	74%	
የበግስጋ	መቶኛ	9%	11%	13%	15%	17%	20%	23%	27%	32%	37%	
የፍየልስጋ	መቶኛ	10%	12%	14%	16%	19%	23%	27%	32%	37%	44%	
የግመልስጋ	መቶኛ	49%	53%	57%	61%	65%	70%	75%	81%	87%	93%	

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አፈጻጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
በአንስሳትና ዓሳብ ምርት ዓይነት ኢክስቴንዥን አገልግሎት አሰጣጡ የረከ-አርሶ/አርብ ተቆይታ ስምዖን											
2.1.6 በተጠቃሚዎች ተቀባይነት ያለው የአንስሳትና ዓሳብ ቴክኖሎጂ ጅረት ስምዖን											
2.2. የተቀላጠፈ የሰብል ምርት ግብይት											
የመጀመሪያ ደረጃ እሴት ጭመራ የተካሄደበት ምርት መጠን	መቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ረገጥ					
በተቀላጠፈ ግብይት የተሸጠ ምርት መጠን በአንስሳትና አሳይነትና በገበያ መዳረሻ (የሀገር ውስጥ፣ ወጪ ግድና ኢንዱስትሪ)	መቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ረገጥ					
2.2.1 ለአንስተኛ አርሶ/አርብ ተቆይታ የተዘረጋ የሰብል ምርት ግብይት የአሠራር ስርዓት											
በግብይት አሰራር የረከ-አርሶ/አርብ ተቆይታ	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ረገጥ					
የህብረት ስራ ማህበራት የምርት ግብይትና እሴት ጭመራ ድርሻ	በመቶ ኛ										
2.3 የተስፋፋ የባለሀብት አንስሳትና ዓሳብ ስምዖን											
በተሰጠ የኢንቨስትመንት ፈቃድ መሰረት አያለው ያሉ አንስሳት ሰርባ ታማኝ ስራ ስለሆኑ በአርባ ዓይነት	ቁጥር	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ረገጥ					

ጥራቱጤንነቱናደህንነቱየተጠበቀለገበያየቀረበእንስሳትናእንስሳትምርትበእንስሳትናእንስሳትምርትዓይነትእናበገበያመዳረሻ		የዳሰሳጥናት የከፊልጋል				ጥናትሪፖርት					
2.3.1 ያደገናውጤታማየመካከለኛእናሰፋፊየግልባለሀብትየእንስሳትኢንቨስትመንትመጠን											

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስኮችና አመልካቾች	መለኪያ	2012 አፈ-ዳደ ፆ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ለባለሀብት የተላለፈ መሬት መጠን በእርባታ ዓይነት	ሄ/ር	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					
አካባቢያዊና ማህበራዊ ደህንነት ጠበቀው የሚያለመባለ ሀብት የርባታ ማዕከላት	በመቶ ኛ		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት				
በተቀመጠው ምክረ ሀሳብ መሰረት የተሻሻሉ እንስሳትና ዓሳ ቴክኖሎጂና ግብዓት የተጠቀሙ ባለሀብቶች	በመቶ ኛ		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት				

የግብርና የወጭንግድ ምርቶች አቅርቦት

ምርት (ቶን)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	202 2,022
የቅባት ሰብሎች ምርት (ቶን)	206,090	265,908	295,234	328,025	364,763	406,031	452,539	505,190	565,151	633,993	713,893
ሰሊጥ (ቶን)	187,542	244,961	270,091	297,800	328,351	362,036	399,177	440,128	485,281	535,065	589,957
ለውዝ (ቶን)	49	241	395	649	1,066	1,751	2,877	4,725	7,761	12,749	20,941
ኑግ (ቶን)	18,499	20,707	24,747	29,576	35,346	42,243	50,486	60,336	72,109	86,179	102,994
የጥራጥራ ሰብሎች (ቶን)	315,912	307,188	327,777	349,914	373,726	399,350	426,936	456,644	488,651	523,148	560,344
ቀይባሎቄ (ቶን)	67,605	70,607	75,995	81,794	88,036	94,754	101,985	109,767	118,144	127,159	136,863
ነጭባሎቄ (ቶን)	71,396	58,748	63,033	67,630	72,563	77,855	83,534	89,626	96,163	103,177	110,702
ሽምብራ (ቶን)	46,755	46,291	51,198	56,625	62,628	69,266	76,608	84,729	93,710	103,644	114,630
ማሻ (ቶን)	39,173	75,008	77,442	79,954	82,548	85,226	87,991	90,845	93,792	96,835	99,977
አኩራላተር (ቶን)	64,446	56,534	60,109	63,911	67,952	72,249	76,818	81,676	86,841	92,333	98,172
ቡና፣ ሻይ እና ቅመም ቅመም (ቶን)											

ምርት (ቶን)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	202 2,022
ቡና (ቶን)	270,834	313,102	341,653	372,847	406,932	444,180	484,892	529,394	578,046	631,243	689,418
ሻይ (ቶን)	1,577	2,191	2,366	2,556	2,760	2,981	3,219	3,477	3,755	4,055	4,380
ቅመማቅመም (ቶን)	11,966	15,000	16,200	17,496	18,896	20,407	22,040	23,803	25,707	27,764	29,985
አበባ፣ አትክልት፣ ፍራፍሬ እና ሽርብስ (ቶን)											
አበባ (ቶን)	94,556	134,205	140,915	147,961	155,359	163,127	171,283	179,848	188,840	198,282	208,196
አትክልት፣ ስራስርና እጽግዕም (ሽርብስ) ምርት (ቶን)	149,191	254,962	288,107	325,561	367,884	415,709	469,751	530,819	599,825	677,802	765,917
ፍራፍሬ ምርት (ቶን)	28,441	36,167	39,060	42,185	45,560	49,205	53,141	57,392	61,984	66,943	72,298
የቁምጎን ስሳት (ቁጥር)	-	367,394	404,133	444,547	489,001	537,902	591,692	650,861	715,947	787,542	866,296
የዳልጋኩብት		58,051	63,856	70,242	77,266	84,992	93,492	102,841	113,125	124,437	136,881
በግ		249,930	274,923	302,415	332,657	365,923	402,515	442,766	487,043	535,747	589,322
ፍየል		13,208	14,529	15,982	17,580	19,338	21,272	23,399	25,739	28,313	31,144
ግመል		46,205	50,826	55,908	61,499	67,649	74,414	81,855	90,040	99,045	108,949

የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመት መሪ ሪፖርት የተፈጥሮ ጥርጣሬ ማስተካከያ ስልጠና ለመልካሻ ጥራት ማረጋገጫ

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተኛ አመልካች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ጥናት										መድረሻ
			2012 አ.ዳ.ደ.ም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
ስትራቴጂክ ዓላማ 3: ዘላቂ የተፈጥሮ ጥርጣሬ ማስተካከያ አጠቃቀም													
የጨመረ የሰው ጤንነት ማስተካከያ	ሚሊዮን ብር	27					37.6						75.2
የቀንሰ የአፈር ክለት (Soil loss) አማካኝ መጠን ብር/ሄ/ር በዓመት	ብር/ሄ/ር በዓመት	20.5					18.2						15.84
የጨመረ የአፈር ንጥረ ነገር ይዘት /NPKS/	ሚ.ግ/ኪ.ግ (N)	2029					2131						2237
	ሚ.ግ/ኪ.ግ (P)	17.2					18.1						19
	ሚ.ግ/ኪ.ግ (K)	419.5					440.5						462.5
	ሚ.ግ/ኪ.ግ (S)	29.6					31.1						32.7
የጨመረ የአፈር ጤንነት ልኬት /soil health index/	ዳግሳፍ						ዳግሳፍ						ዳግሳፍ
የጨመረ የግብርና ስራ ወጪ ስብጥር	ዳግሳፍ						ዳግሳፍ						ዳግሳፍ
የጨመረ የአፈር ካርቦን ደረጃ	ፐርሰንት	1.80					1.98						2.18
የተገለለ የሰው ቀት አማካኝ ጊዜ	ሚሊዮን ሰዓት	17.55					vv						40
የጨመረ ለመስክ ምርት	ሄ/ር	790400											
ለውጫ ጥቅም/ዜጎች የተፈጠረ የስራ ዕድል	ቁጥር		30000	31500	32100	32250	32400	32700	30900	30750	30300	30867	30000
• ሴት	ቁጥር		15,000	15,750	16,050	16,125	16,200	16,350	15,450	15,375	15,150	15,434	15,000
• ወንድ	ቁጥር		15000	15750	16050	16125	16200	16350	15450	15375	15150	15433	15000
አሳታፊ የገጠር መሬት አጠቃቀም አቅድ የሚመሩ ተፋሰሶች	በመቶ ኛ	የዳግሳፍ ያስፈልጋል					ጥናት ረገድ						ጥናት ረገድ
ሕጋዊ ሰውነት ያላቸው ማህበራት የተቋቋሙ ለውጫ ተፋሰሶች	በመቶ ኛ	የዳግሳፍ ያስፈልጋል	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10,000
3.1 የተሻሻሉ የተፈጥሮ ጥርጣሬ ማስተካከያ ስልጠናዎች አሰጣጥ ስልጠናዎች አጠቃቀም													
የተ/ሀ-በት ስልጠና አጠቃቀም ቴክኖሎጂ ስልጠናዎች ለውጫ ስልጠናዎች በመቶ ኛ	ዳግሳፍ	የዳግሳፍ ያስፈልጋል					የዳግሳፍ ያስፈልጋል						የዳግሳፍ ያስፈልጋል
በተ/ሀ-በት ቴክኖሎጂ አሰጣጥ ስልጠናዎች ስልጠናዎች በሄ/ር	ዳግሳፍ	የዳግሳፍ ያስፈልጋል					ጥናት ረገድ						ጥናት ረገድ
• በተቀናጀ ተፋሰስ ስልጠናዎች ያገለገሉ መሬት ስልጠናዎች በሄ/ር	ሚ/ሄ/ር	9											17
• በጥምር ደንብ ስልጠናዎች ስልጠናዎች በሄ/ር	ሚ/ሄ/ር	1.5	1.78	2.04	2.31	2.58	2.86	3.12	3.39	3.66	3.94	4.20*	4.7
• ከከፋ የአፈር አሰጣጥ ስልጠናዎች ስልጠናዎች በሄ/ር	ሄ/ር	82,000	110,000	400,000	400,000	450,000	450,000	400,000	400,000	400,000	400,000	290,000	3.782 ሚ/ሄ/ር

የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመት መሪዕቅድ የተፈጥሮ ሀብት የቁልፍ አፈፃፀም አመልካች ጊሳማ

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተጻፍ አመልካች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ጉዞ										መድረሻ
			2012 አፈፃፀም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
• ከከፋይ አፈፃፀም ማነስ ያገለግላል ስራ ስፋት በህ/ር	ህ/ር	10	1000	20000	150000	270000	310000	350000	400000	400000	200000	200000	2,301,010
3.1.1 ዘላቂ የገጠር መሪዕቅድ አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓት													
በመሪዕቅድ የይዘታዎች ስራ ስፋት ለመጠን ማሳደግ ለአር/አር-ብቁ አደሮች በመቶ ኛ	%	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል					ጥናት ሪፖርት						ጥናት ሪፖርት
የቀንሰክ መሪዕቅድ ጋር የተያያዙ ግጭቶች መጠን	%	21											15
የብድር ተጠቃሚ የመሪዕቅድ ባለይዘታዎች	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት					የዳሰሳ ጥናት						የዳሰሳ ጥናት
በመሪዕቅድ ጋር የገጠር መሪዕቅድ ግብይት ተጠቃሚ የሆኑ ባለይዘታዎች በመቶ ኛ	%	1											10
3.1.2 በተጠቃሚዎች ተቀባይነት ያለው የተ/ሀብት የቴክኖሎጂ አቅርቦት													
ለኢክስቴንሽን ሥርዓቱ በተፈለገው መጠን፣ ጥራትና ጊዜ የቀረቡ የተፈጥሮ ሀብት ቴክኖሎጂና የተሻሻሉ አሰራሮች		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል					ጥናት ሪፖርት						ጥናት ሪፖርት
በአር/አር-ብቁ አደራ ተቀባይነት ያገኙ የተ/ሀብት ቴክኖሎጂዎችና የተሻሻሉ አሰራሮች		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					ጥናት ሪፖርት		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል
3.1.3 የተ/ሀብት ቴክኖሎጂዎችና የተሻሻሉ አሰራሮች ላይ ዕውቀቱን፣ እውቀቱንና የሀላፊነት ደረጃ ለአር/አር-ብቁ አደር													
የተ/ሀብት ቴክኖሎጂዎችን/አሰራሮችን የተገበሩ አር/አር-ብቁ አደሮች	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					ጥናት ሪፖርት		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል
በተ/ሀብት ኢክስቴንሽን አገልግሎት አሰጣጡ የረኩ አር/አር-ብቁ አደሮች	በመቶ ኛ	የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል				ጥናት ሪፖርት					ጥናት ሪፖርት		የዳሰሳ ጥናት ያስፈልጋል
3.1.4 የተሻሻለ የተ/ሀብት ግብዓት አቅርቦት													
ለአር/አር-ብቁ አደራ ተፈለገው በዓይነት፣ መጠን፣ ጥራት፣ ጊዜ እና ዋጋ የቀረቡ የተ/ሀብት ግብዓት													
3.2 ያደገ የመስኖ ሽፋንና አጠቃቀም													
ለመስኖ ልማት ዝግጁ የሆነ የመሪዕቅድ ስፋት	በሺህ/ር	587	639	696	757	824	897	976	1,062	1,157	1,259	1,370	1,370
የመስኖ ውሃ አጠቃቀም ብቃት													
• በማህበረሰብ የመስኖ አውታሮች የሚለሙ	መቶ ኛ	30.0	30.0	32.8	35.6	38.3	41.1	43.9	46.7	49.4	52.2	55.0	55.0
• በቤተሰብ	መቶ ኛ	70.0	70.0	71.1	72.2	73.3	74.4	75.6	76.7	77.8	78.9	80.0	80.0
የመስኖ ውሃ ተጠቃሚ አር/አር-ብቁ አደር	በሺህ ቁጥር	4252.4	4720.3	5211.7	5727.7	6269.4	6838.3	7435.5	8062.7	8721.2	9412.6	10138.6	10138.6

የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመት መሪዎች ደብዳቤ የተፈጠረው የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመት መሪዎች ደብዳቤ የተፈጠረው የግብርና ዘርፍ የ10 ዓመት መሪዎች ደብዳቤ

የዘርፍ ቁልፍ ውጤት መስተኛ አመልካች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገውን ዓመት										መድረሻ
			2012 አ.ዳ.ደ.ደ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
3.2.1 የተስፋፋ የመስሪያ መስሪያ ቤቶች													
በማህበረሰብ የሚከተሉት ለዲጂታል ማስረጃ መስሪያ ቤቶች ግንባታ ብዛት	ቁጥር	-	201	197	193	187	181	173	164	154	143	130	1722
በቤተሰብ የሚከተሉት ለዲጂታል ማስረጃ መስሪያ ቤቶች ግንባታ ብዛት	ቁጥር	-	1035 35	157 157	215 882	280 087	3501 74	4265 68	50972 6	60013 4	698 309	804 800	4146 372
በማህበረሰብ የሚከተሉት ለዲጂታል ማስረጃ መስሪያ ቤቶች ማሻሻያ (revitalization) የተደረገላቸው	ቁጥር	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
በመስሪያ መስሪያ ቤቶች የተዘረጋ ስራው ስለመፈጸም የሚጠበቅ የሚሆኑት	መቶኛ	-											
• ገጸም ድር		82.90	77.8 5	72.8 0	67.7 5	62.7	57.65	52.6	47.55	42.5	37.4 5	32.4	32.4
• ክርስም ድር		15.81	17.6 5	19.4 9	21.3 3	23.1 7	25.01	26.84	28.68	30.52	32.3 6	34.2	34.2
• ገንዘብ ማሻሻያ		1.29	4.5	7.71	10.9 2	14.1 6	17.35	20.56	23.77	26.98	30.1 9	33.4 0	33.4
ለዲጂታል ማስረጃ መስሪያ ቤቶች የተዘረጋ ስራው ስለጠናቀቀው የሚጠበቅ የሚሆኑት	ሄ/ር	የዳብረትና ትያስፈልጋል											97,294
የኃይል ተጠቃሚ ስራ ስለጠናቀቀው የሚጠበቅ የሚሆኑት	ሄ/ር	የዳብረትና ትያስፈልጋል											16,216
3.2.2 የተሻሻለ የመስሪያ ቤቶች ስራ ስለጠናቀቀው የሚጠበቅ የሚሆኑት													
ህጋዊ ስራ ስለጠናቀቀው የሚጠበቅ የሚሆኑት	ቁጥር	1,118											3,340
የመስሪያ ቤቶች ስራ ስለጠናቀቀው የሚጠበቅ የሚሆኑት	መቶኛ	የዳብረትና ትያስፈልጋል											75%

የኅብረት ሥራ ማህበራት ማስፋፋት

ተ. ቁ	የውጤት አመለካከት	መለኪያ	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	ኅብረት ሥራ ማህበራት ንግድ												
1.1	የኅብረት ሥራ ማህበራት የአባላት እድገት ብገጠር	በመቶ ኛ	50	55	60	65	70	73	75	77	78	79	
1.2	የላቀ አገልግሎት የሚሰጡ የኅብረት ሥራ ማህበራት	በመቶ ኛ	20	25	30	35	40	45	48	52	55	60	
1.3	የኅብረት ሥራ እና የግብርና ኤ.ክስቲን ሽንገል ገልግሎት የሚሰጡ ብግብርና ላይ የተደራጁ የኅብረት ሥራ ማህበራት	በመቶ ኛ	5	10	20	28	35	43	54	63	72	80	
2	የኅብረት ሥራ ማህበራት የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች እቅርቦት ንግድ												
2.1	የአፈር መዳበሪያ እቅርቦት	በመቶ ኛ	98.5	98.5	98.5	98.5	98.5	98.5	98.5	98.5	98.5	98.5	98.5
2.2	በኅብረት ሥራ ማህበራት የሚሰጡ ግብርና ግብርና	በቶን	34,500	36,510	38,600	40,680	42,777	44,787	46,797	48,895	50,995	53,115	55,215
2.2	የጸረ-አረም፣ ተባይ እና በሽታ ግብርና ስራዎች እቅርቦት	በቶን	523	553	581	608	635	658	682	702	725	743	761
2.3	በኅብረት ሥራ ማህበራት የሚቀርቡ የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች እቅርቦት	በቶን	327	367	405	442	478	516	554	590	620	637	654
3	የኅብረት ሥራ ማህበራት የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች												
3.1	የኅብረት ሥራ ማህበራት የአገር ውስጥ የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች	በመቶ ኛ	15	20	24	28	32	34	37	41	44	47	
3.2	ኅብረት ሥራ ማህበራት የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች	በመቶ ኛ	5	12	17	22	27	32	37	42	45	47	
3.3	ኅብረት ሥራ ማህበራት የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች	በመቶ ኛ	10	17	22	27	33	37	41	44	46	48	
4	የኅብረት ሥራ ማህበራት የአሰሪዎች መጠቀም እና መሰረተ-ልማት ግንባታ												
4.1	በግብርና ኅብረት ሥራ ማህበራት የተቋቋሙ ብግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች	በቶን	951	1,026	1,101	1,175	1,249	1,322	1,394	1,469	1,542	1,612	1,685
4.2	የኅብረት ሥራ ማህበራት የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች	በቶን	0	2	2	2	1	1	2				
4.5	የኅብረት ሥራ ማህበራት የግብርና ምርት ማሳደግ ያግባባቸው ስራዎች	በቶን	0	9	8	9	7	8	9	6	4	5	
5	የኅብረት ሥራ ማህበራት ንግድ ፋይናንስ ተደራሽነት ማሳደግ												
5.1	ከአገራዊ የግለሰብ ተጠቃሚ (House holed saving) ውስጥ የፋይናንስ ኅብረት ሥራ ማህበራት ድርሻ	በመቶ ኛ	5	7	11	14	17	20	24	30	34	37	

ተ.ቁ	የውጤት አመለካኝ	መለኪያ	መነሻ 2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
5.2	የሚሰበሰበው የቁጠባ	በቢ.ሊ. ብር	20.5	25.5	30.5	36.5	40.5	48.5	56.5	66.5	72.5	76.5	80.5
5.3	የሚሰጥ ብድር	በቢ.ሊ. ብር	20.8	25.5	30	35	40	46.5	53.5	60	68	75	82
5.4	ቆይታ ለውጥ ለውጥ	በቁጥር	255,800	316,260	376,730	437,210	497,668	558,118	618,568	679,013	739,469	799,929	860,389

የግብርና ክስቱን ገንዘብ ገልጻል

አመልካች	መለኪያ	መነሻ ዓመት	የሚደረገው ገንዘብ									
		2012 አ.ፈ.ጸጸም	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1. የኢኮኖሚ ግብርና ጠቃሚዎች	በሺ.ቁጥር	10,408	11,195	11,982	12,769	13,556	14,343	15,129	15,916	16,703	17,490	18,277
• አርሶአደር	በሺ.ቁጥር	8,847	9,516	10,185	10,854	11,523	12,192	12,860	13,529	14,198	14,867	15,535
○ አባወራ	በሺ.ቁጥር	6,370	6,851	7,333	7,815	8,296	8,778	9,259	9,741	10,222	10,704	11,186
○ አማወራ	በሺ.ቁጥር	1,592	1,713	1,833	1,954	2,074	2,194	2,315	2,435	2,556	2,676	2,796
○ ባለት-ዳርሲቶች	በሺ.ቁጥር	3,185	3,426	3,666	3,907	4,148	4,389	4,629	4,870	5,111	5,352	5,593
○ ወጣቶች	በሺ.ቁጥር	885	952	1,018	1,085	1,152	1,219	1,286	1,353	1,420	1,487	1,554
• አርብቶአደር	በሺ.ቁጥር	937	1,008	1,078	1,149	1,220	1,291	1,362	1,432	1,503	1,574	1,645
○ አባወራ	በሺ.ቁጥር	674	725	776	827	878	929	980	1,031	1,082	1,133	1,184
○ አማወራ	በሺ.ቁጥር	169	181	194	207	220	232	245	258	271	283	296
○ ባለት-ዳርሲቶች	በሺ.ቁጥር	337	363	388	414	439	465	490	516	541	567	592
○ ወጣቶች	በሺ.ቁጥር	94	101	108	115	122	129	136	143	150	157	164
• ከፊልረክ ጠቃሚዎች	በሺ.ቁጥር	624	672	719	766	813	861	908	955	1,002	1,049	1,097
○ አባወራ	በሺ.ቁጥር	450	484	518	552	586	620	654	688	722	756	790
○ አማወራ	በሺ.ቁጥር	112	121	129	138	146	155	163	172	180	189	197
○ ባለት-ዳርሲቶች	በሺ.ቁጥር	225	242	259	276	293	310	327	344	361	378	395
○ ወጣቶች	በሺ.ቁጥር	62	67	72	77	81	86	91	95	100	105	110
2. የሙሉ ገንዘብ ጠቃሚ	በሺ.ቁጥር	6,100	6,952	7,804	8,657	9,509	10,361	11,213	12,065	12,918	13,770	14,622

የግብርናቴክኖሎጂዎችአቅርቦት

ተ.ቁ	የምርምርትኮረትመስኮች	የቴክኖሎጂዓይነት	መለኪያ	መነሻዓመት**	የቴክኖሎጂአቅርቦት										
					2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ጁምር
	ሰብል	የብርዕናእግዳሰብል	ቁጥር	20	10	13	20	20	25	25	22	20	17	13	185
		የጥራጥራሰብል	ቁጥር	8	5	8	11	9	15	15	15	9	7	5	99
		የቅባትአህል	ቁጥር	6	4	3	7	4	7	7	9	5	8	4	58
		እትክልት	ቁጥር	8-9	6	6	8	13	14	11	13	10	8	8	97
		ፍራፍሬ	ቁጥር	1	0	1	4	2	4	4	2	1	3	4	25
		ቡና	ቁጥር	1-2	0	0	2	3	0	0	0	4	0	3	12
		ጥጥ	ቁጥር	1	0	2	0	1	3	0	2	0	3	1	12
		ቅመማቅመም	ቁጥር	1-2	0	0	1	0	2	2	0	0	3	2	10
		የመዓዛማዕዕዕ	ቁጥር	1-2	0	1	2	2	3	3	1	3	2	1	17
		እዕዎትጥበቃ	ቁጥር		0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2
	የመኖሰብል	መኖ	ቁጥር	4	1	2	2	4	3	4	3	2	2	5	28
	እንስሳት	የወተትናሥጋከብት (የዳልጋከብት፣በግ፣ ፍየል)	ቁጥር		0	1	1	2	2	4	1	2	3	3	19

ተ.ቁ	የምርምር-ኮረብ-መስኮች	የቴክኖሎጂ ዓይነት	መለኪያ	መነሻ ዓመት**	የቴክኖሎጂ ለቅርብ										
					2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ጠቅላይ
		ዶሮ	ቁጥር		0	0	1	2	1	0	1	1	0	1	7
		ዓሣ	ቁጥር		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		ንብ	ቁጥር		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		የሀርትል	ቁጥር		0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2
	የተፈጥሮ ሀብት														
		ህያው ማዳበሪያና ኮምፕላክስ	ቁጥር		0	0	2	1	0	2	0	0	2	1	8
		አሲዳማና ጨዋማ አፈርን የሚቋቋሙ ዝርያዎች	ቁጥር		0	0	1	1	0	1	1	1	1	0	6
	የግብርና ምህንድስና	የቅድመናድህረ ምርት	ቁጥር		0	1	1	1	1	1	2	1	1	2	11
	ባዮቴክኖሎጂ	ለፈር መንገድ ስለመነሻ የሆኑ ንዳዎችን የሚያመነጨ ማይክሮቦች	ቁጥር		0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	6
		በዘረመል የተለወጠ የሰብል ዝርያ	ቁጥር		0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	2

የግብርና የቴክኖሎጂ ምርቶች ብድር

የምርምርና ቴክኖሎጂ ምርቶች	የቴክኖሎጂ ዓይነት	መለኪያ	መነሻ ዓመት**	የቴክኖሎጂ ምርቶች ብድር								
				2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
ሰብል	ብርዕና አገዳ	ኩ/ል		618 0	691 0	778 0	869 0	967 0	105 35	111 40	121 00	
	ጤና	ኩ/ል	1330	950	110 0	115 0	125 0	130 0	135 0	140 0	150 0	
	ጉበከ	ኩ/ል	665	400	500	550	550	600	700	750	850	
	ስንዴ	ኩ/ል	5712	362 0	400 0	450 0	500 0	550 0	600 0	650 0	700 0	
	በቆሎ	ኩ/ል	1722	920	100 0	120 0	150 0	180 0	200 0	200 0	220 0	
	ማሻሻላ	ኩ/ል	106	60	70	80	90	110	120	120	130	
	ዳገብ	ኩ/ል	59	30	40	50	50	60	65	70	70	
	ሩዝ	ኩ/ል	300	200	200	250	250	300	300	300	350	
	ፕራፕራ	ኩ/ል		1410	1430	1710	1830	2100	2250	2430	2580	
	ባቁላ	ኩ/ል	486	280	300	350	400	500	550	550	600	
	አተር	ኩ/ል	174	120	120	130	140	150	160	170	200	

የምርምር-ትኩረት መስኮች	የቴክኖሎጂ ዓይነት	መለኪያ	መነሻ ዓመት**	የቴክኖሎጂዎች በዜጎች								
				2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
	ቦሎቄ	ኩ/ል	454	300	300	400	400	440	450	500	500	
	ሽምብራ	ኩ/ል	500	350	350	400	450	500	500	550	600	
	ምስር	ኩ/ል	99	70	70	80	90	90	100	110	120	
	ማሸ	ኩ/ል	130	90	90	100	100	120	140	150	160	
	እኩረት ተር	ኩ/ል	331	200	200	250	250	300	350	400	400	
	የቅባት ለሀል			220	240	255	285	310	330	355	380	
	ኑግ	ኩ/ል	25	20	20	20	20	25	25	30	30	
	ተልባ	ኩ/ል	70	50	50	55	60	65	70	80	80	
	ለውዝ	ኩ/ል	128	90	100	100	120	120	130	140	150	
	ሰሊጥ	ኩ/ል	47	30	30	40	40	50	50	50	60	
	ጎመንዘር	ኩ/ል	52	30	40	40	45	50	55	55	60	
	የአትክልት ፍሬ ፍሬ ምርምር											
	ሹግኝ (ቁጥር)		38,576	20,576	30,000	30,000	35,000	40,000	40,000	60,000	60,000	
	የድንች ቱብር (ኩ/ል)		1524	1240	1300	1300	1600	1700	2300	1800	1600	
	የድንች mini ቱብር (ኩ/ል)	በሺህ	125	94	100	100	140	130	200	150	125	
	የእንሰት፣ የስራስር፣ የመዓዛማና የመድኃኒት እፅዋቶች ማባባስ አካል- Propagules (ቁጥር)	በሺህ	3,183.3	2,000	3,000	3,000	3,032.6	3,800	5,000	4,000	3,500	

የምርምር-ትኩረት-መስኮች	የቴክኖሎጂ-ዓይነት	መለኪያ	መነሻ-ዓመት-**	የቴክኖሎጂ-ዎች-በዜት							
				2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	የቡና-ምርምር (የቡና-ዘር-በኩል)		13	12	13	13	14	14	14	15	13
እንስሳት	የተሻሻለ-ዘር-ያገደር	ቁጥር	114	80	90	100	110	110	120	120	130
	የተሻሻለ-ዘር-ያኮርማ	ቁጥር	48	30	30	35	35	40	50	60	60
	የተሻሻለ-የባህር-የአውራ-በግ (ቁጥር)	ቁጥር	326	110	150	200	300	300	350	400	450
	የተሻሻለ-የፍየል-ዘር-የአውራ (ቁጥር)	ቁጥር	63	40	45	45	50	60	60	65	85
	የዶሮ-ምርምር (የእንድ-ቀን-ጫጫት)	ቁጥር (በሺህ)	419.6	200	250	296	300	350	450	500	550
	የዓሳ-ምርምር (የዓሳ-ጫጫት)	ቁጥር (በሺህ)	814	600	650	700	780	850	850	860	900
	የእናት-ንብ	ቁጥር	68	40	40	50	50	70	75	80	85
	የተሻሻለ-የንብ-መኖሪያ-ቅጥን	ቁጥር(በሺህ))	46	30	30	30	35	35	50	55	60
	የንብ-ጠለት-ማጥመጃ-ቀፎ	ቁጥር	98	65	75	80	85	90	95	100	120
	የተሻሻለ-መኖሪያ-ዘር-የብዜት	ኩል	154	110	120	130	130	140	150	160	180
	የመኖሪያ-ቅጥን-ና-ቁርጥራጭ	ቁጥር(በሺህ))	1799.4	1394	1500	1500	1600	1700	1800	1900	2100
የተፈጥሮ-ሀብት	የራይ-ዘር-የሀያው-ማሳበሪያ	ፓኪት	20900	1600	1600	1700	1900	2100	2200	2300	2400

የምርምር-ትኩረት መስኮች	የቴክኖሎጂ ዓይነት	መለኪያ	መነሻ ዓመት**	የቴክኖሎጂዎች በዜት							
				2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	የቨርሚክስ ምግብ ጥናት	ቁጥር	1450	1100	1200	1300	1300	1400	1400	1550	1700
	የቨርሚክስ ምግብ ጥናት ልብ ወለት	ከ/ል	55	40	40	45	45	50	55	60	65
የግብርና ምህንድስና	ቅድመ ምርት መሣሪያ	ቁጥር	423	250	250	300	330	400	450	500	550
	ምርትና ደህረ ምርት መሣሪያ	ቁጥር	310	200	200	250	250	300	300	350	400
ባዮቴክኖሎጂ	በቴክኖሎጂ ምርት ስራ ላይ የተለያዩ ስራዎች ማግኘት - (ችግኞች)	ቁጥር (በሺህ)	489.1	301.4	350	390	400	450	500	550	600
	ለፈርመሽን ስራ ላይ የተለያዩ ስራዎች ማግኘት	ሊትር	18	10	10	15	15	15	20	20	20
	በባዮቴክኖሎጂ ዘዴ ስራ ላይ የተለያዩ ስራዎች ማግኘት	ቁጥር	10	6	6	8	8	8	10	12	14

7.2 የሰው-ሃይል ፍላጎት

የትምህርት ደረጃ/የሙያ መስክ	መንሻ ዓመት (Stock)	ትንበያ										የ10 ዓመት
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
4ኛ ክፍል ያጠናቀቀ/ች	603	671	694	703	723	724	730	732	737	739	763	763
8ኛ ክፍል ያጠናቀቀ/ች	706	1135	1223	1325	1682	2050	2112	2176	2259	2317	2428	2428
10ኛ ክፍል ያጠናቀቀ/ች	578	596	627	652	676	698	712	726	737	747	780	780
መሰናዶ (12ኛ ክፍል) ያጠናቀቀ/ች	313	372	385	391	408	472	477	485	494	504	509	509
በቴክኒክና ሙያ የተመረቀ/ች												
ደረጃ (level) 1	54	63	65	69	126	183	240	297	354	411	467	467
ደረጃ (level) 2	72	90	106	118	123	161	166	172	176	180	184	184
ደረጃ (level) 3	130	151	210	226	235	250	255	270	275	285	315	315
ደረጃ (level) 4	316	401	474	557	647	744	955	1062	1197	1327	1730	1730
ደረጃ (level) 5	31	67	116	174	251	329	417	516	625	744	872	872
ኮሌጅ-ዲፕሎማ												
በተፈጥሮ ሃይማኖት/የሙያ መስክ	109	93	107	132	143	156	170	181	191	202	214	214
በማህበረሰብ ሃይማኖት/የሙያ መስክ	371	398	470	551	654	781	908	1053	1205	1379	1561	1561
የመጀመሪያ ዲግሪ												
በተፈጥሮ ሃይማኖት (BSc)/የሙያ መስክ	806	950	1038	1107	1158	1208	1266	1330	1390	1453	1518	1518
በማህበረሰብ ሃይማኖት (BA)/የሙያ መስክ	473	573	708	811	890	972	1060	1153	1245	1335	1432	1432
የማስተርስ ዲግሪ												
በተፈጥሮ ሃይማኖት (MSc)/የሙያ መስክ	194	240	281	294	307	327	338	353	370	382	390	390
በማህበረሰብ ሃይማኖት (MA)/የሙያ መስክ	84	93	103	112	114	133	129	131	135	139	141	141
ፕሌ.ቸ.ዲ. (ዶክተሬት ዲግሪ)												

በተፈጥሮ ማይንስ/የሙያ መስክ	31	57	74	104	128	150	177	198	224	278	310	310
በማህበረሰብ ማይንስ/የሙያ መስክ	1	2	3	5	7	9	12	13	14	16	19	19

7.3 የፋይናንስ ፍላጎት

ተ.ቁ	ዝርዝር	መነሻ ዓመት	ትንበያ (Projection) በቢ.ሊ.ዮን-በር										የ10 ዓመት ድምር
		የ2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
1	ጠቅላላ ወጪ (1.1 + 1.2)	14.27	213.29	205.12	207.43	196.96	184.31	146.84	140.61	142.10	148.50	144.35	1,729.50
1.1	የካፒታል ወጪ	12.34	211.10	202.62	204.58	193.72	180.62	142.63	135.82	136.64	142.28	137.27	1687.27
1.2	የመደበኛ ወጪ	1.93	2.19	2.50	2.85	3.24	3.69	4.21	4.79	5.46	6.22	7.08	42.23
2	የውጭ ምንዛሬ ፍላጎት ከጠቅላላ ወጪ በአሜሪካን ዶላር												
3	የመደበኛ ወጪ የፋይናንስ ምንጭ በቢ.ሊ.ዮን-በር (3.1 + 3.2 + 3.3 + 3.4 + 3.5)	1.93	2.19	2.50	2.85	3.24	3.69	4.21	4.79	5.46	6.22	7.08	42.23
3.1	ከመንግስት ብጀት	1.85	2.11	2.40	2.73	3.11	3.54	4.04	4.60	5.24	5.96	6.79	40.51
3.2	ከውስጥ ገቢ (ምሳሌ፡ ለመንግስት ልማት ድርጅቶች)	0.08	0.09	0.10	0.12	0.13	0.15	0.17	0.20	0.22	0.25	0.29	1.72
3.3	ከመንግስት ውጭ በዘርፉ ከሚደረጉ ሌሎች ጋር ጋር												

ተ.ቁ	ዝርዝር	መነሻ ዓመት	ትንበያ (Projection)	የ10 ዓመት ድምር									የ10 ዓመት ድምር
		የ2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ድምር
3.4	ከውጭ ስርዓታት (ዘርፉ በቀጥታ የሚያገኘው ካለ)												
3	የካፒታል ወጪ - የፋይናንስ ምንጭ በቢ.ሊ.ዮን-በር (3.1 + 3.2 + 3.3 + 3.4 + 3.5)		211.10	202.62	204.58	193.72	180.62	142.63	135.82	136.64	142.28	137.27	1,687.27
3.1	ከመንግስት በጀት		125.90	141.51	139.59	130.87	121.92	92.22	82.82	80.64	80.32	71.93	1,067.71
3.2	ከውስጥ ገቢ (ምሳሌ፡ ለመንግስት ልማት ድርጅቶች)												
3.3	ከመንግስት ውጭ በዘርፉ የሚደረጉ ኢንቨስትመንቶች [1]		61.03	35.82	36.09	35.46	33.63	31.10	34.54	37.89	43.58	48.92	398.06
3.4	ከውጭ ስርዓታት (ዘርፉ በቀጥታ የሚያገኘው ካለ)		13.09	13.69	15.65	14.83	13.58	10.45	10.00	9.81	9.96	8.89	119.95
3.5	ከ-በድር (ዘርፉ በቀጥታ የሚበደረው ካለ) (3.5.1 + 3.5.2)		11.08	11.59	13.25	12.56	11.49	8.85	8.47	8.30	8.43	7.53	101.55
3.5.1	ከውጭ የሚገኝ በድር		11.08	11.59	13.25	12.56	11.49	8.85	8.47	8.30	8.43	7.53	101.55
3.5.2	ከሀገር ውስጥ የሚገኝ በድር (3.5.1.1 + 3.5.2.2)												
3.5.1.1	ከግል ባንኮች												
3.5.2.2	ከመንግስት ባንኮች												

7.4 በልማት ፕላኑ ውስጥ ተግባራዊ የሚሆኑ ከ30 ሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር በላይ ካፒታል የተመደቡ ፕሮጀክቶች ዝርዝር

ተ.ቁ	ነገር ፕሮጀክቶች (on-going projects)	የፕሮጀክቱ ባለቤት [1]	ፕሮጀክቱ የሚካሄድበት ቦታ	የተጀመረበት ዓ.ም.	የሚጠናቀቅበት ዓ.ም.	የተመደበለት ካፒታል
1	ተሳተፎ ለወላይነት ምዕራባዊ ፕሮጀክት	መንግስት/ግብርና ሚኒስቴር	አሮሚያ፣ አማራ፣ ትግራይ፣ ደቡብ	2008	2014	145.294 m usd
2	ክፍለ ህገ-ሥነ-ምግባር ለግብርና ሚኒስቴር ስራ ፕሮጀክት	መንግስት/ግብርና ሚኒስቴር	አፋር፣ ሰሜን ግብ፣ ሰሜን ግብ፣ ሰሜን ግብ	2008	2012	75 m usd
4	የድርቅ መቆጣጠርና ዘላቂ የአርብቶ አደር ኑሮ ማሻሻያ ፕሮግራም 1	መንግስት/ግብርና ሚኒስቴር	አፋርና ሰሜን ግብ	2006	2012	45.5 m usd
6	የድርቅ መቆጣጠርና ዘላቂ የአርብቶ አደር ኑሮ ማሻሻያ ፕሮግራም 2	መንግስት/ግብርና ሚኒስቴር	አሮሚያና ደቡብ	2007	2013	43.6 m usd
7	የአንሰሳት ለግብርና ሚኒስቴር ፕሮጀክት	መንግስት/ግብርና ሚኒስቴር	አማራ፣ ደቡብ፣ አሮሚያ፣ ትግራይ፣ ቢኒሻንጉልና ጋምቤላ	2010	2016	176 m usd
9	የልማታዊ ስራ ፕሮግራም	መንግስት/ግብርና ሚኒስቴር	አሮሚያ፣ አማራ፣ ትግራይ፣ ደቡብ	2007	2011	
10	ግብርና ለደቡብ ፕሮግራም	መንግስት/ግብርና ሚኒስቴር	አሮሚያ፣ አማራ፣ ትግራይ፣ ደቡብ፣ ድራጫ፣ ሃረር፣ ጋምቤላና ቢኒሻንጉል	2003	2013	580m usd

7.5 Inter-Ministerial Linkages, Development Corridors and Intermediate Inputs

7.5.1 Level of linkage among sectors

Name of Ministries/Agency/commission	Level of Linkage
Industry and Trade	Strong
Tourism	Low
Mining and Petroleum	Medium
Water, irrigation and energy	Strong
Urban and Construction	Medium
Transport	Strong
Innovation and Technology	Strong
Education	Medium
Health	Medium
Higher education	Medium
Women, children and youth	Medium
Environment, forest climate change	Strong

1.1 List of priority activities (products, urban center, irrigation, tourism sites, services etc) and growth corridors / areas of focus

Agro Development Corridors (1-10 Years)	Product
Western Tigray (W. Tigray & NW Tigray Zones)	Red Meat, Dairy, Poultry, Sesame, Cereal, Cotton
Southern, Central and eastern Tigray	Dairy, Poultry, Cereal, Fruit and Vegetables, Honey, Red Meat
South West Amhara (W. Gojam, E. Gojam, Awi, South Gondar)	Red Meat, Dairy, Poultry, Sesame, Cereals, Pulses, Fruit and Vegetables, Rice
North West Amhara (North Gondar)	Dairy, Red Meat, Poultry, Sesame, Pulses,
Eastern Amhara (N. Shewa, S. Wollo)	Red Meat, Poultry, Pulses, Fruit, Cereal
North Wollo and Wag Himra	Honey, Cereal, Dairy , Red Meat
Central Eastern Oromia (E. Shewa, Arsi, W. Arsi, Bale)	Dairy, Red Meat, Poultry, Coffee, Cereals, Fruit and Vegetables, Pulses,
North West Oromia (SW Shewa, W. Shewa, HoroGudru, E. Wollega, N. Shoa)	Dairy, Red Meat, Sesame, Cereals, Pulses
Western Oromia (Jimma, Illubabor, Yem)	Dairy, Red Meat, Coffee, Cereals, Honey, fruit & Vegetables
Eastern Oromia (W. Harerghe, E.Harerghe)	Coffee, Fruit and Vegetables, Dairy, Red Meat
West Wollega and Benishangul (Assosa, Kemashi)	Cereal, Coffee, Red Meat, Spice, Fruit & Vegetables, Fish
Southern Oromia (Borena, Guji and West Guji, Liben of Somale)	Beef, Red Meat, Dairy, Oil Crops
Eastern SNNP (Sidama, Gedeo, Amaro, Burju,)	Coffee, Fruit and Vegetables, Cereals, Pulses, Honey
Northern SNNP (Hadiya, Gurage, Siliti, Kembata, Dawro, Halaba)	Fruit and Vegetables, Cereal, Dairy, Spice, Red Meat
Southern SNNP (Wolayita, GamoGofa, South Omo)	Dairy, Red Meat, Fruit & Vegetables, Sesame, Cotton
West SNNP (Keffa, Bench Maji, Shaka)	Coffee, Spice, Honey, Red Meat, Rice
N.W Benishangul (Metekel Zone)	Sesame, Pulses, Beef, Red Meat, Fruit , Fish
C. Eastern Gambella (Agnwak)	Fish, Red Meat, Fruit & Vegetables, Rice, Pulses, Cotton
South East Afar (Zone – 1)	Red Meat, Cereal, Vegetables, Beef, Cotton, Dairy
Northern Somali (Shinele, Jijiga, Degahabour)	Fruit & Vegetables, Red Meat, Dairy, Cereal, Pulses & Oil Crops
West Somale (Gode, Kelafo, Mustahil, Warder)	Red Meat, Dairy, Fruit & Vegetables, Cereals, Cotton, Pulses & Oil Crops

1.3 List of intermediate inputs and services from other sectors

Sectors	Input Categorization	Input Type	Unit	Quantity (Year 1-5)	Quantity (Year 6-10)
Industry	<i>Crop Inputs</i>	<i>NPS</i>	Qt	58,743,903	74,746,404
		<i>Urea</i>	Qt	32,282,929	54,082,496
		<i>Total (NPS + Urea)</i>	Qt	91,026,832	128,828,900
		<i>Pesticides (Agro chemicals)</i>	Qt	25,021,373	53,039,133
	<i>Livestock inputs*</i>	<i>Milk cans</i>	#	720,631	2,426,710
		<i>Milk chillers</i>	#	3,655	12,214
		Chicken federers	#	3,381,161	8,283,055
		Chicken waterers	#	3,381,161	8,283,055
		Crates	#	12,075,574	29,582,334
		Egg trays	#	5,635,270	13,805,095
	<i>Machineries</i>	Wheat Harvester	#	2,199	7,389
		Maize Sheller	#	8,113	28,320
		Sesame Reaper binder	#	9,921	15,673
		Tractor HP 60-75	#	2,854	10,296
		Tractor HP 80-90	#	1,482	5,348
		Tractor HP 120-180	#	865	3,121
		Cotton tree cutter	#	49	35
Cotton collector		#	397	280	
Mining	<i>Crop inputs</i>	<i>Lime for acidic soil treatment</i>	Qt	36,000,000	36,000,000
Water	<i>Irrigated land</i>	<i>Medium & Large</i>	M Ha	0.25	0.25
Transport	<i>Dairy inputs</i>	<i>Medium size milk tanker</i>	#	403	1,046
		<i>Large size milk tanker</i>	#	86	224
	<i>Red meat, chicken meat, fish, vegetables & fruits</i>	Small size refrigerated three-wheel vehicle (0.6 ton)	#	536	1,056
		<i>Small size refrigerated van (1.5 ton)</i>	#	3,859	7,603
		<i>Medium size refrigerated van (5.0 ton)</i>	#	579	1,140

1.4 List of required technology (ICT System)

- Sector wide Agricultural Information Network (AgriNet)
 - Agricultural Advisory System
 - Agricultural Input Tracking (AIT) System
 - Agricultural Surveillance and Early Warning System
 - Market Information System for Agricultural Commodities
 - Traceability of Agricultural Products (TAP) System
 - Integrated Agricultural Management Information System (AgMIS)
 - Monitoring and Evaluation (M&E) System
 - Agricultural Sector Knowledge Management System